

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

PROLEGIS

Elżbieta Linowska

RSPO: 276980 REGON: 387931129

Administrator:

EUROPEJSKIE CENTRUM ROZWOJU KADR LEX S.C.

15-704 Białystok,

Al. Jana Pawła II 59/43

tel. 661 601 020; tel. 85 30 70 999; fax: 85 87 30 058

e-mail: biuro@ecrklex.pl

www.ecrklex.pl

Mentor - rola, obowiązki i sposoby ich realizacji

**(kurs doskonalący wiedzę i niezbędne umiejętności
do pełnienia funkcji mentora nauczyciela
„początkującego”, z uwzględnieniem zmian
od 1 września 2025)**

Elżbieta Linowska

ISBN 978-83-66865-41-9
Wydanie II

Wydawca:
OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI „PROLEGIS”
ELŻBIETA LINOWSKA

15-704 Białystok,
Al. Jana Pawła II 59/43
tel. 661 601 020 ; tel. 85 30 70 999 ; fax : 85 87 30 058
e-mail: biuro@ecklex.pl
www.ecklex.pl

SPIS TREŚCI

Komunikaty ECRK Lex i ODN „Prolegis”	3
MODUŁ I	
Nauczyciel „początkujący” i jego awans	11
1. Definicja nauczyciela „początkującego”	13
2. Warunki wejścia na „ścieżkę” przygotowania do zawodu	13
3. Czas trwania przygotowania do zawodu	14
4. Przydział mentora i jego obowiązki.....	15
5. Przebieg przygotowania do zawodu „krok po kroku”	16
6. Ostatni rok przygotowania do zawodu – komisyjna opinia	27
7. Konsekwencje negatywnej opinii i oceny pracy.....	29
8. Obowiązki nauczyciela w okresie „przygotowania do zawodu”	30
9. Zakres wymagań na stopień nauczyciela mianowanego	31
10. Obligatoryjność uzyskiwania stopnia „mianowanego”	31
11. Wzory pism administracyjnych	32
12. Przerwa w okresie odbywania przygotowania do zawodu trwania	38
13. Studium przypadku	41
MODUŁ II	
Ocena pracy nauczyciela „początkującego”. Udział mentora w jej formułowaniu	43
1. Podstawy prawne oceniania pracy nauczycieli po zmianach w 2025.....	44
2. Wszczywanie procesu oceniania	44
3. Zasady oceniania pracy nauczycieli w okresie przejściowym	48
4. Szczegółowe zasady oceniania pracy nauczycieli	50
5. Szczegółowe kryteria oceny pracy nauczycieli	55
6. Zasady punktowania stopnia spełnia kryterium oceny.....	58
7. Wzory pism administracyjnych w procesie oceniania pracy nauczyciela	68
8. Materiały pomocnicze do sporządzenia opinii o pracy nauczyciela w okresie przygotowania do zawodu	81
9. Przykłady opinii o pracy nauczyciela sporządzone przez mentora oraz oceny pracy.....	87
10. Dowody wskazujące na pracę nauczyciela, czyli źródła informacji dla mentora o pracy nauczyciela „początkującego”	99
MODUŁ III	
Studium doskonalenia wiedzy i umiejętności mentora – ujęcie praktyczne	117
1. Obszar A: Funkcjonowanie szkoły	119
1.1. Wymagane treści w statucie szkoły/przedszkola	119
1.2. Zmiany w konstrukcji statutu po uchyleniu rozporządzenia w sprawie statutu.....	122
1.3. Kompetencje rady pedagogicznej	125
1.4. Wymagana prawem dokumentacja prowadzona przez nauczyciela	129
1.5. Dokumentacja szkolna organizacji szkoły.....	132
2. Obszar B: Dydaktyka i metodyka	137

2.1. Wymagania edukacyjne- jak je opracować? Programy nauczania – zasady dopuszczania do użytku.....	138
2.2. Jak planować lekcję – konspekt lekcji jako pomoc nauczyciela	139
2.3. Kompedium wiedzy z metodyki kształcenia	143
2.4. Indywidualizacja nauczania w praktyce: Na czym polega? Obszary indywidualizacji	164
2.5. Funkcja oceny szkolnej. Zachowanie wspierającej i motywującej funkcji oceny. Błędy w ocenianiu.....	180
3. Obszar C: Pomoc psychologiczno-pedagogiczna	200
3.1. Obowiązki wychowawcy i nauczycieli w zakresie wspierania uczniów.....	201
3.2. Procedury postępowania przy organizacji pomocy pp uczniom posiadającym opinie i orzeczenie	209
3.3. Materiał pomocniczy do obserwacji świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy z uczniem z dysekcją.....	211
4. Obszar D: Obserwacja zajęć.....	217
4.1. Definicja obserwacji i jej rodzaje.....	218
4.2. Obowiązki nauczyciela w zakresie dydaktyki i wychowania w świetle przepisów prawa jako podstawa do określenia celów obserwacji	221
4.3. Wzory arkuszy obserwacyjnych.....	232
MODUŁ V	
150 pytań na postępowanie egzaminacyjne	251-272

I. Tematyka szkoleń Rad Pedagogicznych w bieżącym roku szkolnym:

1.	Konstrukcja jednostki dydaktycznej. Zasady nauczania.
2.	Diagnoza funkcjonalna – dlaczego, kiedy, komu i jak ja przeprowadzać? Ćwiczenia w stosowaniu kwestionariuszy KSZoF.
3.	Inteligencja emocjonalna. Przewodnik po emocjonalnym świecie ucznia i wskazówki do odczytywania emocji, ich rozumienia i sposoby kierowania nimi.
4.	Neuronauki w edukacji. Nowe możliwości w procesie nauczania- uczenia się
5.	Dyskryminacja rówieśnicza- przyczyny, rodzaje, skutki i sposoby przeciwdziałania
6.	Krótki kurs psychoterapii dla nauczycieli, czyli jak dbać o swój dobrostan i nie ulec wypaleniu zawodowemu – ujęcie praktyczne!
7.	Korelacja międzyprzedmiotowa – zasady, techniki opracowywania programu nauczania z uwzględnieniem wiedzy zintegrowanej
8.	Ochrona danych osobowych w placówce oświatowej – 2-modułowe szkolenie (I- wszyscy pracownicy, II – pracownicy pedagogiczni)
9.	Jak prawidłowo dokonywać klasyfikacji rocznej uczniów? Najczęstsze błędy przy klasyfikacji.
10.	Porażka czy sukces? Co nam mówią wyniki egzaminów zewnętrznych? Jak przygotować się do kontroli efektywności kształcenia w szkole?
11.	Zmiany w pragmatyce zawodowej nauczycieli. Wybrane zagadnienia z prawa pracy dla nauczycieli
12.	Doradztwo zawodowe - formy, cele i sposoby jego realizacji

13.	Dobra lekcja czyli jaka?
14.	Ocenianie w szkole. Od przepisów prawa do praktyki szkolnej.
15.	Jak wspierać uczniów w aktywnym uczeniu się?
16.	Mediacje – sposób na dialog i porozumienie w szkole w sytuacji konfliktu
17.	Rodzice i nauczyciele – partnerstwo w dobrym stylu. Budowanie dobrej komunikacji z rodzicami uczniów.
18.	Identyfikacja dzieci/uczniów dotkniętych przemocą domową i sposoby ich wspierania
19.	Hejt jako okrutna forma przemocy wobec nastolatków – formy cyberprzemocy, procedury i pomoc ofierze. Kiedy cyberprzemoc może przekształcić się w sytuację fizycznie niebezpieczną? [szkolenie dla nauczycieli i rodziców]
20.	Nauczyciele jako twórcy edukacyjnego klimatu klasy szkolnej
21.	Przemoc domowa a wsparcie dziecka w szkole/przedszkolu doświadczającego przemocy domowej.
22.	Niedestrukcyjna ocena. Budowanie wspierającej strategii oceniania
23.	„Treści nieodpowiednie do wieku dzieci i młodzieży” to e-szkolenie, które powinni obejrzeć nauczyciele i wszyscy rodzice!
24.	Kary i nagrody i ich skuteczność
25.	Wyższy poziom abstrakcji, czyli o nauczaniu konceptualnym w praktyce
26.	Efektywne metody nauczania według ostatnich badań naukowych
27.	Trening umiejętności: Prowadzenie rozmów wspierających z młodzieżą w kryzysie psychicznym.
28.	Kreatywność w nowoczesnej szkole – metodyka włączania twórczości i kreatywności w procesie dydaktycznym.
29.	Zachowania autodestrukcyjne uczniów – sposoby rozpoznawania i pomocy
30.	Analiza ilościowa i jakościowa wyników badań edukacyjnych jako forma ewaluacji pracy własnej nauczyciela
31.	Zachowania dzieci i młodzieży wskazujące na kryzys psychiczny – objawy i symptomy, wynikające z problemów związanych z depresją, fobią szkolną i zespołem Aspergera. Co robić, gdy mamy takiego ucznia w klasie?

32.	Ocena pracy nauczyciela – procedura, kryteria, wymagania
33.	Twórcze metody pracy na lekcji. Jak prowadzić lekcję, na którą uczniowie czekają?
34.	Jak uczyć skutecznie i stymulować motywację? Metody motywacji uczniów i ich skuteczność.
35.	Indywidualizacja w procesie nauczania.
36.	Krytycznie o zasadach oceniania. Najczęstsze błędy w ocenianiu.
37.	Psychologia i pedagogika pozytywna. Budowanie własnej wartości ucznia.
38.	Jak pokonać lęk u ucznia?
39.	Depresje, myśli samobójcze, samookaleczenia – jak rozpoznawać i pomagać dzieciom i młodzieży.
Pozostałe tematy na stronie www.ecklex.pl	

II. Tematyka szkoleń otwartych dla kadry kierowniczej w roku szkolnym 2025/2026

1. Ocena pracy nauczyciela z uwzględnieniem zmian w 2025 r.
2. Ocena pracy nauczyciela po zmianach prawa w 2025 r.
3. Aktualizacja standardów ochrony małoletnich po zmianie ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. Obowiązkowa ocena merytoryczności i funkcjonowania standardów po 2 latach od daty wdrożenia.
4. Prawo pracy i prowadzenie dokumentacji w oświacie z uwzględnieniem zmian od września 2025 r. – I moduł Akademii Dyrektora
5. Opracowanie i wdrożenie Systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji (SZBI) w oparciu o PN-EN ISO/IEC 27001:2017-06P i PN-EN ISO/IEC 27002:2017-06P oraz Krajowych Ram Interoperacyjności (KRI).
6. Aktualizacja dokumentacji RODO wg stanu prawnego 2025
7. Pracownicze uprawnienia związane z rodzicielstwem
8. Czas pracy w jednostkach samorządu terytorialnego
9. Pracownik na część etatu czas pracy, urlopy, zwolnienia od pracy oraz inne wybrane uprawnienia pracownicze „niepełnoetatowców”
10. Przegląd statutu szkoły pod względem formalnym i prawnym – ujęcie praktyczne. Rozstrzygnięcie kontrowersji dotyczących problematycznych zapisów w statucie (ocenia- nie, strój szkolny, prawa ucznia, usprawiedliwianie nieobecności, zmiana oceny po RP, inne.)
11. Arkusz organizacyjny na rok szkolny 2026/2027 (marzec 2026)

12. Postępowanie administracyjne w placówce oświatowej z uwzględnieniem zmian w Kpa.
13. Ruch kadrowy 2026 – rozwiązywanie stosunku pracy i sposoby zmiany warunków pracy z pracownikami pedagogicznymi i samorządowymi.
14. Sprawozdanie z nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2025/2026. (od 12 maja 2026 roku)
15. Zarządzanie ryzykiem w placówce oświatowej. Dokumentacja kontroli zarządczej – aktualizacja mechanizmów kontroli zarządczej.
16. Zatrudnianie w placówce oświatowej z zastosowaniem ostatnich zmian w KN i Kp, ustawie o zmianie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Dokumentacja kadrowa nowozatrudnionego pracownika.
17. Profesjonalny sekretariat w placówce oświatowej, czyli wszystko o poprawności wykonywania czynności kancelaryjno-archiwalnych z uwzględnieniem RODO, Kpa i zmienionych zasad prowadzenia dokumentacji pracowniczej i szkolnej.

III. e- szkolenia dla Rad Pedagogicznych

Na platformie e-szkoleń umieszczone zostały nowe tematy szkoleń kierowane do rad pedagogicznych. Ta forma szkolenia może być prezentowana nauczycielom w dogodnym terminie. Wszystkie szkolenia mają charakter interaktywny!

Nowości! e-szkolenia: 1 - 9

Proponujemy zakup pakietowy!

Informacje znajdziecie Państwo na stronie www.ecrklex.pl

III. e- szkolenia dla Rad Pedagogicznych

Na platformie e-szkoleń umieszczone zostały nowe tematy szkoleń kierowane do rad pedagogicznych. Ta forma szkolenia może być prezentowana nauczycielom w dogodnym terminie. Wszystkie szkolenia mają charakter interaktywny!

Proponujemy zakup pakietowy!

Pełną i aktualną ofertę e-szkoleń zawsze znajdziecie Państwo na naszej stronie internetowej www.ecrklex.pl w zakładce [e-szkolenia](#) poprzez, którą dokonacie także ich zakupu.

IV. e- booki – materiały pomocnicze

1. **„Sygnalista w placówce oświatowej” – dokumentacja szkolna**
2. **„Przewodnik po awansie zawodowym” – procedury, wzory pism** wyd. I, wersja elektroniczna, autor: *E. Linowska*.
3. **Procedura przeprowadzania kontroli stanu trzeźwości pracowników**
4. **Wewnątrzszkolna procedura oceny pracy nauczycieli po zmianach prawa w 2025 r.**
5. **Regulamin udzielania zamówień publicznych o wartości szacunkowej poniżej 130 tys. netto**
6. **Regulamin wynagradzania pracowników samorządowych w placówce oświatowej**
7. **Zatrudnianie nauczycieli. Wymagania kwalifikacyjne na poszczególnych stanowiskach nauczycielskich – 2025**
8. **Rejestry czynności przetwarzania danych osobowych w placówce oświatowej – wzory** (około 30 szt.)
9. **Wzory uchwał RP, zarządzeń i decyzji administracyjnych** wyd. I, str.150 autor: *E. Linowska*,
10. **Publikacja „Dokumentacja dyrektora w sprawie organizacji zdalnego nauczania i pracy szkoły w okresie czasowego ograniczenia jej funkcjonowania”.**
11. **Decyzje administracyjne – warunki ich wydania, wzory, metryki spraw.**

W publikacji zostały umieszczone wzory każdego wymaganego dokumentu.

12. **Wzorcowe statuty wszystkich placówek oświatowych, w tym BS II stopnia – stan prawny wrzesień 2025 r.**
13. **Regulamin Rady Pedagogicznej, z uwzględnieniem zmian zdalnego posiedzenia i głosowania.** wyd. III, wersja elektroniczna, autor: *E. Linowska*,
14. **Monitoring w szkole - sposoby spełniania jego legalności i zgodności z prawem** wyd. I, wersja elektroniczna, autor: *E. Linowska, G. Linowski*
15. **Regulamin ZFŚS 2024** z uwzględnieniem zasad RODO, ustawy o zw. zaw.– wyd. II, wersja elektroniczna, autor: *E. Linowska*.
16. **Regulamin Pracy 2025** – wyd. III, str. 50, wersja elektroniczna, autor: *E. Linowska, Tomasz Wendt* .
Publikacja zawiera:
 - 1) wzór Regulaminu Pracy;
 - 2) instrukcję o sposobie wprowadzenia przez dyrektora regulaminu pracy lub zmian w jego treści;
 - 3) wykaz zmian prawa w Kodeksie pracy stanowiących podstawę do aktualizacji dokumentu
17. **Procedura organizacji wczesnego wspomaganie dziecka** – wyd. I, str. 16, wersja elektroniczna, autor: *E. Linowska, G. Linowski*
18. **Sygnalista w oświacie – wymagana prawem dokumentacja.**

V. Dzienniki, inne dokumenty szkolne, meble szkolne i przedszkolne Wydawnictwo EduLex

Wydawnictwo Edulex oferuje profesjonalną, nowoczesną i zgodną z aktualnymi przepisami dokumentację szkolną.

Zapraszamy do obejrzenia naszej strony: www.edulex.com.pl

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
PROLEGIS ELŻBIETA LINOWSKA

Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli

PROLEGIS
Elżbieta Linowska

www.odnprolegis.com.pl

Szanowni Państwo,

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI „Prolegis” Elżbieta Linowska jest placówką o zasięgu ogólnopolskim. Obsługę administracyjną Ośrodka prowadzi [ECRK LEX](http://www.ecrklex.pl).

Na wszelkie formy szkolenia prowadzone przez ODN „PROLEGIS” zgłaszamy się poprzez odpowiednie linki na stronie www.ecrklex.pl

Faktury za szkolenia wystawia zarówno administrator, jak i Ośrodek ODN „Prolegis” (po zaznaczeniu właściwego na zgłoszenie).

OŚRODEK DOSKONALENIA NAUCZYCIELI „PROLEGIS” Elżbieta Linowska

- został wpisany do Ewidencji niepublicznych placówek doskonalenia nauczycieli prowadzonych przez Samorząd Województwa Podlaskiego (poz. 31).
- posiada akredytację Podlaskiego Kuratora Oświaty - nr decyzji NP.5470.9.2024 z dnia 28 sierpnia 2024 r.

Akredytacja Podlaskiego Kuratora Oświaty potwierdza, że Ośrodek spełnia wszystkie wymogi państwa określone dla placówek doskonalenia nauczycieli. Daje także gwarancję, że nasze szkolenia będzie prowadzić wykwalifikowana kadra, posiadająca przygotowanie zawodowe i edukatorskie do kształcenia nauczycieli.

Informujemy ponadto, że koszty szkoleń realizowanych przez ODN „Prolegis” Elżbieta Linowska można finansować ze środków publicznych przeznaczonych na doskonalenie nauczycieli.

Zapraszam serdecznie!

Elżbieta Linowska

MODUŁ I

Nauczyciel „początkujący” i jego awans

1. Definicja nauczyciela „początkującego”
2. Warunki wejścia na „ścieżkę” przygotowania do zawodu – doprecyzowanie
3. Czas trwania przygotowania do zawodu z uwzględnieniem zmian od 1 września 2025 r.
4. Przydział mentora i jego obowiązki
5. Przebieg przygotowania do zawodu w kolejnych latach – obowiązki dyrektora, mentora i nauczyciela – schematy graficzne
6. Ostatni rok przygotowania do zawodu – komisyjne wydanie opinii
7. Konsekwencje negatywnej opinii i negatywnej oceny pracy nauczyciela w drugim/ **pierwszym roku** i ostatnim roku przygotowania do zawodu
8. Zakres wymagań na stopień nauczyciela mianowanego
9. Obligatoryjność uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego
10. Wymagana dokumentacja w procesie oceniania nauczyciela początkującego – wzory
11. Obowiązki nauczyciela w okresie przygotowania do zawodu
12. Przerwa w zatrudnieniu w okresie przygotowania do zawodu
 - 12.1. Ocena pracy nauczyciela za okres odbytego przygotowania do zawodu
 - 12.2. Zasady obliczania okresu przygotowania do zawodu odbywanego w częściach/z przerwami
13. Studium przypadku

1. Definicja nauczyciela „początkującego”

Art. 9a. [definicja nauczyciela „początkującego”]

1. Nauczyciel nieposiadający stopnia awansu zawodowego, zwany dalej „nauczycielem początkującym”, zatrudniony w **wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć** zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami odbywa przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze, o którym mowa w art. 9ca ust. 1, 2 albo 4.

Wnioski:

Aby rozpocząć okres przygotowania do zawodu nauczyciela i uzyskać status nauczyciela „początkującego” należy:

1. Legitymować się kwalifikacjami wymaganymi od nauczyciela na danym stanowisku pracy. Wymagania kwalifikacyjne określa rozporządzenie Ministerstwa Edukacji i Nauki w dnia 14 września 2023 r. w sprawie szczególnych kwalifikacji nauczycieli (Dz.U. z 2023 r. poz. 2102).
2. Być zatrudnionym na co najmniej ½ etatu.
3. Posiadać przygotowanie pedagogiczne (*w wyjątkowych sytuacjach może być zatrudniony nauczyciel bez przygotowania pedagogicznego, ale z obowiązkiem ich uzyskania w pierwszym roku pracy – art. 10 ust. 3 KN*).

2. Warunki wejścia „na ścieżkę” przygotowania do zawodu – doprecyzowanie od 1 września 2023 r.

Przygotowanie do zawodu nauczyciela realizują nauczyciele bez przygotowania pedagogicznego

Art. 9a ust. 2

- 1) ~~Nauczyciel nieposiadający stopnia awansu zawodowego, zwany dalej „nauczycielem początkującym”, zatrudniony w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami odbywa przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze, o którym mowa w art. 9ca ust. 1, 2 albo 4.~~

Otrzymał brzmienie:

„2. Nauczyciel nieposiadający stopnia awansu zawodowego, zwany dalej „nauczycielem początkującym”, zatrudniony w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami oraz nauczyciel zatrudniony w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć na podstawie art. 10 ust. 3, odbywają przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze, o którym mowa w art. 9ca ust. 1, 2 albo 4.”

Konkluzja:

Nauczyciele nieposiadający stopnia awansu zawodowego oraz nieposiadający przygotowania pedagogicznego, którzy zostali zatrudnieni z w szczególnych przypadkach uzasadnionymi potrzebami szkoły „**wchodzą na ścieżkę przygotowania do zawodu**”, czyli odbywają przygotowanie do zawodu. Z tego wynika, że należy przydzielić tej osobie mentora i do ogólnego czasu trwania przygotowania do zawodu „wlicza się” ten okres pracy.

Uwaga!

Nauczyciele bez kwalifikacji, zatrudnieni na podstawie art. 10 ust. 7 w związku z ust. 9 nie „wchodzą na ścieżkę awansu”!

Art. 10.

7. W przypadku zaistnienia potrzeby wynikającej z organizacji nauczania lub zastępstwa nieobecnego nauczyciela, w tym w trakcie roku szkolnego, stosunek pracy z nauczycielem nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas określony.

9. W przypadku, o którym mowa w ust. 7, jeżeli nie ma możliwości zatrudnienia osoby posiadającej wymagane kwalifikacje, można za zgodą organu sprawującego nadzór pedagogiczny zatrudnić nauczyciela, który nie spełnia warunku wymienionego w ust. 5 pkt 5. [wymagane kwalifikacje]

10. Do nauczycieli zatrudnionych na podstawie ust. 9 nie stosuje się przepisów rozdziału 3a [awans zawodowy]. Dla celów płacowych nauczyciele ci są traktowani jak nauczyciele początkujący.

3. Czas trwania przygotowania do zawodu

Art. 9ca ust. 1-5 [długość okresu przygotowania do zawodu i możliwość skrócenia tego okresu]

Art. 9ca. 1. Nauczyciel, o którym mowa w art. 9a ust. 2, [nauczyciel początkujący] odbywa przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze 3 lat i 9 miesięcy.

2. Nauczyciel, o którym mowa w art. 9a ust. 2, [nauczyciel początkujący] który:

- 1) posiada stopień naukowy lub
- 2) przed nawiązaniem stosunku pracy w szkole w Rzeczypospolitej Polskiej prowadził zajęcia w szkole za granicą – może odbyć przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze **2 lat i 9 miesięcy.**

3. Nauczyciel, o którym mowa w ust. 2, składa do dyrektora szkoły oświadczenie o wymiarze, w jakim zamierza odbyć przygotowanie do zawodu nauczyciela, **nie później niż do zakończenia roku szkolnego w drugim roku** odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela.

4. Przydział mentora i jego obowiązki

Art. 9ca ust. 11-12 [przydział mentora i zadania mentora]

11. Nauczycielowi odbywającemu przygotowanie do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły przydziela spośród nauczycieli mianowanych lub dyplomowanych mentora. Mentorem nie może być nauczyciel zajmujący stanowisko kierownicze, z wyjątkiem przedszkoli, szkół i placówek, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a i 2, oraz szkół artystycznych, w których mentorem może być również nauczyciel mianowany lub dyplomowany zajmujący stanowisko kierownicze.

12. Zadaniem mentora, o którym mowa w ust. 11, jest:

- 1) wspieranie na bieżąco nauczyciela w procesie wdrażania do pracy w zawodzie, w tym zapoznanie go z dokumentacją przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej oraz innymi dokumentami obowiązującymi w szkole;
- 2) udzielanie nauczycielowi pomocy w doborze właściwych form doskonalenia zawodowego;
- 3) dzielenie się z nauczycielem wiedzą i doświadczeniem w zakresie niezbędnym do efektywnej realizacji obowiązków nauczyciela;
- 4) umożliwienie nauczycielowi obserwowania prowadzonych przez siebie zajęć oraz omawianie z nim tych zajęć, **w wymiarze co najmniej 1 godziny w miesiącu w pierwszym roku przygotowania do zawodu i co najmniej 4 godzin w każdym kolejnym roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela**
- 5) **obserwowanie zajęć prowadzonych przez nauczyciela oraz omawianie ich z tym nauczycielem, w wymiarze co najmniej 1 godziny w miesiącu w pierwszym roku przygotowania do zawodu nauczyciela i co najmniej 4 godzin w każdym kolejnym roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela**
- 6) inspirowanie i zachęcanie nauczyciela do podejmowania wyzwań zawodowych.

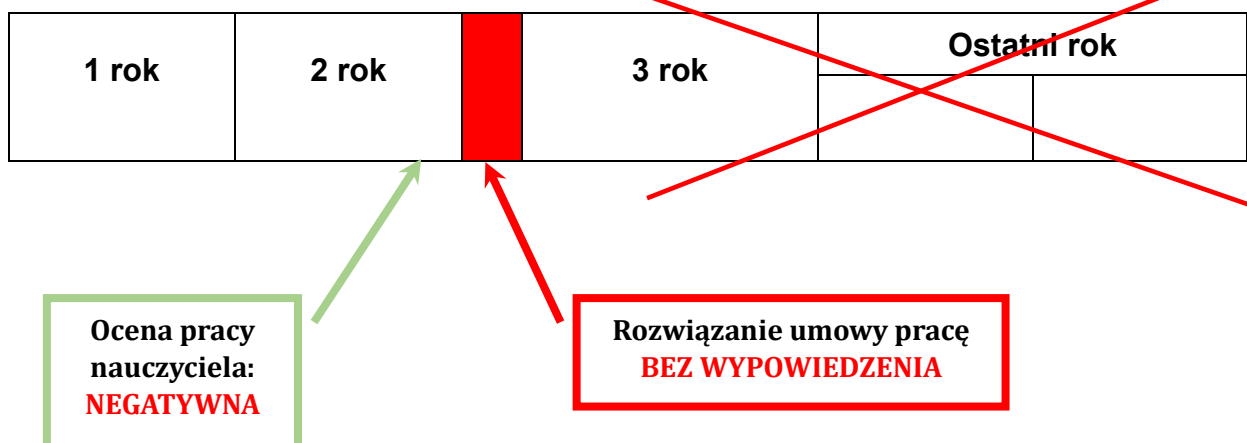
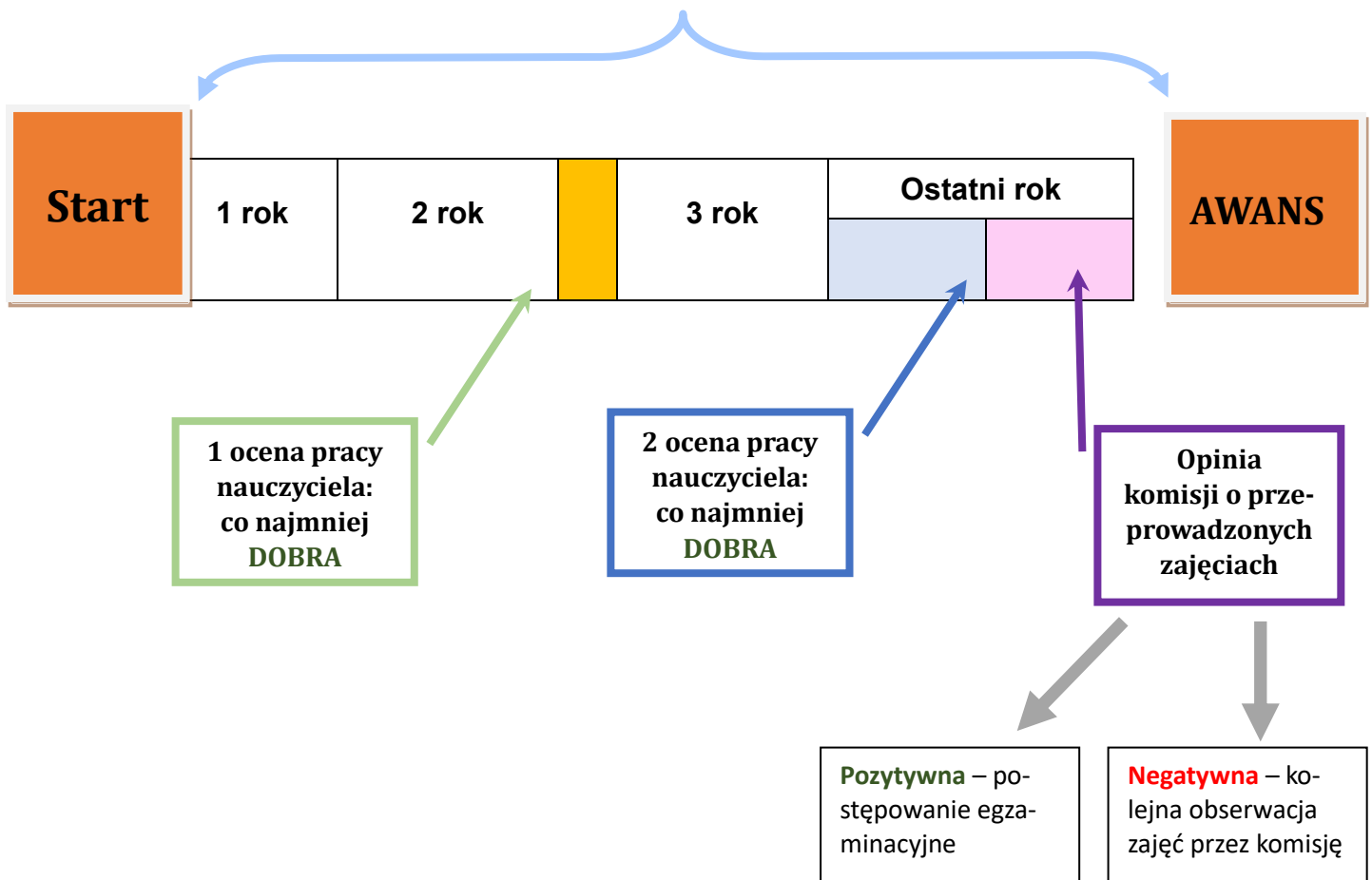
Dotyczy wszystkich początkujących

14. Mentor **jest obowiązany** poszerzać swoją wiedzę i doskonalić umiejętności w zakresie niezbędnym do pełnienia funkcji mentora.

5. Przebieg przygotowania do zawodu nauczyciela

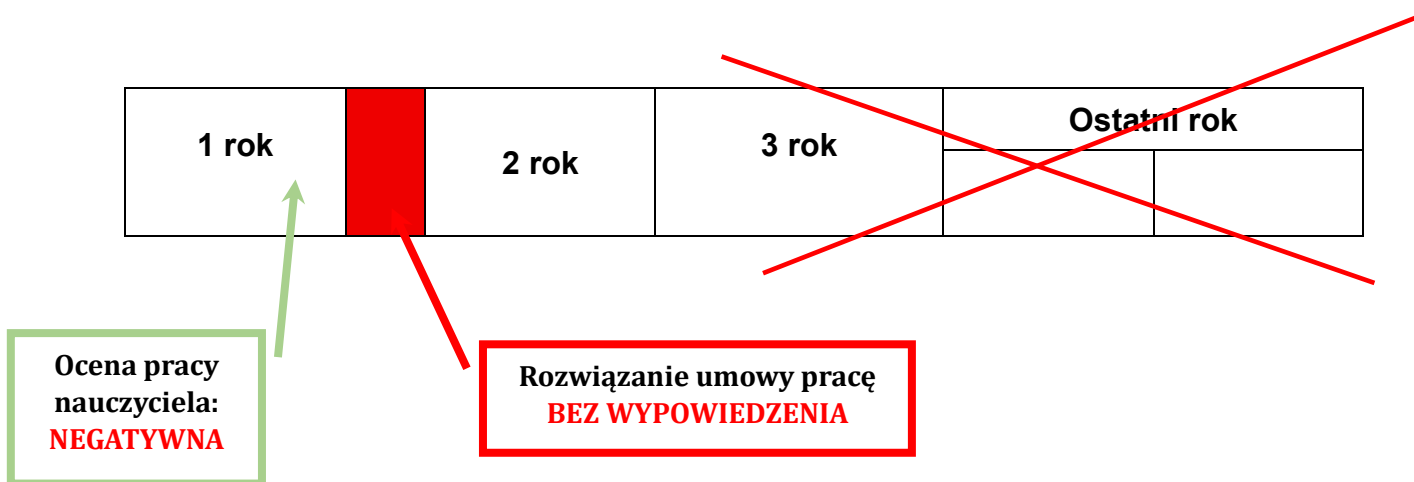
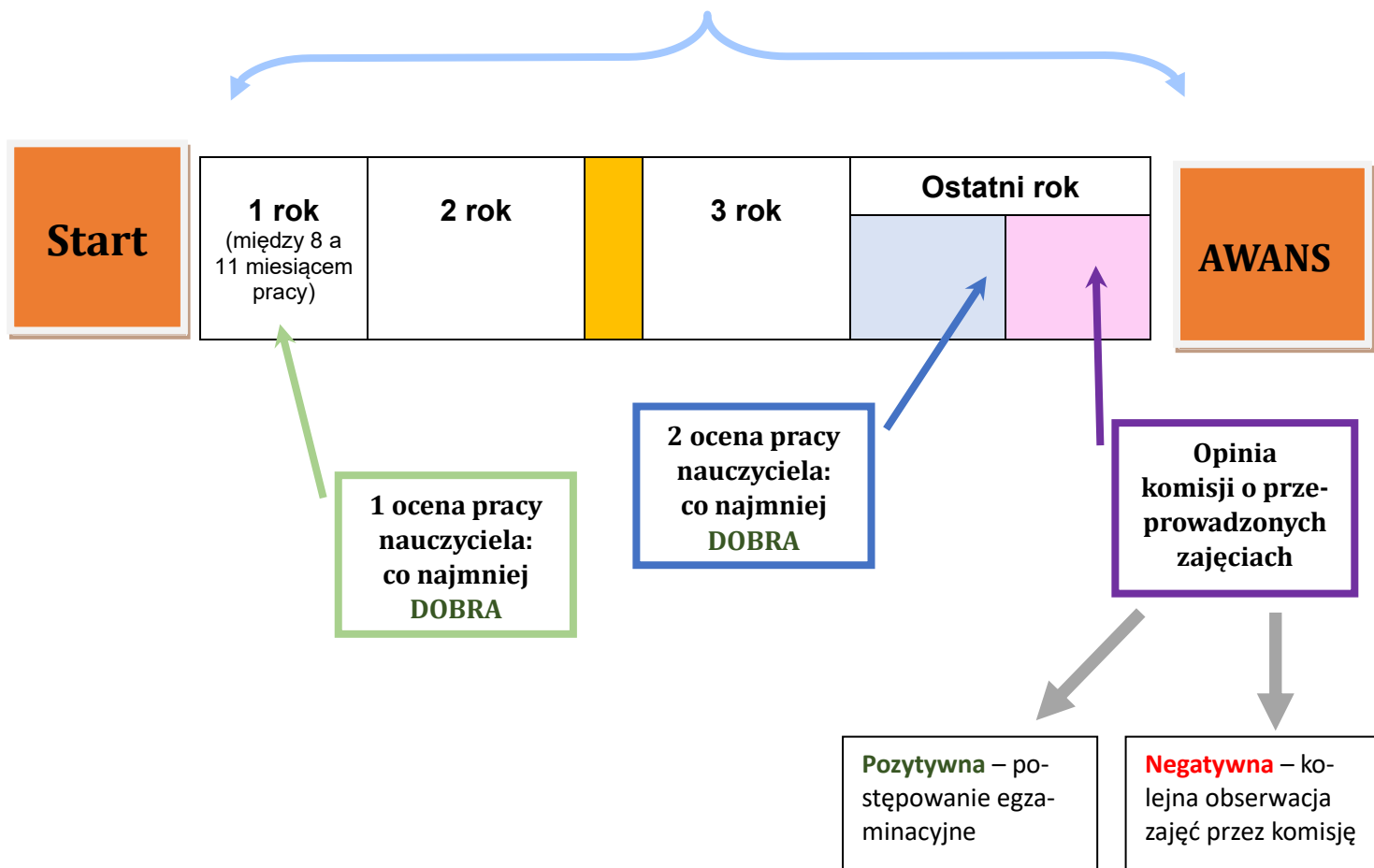
Dotyczy nauczyciela, który rozpoczął przygotowanie do zawodu od 1 września 2022 r. do 31 sierpnia 2025 r.

3 lata i 9 miesięcy / 2 lata i 9 miesięcy

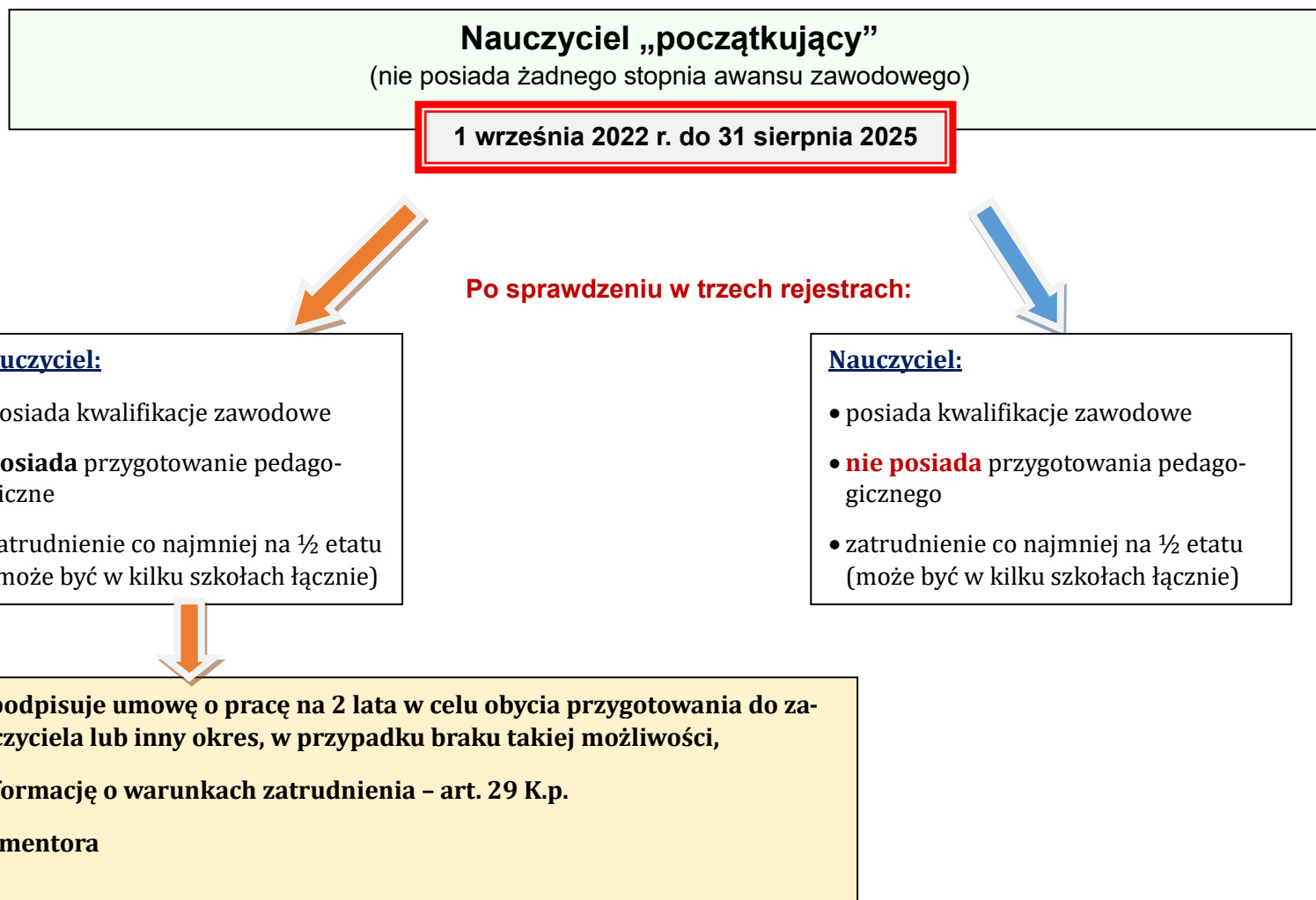

Dotyczy nauczyciela, który rozpoczął przygotowanie do zawodu od 1 września 2025 r.

3 lata i 9 miesięcy/ 2 lata i 9 miesięcy

Opracowanie graficzne – przebieg przygotowania do zawodu wraz z obowiązkami dyrektora/wicedyrektora i nauczyciela

Pierwszy rok przygotowania do zawodu

Nauczyciel:

- 1) poznaje organizację, zadania i zasady funkcjonowania szkoły;
- 2) prowadzi powierzone mu zajęcia i uczestniczy w pracach związanych z realizacją zadań dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych i innych statutowych zadań szkoły wynikających z potrzeb szkoły i środowiska lokalnego;
- 3) uczestniczy jako obserwator w zajęciach prowadzonych przez mentora lub innego nauczyciela (wg nowych zasad, czyli 1 raz w miesiącu) oraz sam prowadzi otwarte zajęcia dla mentora – 1 raz w miesiącu;
- 4) doskonali kompetencje w związku z wykonywanymi obowiązkami, w szczególności w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych;
- 5) przeprowadza zajęcia, o których mowa w art. 9fa ust. 1 i 5 ustawy, a w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 10, 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b ustawy – zajęcia, o których mowa w art. 9fa ust. 10, 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b ustawy;
- 6) dokonuje ewaluacji własnej pracy i wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia dalszej pracy;
- 7) dzieli się wiedzą z innymi nauczycielami w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego.

Dyrektor:

- 1) podpisuje umowę o pracę na 2 lata lub możliwy okres zatrudnienia;
- 2) wyznacza mentora
- 3) w przypadku nieuzyskania przygotowania pedagogicznego dyrektor rozwiązuje umowę o pracę, bez zachowania okresu wypowiedzenia – art. 10 ust.3 KN po zmianach

Nauczyciel:

1. Realizuje przydzielone zajęcia i inne zadania statutowe.
2. Obserwuje lekcje prowadzone przez mentora i innych nauczycieli, co najmniej 4 razy w roku.
3. Może zgłosić życzenie udziału przedstawiciela związku zawodowego w czasie prezentowania oceny.

Mentor:

1. Obserwuje zajęcia prowadzone przez nauczyciela przynajmniej 4 razy w roku.
2. Zaprasza nauczyciela na prowadzone przez siebie zajęcia – przynajmniej 4 razy w roku

Drugi rok przygotowania do zawodu

Dyrektor:

1. **Prowadzi nadzór pedagogiczny.**
2. **Informuje nauczyciela o liczbie godzin, które będą podlegały obserwacji zespołowej (dyrektor, mentor, doradca lub inny nauczyciel)**
3. **Obserwuje zajęcia nauczyciela wraz z mentorem i doradcą/innym nauczycielem**
4. **Zawiadamia nauczyciela o planowanej ocenie pracy**
5. **Opracowuje projekt oceny**
6. **Zaprasza przedstawiciela zw. zawodowych, o ile nauczyciel zwrócił się z taką prośbą.**
7. **Wystawia ocenę:**

co najmniej dobra

przedłuża umowę o pracę o 2 lata, o ile są takie możliwości

negatywna

nie nawiązuje kolejnej

Dyrektor:

1. Wyznacza mentora na kolejny okres przygotowania do zawodu.
2. **Prowadzi nadzór pedagogiczny.**
3. **Wspiera nauczyciela.**

Mentor:

3. Obserwuje zajęcia prowadzone przez nauczyciela przynajmniej 4 razy w roku.
4. Zaprasza nauczyciela na prowadzone przez siebie zajęcia – przynajmniej 4 razy w roku

Trzeci rok przygotowania do zawodu

Nauczyciel:

1. Realizuje przydzielone zajęcia i inne zadania statutowe.
2. Obserwuje lekcje prowadzone przez mentora i innych nauczycieli – przynajmniej 4 razy w roku
3. Informuje dyrektora o wybranym przez siebie dodatkowym kryterium uwzględnianym w procesie oceniania w ostatnim roku przygotowania do zawodu.

Dyrektor:

1. Dyrektor dokonuje oceny pracy nauczyciela z zachowaniem terminów i zasad oceniania.

Ocena pracy co najmniej dobra

2. Dyrektor powołuje komisję w celu obserwacji zajęć nauczyciela i wydania opinii o pracy nauczyciela.
3. Komisja obserwuje zajęcia i wydaje na piśmie opinię – wzór opinii załącznik 1 do rozporządzenia.

Opinia pozytywna:

- Nauczyciel składa wniosek o postępowanie do organu prowadzącego.
- Dyrektor podpisuje umowę w zależności od sytuacji kadrowej.

Opinia negatywna:

- W ciągu 14 dni nauczyciel składa wniosek o ponowne przeprowadzenie zajęć w wymiarze 1 godziny w obecności komisji.
- W przypadku kolejnej opinii negatywnej odbywa dodatkowe przygotowanie do zawodu w wymiarze 1 rok i 9 miesięcy.

Ostatni rok przygotowania do zawodu

Nauczyciel:

1. Prowadzi zajęcia w obecności komisji.
2. Przygotowuje dokumentację na potrzeby postępowania egzaminacyjnego.
3. Przystępuje do egzaminu w wyznaczonym czasie.

Nauczyciel „początkujący”
(nie posiada żadnego stopnia awansu zawodowego) i **rozpoczyna przygotowanie do zawodu od 1 września 2025 r.**

Po sprawdzeniu w trzech rejestrach:

- Nauczyciel:**
- posiada kwalifikacje zawodowe
 - **posiada** przygotowanie pedagogiczne
 - zatrudnienie co najmniej na ½ etatu

- Nauczyciel:**
- posiada kwalifikacje zawodowe
 - **nie posiada** przygotowania pedagogicznego
 - zatrudnienie co najmniej na ½ etatu

- Dyrektor podpisuje umowę o pracę na 1 rok szkolny w celu odbycia przygotowania do zawodu nauczyciela
- Wręcza informację o warunkach zatrudnienia – art. 29 K.p.
- Wyznacza mentora

1 rok

2 rok

3 rok

9 msc

Pierwszy rok przygotowania do zawodu

Nauczyciel:

- 1) poznaje organizację, zadania i zasady funkcjonowania szkoły;
- 2) prowadzi powierzone mu zajęcia i uczestniczy w pracach związanych z realizacją zadań dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych i innych statutowych zadań szkoły wynikających z potrzeb szkoły i środowiska lokalnego;
- 3) uczestniczy jako obserwator w zajęciach prowadzonych przez mentora lub innego nauczyciela, co najmniej 1 raz w miesiącu;
- 4) mentor obserwuje zajęcia prowadzone przez nauczyciela początkującego przynajmniej 1 raz w miesiącu;
- 4) doskonali kompetencje w związku z wykonywanymi obowiązkami, w szczególności w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych;
- 5) przeprowadza zajęcia, o których mowa w art. 9fa ust. 1 i 5 ustawy, a w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 10, 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b ustawy – zajęcia, o których mowa w art. 9fa ust. 10, 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b ustawy;
- 6) dokonuje ewaluacji własnej pracy i wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia dalszej pracy;
- 7) dzieli się wiedzą z innymi nauczycielami w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego.

Pozostałe lata przygotowania do zawodu pozostają bez zmian (patrz wyżej)

6. Ostatni rok przygotowania do zawodu – komisyjna opinia

Przepisy prawa

Art. 9 fa ust. 5 [ocena pracy w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela]

5. W ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela nauczyciel, który w tym okresie uzyskał co najmniej dobrą ocenę pracy, jest obowiązany przeprowadzić zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły.

Art. 9 fa ust. 6-9 [powołanie komisji do wydania opinii o otwartych zajęciach wg kryteriów zawartych w rozporządzeniu w sprawie awansu zawodowego]

Dyrektor powołuje komisję, jeśli nauczyciel w ostatnim roku przygotowania do zawodu otrzymał co najmniej dobrą ocenę pracy!

6. W skład komisji, o której mowa w ust. 5, wchodzi:

- 1) dyrektor szkoły jako przewodniczący komisji;
- 2) ekspert z listy ekspertów, o której mowa w art. 9g ust. 11, posiadający kwalifikacje z zakresu psychologii lub pedagogiki, w tym pedagogiki specjalnej, albo nauczyciel mianowany lub dyplomowany zatrudniony na stanowisku psychologa, pedagoga lub pedagoga specjalnego, w tej samej lub innej szkole;
- 3) doradca metodyczny albo nauczyciel-konsultant, albo przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, albo nauczyciel dyplomowany, który naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć, zatrudniony w tej samej lub innej szkole.

7. Na wniosek nauczyciela w pracach komisji, o której mowa w ust. 6, może brać również udział w charakterze obserwatora przedstawiciel związku zawodowego wskazanego w tym wniosku.

8. Po omówieniu przeprowadzonych zajęć, o których mowa w ust. 5 i przeprowadzeniu rozmowy z nauczycielem komisja wydaje opinię. Opinia może być pozytywna albo negatywna i jest ustalana na podstawie liczby punktów przyznanych przez komisję.

9. Opinia, o której mowa w ust. 8, jest sporządzana na piśmie i zawiera:

- 1) oznaczenie komisji wydającej opinię;
- 2) datę wydania opinii;
- 3) wskazanie podstawy prawnej;
- 4) datę przeprowadzenia zajęć i ich rodzaj;

- 5) imię (imiona) i nazwisko oraz datę urodzenia nauczyciela;
- 6) informację o uzyskanej opinii;
- 7) informację o liczbie punktów uzyskanych przez nauczyciela;
- 8) uzasadnienie opinii;
- 9) pouczenie, czy i w jakim trybie nauczycielowi służy wniosek o ponowne przeprowadzenie zajęć, o którym mowa w ust. 10;
- 10) imię i nazwisko oraz podpis przewodniczącego komisji.

Zasady wydawania opinii o przeprowadzonych zajęciach przez nauczyciela w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu

§ 3. 1. Komisja wydająca opinię o przeprowadzonych zajęciach, o której mowa w art. 9fa ust. 8 ustawy, zwana dalej „komisją”, po przeprowadzeniu przez nauczyciela zajęć:

- 1) omawia z nauczycielem te zajęcia, odnosząc się do umiejętności nauczyciela, w szczególności w zakresie elastycznego reagowania na zmieniającą się sytuację na zajęciach, kultury osobistej oraz komunikacji werbalnej i pozawerbalnej między uczniem a nauczycielem;
- 2) przeprowadza z nauczycielem rozmowę dotyczącą zastosowanych przez nauczyciela metod i form pracy oraz indywidualizacji nauczania, **w trakcie której nauczyciel wykonuje zadanie wskazane przez komisję z użyciem narzędzi multimedialnych, o ile narzędzia takie nie były wykorzystane w trakcie tych zajęć.**

2. Każdy z członków komisji ocenia przeprowadzone przez nauczyciela zajęcia według kryteriów:

- 1) poprawność merytoryczna zajęć;
- 2) poprawność zastosowanych metod i form pracy;
- 3) indywidualizacja nauczania;
- 4) realizacja celów zajęć;
- 5) umiejętności posiadane przez nauczyciela, w szczególności w zakresie elastycznego reagowania na zmieniającą się sytuację na zajęciach, kultury osobistej oraz komunikacji werbalnej i pozawerbalnej między uczniem a nauczycielem.

3. Każdy z członków komisji ocenia spełnienie przez nauczyciela kryteriów, o których mowa w ust. 2, przyznając łącznie za wszystkie kryteria punkty według skali od **0 do 10**.

4. Na podstawie liczby punktów przyznanych przez poszczególnych członków komisji oblicza się średnią arytmetyczną punktów.

5. Komisja podejmuje rozstrzygnięcia w obecności co najmniej 2/3 składu swoich członków.

6. Nauczyciel uzyskał pozytywną opinię o przeprowadzonych zajęciach, jeżeli **średnia arytmetyczna otrzymanych punktów wynosi co najmniej 5**.

7. Wzór opinii o przeprowadzonych zajęciach, o której mowa w art. 9fa ust. 8 ustawy, stanowi załącznik nr 1 do rozporządzenia.

7. Konsekwencje negatywnej opinii i negatywnej oceny pracy

Art. 9 fa ust. 10 [postępowanie nauczyciela po otrzymaniu negatywnej opinii komisji o przeprowadzonych zajęciach otwartych]

10. W terminie 14 dni od dnia otrzymania negatywnej opinii, o której mowa w ust. 8, nauczyciel może złożyć do dyrektora szkoły wniosek o ponowne przeprowadzenie zajęć, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły. Przepisy ust. 6–9 stosuje się odpowiednio.

Art. 9 fa ust. 11 [konsekwencje drugiej negatywnej opinii komisji o przeprowadzonych zajęciach]

11. Nauczyciel, który uzyskał negatywną opinię, o której mowa w ust. 8, oraz:

- 1) nie złożył wniosku, o którym mowa w ust. 10, lub
- 2) po przeprowadzeniu zajęć, o których mowa w ust. 10, uzyskał ponownie negatywną opinię – odbywa dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela w wymiarze roku i 9 miesięcy. W ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela nauczyciel, który w tym okresie uzyskał co najmniej dobrą ocenę pracy, **ponownie przeprowadza zajęcia, w wymiarze 1 godziny**, w obecności komisji 16 powołanej przez dyrektora szkoły. Przepisy ust. 6–9 i art. 9ca ust. 8, 9 i 11 stosuje się odpowiednio.

Art. 9 fa ust. 13 [konsekwencje negatywnej oceny pracy w ostatnim roku]

13. Nauczyciel, który uzyskał **negatywną ocenę pracy w ostatnim roku** odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, **po podjęciu zatrudnienia w innej szkole** odbywa dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela **w wymiarze roku i 9 miesięcy**.

W ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela w innej szkole nauczyciel, który w tym okresie uzyskał co najmniej dobrą ocenę pracy, przeprowadza zajęcia, w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły. Przepisy ust. 6–9 oraz art. 9ca ust. 8, 9 i 11 stosuje się odpowiednio

8. Obowiązki nauczyciela „początkującego” w okresie przygotowania do zawodu

§ 2. 1. W trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, a w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b ustawy – także dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, nauczyciel:

- 1) **poznaje organizację, zadania i zasady funkcjonowania szkoły;** [analiza dokumentów, rozmowy z mentorem, udział w pracach komisji nauczycielskich np. statutowej, Zespołu wspierającego, komisji stypendialnej, innych]
- 2) **prowadzi powierzone mu zajęcia i uczestniczy w pracach związanych z realizacją zadań** dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych i innych statutowych zadań szkoły wynikających z potrzeb szkoły i środowiska lokalnego;
- 3) **uczestniczy jako obserwator w zajęciach prowadzonych przez mentora lub innego nauczyciela;** [liczbę obserwowanych zajęć przez nauczyciela początkującego warto ustalić z mentorem, zaleca się, by nauczyciel mógł obserwować różne zajęcia, a nie tylko przedmiotowe]
- 4) **doskonali kompetencje w związku z wykonywanymi obowiązkami, w szczególności w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych;** [zdiagnozować (rozmowa, wywiad) szczególne potrzeby w zakresie doskonalenia nauczyciela początkującego i odpowiednio kierować go na zewnętrzne formy doskonalenia, e-szkolenia, WDN];
- 5) **przeprowadza zajęcia,** o których mowa w art. 9fa ust. 1 i 5 ustawy, a w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 10, 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b ustawy – także zajęcia, o których mowa w art. 9fa ust. 10, 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b ustawy; [co najmniej 1 zajęcia obserwowane w drugim roku przygotowania do zawodu i jedno zajęcia obserwowane przez powołaną przez dyrektora komisję]
- 6) **dokonuje ewaluacji własnej pracy i wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia dalszej pracy;** [zaleca się, by nauczyciel odbył e-szkolenie lub inną formę doskonalenia na temat zasad ewaluacji, prowadzenia analiz ilościowych i jakościowych wyników kształcenia, poznał wymagania MEN wobec szkoły]
- 7) **dzieli się wiedzą z innymi nauczycielami w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego.** [umożliwić nauczycielowi, np. na zespole nauczycielskim prezentować swoją wiedzę, przyjmować zaproszenia na prowadzone przez niego zajęcia, udostępnić gablotkę do zamieszczania ciekawych informacji, nowości, itp.]

9. Zakres wymagań na stopień nauczyciela mianowanego

§ 7. Zakres wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności niezbędnych do efektywnego realizowania obowiązków nauczyciela, których spełnianie jest sprawdzane przez komisję egzaminacyjną podczas egzaminu na stopień nauczyciela mianowanego, o których mowa w art. 9b ust. 1 pkt 5 ustawy, obejmuje:

- 1) znajomość przepisów prawa dotyczących organizacji, zadań i zasad funkcjonowania szkoły, w której nauczyciel odbywał przygotowanie do zawodu nauczyciela;
 - 2) umiejętność prowadzenia zajęć w sposób zapewniający właściwą realizację statutowych zadań szkoły, w szczególności realizację podstawy programowej;
 - 3) umiejętność rozpoznawania potrzeb uczniów i indywidualizowania nauczania;
 - 4) umiejętność stosowania w pracy wiedzy z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki;
 - 5) znajomość środowiska uczniów oraz umiejętność uwzględniania w swojej pracy problematyki środowiska lokalnego i współczesnych problemów społecznych i cywilizacyjnych;
 - 6) umiejętność korzystania w pracy, zwłaszcza w trakcie prowadzonych zajęć, z narzędzi multimedialnych i informatycznych.
-

10. Obligatoryjność uzyskania stopnia nauczyciela mianowanego

art. 27 ust. 4-6 KN:

Stosunek pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony ulega rozwiązaniu, jeżeli w ciągu 6 lat od rozpoczęcia odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela nauczyciel nie uzyskał stopnia nauczyciela mianowanego, a rozwiązanie stosunku pracy następuje z końcem roku szkolnego, w którym ten okres upłynął.

11. Wzory pism administracyjnych

1

Zawiadomienie nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu o liczbie zajęć obserwowanych przez dyrektora w drugim roku pracy/ pierwszym roku pracy dla nauczyciela, który rozpoczął przygotowanie do zawodu po 1 września 2025 r.

.....
(pieczęćka szkoły)

....., dnia

L.dz.

Sz. P.

Nauczyciel w Szkole Podstawowej nr

W

Zawiadomienie o liczbie obserwowanych zajęć przed dokonaniem oceny pracy

Podstawa prawna: art. 9 fa ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)

Dyrektor Szkoły Podstawowej nr .. im..... w, informuje Panią, że w drugim/pierwszym roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, przed dokonaniem oceny pracy, będą przeprowadzone dwie obserwacje zajęć. Obserwację przeprowadzać wspólnie będą:

- dyrektor szkoły,
- mentor,
- doradca metodyczny nauczanego przedmiotu/ nauczyciel dyplomowany p.

O terminie przeprowadzanych obserwacji zostanie Pani powiadomiona z 2-tygodniowym wyprzedzeniem.

.....
(podpis dyrektora)

.....
(Podpis nauczyciela)

Zawiadomienie nauczyciela o ocenie pracy dokonywanej w drugim roku/pierwszym roku odbywania przygotowania do zawodu

.....
(pieczętka szkoły)

....., dnia

L.dz.

Sz. P.

Nauczyciel w Szkole Podstawowej Nr.....

W

Zawiadomienie o ocenie pracy nauczyciela

Dyrektor Szkoły Podstawowej nr .. im..... w, zawiadamia, że zgodnie art. 6a ust. 1 da ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.) z dniem wszczynam procedurę oceny Pani pracy za okres przygotowania do zawodu nauczyciela, który rozpoczął się 1 września 202... r. (drugi rok odbywania przygotowania do zawodu)/ pierwszy rok przygotowania do zawodu

Informuję, że:

- kryteria oceny pracy określa rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822 ze zm. W 2025 r.); *Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceny pracy nauczycieli (z 31 lipca 2025 r.)*
- przysługuje Pani prawo do wskazania przedstawiciela związków zawodowych, który może być obserwatorem przy zapoznawaniu Pani z projektem oceny oraz wysłuchaniu uwag i zastrzeżeń.

.....
(podpis dyrektora)

- Do wiadomości:
- 1. p.....
- 2. a/a

[tę samą treść powtarzamy przed dokonaniem oceny pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela]

*Pismo do mentora o wyrażenie opinii o pracy nauczyciela, na którym
sprawuje opiekę*

.....
(pieczętka szkoły)

....., dnia

L.dz.

Sz. P.

Mentor nauczyciela p.

Wniosek o wydanie opinii

Podstawa prawna: art. 6a ust.51 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)

Dyrektor Szkoły Podstawowej nr .. im..... w, wnosi o pisemne przedłożenie opinii o pracy nauczyciela, p, dla której pełni Pani funkcję mentora.

Powyższa opinia niezbędna jest do oceny pracy.

Termin: 7 dni od daty otrzymania pisma.

.....
(podpis dyrektora)

Otrzymałam:

[tę samą treść powtarzamy przed dokonaniem oceny pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela]

Wystąpienie do Rady Rodziców o wyrażenie opinii o pracy nauczyciela

.....
/pieczęć szkoły/

....., dnia

L.dz.

Przewodniczący
Rady Rodziców
w Szkole w

Zwracam się z prośbą o przedstawienie opinii o pracy nauczyciela, p..... .

Opinia, o którą wnoszę będzie pomocna dyrektorowi szkoły w sformułowaniu uogólnionej oceny pracy dokonywanej w drugim roku /**pierwszym roku** odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela przez p.

Podstawą prawną mojego wystąpienia do Rady Rodziców jest zapis w art. 6 a ust. 5a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.).

Opinię należy wyrazić na piśmie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego pisma. Opinia powinna zawierać wyniki badań sondażowych na reprezentatywnej grupie uczniów, z którymi zajęcia prowadzi p.....

Opinia dostarczona po terminie lub jej brak nie mają wpływu na postępowanie w zakresie dokonywania oceny pracy nauczyciela.

.....
(podpis dyrektora)

Do wiadomości:

1. Przewodniczący RR-
2. a/a

[tę samą treść powtarzamy przed dokonaniem oceny pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela]

Zarządzenie o powołaniu komisji opiniującej prowadzone zajęcia

ZARZĄDZENIE nr/20.../202...
DYREKTORA SZKOŁY PODSTAWOWEJ nr w

z dnia września 20.... r.

w sprawie powołania komisji do przeprowadzenia obserwacji zajęć prowadzonych przez p. Janinę Kowalską odbywającą przygotowanie do zawodu nauczyciela

Na podstawie art. 9 fa ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tj. Dz.U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)

zarządzam, co następuje:

§ 1.

Powołuję komisję, w składzie, jak niżej, do przeprowadzenia obserwacji zajęć nauczyciela p. i wydania opinii o obserwowanych zajęciach. Nauczycielka p. w bieżącym roku szkolnym odbywa ostatni rok przygotowania do zawodu nauczyciela.

Skład komisji:

- 1) Dyrektor szkoły jako przewodniczący komisji;
- 2) p. - ekspert z listy ekspertów, o której mowa w art. 9g ust. 11, posiadający kwalifikacje z zakresu psychologii lub pedagogiki, w tym pedagogiki specjalnej, albo nauczyciel mianowany lub dyplomowany zatrudniony na stanowisku psychologa, pedagoga lub pedagoga specjalnego, w tej samej lub innej szkole;
- 3) p. doradca metodyczny albo nauczyciel-konsultant, albo przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, albo nauczyciel dyplomowany, który naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć, zatrudniony w tej samej lub innej szkole;
- 4) p. - przedstawiciel związków zawodowych, na wniosek złożony przez nauczyciela.

§ 2.

1. Do zadań komisji należy:

- 1) przeprowadzenie zajęć prowadzonych przez nauczyciela;
- 2) omówienie z nauczycielem zajęć, a w szczególności odniesienie się do umiejętności metodycznych i pedagogicznych nauczyciela, jego kultury osobistej, komunikacji werbalnej i pozawerbalnej pomiędzy nim a uczniami, umiejętności reagowania na zmieniającą się sytuację w czasie zajęć oraz form pracy, indywidualizacji nauczania i umiejętności wykorzystywania technologii informatycznej podczas zajęć;
- 3) sporządzenie protokołu, zgodnie z załącznikiem nr 1 do rozporządzenia.

.....
(podpis dyrektora)

Do wiadomości:

1.
2. (dla każdego członka komisji)

[tę samą treść powtarzamy przed dokonaniem oceny zajęć w przypadku ponownego oglądu zajęć]

OPINIA O PRZEPROWADZONYCH ZAJĘCIACH

Na podstawie art. 9fa ust. 8 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.) komisja powołana przez Dyrektora

.....
(nazwa szkoły, w której powołano komisję)

wydaje opinię¹⁾ o przeprowadzonych przez Pana/Panią

.....
(imię/imiona i nazwisko)

urodzonego(-ną) w dniu..... r.

.....
(data urodzenia)

zajęciach,

.....
(rodzaj zajęć)

które odbyły się w dniu..... r.

.....
(data przeprowadzenia zajęć)

Otrzymał(a) Pan/Pani²⁾

Uzasadnienie

.....
.....
.....

W przypadku negatywnej opinii o przeprowadzonych zajęciach, o których mowa w art. 9fa ust. 5 ustawy z dnia 26 stycznia – Karta Nauczyciela, może Pan/Pani złożyć wniosek do dyrektora szkoły o ponowne przeprowadzenie zajęć w wymiarze 1 godziny, w obecności komisji powołanej przez dyrektora szkoły, w terminie 14 dni od dnia otrzymania negatywnej opinii.³⁾

.....
(data wydania opinii)

.....
(Podpis Przewodniczącego)

¹⁾ Należy wpisać odpowiednio wyraz „pozytywną” albo „negatywną”.

²⁾ Należy wpisać liczbę punktów przyznanych przez komisję zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 2022 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz. U. poz. ...).

³⁾ Pouczenia nie zamieszcza się w przypadku, gdy nauczyciel otrzymał:

1) pozytywną opinię o przeprowadzonych zajęciach albo

2) negatywną opinię po ponownym przeprowadzeniu zajęć w przypadku, o którym mowa w art. 9fa ust. 10 ustawy z dnia 26 stycznia – Karta Nauczyciela.

12. Przerwa w zatrudnieniu w okresie przygotowania do zawodu

12.1. Ocena pracy nauczyciela za okres odbytego przygotowania do zawodu

Uregulowania w KN: **Obowiązkowe/ „z urzędu” ocenianie nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu**

Zgodnie z art. 6a ust. 1db:

W przypadku zmiany przez nauczyciela miejsca zatrudnienia w okresie przygotowania do zawodu, **nowy pracodawca, który zatrudnił nauczyciela** i nauczyciel odbywa dalsze „przygotowanie do zawodu”:

- sprawdza czas odbytego przygotowania do zawodu w poprzedniej placówce,
- oblicza termin upłynięcia drugiego roku lub ostatniego roku przygotowania do zawodu,
- żąda od nauczyciela karty oceny pracy z poprzedniego miejsca,
- informuje nauczyciela o rozpoczęciu procesu oceniania w drugim roku przygotowania,
- uwzględnia ocenę pracy wystawioną przez poprzedniego pracodawcę.

Art. 6a.1db. W przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy w trakcie odbywania przez nauczyciela przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela **za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych odpowiednio od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy. Jeżeli nauczyciel zmienił miejsce zatrudnienia:**

- 1) w pierwszym lub drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela - **ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w drugim roku** odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;
- 2) pierwszą ocenę w okresie przygotowania do zawodu nauczyciela uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;
- 3) w okresie odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela - ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela.

Art. 6a ust. 1dc

1dc. W przypadku udzielenia nauczycielowi w trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela urlopu bezpłatnego, o którym mowa w art. 17 ust. 2a, dyrektor szkoły dokonuje

oceny pracy nauczyciela za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych od dnia zakończenia przez nauczyciela świadczenia pracy w tej szkole – art. 6a ust. 1 dc;

Ważne!

1. Ustawodawca dopuścił możliwość wykonywania oceny wcześniej niż po upływie jednego roku od dokonania oceny poprzedniej w wyżej opisanych przypadkach - ust. 6a ust.1 dh.
-

Inaczej niż przy obliczaniu 3-miesięcznego okresu na dokonanie oceny!

Art. 6a ust. 2 – 2b

2. Dyrektor szkoły jest obowiązany dokonać oceny pracy nauczyciela w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia złożenia wniosku, a w przypadku oceny pracy dokonywanej z własnej inicjatywy – w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia powiadomienia nauczyciela na piśmie o rozpoczęciu dokonywania oceny jego pracy, z zastrzeżeniem terminu określonego w ust. 1.

2a. (uchylony)

2b. Do okresów, o których mowa w ust. 2, nie wlicza się okresów usprawiedliwionej nieobecności nauczyciela w pracy, trwającej dłużej niż 14 dni, oraz okresów ferii szkolnych wynikających z przepisów w sprawie organizacji roku szkolnego, a w przypadku nauczycieli zatrudnionych w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne – okresów urlopu wypoczynkowego trwającego nieprzerwanie co najmniej 14 dni kalendarzowych.

2c. Przepisu ust. 2b nie stosuje się, jeżeli ocena pracy nauczyciela jest dokonywana w przypadku, o którym mowa w ust. 1db, 1dc, 1df lub 1dg.

Wnioski!

1. W art. 6 ust. 1da KN zapisano, że dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela w drugim oraz ostatnim roku/pierwszym roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, a w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b – także

w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela oraz w ust. 1db, że w przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy w trakcie odbywania przez nauczyciela przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 21 dni odpowiednio od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy.

2. Wynika z tego, że dyrektor musi dokonać takiej oceny **bez względu na okres pracy nauczyciela w tej szkole**. Może się więc zdarzyć, że stosunek pracy wygasa nauczycielowi zatrudnionemu na zastępstwo na 2 miesiące. itp. Dyrektor i tak jest zobowiązany do dokonania oceny jego pracy. Może być również tak, że nauczyciel kilka razy w ciągu roku szkolnego zmieni miejsce pracy, albo tak, że nauczyciel odchodzi z zawodu.
3. Oceny dokonywane za okres dotychczas odbytego stażu są uwzględniane przy dokonywaniu końcowej oceny pracy za cały okres przygotowania do zawodu.

12.2. Zasady obliczania okresu przygotowania do zawodu odbywanego w częściach (z przerwami)

Zaliczanie okresu przepracowanego

Art. 10 ust. 6 ustawy „przejściowej” z dnia 5 sierpnia 2022 r.

6. Nauczycielom, o których mowa w ust. 1, którzy do dnia 31 sierpnia 2027 r. nie uzyskają stopnia nauczyciela mianowanego według przepisów dotychczasowych **oraz nauczycielom, którzy do dnia 31 sierpnia 2022 r. nie uzyskali stopnia nauczyciela kontraktowego, do okresu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela wlicza się okres dotychczasowego zatrudnienia nauczyciela w szkole w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć zgodnie z wymaganymi kwalifikacjami**, z wyłączeniem okresów nieobecności nauczyciela w pracy trwających nieprzerwanie dłużej niż 30 dni, z wyjątkiem okresów urlopu wypoczynkowego, z tym, że w przypadku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w wymiarze, o którym mowa w:

- 1) art. 9ca ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą – okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie może być dłuższy **niż 3 lata**; [okres przygotowania 3 lata i 9 miesięcy]
- 2) art. 9ca ust. 2 i 4 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą – okres wliczany do okresu przygotowania do zawodu nauczyciela nie może być dłuższy **niż 2 lata**. [2 lata i 9 miesięcy- stopień naukowy, praca 5-letnia na uczelni, praca w szkołach polonijnych]

7. Nauczycielom, o których mowa w ust. 6, będącym nauczycielami, o których

mowa w art. 1 ust. 2 pkt 1a ustawy zmienianej w art. 1, do okresu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, o którym mowa w ust. 6, wlicza się okres dotychczasowego zatrudnienia nauczyciela odpowiednio **w szkołach polskich**, o których mowa w art. 4 pkt 29d ustawy zmienianej w art. 5, oraz w publicznych szkołach i zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej, **bez względu na wymiar zatrudnienia**.

13. Studium przypadku

Przykład 1.

Pani Jolanta jest nauczycielką edukacji wczesnoszkolnej. Została zatrudniona 1 września 2021 roku i do 31 sierpnia 2022 roku nie otrzymała stopnia nauczyciela kontraktowego. Na jakich zasadach będzie odbywała awans zawodowy, skoro chce go rozpocząć dopiero od 1 września 2025 r. ?

Odpowiedź:

Będzie odbywała awans zawodowy według nowych zasad od 1 września 2025 r. Jednak w związku z tym, że przepracowała ona już w szkole jeden rok, okres ten wlicza się do okresu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela.

Przykład 2.

Nauczyciel pracował w roku szkolnym 2022/2023 zgodnie z kwalifikacjami w pełnym wymiarze czasu pracy na zastępstwo i nie uzyskał stopnia nauczyciela kontraktowego. Miał roczną przerwę. Dnia 1 września 2024 roku rozpoczął pracę w szkole w wymiarze powyżej ½ etatu. Czy okres przepracowany w poprzedniej szkole wlicza się do czasu przygotowania do zawodu (3 lat i 9 miesięcy)?

Odpowiedź:

Okres pracy w roku szkolnym 2022/2023 wlicza się do czasu przygotowania do zawodu.

Przykład 3.

Nauczyciel w roku szkolnym 2024/2025 rozpoczął przygotowanie do zawodu, przepracował 7 miesięcy, zrezygnował z pracy z przyczyn osobistych na mocy porozumienia stron? Czy dyrektor szkoły w ciągu 21 dni miał obowiązek ustalić ocenę pracy za ten okres oraz czy ten okres pracy wliczy się nauczycielowi do czasu przygotowania do zawodu (3 lat i 9 miesięcy)?

Odpowiedź:

Rozwiązanie stosunku pracy w trakcie przygotowania do zawodu, niezależnie od czasu trwania zatrudnienia, zobowiązuje dyrektora do dokonania oceny pracy. Okres tego zatrudnienia będzie wliczony do okresu przygotowania do zawodu. Nauczyciel jest zobowiązany dostarczyć ocenę pracy za okres 7 miesięcy.

M O D U Ł I I

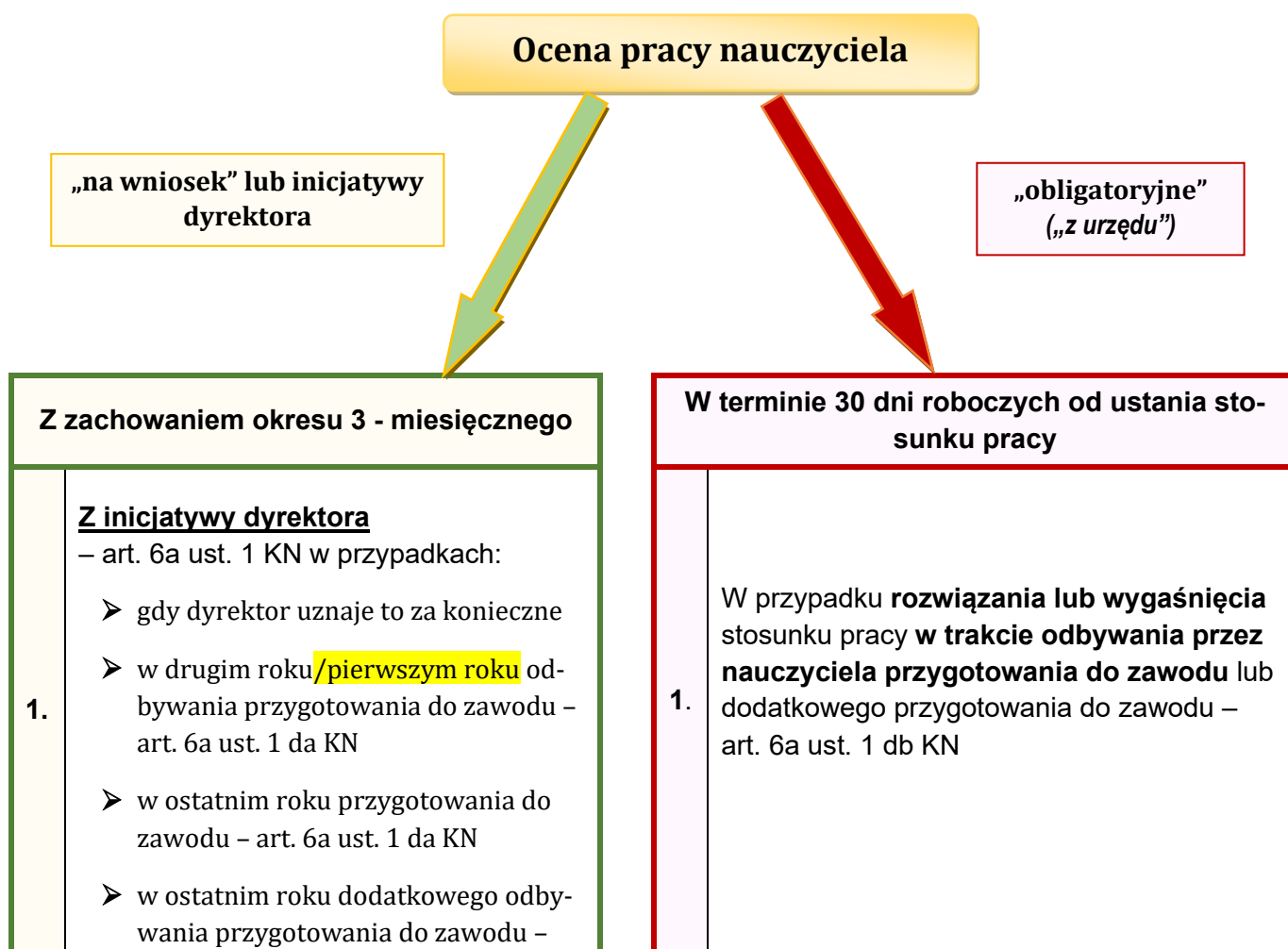
Ocena pracy nauczyciela „początkującego”. Udział mentora w jej formułowaniu

- 1. Podstawy prawne oceniania pracy nauczyciela od 1 września 2022 r.**
- 2. Wszczywanie procesu oceniania pracy nauczyciela.**
- 3. Zasady oceniania pracy nauczycieli pracy nauczyciela w drugim i ostatnim roku przygotowania do zawodu.**
- 4. Kryteria oceny pracy nauczycieli i ich punktacja**
- 5. Wzory pism administracyjnych w procesie oceniania pracy nauczyciela**
- 6. Materiały pomocnicze do o formułowania opinii o pracy podopiecznego**
- 7. Przykłady opinii o pracy nauczyciela sporządzane przez mentora oraz projektu ocen pracy**
- 8. Dowody wskazujące na pracę nauczyciela, czyli źródła informacji dla mentora o pracy nauczyciela**

1. Podstawy prawne oceniania pracy nauczycieli od 1 września 2022 r. z uwzględnieniem zmian – analiza przepisów

- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 986) – Rozdział 2
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz. U. z 2022 r. poz. 1822) ze zmianami, [wg projektu](#)
- Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r. poz. 572)
- Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1730)

2. Wszczywanie procesu oceniania pracy nauczyciela.

	art. 6a ust. 1 da KN		
2.	Na wniosek nauczyciela – art. 6a ust. 1 pkt 1 KN: ➤ gdy nauczyciel życzy być ocenionym	2.	W przypadku udzielenia nauczycielowi w trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu urlopu bezpłatnego – ocena za okres dotychczas odbytego przygotowania, w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych od dnia zakończenia świadczenia pracy w tej szkole – art. 6a ust. 1 dc
3.	Na wniosek rady szkoły – art. 6a ust. 1 pkt 4 KN		
4.	Na wniosek rady rodziców – art. 6a ust. 1 pkt 5 KN		

Uregulowania w KN: Ocena na wniosek lub z inicjatywy dyrektora

każdego nauczyciela bez względu na formę i czas zatrudnienia

Art. 6a. 1. Praca nauczyciela podlega ocenie. Ocena pracy nauczyciela **może być** dokonana w każdym czasie, **nie wcześniej jednak niż po upływie roku** od dokonania oceny poprzedniej, z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek:

- 1) nauczyciela;
- 2) organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli - kuratora oświaty;
- 3) organu prowadzącego szkołę;
- 4) rady szkoły;
- 5) rady rodziców.

Uregulowania w KN: **Obowiązkowe / „z urzędu” ocenianie nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu**

1°

Art. 6a KN

1da. Dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela **w drugim/pierwszym oraz ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela**, a w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b - **także w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela**.

Zgodnie z art. 6a ust. 1db:

W przypadku zmiany przez nauczyciela miejsca zatrudnienia w okresie przygotowania do zawodu, **nowy pracodawca, który zatrudnił nauczyciela** i nauczyciel odbywa dalsze „przygotowanie do zawodu”:

- sprawdza czas odbytego przygotowania do zawodu w poprzedniej placówce,
- oblicza termin upłynięcia drugiego roku lub ostatniego roku przygotowania do zawodu,
- żąda od nauczyciela karty oceny pracy z poprzedniego miejsca,
- informuje nauczyciela o rozpoczęciu procesu oceniania w drugim roku przygotowania,
- uwzględnia ocenę pracy wystawioną przez poprzedniego pracodawcę.

2°

Art. 6a.1db. W przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy w trakcie odbywania przez nauczyciela przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela **za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu** nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, **w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych** odpowiednio od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy. Jeżeli nauczyciel zmienił miejsce zatrudnienia:

- 1) *po drugim roku/pierwszym roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela - ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;*

- 2) w okresie odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela - ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela.
-

3°

Art. 6a ust. 1dc

1dc. W przypadku udzielenia nauczycielowi w trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela urlopu bezpłatnego, o którym mowa w art. 17 ust. 2a, dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela **za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych od dnia zakończenia przez nauczyciela świadczenia pracy w tej szkole – art. 6a ust. 1 dc;**

Art. 6a ust. 2 – 2b

2. Dyrektor szkoły jest obowiązany dokonać oceny pracy nauczyciela w okresie **nie dłuższym niż 3 miesiące** od dnia złożenia wniosku, a w przypadku oceny pracy dokonywanej z własnej inicjatywy – w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia powiadomienia nauczyciela na piśmie o rozpoczęciu dokonywania oceny jego pracy, z zastrzeżeniem terminu określonego w ust. 1.

2a. (uchylony)

2b. Do okresów, o których mowa w ust. 2, nie wlicza się okresów usprawiedliwionej nieobecności nauczyciela w pracy, trwającej dłużej niż 14 dni, oraz okresów ferii szkolnych wynikających z przepisów w sprawie organizacji roku szkolnego, a w przypadku nauczycieli zatrudnionych w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne – okresów urlopu wypoczynkowego trwającego nieprzerwanie co najmniej 14 dni kalendarzowych.

2c. Przepisu ust. 2b nie stosuje się, jeżeli ocena pracy nauczyciela jest dokonywana w przypadku, o którym mowa w ust. 1db, 1dc, 1df lub 1dg.[rozwiązanie umowy]

3. Zasady oceniania pracy nauczycieli w okresie przejściowym [wg projektu]

3.1. Oceny pracy nauczyciela początkującego, który rozpoczął przygotowanie do zawodu w okresie po **1 wrzesień 2022 r. – 31 sierpień 2025 r.**

Dla tej grupy nauczycieli stosuje się przepisy dotyczące awansu zawodowego obowiązujące po 1 września 2022 r., natomiast kryteria ocen już wg nowych przepisów!

Art. 6a KN

1da. Dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela **w drugim oraz ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela**, a w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b - **także w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela.**

Zgodnie z art. 6a ust. 1db:

W przypadku zmiany przez nauczyciela miejsca zatrudnienia w okresie przygotowania do zawodu, **nowy pracodawca, który zatrudnił nauczyciela** i nauczyciel odbywa dalsze „przygotowanie do zawodu”:

- sprawdza czas odbytego przygotowania do zawodu w poprzedniej placówce,
- oblicza termin upłynięcia drugiego roku lub ostatniego roku przygotowania do zawodu,
- żąda od nauczyciela karty oceny pracy z poprzedniego miejsca,
- informuje nauczyciela o rozpoczęciu procesu oceniania w drugim roku przygotowania,
- uwzględnia ocenę pracy wystawioną przez poprzedniego pracodawcę.

Art. 6a.1db. W przypadku rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy w trakcie odbywania przez nauczyciela przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela **za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela** lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, **w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych odpowiednio** od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy. Jeżeli nauczyciel zmienił miejsce zatrudnienia:

- 3) *w pierwszym lub drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela - ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;*
- 4) *po drugim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela - ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;*

- 5) w okresie odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela - ocenę tę uwzględnia się przy dokonywaniu oceny pracy w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela.

3.2. Oceny pracy nauczyciela początkującego, który rozpoczął przygotowanie do zawodu **po 1 września 2025 r.**

Kto może rozpocząć przygotowanie do zawodu po 1 września 2025 na nowych zasadach?

1. Absolwent uczelni, który posiada kwalifikacje zawodowe i nigdy wcześniej nie pracował w szkole/przedszkolu.
2. Nauczyciel zatrudniony na co najmniej ½ etatu posiadający kwalifikacje zawodowe.
3. Nauczyciel, który był zatrudniony w poprzednich latach, ale nie posiadał kwalifikacji zawodowych bądź miał przydzieloną mniejszą liczbę godzin wynikających z wymiaru etatu.
4. Nauczyciel początkujący, który w ciągu 2 lat (za zgodą dyrektora) nie uzupełnił kwalifikacji pedagogicznych.
5. Nauczyciel, który przed 1 września 2022 r. nie uzyskał stopnia nauczyciela kontraktowego (nie odbył całego 9-miesięcznego stażu, nie złożył sprawozdania z planu rozwoju, nie uzyskał akceptacji komisji)

Nowe terminy na dokonanie oceny pracy w/w grupy

Art. 6a. 1da. Dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela:

- 1) po upływie **co najmniej 8 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, ale nie później niż w jedenastym miesiącu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela**, a jeżeli nauczyciel w trakcie pierwszych 8 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela zmienił miejsce zatrudnienia - oceny tej dokonuje się **po upływie 3 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela w nowym miejscu zatrudnienia**, jednak nie wcześniej niż po upływie 8 miesięcy odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, ale nie później niż w dwunastym miesiącu odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;
- 2) **w ostatnim roku odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela;**
- 3) w ostatnim roku odbywania dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela - w przypadkach, o których mowa w art. 9fa ust. 11 i 13 oraz art. 9g ust. 7b.

1db. W przypadku **rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy w trakcie odbywania przez nauczyciela przygotowania do zawodu** nauczyciela lub dodatkowego przygo-

towania do zawodu nauczyciela dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela **za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu** nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela, w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych odpowiednio od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku pracy.

1dc. W przypadku udzielenia nauczycielowi w trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela lub dodatkowego przygotowania do zawodu nauczyciela urlopu bezpłatnego, o którym mowa w art. 17 ust. 2a, dyrektor szkoły dokonuje oceny pracy nauczyciela za okres dotychczas odbytego przygotowania do zawodu nauczyciela, **w terminie nie dłuższym niż 30 dni roboczych** od dnia zakończenia przez nauczyciela świadczenia pracy w tej szkole.

4. Szczegółowe zasady oceniania pracy nauczycieli na podstawie KN i rozporządzenia w sprawie oceny prac, z uwzględnieniem zapisów w projekcie

A. Zawiadomienie nauczyciela o wszczęciu oceny pracy – **wymóg pisemnego zawiadomienia!**

Wypis z rozporządzenia MEiN z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822)

§ 4. 1. W przypadku dokonywania oceny pracy nauczyciela z inicjatywy dyrektora szkoły lub na wniosek:

- 1) organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty,**
- 2) organu prowadzącego szkołę,**
- 3) rady szkoły,**
- 4) rady rodziców**

- dyrektor szkoły niezwłocznie powiadamia nauczyciela, w formie pisemnej, o rozpoczęciu dokonywania oceny jego pracy.

~~2. W powiadomieniu, o którym mowa w ust. 1, dyrektor szkoły wskazuje jedno kryterium oceny pracy zgodnie z § 2 ust. 5. *[kryterium dodatkowo]*~~

~~**B. Obowiązek złożenia przez nauczyciela w terminie 3 dni od otrzymania zawiadomienia o ocenianiu pisemnego oświadczenia o wyborze dodatkowego kryterium przez samego nauczyciela**~~

C. Zasięganie opinii innych podmiotów w procesie oceniania

Art. 6a ust. 5 – 5a KN

5. Oceny pracy nauczyciela **dokonyje dyrektor szkoły, który przy jej dokonywaniu:**

- 1) **zasięga opinii rady rodziców, z wyjątkiem szkół i placówek, w których nie tworzy się rad rodziców;**
- 2) *uchylony*
- 3) **może** zasięgnąć opinii samorządu uczniowskiego;
- 4) **na wniosek nauczyciela zasięga**, a z własnej inicjatywy **może** zasięgnąć **opinii właściwego doradcy metodycznego na temat pracy nauczyciela**, a w przypadku braku takiej możliwości - opinii innego nauczyciela dyplomowanego lub mianowanego, a w przypadku nauczyciela publicznego kolegium pracowników służb społecznych - opinii opiekuna naukowo-dydaktycznego;
- 5) **w przypadku nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu nauczyciela lub dodatkowe przygotowanie do zawodu nauczyciela – zasięga opinii mentora.**

5a. Rada rodziców i mentor przedstawiają pisemną opinię **w terminie 14 dni** od dnia otrzymania zawiadomienia o dokonywanej ocenie pracy nauczyciela. Nieprzedstawienie opinii przez radę rodziców i mentora **nie wstrzymuje** dokonywania oceny pracy.

D. Ocena pracy nauczyciela łączącego etat w kilku szkołach – kurator wyznacza dyrektora dokonującego ocenę pracy

Art. 6a ust.5g KN

„5g. W przypadku nauczyciela, o którym mowa w art. 22 ust. 3, oceny pracy, o której mowa w ust. 1da–1dd, **dokonyje dyrektor szkoły wyznaczony przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny** w porozumieniu z dyrektorami szkół, w których nauczyciel jest zatrudniony.”

E. Ocena pracy nauczyciela, który uzupełnia etat na podstawie art. 22 ust. 1 KN [na polecenie organu prowadzącego]

Art. 6a ust.5d KN

5d. W przypadku uzupełniania przez nauczyciela tygodniowego obowiązkowego wymiaru zajęć na podstawie art. 22 ust. 1 oceny pracy nauczyciela **dokonyje dyrektor szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony, w porozumieniu z dyrektorem szkoły, w której nauczyciel uzupełnia obowiązkowy wymiar zajęć.**

F. Zakres oceny

Art. 6a ust.1e KN

Art. 6a ust. 1e KN:

1e. Kryteria oceny pracy nauczyciela dotyczą stopnia realizacji obowiązków określonych w art. 6 i art. 42 ust. 2 oraz w art. 5 ustawy – Prawo oświatowe i obejmują wszystkie obszary działalności szkoły

G. Nie mogą mieć wpływu na ocenę przekonania religijne i polityczne

Art. 6a ust. 1g KN

1g. Na ocenę pracy nauczyciela i dyrektora szkoły nie mogą mieć wpływu jego przekonania religijne i poglądy polityczne, a także odmowa wykonania przez niego polecenia służbowego, gdy odmowa taka wynikała z uzasadnionego przekonania, że wydane polecenie było sprzeczne z dobrem ucznia albo dobrem publicznym.

H. Obowiązek zapoznania nauczyciela z projektem oceny

Wypis z rozporządzenia MEiN z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822 ze zm.)

§ 5. 1. Dyrektor szkoły przygotowuje projekt oceny pracy, o którym mowa w art. 6a ust. 8 ustawy – Karta Nauczyciela.

2. Na wniosek nauczyciela przy zapoznawaniu go z projektem oceny pracy i wysłuchaniu jego uwag i zastrzeżeń **może być obecny przedstawiciel wskazanej przez nauczyciela zakładowej organizacji związkowej.**

3. Nauczyciel może zgłosić uwagi i zastrzeżenia do projektu oceny pracy również **w formie pisemnej w terminie 5 dni roboczych** od dnia zapoznania go z projektem oceny.

4. Przy zapoznaniu nauczyciela z projektem oceny pracy, dyrektor szkoły zapoznaje go również z opiniami, o których mowa odpowiednio w art. 6a ust. 5 pkt 1 i 3-5 ustawy – Karta Nauczyciela.

5. Nauczyciel może odnieść się do opinii, o których mowa odpowiednio a art. 6a ust. 5 pkt 1 i 3-5 ustawy – Karta Nauczyciela, w formie:

- 1) ustnej – przy zapoznawaniu z projektem oceny pracy lub;
- 2) pisemnej – w terminie 5dni roboczych;

Nowe zapisy

§ 6. Dyrektor szkoły doręcza nauczycielowi oryginał karty oceny pracy, o której mowa w art. 6a ust. 8a ustawy – Karta Nauczyciela. Kopię karty oceny pracy włącza się do akt osobowych nauczyciela.

Wypis z rozporządzenia MEiN z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822)

§ 7. 1. Dyrektor szkoły przekazuje odwołanie od oceny pracy nauczyciela do organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – do kuratora oświaty, w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania odwołania. Dyrektor szkoły dołącza do odwołania od oceny pracy nauczyciela **oraz przekazuje nauczycielowi**, który odwołał się od oceny pracy, pisemne odniesienie się do zarzutów podniesionych w odwołaniu.

Nowe zapisy

I. Odwołanie nauczyciela od oceny

Art. 6a ust.9 – 9a KN

9. Od ustalonej oceny pracy, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, przysługuje:

- 1) nauczycielowi – **prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem dyrektora szkoły, do organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą**, a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli – prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem dyrektora placówki, do kuratora oświaty;

9a. Odwołanie od oceny pracy nauczyciela rozpatruje powołany przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty, **zespół oceniający w składzie:**

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – kuratora oświaty jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel rady pedagogicznej szkoły;
- 3) przedstawiciel rady rodziców;
- 4) doradca metodyczny lub nauczyciel-konsultant;
- 5) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez ocenianego nauczyciela – powołany na wniosek tego nauczyciela.

§ 7. 1. Dyrektor szkoły przekazuje odwołanie od oceny pracy nauczyciela do organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – do kuratora oświaty, **w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania odwołania**. Dyrektor szkoły **dołącza pisemne odniesienie się do zarzutów podniesionych w odwołaniu**.

2. Zespół oceniający, o którym mowa w art. 6a ust. 9a–9d ustawy – Karta Nauczyciela, rozpatruje odwołanie od oceny pracy nauczyciela **po uprzednim wysłuchaniu nauczyciela, który wniósł odwołanie**.

3. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli – kurator oświaty, **nie później niż na 5 dni roboczych przed terminem posiedzenia zespołu oceniającego, podczas którego nauczyciel ma zostać wysłuchany, zawiadamia nauczyciela o posiedzeniu**. **Niestawienie się nauczyciela, mimo prawidłowego zawiadomienia o posiedzeniu, nie wstrzymuje rozpatrywania odwołania przez zespół oceniający i wydania rozstrzygnięcia**.

4. Rozstrzygnięcia zespołu oceniającego są podejmowane zwykłą większością głosów w głosowaniu jawnym w obecności co najmniej 2/3 członków zespołu oceniającego. W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego zespołu oceniającego.

5. Zespół oceniający sporządza pisemne uzasadnienie rozstrzygnięcia.

6. Rozstrzygnięcie zespołu oceniającego oraz uzasadnienie rozstrzygnięcia podpisuje przewodniczący zespołu oceniającego.

7. W przypadku podjęcia rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 6a ust. 10a pkt 2 ustawy – Karta Nauczyciela, nauczyciel otrzymuje kartę oceny pracy uwzględniającą to rozstrzygnięcie. Przepis § 6 stosuje się odpowiednio.

§ 8. Przepisy § 2–7 stosuje się odpowiednio do dokonywania oceny pracy nauczycieli religii, z tym, że organ upoważniony do dokonania oceny pracy uwzględnia ocenę merytoryczną nauczyciela religii, ustaloną przez właściwą władzę kościelną.

Art. 6a ust.10a – 10c KN

10a. Organ, o którym mowa w ust. 9, **w terminie 30 dni** od dnia otrzymania odwołania albo wniosku o ponowne ustalenie oceny pracy, po rozpatrzeniu odwołania albo wniosku o ponowne ustalenie oceny pracy przez zespół oceniający:

1) **podtrzymuje ocenę pracy** dokonaną przez dyrektora szkoły lub organ, o którym mowa w ust. 6, albo

2) uchyla ocenę pracy dokonaną przez dyrektora szkoły lub organ, o którym mowa w ust. 6, oraz **ustala nową ocenę pracy nauczyciela**, albo

3) **uchyla ocenę** pracy dokonaną przez dyrektora szkoły lub organ, o którym mowa w ust. 6, oraz przekazuje sprawę do ponownego ustalenia oceny pracy, jeżeli ocena pracy została dokonana z naruszeniem prawa.

10b. Ocena pracy ustalona przez organ, o którym mowa w ust. 9, w wyniku odwołania albo wniosku o ponowne ustalenie oceny pracy jest sporządzana w formie pisemnej i zawiera uzasadnienie.

10c. Ocena pracy ustalona przez organ, o którym mowa w ust. 9, **jest ostateczna**.

5. Szczegółowe kryteria oceny pracy nauczyciela

Uwaga!

1. „Kryteria obowiązkowe” zastąpiono określeniem „**Szczegółowe kryteria**”
2. **Usunięto „kryteria dodatkowe”**, z których nauczycieli i dyrektor wybierał po jednym

§ 2. 1. ~~Szczegółowe kryteria oceny pracy nauczyciela dzielą się na:~~

- ~~1) obowiązkowe kryteria oceny pracy nauczyciela;~~
- ~~2) dodatkowe kryteria oceny pracy nauczyciela.~~

2. Obowiązkowe **Szczegółowe kryteria oceny pracy nauczyciela obejmują:**

- ~~1) poprawność merytoryczną i metodyczną prowadzonych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych;~~

1 kryterium

Nowa treść

- 1) **poprawność merytoryczną i metodyczną prowadzonych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, wynikających ze specyfiki szkoły i zajmowanego stanowiska, z wykorzystaniem metod aktywizujących ucznia, w tym narzędzi multimedialnych i informatycznych, dostosowanych do specyfiki prowadzonych zajęć;**

2 kryterium

Nowa treść

„1a) analizowanie własnej pracy i wykorzystywanie wniosków wynikających z tej analizy do doskonalenia procesu dydaktyczno-wychowawczego i opiekuńczego oraz osiągnięcie pozytywnych efektów pracy;”

3 kryterium

(bez zmian)

2) dbałość o bezpieczne i higieniczne warunki nauki, wychowania i opieki;

4 kryterium

bez zmian)

3) znajomość praw dziecka, w tym praw określonych w Konwencji o prawach dziecka, przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. poz. 526, z 2000 r. poz. 11 oraz z 2013 r. poz. 677), ich realizację oraz kierowanie się dobrem ucznia i troską o jego zdrowie z poszanowaniem jego godności osobistej;

5 kryterium

(bez zmian)

4) wspieranie każdego ucznia, w tym ucznia niepełnosprawnego, w jego rozwoju oraz tworzenie warunków do aktywnego i pełnego uczestnictwa ucznia w życiu szkoły oraz środowiska lokalnego;

6 kryterium

5) kształtowanie u uczniów szacunku do drugiego człowieka, świadomości posiadanych praw oraz postaw: obywatelskiej, patriotycznej i prospołecznej, ~~w tym przez własny przykład nauczyciela;~~

7 kryterium

(bez zmian)

6) współpracę z innymi nauczycielami w zakresie wynikającym z realizowanych przez szkołę zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz zadań statutowych;

8 kryterium

(bez zmian)

7) przestrzeganie przepisów prawa z zakresu funkcjonowania szkoły oraz wewnętrznych uregulowań obowiązujących w szkole, w której nauczyciel jest zatrudniony;

9 kryterium

~~8) poszerzanie wiedzy i doskonalenie umiejętności związanych z wykonywaną pracą, w tym w ramach doskonalenia zawodowego;~~

8) poszerzanie wiedzy i doskonalenie umiejętności związanych z wykonywaną pracą, w tym umiejętności komunikacyjnych oraz wykorzystanie w pracy wiedzy nabytej w wyniku doskonalenia zawodowego;

Nowa treść

10 kryterium

9) współpracę z rodzicami; (bez zmian)

11 kryterium

„10) realizowanie innych zajęć i czynności, o których mowa w art. 42 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, zwanej dalej „ustawą – Karta Nauczyciela.”

Nowa treść

3. Kryterium oceny pracy, o którym mowa w ust. 2 pkt 9, [\[współpraca z rodzicami\]](#) **nie dotyczy** nauczyciela zatrudnionego w branżowej szkole II stopnia, szkole policealnej, szkole dla dorosłych, placówce kształcenia ustawicznego, kolegium pracowników służb społecznych, bibliotece pedagogicznej lub placówce doskonalenia nauczycieli.

Podsumowanie

1. Było 11 kryteriów i jest dalej ich dalej 11, gdyż dwa „dodatkowe” kryteria zostały uwzględnione w „szczegółowych” kryteriach.
2. Wskazano, że oceniając poszczególne działania nauczyciela, które mogą potwierdzać spełnianie danego kryterium, należy uwzględnić stanowisko nauczyciela, specyfikę pracy i jego zakres obowiązków na tym właśnie stanowisku pracy.
3. Uproszczono punktację, gdyż poprzednia była zróżnicowana 0-30 pkt i 0-5 pkt. i bez wątplenia niepoporocowanie miała wpływ na ostateczną liczbę punktów.

6. Zasady punktowania poziomu spełniania kryteriów

§ 3. 1. Dyrektor szkoły ustala poziom spełniania łącznie wszystkich kryteriów oceny pracy, o których mowa w § 2 ust. 2, z zastrzeżeniem ust. 3, a następnie ustala ocenę pracy nauczyciela.

2. Poziom spełniania kryteriów oceny pracy jest oceniany w punktach w punktach od 0 do 3, bez liczb ułamkowych.

3. W przypadku gdy dyrektor szkoły ustali, że suma punktów:

1) wynosi **90%** maksymalnej liczby punktów i **powyżej**

– nauczyciel otrzymuje **ocenę wyróżniającą**;

2) jest równa lub wyższa niż **75%** maksymalnej liczby punktów i nie przekracza **89 %** maksymalnej liczby punktów

– nauczyciel otrzymuje **ocenę bardzo dobrą**;

3) jest równa lub wyższa niż **55%** maksymalnej liczby punktów i nie przekracza **74 %** maksymalnej liczby punktów

– nauczyciel otrzymuje **ocenę dobrą**;

4) wynosi **poniżej 55%** maksymalnej liczby punktów

– nauczyciel otrzymuje **ocenę negatywną**

W przeliczeniu na punkty:

Ocena	Wartość % punktów	Zakres punktowy
ocena wyróżniająca	co najmniej 90%	30 pkt i więcej
ocena bardzo dobra	75 – 89%	25 – 29 pkt
ocena dobra	55 – 74%	24 – 18 pkt
ocena negatywna	poniżej 55%	17 pkt i mniej

Ważne!

Każde kryterium musi być uzasadnione

– obowiązuje od 1 września 2025 r.

z ustawą z dnia 25 lipca 2025 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz.U. poz. 1160)

w art. 6a ust. 8a pkt 9 otrzymuje brzmienie:

„9) uzasadnienie oceny pracy zawierające uzasadnienie dokonanej oceny poziomu spełnienia **każdego kryterium** oceny pracy, które miało zastosowanie do oceny pracy tego nauczyciela;”

Termin na wykonanie oceny – 3 miesiące

Art. 6a. 2. Dyrektor szkoły jest obowiązany dokonać oceny pracy nauczyciela w okresie **nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia złożenia wniosku**, a w przypadku oceny pracy dokonywanej z własnej inicjatywy - w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia powiadomienia nauczyciela na piśmie o rozpoczęciu dokonywania oceny jego pracy, z zastrzeżeniem terminu określonego w ust. 1.

2b. Do okresów, o których mowa w ust. 2, **nie wlicza się okresów usprawiedliwionej nieobecności nauczyciela w pracy, trwającej dłużej niż 14 dni, oraz okresów ferii szkolnych** wynikających z przepisów w sprawie organizacji roku szkolnego, a w przypadku nauczycieli zatrudnionych w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne - okresów urlopu wypoczynkowego trwającego nieprzerwanie co najmniej 14 dni kalendarzowych.

2c. Przepisu ust. 2b **nie stosuje się**, jeżeli ocena pracy nauczyciela jest dokonywana w przypadku, o którym mowa w ust. 1db, 1dc, 1df lub 1dg. [[oceny pracy w przypadku ustania stosunku pracy](#)]

Ocena pracy nauczyciela ma charakter opisowy

Art. 4. Ocena pracy nauczyciela ma charakter opisowy i jest zakończona stwierdzeniem uogólniającym:

- 1) ocena wyróżniająca;
- 2) ocena bardzo dobra;
- 3) ocena dobra;
- 4) ocena negatywna.

Nauczyciel początkujący przed dokonaniem oceny przeprowadza zajęcia w wymiarze co najmniej 1 godziny

Art. 9 fa ust. 1 [obserwacja zajęć przed dokonaniem oceny w trakcie odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela – art. 6a ust.1da KN]

Art. 9fa. 1. Przed dokonaniem oceny (...) nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu nauczyciela, przed dokonaniem oceny pracy, nauczyciel **jest obowiązany** przeprowadzić zajęcia, w wymiarze co najmniej 1 godziny, w obecności:

1) dyrektora szkoły;

2) mentora, o którym mowa w art. 9ca ust. 11;

3) doradcy metodycznego albo nauczyciela-konsultanta, albo przedstawiciela organu sprawującego nadzór pedagogiczny, albo nauczyciela dyplomowanego, który naucza tego samego przedmiotu lub prowadzi ten sam rodzaj zajęć, zatrudnionego w tej samej lub innej szkole.

2. O wymiarze zajęć, o których mowa w ust. 1, decyduje dyrektor szkoły, biorąc pod uwagę potrzeby nauczyciela w zakresie doskonalenia umiejętności praktycznych.

3. Osobę, o której mowa w ust. 1 pkt 3, wskazuje dyrektor szkoły.

4. Po przeprowadzeniu zajęć, o których mowa w ust. 1, osoby obecne podczas przeprowadzania zajęć omawiają je z nauczycielem.

Podsumowanie – kolejność działań w procesie oceniania

Krok 1. Rozpoczęcie procesu oceny pracy nauczyciela – warunki

Ocena może być dokonana w każdym czasie, ale pod warunkiem, że upłynął 1 rok od oceny poprzedniej lub oceny dorobku zawodowego.

Postępowanie w sprawie oceny pracy nauczyciela wszczyna się z inicjatywy dyrektora placówki oświatowej, w której nauczyciel jest zatrudniony lub na wniosek:

- a) nauczyciela, który chce być oceniony,
- b) organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli - kuratora oświaty,
- c) organu prowadzącego szkołę,
- d) rady szkoły,
- e) rady rodziców.

W przypadkach, gdy:

1. nauczyciel „początkujący” był zatrudniony tylko na rok szkolny 2023/2024 lub okresowe zastępstwo w bieżącym roku i nie ma możliwości przedłużenia umowy o pracę;
2. nauczycielowi „początkującemu” udzielimy urlopu bezpłatnego przed upływem drugiego roku pracy lub w ostatnim roku przygotowania do zawodu;
3. z nauczycielem „początkującym” rozwiążemy – bez znaczenia z jakich przyczyn – stosunek pracy w trakcie pierwszego roku odbywania przygotowania do zawodu lub w ostatnim roku tego przygotowania;
4. z nauczycielem mianowanym następuje rozwiązanie umowy o pracę (wymówią się stosunek pracy, następuje przeniesienia nauczyciela, zwolnienie np. z art. 20 KN lub innych przyczyn, umowa wygasa);
5. nauczyciel mianowany otrzymuje urlop bezpłatny (oddelegowanie do K.O., przechodzi na etat do związków zawodowych);

obowiązkowo dokonujemy oceny pracy w terminie 30 dni roboczych od dnia zakończenia świadczenia pracy w naszej szkole/placówce.

Krok 2. Zawiadomienie nauczyciela o dokonywanej ocenie

Dyrektor zawiadamia niezwłocznie (nie określono terminu w przepisach, ale zaleca się zachować termin wg kpa (*najkrótszy - 7 dni, najdłuższy - 30 dni*), nauczyciela na piśmie o rozpoczęciu dokonywania oceny pracy w przypadku dokonywania oceny pracy:

- a) z inicjatywy dyrektora szkoły,
- b) na wniosek organu sprawującego nadzór pedagogiczny,
- c) w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli - kuratora oświaty,
- d) na wniosek organu prowadzącego szkołę,
- e) rady szkoły.

W przypadku, gdy nauczyciel sam występuje z wnioskiem o dokonanie oceny pracy dyrektora nie ma obowiązku zawiadomiania nauczyciela o rozpoczęciu oceniania. W tej sytuacji proces oceniania rozpoczyna się z dniem następnym po wpłynięciu wniosku nauczyciela.

Krok 3. Sprawdzenie spełniania formalnych warunków wszczęcia procedury oceniania

Dyrektor sprawdza termin dokonania wcześniejszej oceny pracy. Jeżeli upłynął co najmniej jeden rok – wszczyna procedurę oceny. Jeżeli nie, to informuje na piśmie wnioskodawcę o niemożności pozytywnego załatwienia wniosku.

W przypadkach dokonywania ocen „z urzędu” nie zachodzi konieczność zachowania rocznej przerwy między ocenami!

Krok 4. Zasięgnięcie opinii o pracy nauczyciela

W procesie oceniania pracy nauczyciela, dyrektor zasięga opinii innych organów lub podmiotów, wg poniższych zasad:

Obowiązkowo:		
Podmiot	Sposób	Podstawa prawna
<p>Rada rodziców</p> <p><i>(tylko w szkołach w których tworzy się radę rodziców)</i></p>	<p>Dyrektor występuje z pismem do przewodniczącego Rady rodziców, wskazując nazwisko i imię nauczyciela, nauczany przedmiot, cel pozyskiwania opinii.</p> <p>Opinia musi być wyrażona w formie pisemnej, zawierać uzasadnienie i być sporządzona w ciągu 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia. [data wpływu do dyrektora – 14 dzień liczony od dnia następnego po przekazaniu pisma]</p> <p>Nieprzedstawienie opinii nie wstrzymuje dokonywania oceny pracy.</p>	<p>art. 6a ust. 5 pkt 1 KN</p>
<p>Doradca metodyczny (ewentualnie inny nauczyciel mianowany lub dyplomowany w przypadku braku właściwego doradcy zawodowego)</p>	<p>Dyrektor jest zobowiązany zasięgnąć opinii, w przypadku, gdy ten złoży na piśmie wniosek z prośbą o dokonanie tej czynności, a w przypadku braku takiej możliwości - opinii innego nauczyciela dyplomowanego lub mianowanego,</p>	<p>art. 6a ust. 5 pkt 3 KN</p>

	<p>a w przypadku nauczyciela publicznego kolegium pracowników służb społecznych - opinii opiekuna naukowo-dydaktycznego.</p> <p>Opinia powinna być wyrażona w formie pisemnej i być wydana w ciągu 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia. [data wpływu do dyrektora]</p> <p>Nieprzedstawienie opinii nie wstrzymuje dokonywania oceny pracy</p>	
Fakultatywnie:		
Samorząd uczniowski	<p>Dyrektor może z własnej inicjatywy skierować wnioski o wyrażenie opinii o pracy nauczyciela do przewodniczącego samorządu uczniowskiego.</p> <p>Samorząd uczniowski powinien mieć opracowaną procedurę pozyskiwania i formułowania opinii, np. badania ankietowe wśród uczniów klas, w których zajęcia prowadzi konkretny nauczyciel).</p> <p>Opinia ma być sformułowana i przekazana dyrektorowi w terminie 14 dni od skierowanego wniosku dyrektora.</p> <p>Nieprzedstawienie opinii nie wstrzymuje dokonywania oceny pracy.</p>	art. 6a ust. 5 pkt 2 KN
Doradca metodyczny (ewentualnie inny nauczyciel mianowany lub dyplomowany w przypadku braku właściwego doradcy zawodowego)	<p>Dyrektor może z własnej inicjatywy zasięgnąć opinii właściwego doradcy metodycznego na temat pracy nauczyciela, a w przypadku braku takiej możliwości - opinii innego nauczyciela dyplomowanego lub mianowanego, a w przypadku nauczyciela publicznego kolegium pracowników służb społecznych - opinii opiekuna naukowo-dydaktycznego.</p> <p>Opinia powinna być wyrażona w formie pisemnej, zawierać uzasadnienie i być wydana w ciągu 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia.</p>	art. 6 a ust. 5 pkt 3 KN

Sytuacje wyjątkowe:

W niżej wymienionych sytuacjach dyrektor szkoły jest zobowiązany współdziałać w formie porozumienia z innymi podmiotami przy dokonywaniu oceny pracy:

1. Jeżeli dyrektorem szkoły jest osoba niebędąca nauczycielem, wówczas dokonuje on oceny pracy nauczyciela w porozumieniu z:
 - a) nauczycielem zajmującym w tej szkole inne stanowisko kierownicze (wicedyrektorem lub innym nauczycielem pełniącym funkcję kierowniczą określoną w statucie szkoły) i sprawującym w tej szkole nadzór pedagogiczny,
 - b) nauczycielem upoważnionym przez organ prowadzący (wyłącznie w przypadku innych form wychowania przedszkolnego, przedszkoli, szkół i placówek, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2 Karty Nauczyciela).
2. Jeżeli dyrektorem szkoły jest osoba niebędąca nauczycielem, wówczas dokonuje on oceny pracy nauczyciela zajmującego inne stanowisko kierownicze i sprawującego w tej szkole nadzór pedagogiczny obligatoryjnie w porozumieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny (w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli - w porozumieniu z kuratorem oświaty).
3. Jeżeli nauczyciel uzupełnia etat na podstawie art. 22 ust. 1 Karty Nauczyciela, wtedy dyrektor szkoły macierzystej dokonuje jego oceny w porozumieniu z dyrektorem szkoły, w której nauczyciel uzupełnia obowiązkowy wymiar zajęć.
4. W przypadku dokonywania oceny pracy nauczyciela doradcy metodycznego konieczne jest uprzednie uzyskanie oceny pracy dokonanej przez dyrektora właściwej placówki doskonalenia nauczycieli, w zakresie dotyczącym wykonywania zadań doradcy metodycznego.
5. W przypadku dokonywania oceny pracy **nauczyciela religii** (katecheta, ksiądz), dyrektor szkoły musi uwzględnić ocenę merytoryczną pracy nauczyciela religii ustaloną przez właściwą władzę kościelną. W tym celu należy zawiadomić tę władzę o dokonywanej ocenie, wskazując na konieczność dokonania oceny merytorycznej pracy tego nauczyciela.

Krok 5. Gromadzenie informacji o pracy nauczyciela.

Podstawą formułowania oceny są wyniki nadzoru pedagogicznego oraz wyniki dokonanych czynności w okresie oceniania, np. informacje o pracy nauczyciela poprzez bezpośrednią obserwację jego pracy, analizę dokumentacji pedagogicznej, np. dzienników lekcyjnych i zajęć pozalekcyjnych, protokołów zebrań z rodzicami, dokumentacji wychowawcy, analizę efektów pracy dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej, analizę uczestnictwa nauczyciela w różnych formach doskonalenia, analizę arkuszy samooceny nauczyciela, karty monitorowania np. spełniania funkcji wychowawcy, udokumentowane pochwały, skargi, osiągnięcia uczniów- dyplomy, wyróżnienia, etc.

Krok 6. Sformułowanie projektu oceny

Termin na dokonanie oceny wynosi 3 miesiące liczone od dnia wpłynięcia wniosku o ocenę lub od dnia powiadomienia nauczyciela na piśmie o rozpoczęciu dokonywania oceny jego pracy.

Do trzymiesięcznego terminu, w których powinna zostać ustalona ocena pracy, nie są wliczane:

- a) okresy usprawiedliwionej nieobecności nauczyciela w pracy, trwającej dłużej niż 14 dni,
- b) okresy ferii szkolnych,
- c) w przypadku nauczycieli zatrudnionych w szkołach, w których nie są przewidziane ferie szkolne - okresów urlopu wypoczynkowego trwającego nieprzerwanie co najmniej 14 dni kalendarzowych.

Zastrzeżenie:

Nie ma konieczności prowadzenia rozmów z ocenianym nauczycielem na etapie formułowania projektu oceny. Dyrektor, po licznych działaniach wykonywanych w ramach nadzoru pedagogicznego, może sam przygotować projekt oceny i jedynie zaprosić nauczyciela, by zapoznać go z jego treścią. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że zachowanie „formy dialogowej” przy formułowaniu projektu oceny pracy sprawi, że nauczyciel zaakceptuje ocenę i nie odstąpi od wnoszenia uwag i zastrzeżeń, a nawet odwołania się od niej.

Krok 7. Zapoznanie nauczyciela z projektem oceny

Dyrektor na co najmniej 7 dni przed upływem terminu na dokonanie oceny, informuje na piśmie nauczyciela o miejscu i terminie zapoznania go z projektem oceny.

W zawiadomieniu należy zamieścić pouczenie, że nauczyciel ma prawo wskazać przez **przedstawiciela zakładowej organizacji związkowej, który może być obecny** przy zapoznawaniu go z projektem oceny pracy.

Uwaga! Nauczyciel nie musi być członkiem wskazanego związku zawodowego.

Projekt oceny sporządza się na piśmie. Nauczyciel kwituje własnoręcznym podpisem fakt zapoznania go z projektem oceny.

Karta projektu oceny musi obowiązkowo zawierać pouczenie o prawie ocenianego nauczyciela do wniesienia uwag i zastrzeżeń w formie pisemnej, w terminie 5 dni od daty zapoznania nauczyciela z projektem oceny pracy.

Dyrektor uwzględnia uwagi i zastrzeżenia i wprowadza ewentualne zmiany lub pozostaje przy ustalonej ocenie w projekcie.

Krok 8. Doręczenie nauczycielowi karty oceny pracy

Procedurę oceny pracy kończy doręczenie nauczycielowi karty oceny pracy. W razie nieobecności nauczyciela kartę oceny należy wysłać pocztą za potwierdzeniem odbioru. Natomiast odpis karty powinien być włączony do akt osobowych nauczyciela.

Rozporządzenie MEiN z 25 sierpnia 2022 r. nie podaje wzoru karty oceny pracy. Przepisy określają jedynie zakres informacji, które powinna zawierać karta oceny pracy.

Karta oceny pracy zawiera:

- imię (imiona) i nazwisko nauczyciela;
- datę i miejsce urodzenia;
- miejsce zatrudnienia i zajmowane stanowisko;
- staż pracy pedagogicznej;
- stopień awansu zawodowego;
- wykształcenie;
- datę dokonania ostatniej oceny pracy;
- stwierdzenie uogólniające, o którym mowa w art. 6a ust. 4 Karty Nauczyciela;
- okres, za który sporządzana jest ocena;
- uzasadnienie oceny pracy; [uzasadniamy każde kryterium]
- datę dokonania oceny pracy;
- podpis osoby dokonującej oceny pracy;
- pouczenie o terminie i trybie wniesienia odwołania od oceny pracy.

Krok 9. Przekazanie odwołania od oceny pracy do organu wyższej instancji

Od oceny pracy, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, nauczycielowi przysługuje prawo wniesienia odwołania, **za pośrednictwem dyrektora szkoły**, do organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą (w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli - do kuratora oświaty).

W przypadku, gdy nauczyciel złoży odwołanie, dyrektor jest zobowiązany, w terminie 5 dni roboczych od dnia otrzymania odwołania, przekazać je do właściwego Kuratora oświaty, dołączając do pisma przewodniego własne odniesienie się do zarzutów podniesionych w odwołaniu.

Krok 10. Rozpatrzenie odwołania od oceny

Kurator oświaty, po otrzymaniu odwołania od oceny powołuje zespół oceniający.

W skład zespołu oceniającego wchodzi:

- 1) przedstawiciel organu sprawującego nadzór pedagogiczny, a w przypadku nauczyciela placówki doskonalenia nauczycieli - kurator oświaty, jako przewodniczący zespołu;
- 2) przedstawiciel rady pedagogicznej szkoły;
- 3) przedstawiciel rady rodziców (z wyjątkiem szkół i placówek, w których nie tworzy się rady rodziców);
- 4) właściwy nauczyciel-doradca metodyczny lub nauczyciel-konsultant;
- 5) przedstawiciel zakładowej organizacji związkowej wskazanej przez nauczyciela.

Zespół oceniający:

- 1) zawiadamia nauczyciela o posiedzeniu odwoławczym, nie później niż na 5 dni roboczych przed terminem posiedzenia;
- 2) rozpatruje odwołanie od oceny pracy po uprzednim wysłuchaniu nauczyciela, który wniósł odwołanie (niestawienie się nauczyciela, mimo prawidłowego zawiadomienia o posiedzeniu, nie wstrzymuje rozpatrywania odwołania przez zespół oceniający i wydania rozstrzygnięcia);
- 3) podejmuje rozstrzygnięcie zwykłą większością głosów w głosowaniu jawnym w obecności co najmniej 2/3 członków zespołu; w przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego zespołu;
- 4) rozstrzygnięcie zespołu oceniającego powinno zawierać pisemne uzasadnienie i zostać opatrzone podpisem przewodniczącego zespołu;
- 5) ocena ustalona przez zespół oceniający jest ostateczna.

Zespół oceniający może:

- 1) **podtrzymać ustaloną ocenę** – gdy uzna, że ocena jest merytorycznie poprawna i obiektywna;
- 2) **uchylić ocenę pracy i ustalić nową** – gdy uzna, że ocena pracy jest merytorycznie nieuzasadniona, nieobiektywna, nie uwzględni wielu obszarów pracy i aktywności nauczyciela;
- 3) **uchylić ocenę pracy i przekazać sprawę do ponownego ustalenia oceny pracy** – tylko wówczas, gdy ustalona ocena pracy jest wprawdzie merytorycznie uzasadniona, ale w procedurze oceniania doszło do uchybień formalnych (np. brak zasięgnięcia opinii, która była wymagana, przekroczenie terminów).

7. Wzory pism administracyjnych w procesie oceniania pracy nauczyciela

Wykaz:

1. Zawiadomienie nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu o liczbie zajęć obserwowanych przez dyrektora w pierwszych dwóch latach pracy/**w pierwszym roku**
2. Zawiadomienie nauczyciela o wszczęciu procesu oceniania w drugim roku/ **pierwszym roku** przygotowania do zawodu.
3. Pismo do mentora o wyrażenie opinii o pracy nauczyciela, którym się opiekuje.
4. Wystąpienie do Rady Rodziców o wyrażenie opinii o pracy nauczyciela.
5. Wystąpienie dyrektora (na wniosek nauczyciela lub z własnej inicjatywy do doradcy lub innego nauczyciela o opinię).
6. Pismo do Samorządu uczniowskiego o wydanie opinii o pracy nauczyciela - alternatywnie
7. Pismo do nauczyciela o przedłużeniu terminu oceny z przyczyn podanych w art. 6 a ust. 2 b ustawy – Karta Nauczyciela
8. Powiadomienie nauczyciela o terminie zapoznania go z projektem oceny.
9. Powiadomienie przedstawiciela wskazanej zakładowej organizacji związkowej o terminie zapoznawania ocenianego nauczyciela z projektem oceny jego pracy.
10. Pismo przewodnie do organu nadzoru pedagogicznego w przypadku wniesienia odwołania od oceny.
11. Wzór projektu Karty oceny pracy nauczyciela.
12. Wzór Karty oceny pracy nauczyciela.

**Zawiadomienie nauczyciela odbywającego przygotowanie do zawodu
o liczbie zajęć obserwowanych przez dyrektora w pierwszych dwóch latach pra-
cy/**w pierwszym roku przygotowania do zawodu****

1

.....
(pieczęćka szkoły)

....., dnia

L.dz.

Sz. P.

Nauczyciel w Szkole Podstawowej Nr....

w

Zawiadomienie o liczbie obserwowanych zajęć przed dokonaniem oceny pracy

Podstawa prawna: art. 9 fa ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)

Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr .. im..... w, informuje Panią, że w drugim roku/**w pierwszym roku** odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela, przed dokonaniem oceny pracy, będą przeprowadzone dwie obserwacje zajęć. Obserwację przeprowadzać wspólnie będą:

- dyrektor szkoły,
- mentor,
- doradca metodyczny nauczanego przedmiotu/ nauczyciel dyplomowany p.

O terminie przeprowadzanych obserwacji zostanie Pani powiadomiona z 2-tygodniowym wyprzedzeniem.

.....
(podpis dyrektora)

.....
(podpis nauczyciela)

Zawiadomienie nauczyciela o ocenie pracy dokonywanej w drugim roku/pierwszym roku przygotowania do zawodu

2

.....
(pieczęć szkoły)

....., dnia

L.dz.

Sz. P.

Nauczyciel w Szkole Podstawowej Nr.....

W

Zawiadomienie o ocenie pracy nauczyciela

Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr .. im..... w, zawiadamia, że zgodnie art. 6a ust. 1 da ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.) z dniem wszczynam procedurę oceny Pani pracy za okres przygotowania do zawodu nauczyciela, który rozpoczął się 1 września 202... r. (drugi rok/pierwszy rok odbywania przygotowania do zawodu).

Informuję, że:

- kryteria oceny pracy określa Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczycieli (Dz.U. poz. 1822);
- przysługuje Pani prawo do wskazania przedstawiciela związków zawodowych, który może być obserwatorem przy zapoznawaniu Pani z projektem oceny oraz wysłuchaniu uwag i zastrzeżeń.

.....

(podpis dyrektora)

- Do wiadomości:

- 1. p.....
- 2. a/a

[tę samą treść powtarzamy przed dokonaniem oceny pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela]

Pismo do mentora o wyrażenie opinii o pracy nauczyciela, nad którym sprawuje opiekę

3

.....
(pieczętka szkoły)

....., dnia

L.dz.

Sz. P.

Mentor nauczyciela p.

Wniosek o wydanie opinii

Podstawa prawna: art. 6a ust.5 pkt 5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jednolity: Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)

Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr .. im..... w, wnosi o pisemne przedłożenie opinii o pracy nauczyciela, p, dla której pełni Pani funkcję mentora.

Powyższa opinia będzie uwzględniona w procesie dokonywania oceny pracy.

Opinię należy wyrazić na piśmie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego pisma. Wymagane jest uzasadnienie.

Opinia dostarczona po terminie lub jej brak nie wstrzymują dokonywania oceny pracy nauczyciela.

.....
(podpis dyrektora)

Otrzymałam:

[tę samą treść powtarzamy przed dokonaniem oceny pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela]

Wystąpienie do Rady Rodziców o wyrażenie opinii o pracy nauczyciela

4

.....
/pieczęć szkoły/

....., dnia

L.dz.

Przewodniczący
Rady Rodziców
w Szkole w

Zwracam się z prośbą o przedstawienie opinii o pracy nauczyciela, p..... .

Opinia, o którą wnoszę będzie pomocna dyrektorowi szkoły w sformułowaniu uogólnionej oceny pracy dokonywanej w drugim roku/**pierwszym roku** odbywania przygotowania do zawodu nauczyciela przez p.

Podstawą prawną mojego wystąpienia do Rady Rodziców jest zapis w art. 6 a ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.).

Opinię należy wyrazić na piśmie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego pisma. Wymagane jest uzasadnienie.

Opinia dostarczona po terminie lub jej brak nie wstrzymują dokonywania oceny pracy nauczyciela.

.....
(podpis dyrektora)

Do wiadomości:

.....
2. a/a

[tę samą treść powtarzamy przed dokonaniem oceny pracy w ostatnim roku przygotowania do zawodu nauczyciela]

Wystąpienie dyrektora (na wniosek nauczyciela lub z własnej inicjatywy do doradcy lub innego nauczyciela o opinię)

5

.....
/pieczęć szkoły/

....., dnia,.....

L.dz.

Sz. P. Dyrektor
Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego
w

Dyrektor Zespołu Szkół w zwraca się z prośbą o wyrażenie opinii przez właściwego doradcę metodycznego na temat pracy nauczyciela p....., zatrudnionego z Zespołu Szkół na stanowisku nauczyciela języka angielskiego w Zespole Szkół

Nauczyciel, po zawiadomieniu o wszczęciu procedury oceniania jego pracy zwrócił się z pisemnym wnioskiem do dyrektora szkoły o zasięgnięcie opinii doradcy metodycznego, co wyczerpuje normę prawną określoną w art. 6a ust. 5 pkt 4 – ustawy Karta Nauczyciela.

Proszę o przedstawienie opinii na piśmie w terminie do 14 dni od otrzymania niniejszego pisma. Opinia przedstawiona w innej formie lub po terminie nie będzie uwzględniona przy formułowaniu oceny.

.....
(podpis Dyrektora)

Do wiadomości:

1. WOM - p.....
2. p..... - nauczyciel.
3. a/a

.....
/pieczęć szkoły/

....., dnia

L.dz.

Przewodniczący
Samorządu Uczniowskiego
w Zespole Szkół w

Zwracam się z prośbą o przedstawienie opinii o pracy nauczyciela, p..... .

Opinia, o którą wnoszę będzie pomocna dyrektorowi szkoły w sformułowaniu uogólnionej oceny pracy. Podstawą prawną mojego wystąpienia do Samorządu Uczniowskiego jest zapis w art. 6a ust. 5 pkt 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 984).

Opinię należy wyrazić na piśmie w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego pisma wraz z uzasadnieniem.

Opinia dostarczona po terminie lub jej brak nie mają wpływu na postępowanie w zakresie dokonywania oceny pracy nauczyciela.

.....
(podpis dyrektora)

Do wiadomości:

1. Przewodniczący RR-
2. p..... – nauczyciel

*Pismo do nauczyciela o przedłużeniu terminu oceny z przyczyn podanych
w art. 6 a ust. 2b KN*

7

.....
/pieczęć szkoły/

Białystok, dnia,.....

L.dz.

Sz. P.

Nauczyciel w Zespole Szkół

w

ZAWIADOMIENIE

Informuję, że zgodnie art. 6a ust. 2b ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.) termin zakończenia oceny Pana/i pracy zostaje wydłużony o 52 dni. Przyczyną przedłużenia terminu jest usprawiedliwiona Pana/i nieobecność w pracy trwająca powyżej 14 dni w okresie -

.....
(podpis dyrektora)

Do wiadomości:

1. p.....
2. a/a

Powiadomienie nauczyciela o terminie zapoznania go z projektem oceny

8

.....
/pieczęć szkoły/ **Białystok**, dnia,.....

L.dz.

Sz. P.

Nauczyciel w Zespole Szkół

w

ZAWIADOMIENIE

Działając zgodnie § 5 ust. 1-3 Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczyciela (Dz. U. poz. 1822 ze zm.) wyznaczam termin przedstawienia Panu/i pisemnego projektu oceny pracy na dzień godzina

Jednocześnie informuję, że przysługuje Panu/i prawo zgłoszenia na piśmie uwag i zastrzeżeń do oceny w terminie, nie później niż pięciu dni od daty zapoznania z projektem oceny.

Spotkanie odbędzie się w pokoju 24 w budynku Zespołu Szkół przy ulw

.....
(podpis dyrektora)

Do wiadomości:

1. p.....
2. a/a

*Zawiadomienie przedstawiciela wskazanej zakładowej organizacji związkowej
o terminie zapoznawania nauczyciela z projektem oceny jego pracy*

.....
/pieczęć szkoły/

Białystok, dnia,.....

L.dz.

Przewodniczący
Komisji Międzyzakładowej
NSZZ „Solidarność”
w

W związku ze złożeniem przez nauczyciela Zespołu Szkół w p. wniosku o obecność przedstawiciela NSZZ „Solidarność” podczas zapoznawania z projektem oceny pracy informuję, że projekt oceny pracy zostanie przedstawiony nauczycielowi w dniu

Serdecznie zapraszam na spotkanie, które odbędzie się w pokoju nr w budynku szkoły przy ulicy..... w

.....
(podpis dyrektora)

Do wiadomości:

1. Międzyzakładowa Komisja Zakładowa NSZZ „Solidarność”
2. p..... – nauczyciel.
3. a

*Pismo przewodnie do Kuratorium Oświaty po złożonym odwołaniu się nauczyciela
od oceny pracy*

.....
/pieczęć szkoły/

Białystok, dnia,.....

L.dz.

Sz. P.

Kurator Oświaty

w

dotyczy: odwołania od oceny pracy

Zgodnie z § 7 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 25 sierpnia 2022 r. w sprawie oceny pracy nauczyciela (Dz. U. poz. 1822 ze zm.) przekazuję w załączeniu odwołanie się od oceny pracy nauczyciela Zespołu Szkół w wraz ze stanowiskiem dyrektora szkoły w sprawie podnoszonych zastrzeżeń przez nauczyciela.

W dniu p..... został zapoznany z pisemnym projektem oceny w obecności przedstawiciela związku zawodowego **NSZZ „Solidarność”**.

Ocena pracy została dokonana w dniu

Nauczyciel otrzymał ocenę **dobrą**.

.....
(podpis dyrektora)

Do wiadomości:

1. Kuratorium Oświaty w
2. p..... – nauczyciel.
3. a/a

KARTA OCENY PRACY

(projekt)

1. Imiona i nazwisko nauczyciela _____
2. Data i miejsce urodzenia _____
3. Miejsce zatrudnienia _____
4. Zajmowane stanowisko _____
5. Staż pracy pedagogicznej _____
6. Stopień awansu zawodowego lub informacja o nieposiadaniu stopnia awansu

7. Wykształcenie _____
8. Data dokonania ostatniej oceny pracy _____
9. Okres pracy za który dokonywana jest ocena _____
10. Stwierdzenie uogólniające, o którym mowa w art. 6a ust. 4 ustawy – Karta Nauczyciela

11. Uzasadnienie oceny pracy:

12. Data dokonania oceny pracy _____

.....
(data)

.....
(podpis oceniającego)

Zostałem zapoznany/zostałam zapoznana z przysługującym mi prawem do zgłoszenia w formie pisemnej uwag i zastrzeżeń do niniejszego projektu oceny pracy, w terminie 5 dni od dnia zapoznania mnie z projektem oceny.

.....
(data)

.....
(podpis ocenianego)

KARTA OCENY PRACY

1. Imiona i nazwisko nauczyciela _____
2. Data i miejsce urodzenia _____
3. Miejsce zatrudnienia _____
4. Zajmowane stanowisko _____
5. Staż pracy pedagogicznej _____
6. Stopień awansu zawodowego lub informacja o nieposiadaniu stopnia awansu

7. Wykształcenie _____
8. Data dokonania ostatniej oceny pracy _____
9. Okres pracy za który dokonywana jest ocena _____
10. Stwierdzenie uogólniające, o którym mowa w art. 6a ust. 4 ustawy – Karta Nauczyciela

11. Uzasadnienie oceny pracy:

12. Data dokonania oceny pracy _____

.....
(data)

.....
(podpis oceniającego)

Pouczenie:

Od ustalonej oceny pracy, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, przysługuje Pani/Panu prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem dyrektora szkoły, do organu sprawującego nadzór pedagogiczny nad szkołą (a w przypadku nauczycieli placówek doskonalenia nauczycieli - prawo wniesienia odwołania, za pośrednictwem dyrektora placówki, do kuratora oświaty)

Z treścią oceny i przysługującym mi prawem do odwołania – w ciągu 14 dni od dnia doręczenia oceny pracy, zostałam/em zapoznana/y.

.....
(data)

.....
(podpis ocenianego)

8. Materiały pomocnicze do sporządzenia opinii o pracy

Kryterium 1: Poprawność merytoryczna i metodyczna prowadzonych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych	
L.p.	Uzasadnienie/dowody realizacji/ - proszę wykorzystać poniższe argumenty
1.	Merytoryczność przekazywanej wiedzy z zachowaniem jej aktualności i poprawności naukowej - <i>wynika z obserwacji zajęć przez dyrektora, wyników diagnoz</i>
2.	Dobór treści kształcenia do możliwości i potrzeb wychowanków, umożliwiającej realizację podstawy programowej wychowania przedszkolnego - <i>dowód: opracowane dostosowania w wymaganiach edukacyjnych</i>
3.	Realizacja podstawy programowej zgodnie z warunkami i zaleceniami wskazanymi dla poszczególnych edukacji - <i>odnieść się do zalecanych warunków i zaleceń w podstawie programowej, dowodem może być także plan pracy dydaktycznej nauczyciela</i>
4.	Konstrukcja jednostek dydaktycznych z uwzględnieniem właściwych ogniw lekcji, zalecanymi w metodyce nauczania - <i>scenariusze lekcji</i>
5.	Poprawność doboru przyjmowanych metod nauczania do technik uczenia się uczniów - <i>podać przykłady, wyniki badania stylów uczenia się uczniów, obserwacji</i>
6.	Wykorzystywanie przez nauczyciela pozalekcyjnych form nauczania (lekcje w terenie, muzeach, na uczelniach, etc.) - <i>opisać, wymienić</i>
7.	Uwzględnianie w procesie nauczania podstawowych zasad nauczania takich, jak: stopniowania trudności, korelacji, pogłębowości, wiązania teorii z praktyką, trwałości wiedzy, systematyczności
8.	Stosowanie elementów oceniania kształtującego, takich jak: podawanie celów zajęć w języku dziecka, „nacobezu”, pozyskiwanie informacji zwrotnej, monitorowanie przyswajania przez wychowanków wiedzy lub kształcenia umiejętności – „pytania kluczowe”
9.	Pełne wykorzystywanie czasu zajęć np. <i>scenariusze zajęć</i>

10.	Prawidłowość zarządzania zespołem przedszkolnym. Umiejętność utrzymywania dyscypliny w grupie - <i>wynika z obserwacji dyrektora</i>
11.	Zainteresowanie dzieci tematem. Aktywność dzieci na zajęciach obowiązkowych i dodatkowych szkolnych i pozaszkolnych. Dowody: <i>udział dzieci w projektach, konkursach przedmiotowych</i>
12.	Różnicowanie zakresu pracy domowej w zależności od możliwości uczniów- <i>jak często i w jakim zakresie, przykłady</i>
13.	Zachowanie motywującego charakteru oceny - dowody zmotywowania wychowanków
14.	inne
Kryterium 1a. Analizowanie własnej pracy i wykorzystywanie wniosków wynikających z tej analizy do doskonalenia procesu dydaktyczno-wychowawczego i opiekuńczego oraz osiągnięcie pozytywnych efektów pracy	
1.	Rodzaj przeprowadzonych badań edukacyjnych, zarówno różnicujących jak i sprawdzających - daty, zakres badanych umiejętności. Przedstawić analizy ilościowe i jakościowe tych badań oraz wnioski
2.	W jaki sposób nauczyciel wdrożył wnioski z badań edukacyjnych do swojej pracy np. zmiana planów dydaktycznych, treści kształcenia, wnioskowanie o dodatkowe godziny, zakup pomocy dydaktycznych, etc.
4.	Wskazać liczbę uczniów biorących udział w konkursach przedmiotowych, lokaty zajmowane przez nich, nazwiska laureatów, olimpijczyków
5.
Kryterium 2: Dbłość o bezpieczne i higieniczne warunki nauki, wychowania i opieki	
1.	Punktualność rozpoczynania i kończenia zajęć. Dowody: <i>brak uwag dyrektora z kontroli punktualności</i>
2.	Systematyczność sprawowania dyżurów nauczycielskich. Dowody: <i>brak uwag dyrektora z kontroli dyżurów, podejmowane na bieżąco interwencje nauczyciela</i>

3.	Przestrzeganie zasad bhp w toku lekcji (wietrzenie sal, dbałość o stan techniczny pomocy dydaktycznych, wyposażenia Sali)
4.	Stosowanie w praktyce przepisów Regulaminu Wycieczek Szkolnych, rejestrowanie wyjść z dziećmi poza szkołę, znajomość zasad ewakuacji, udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej - ukończony kurs etc.
5.	Dbałość o przestrzeganie przez wychowanków regulaminu pracowni/ szkolnych. Dowody: <i>brak zniszczeń, dewastacji, stopień uszkodzeń wyposażenia pracowni, ładu w sali, itp.</i>
6.	Zapoznavanie dzieci z zasadami bhp, p/pož., bezpieczeństwa w sytuacjach zagrożeń (alarm bombowy, ataki terrorystyczne, etc.). Dowody: <i>wpisy w dzienniku</i>
7.
Kryterium 3: Znajomość praw dziecka, w tym praw określonych w Konwencji o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. poz. 526), ich realizacja oraz kierowanie się dobrem ucznia i troską o jego zdrowie z poszanowaniem godności osobistej.	
1.	Respektowanie praw dziecka i w bieżącej pracy (<i>skargi/ brak skarg i rodziców na naruszanie praw ucznia i dziecka</i>)
2.	Podjęcie, w porozumieniu z pedagogiem interwencji w sytuacjach trudnych w rodzinie lub środowisku ucznia (procedury Niebieskie Karty, Sąd Rodzinny, MOPS, itp.)
3.	Tworzenie w grupie poprawnych relacji interpersonalnych opartych na życzliwości i zaufaniu m.in. <i>poprzez organizację wycieczek, spotkań integracyjnych. Umiejętność rozwiązywania konfliktów pomiędzy wychowankami drogą mediacji</i>
4.	Współpraca z pedagogiem szkolnym /pielęgniarką /psychologiem/, zespołem nauczycieli uczących w oddziale w celu opracowania zintegrowanych działań w sytuacjach trudno-wychowawczych lub wymagających świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy - <i>daty, ustalenia</i>
5.	Podjęcie działań upowszechniających wiedzę o prawach dziecka i ucznia (<i>pogadanki, dyskusje panelowe, gazetki szkolne, konkursy, formy informacyjne dla rodziców, etc.</i>)

6.
Kryterium 4: Wspieranie każdego ucznia, w tym ucznia niepełnosprawnego, w jego rozwoju oraz tworzenie warunków do adekwatnego i pełnego uczestnictwa ucznia w życiu szkoły oraz środowiska lokalnego.	
1.	Rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych wychowanków (obserwacja pedagogiczna, analiza opinii, IPET-ów, wywiady z rodzicami, diagnoza środowiskowa, itp.)
2.	Dostosowanie wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości dziecka, a także dysfunkcji określonych w opiniach i orzeczeniach poradni pp w zakresie: organizacji pracy, treści kształcenia, metod pracy. Dowody: <i>opracowania</i>
3.	Rozpoznawanie umiejętności uczenia się wychowanków. Dowody: <i>karty obserwacji, wyniki diagnoz, zapisy w dzienniku wychowawcy</i>
4.	Przestrzeganie zasad pracy z dziećmi niedostosowanymi społecznie lub zagrożonymi niedostosowaniem społecznym określonymi w IPET-ach. Dowody: <i>przykłady dostosowań wymagań edukacyjnych</i>
5.	Podejmowanie działań umożliwiających pożyteczne i wartościowe spędzanie czasu wolnego przez wychowanków, pobudzanie do różnorodnej aktywności sprzyjającej wzbogacaniu osobowości i kierowanie tą aktywnością np. w <i>formie wolontariatu, wycieczki, pikniki rodzinne</i>
6.	Podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału dzieci w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania (<i>przygotowanie do konkursów, zawodów</i>)
7.
Kryterium 5: Kształtowanie u uczniów szacunku dla drugiego człowieka, świadomości posiadanych praw oraz postaw obywatelskiej, patriotycznej i prospołecznej, w tym przez własny przykład.	
1.	Przestrzeganie zasad etycznych: takt pedagogiczny, kultura osobista, poprawność języka, traktowanie podmiotowe dzieci, rodziców i współpracowników

2.	Realizacja w klasie Programu wychowawczo-profilaktycznego, adekwatnego do rozpoznanych potrzeb, zagrożeń oraz wieku dzieci (o ile jest taki program?)
3.	Poprawność oceniania zachowania uczniów
4.	Opracowanie/ współrealizacja w szkole programów profilaktycznych, prozdrowotnych, uroczystości o charakterze patriotycznym
5.	Włączanie się w prace koła wolontariatu/ działania wolontariackie
6.
Kryterium 6: Współpraca z innymi nauczycielami	
1.	Udział w pracach zespołów nauczycielskich, zarówno stałych i zadaniowych Stopień angażowania się nauczyciela w działania podejmowane przez zespół. Dowody: <i>liczba posiedzeń, wykonywane zadania, zaangażowanie się w realizację planu pracy</i>
2.	Współdział w organizacji imprez szkolnych, uroczystości, apeli. Dowody: <i>wymienić, podać zakres pracy</i>
3.	Obecność nauczyciela na lekcjach pokazowych, otwartych prowadzonych przez innych nauczycieli - dowody: <i>daty, tematy zajęć</i>
4.	Udział nauczyciela jako opiekuna na wycieczkach, obozach, innych wyjść uczniów poza szkołę
5.
Kryterium 7: Przestrzeganie przepisów prawa z zakresu funkcjonowania szkoły oraz wewnętrznych uregulowań obowiązujących w szkole, w której nauczyciel jest zatrudniony	
1.	Poprawność i kompletność prowadzenia dokumentacji pedagogicznej. Przestrzeganie zasad ochrony danych osobowych zawartych w dokumentacji prowadzonej przez nauczyciela

2.	Przestrzeganie dyscypliny pracy, respektowanie zarządzeń i zaleceń przełożonych. Obecność na radach pedagogicznych
3.	Terminowość składania wymaganych przez dyrektora sprawozdań, opracowań, opinii
4.	Dbłość o wystrój i estetykę przydzielonych sal dydaktycznych. Dbłość o mienie przedszkolne
5.
Kryterium 8: Poszerzanie wiedzy i doskonalenie umiejętności związanych z wykonywaną pracą, w tym w ramach doskonalenia zawodowego	
1.	Udział w wewnętrznych formach doskonalenia zawodowego. Dowody: <i>wymienić tematykę szkoleń, daty, nabyte umiejętności</i>
2.	Posługiwanie się odpowiednią terminologią z zakresu pedagogiki, metodyki i dydaktyki. Dowody: <i>scenariusze lekcji, uwagi dyrektora z obserwacji, dyskusji na radach pedagogicznych, w zespołach</i>
3.	Umiejętność planowania jednostki dydaktycznej lub innych zajęć. Umiejętność sporządzania konspektu lekcji. Dowody: <i>konspekty lekcji, plany pracy</i>
4.
Kryterium 9: Współpraca z rodzicami	
1.	Budowanie relacji z rodzicami opartych na wzajemnym szacunku, w tym inicjowanie <i>spotkań integracyjnych, pikników rodzinnych, angażowanie rodziców do wspólnych działań wolontarystycznych na rzecz grupy/ przedszkola/ pomocy w nauce, itp.</i>
2.	Angażowanie rodziców w proces uczenia się swoich dzieci i dostarczanie rodzicom wyczerpujących informacji o mocnych i słabych stronach dziecka. Dowody: <i>przykłady informacji zwrotnych, instrukcje do wykonania pracy domowej, uwagi do rodziców</i>
3.	Prowadzenie konsultacji dla rodziców w zakresie poradnictwa psychologicznego, pomocy w rozwiązywaniu problemów wychowawczych. Dowody: <i>scenariusze spotkań z rodzicami, godziny konsultacji, indywidualnych spotkań, etc.</i>

4.
Kryterium 10: Realizowanie innych zajęć i czynności w ramach zadań statutowych	
1.	Wskazać, jakie działania nauczyciel wykonuje na rzecz wychowanka lub przedszkola, poza obowiązkowym pensum np. organizowanie imprez szkolnych, okolicznościowych, apeli, akademii, spotkań integracyjnych z rodzicami, wycieczki, itp.
2.	Działania na rzecz poprawy stanu środowiska lokalnego (udział z wychowankami np. w akcji sprzątania świata, porządkowanie grobów nieznanym żołnierzom, porządkowanie lokalnych pamiątkowych miejsc, inne)
3.	Prowadzenie honorowo zajęć wspierających uczniów oraz rozwijających ich zainteresowania (teatrzyk szkolny, chór, opieka nad szkolną Izbą Pamięci, itd.)
4.	Przygotowywanie wychowanków i ich udział w konkursach prozdrowotnych, ekologicznych, środowiskowych, promujących zasady zdrowego żywienia, innych

9. Przykłady opinii o pracy nauczyciela sporządzane przez mentora

A. Przykład opinii o pracy nauczycielki (szkoła) – obszerna do wykorzystania

Pani jest nauczycielem wyjątkowo zaangażowanym w codzienną pracę placówki:

- 1) Dokonuje bieżącej ewaluacji osiągnięć edukacyjnych uczniów i wprowadza modyfikacje do dydaktycznego planu pracy.
Po przeprowadzeniu próbnych sprawdzianów w klasie I dokonała modyfikacji planów pracy dydaktycznej, zwiększając liczby godzin poświęconych określonym obszarom podstawy programowej. Podjęła dodatkowe działania dydaktyczne, polegające na zwiększeniu podczas lekcji liczby ćwiczeń poświęconych określonym zagadnieniom, prowadzeniu zajęć dodatkowych (społecznych) w formie dodatkowej godziny języka polskiego dla całej klasy, oraz systematycznej pracy ucznia poprzez wykonywanie zadań na platformie edukacyjnej WSIP.NET. Wszystkim działaniom Nauczycielki towarzyszyła systematyczna kontrola, a rodziców informowała o trudnościach, jakie mają dzieci i służyła wskazówkami dotyczącymi samodzielnej pracy ucznia w domu. Kluczowym założeniem podejmowanych działań było motywowanie uczniów do nauki poprzez systematyczne diagnozowanie wiedzy uczniów i przyczyn niepowodzeń szkolnych, oraz organizację pracy z uczniami szczególnie zdolnymi i słabymi, przy jednoczesnym wspomaganiu ich w nauce.

1a

- 2) Opracowuje własne programy nauczania, wprowadza modyfikacje do programów innych autorów uwzględniając wyniki diagnozy możliwości i potrzeb uczniów. Koryguje plany nauczania w oparciu o wyniki autoewaluacji.
Dobierając programy nauczania uwzględniała możliwości sprzętowe i organizacyjne szkoły. Programy nauczania innych autorów zostały zmodyfikowane w sposób uwzględniający potrzeby i możliwości uczniów z uwzględnieniem obszarów z którymi uczniowie mają największe problemy oraz tak, aby miały one charakter praktyczny, rozwijający możliwości uczniów oraz poznawczy – poszerzający ich wiedzę. Dodatkowo koryguje i modyfikuje plany nauczania innych nauczycieli, dostępne w bazie danych dziennika Librus, dostosowując je do aktualnych potrzeb i umiejętności uczniów w oparciu o wyniki przeprowadzanych autoewaluacji.
- 3) Treści kształcenia dostosowuje do możliwości ucznia (fizycznych, społecznych, psychicznych); koreluje one z treściami innych edukacji.
Poprzez diagnozę polegającą na obserwacji i wnikliwej analizie sprawdzianów przeprowadzanych podczas całego roku szkolnego modyfikuje plan pracy tak, aby był jak najbardziej dostosowany do poziomu i umiejętności klasy, a w szczególnych przypadkach do indywidualnych umiejętności i możliwości ucznia (indywidualizacja wymagań). Ocenianie ucznia dostosowane jest do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe, lub specyficzne trudności w uczeniu się po zapoznaniu z opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej. Wszystkie treści nauczania są zgodne z treściami podstawy programowej i służą osiągnięciu celów kształcenia zawartych w podstawie.
- 4) Stosuje ocenianie wspierające – wymagania na poszczególne oceny uwzględniają możliwości uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
Stosuje ocenianie, które dostosowane jest do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, po zapoznaniu z opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej. Wymagania na poszczególne oceny uwzględniają możliwości uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i są ujęte w PZO. Uczniowie o wymogach na poszczególne oceny informowani są podczas pierwszych zajęć, rodzice uczniów na pierwszym zebraniu oraz za pomocą dziennika Librus. Dodatkowo, PZO z poszczególnych przedmiotów rodzice i uczniowie otrzymują w wersji wydruku.
- 5) Efektywnie poszukuje nowatorskich form i metod pracy dostosowanych do techniki uczenia się uczniów, ich możliwości percepcyjnych i poznawczych.
Zna i prawidłowo dobiera formy i metody pracy, osiąga zaplanowane cele. Dodatkowo poszukuje nowatorskich form i metod pracy dostosowanych do techniki uczenia się uczniów, ich możliwości percepcyjnych i poznawczych. Często prowadzi lekcje z wykorzystaniem ciekawych metod aktywizujących (gry dydaktyczne, metoda projektu, metaplan itd.) i nowoczesnych pomocy dydaktycznych (rzutnik multimedialny, komputer, DVD).
- 6) Rozpoznaje szczególne zdolności uczniów oraz dysfunkcje poprzez prowadzenie pogłębionych analiz i diagnoz.
Stara się dostrzegać u wszystkich uczniów ich mocne strony, stwarzać możliwość indywidualnego traktowania ucznia. Celem prowadzonej przez Nauczycielkę diagnozy jest opracowanie wskazań edukacyjnych, które wyzwalają, stymulują, wspierają i inspirują rozwój potencjalnych możliwości uczniów. Relacje i aktywności pomiędzy Nauczycielką a uczniem, z jednej strony sprzyjają ujawnianiu trudności czy szczególnych zdolności, z drugiej – są okazją do wprowadzania działań wspierających czy pomocowych. Proces poznawania odbywa się wieloma drogami. Nauczycielka poznaje dziecko i jego sytuację poprzez rozmowy z dzieckiem i jego rodzicami, obserwacje zachowań ucznia

i jego relacji z innymi ludźmi, analizę zauważonych postępów w rozwoju dziecka związanych z edukacją i rozwojem społecznym. Sama wchodzi w relację z uczniem i dokonuje autorefleksji związanej z tym, co się w tej relacji dzieje.

W swojej pracy korzysta z pomocy specjalistów zatrudnionych w szkole, jak również zewnętrznych (specjaliści z poradni psychologiczno-pedagogicznej), wykorzystując ich wskazówki w dokonywaniu analizy zachowań poszczególnych uczniów.

- 7) W swojej pracy dostosowuje formy, metody, wymagania edukacyjne do możliwości uczniów, realizując przy tym zalecenia zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej, którego jest członkiem. W pracy dydaktycznej zauważywszy trudności lub uzdolnienia ucznia podejmuje odpowiednie działania wspierające. Zwraca uwagę na różnorodne czynniki, które mogą wpłynąć na odnoszenie przez ucznia sukcesów w szkole. Bierze pod uwagę jego zdolności, wiedzę, umiejętności i możliwości potrzebne do realizacji poszczególnych przedmiotów czy zadań, które mogą być stawiane przed dzieckiem, analizuje sposoby reagowania dziecka w sytuacjach dla niego trudnych, próbuje zaobserwować umiejętności psychospołeczne dziecka, w tym możliwości nawiązywania kontaktów z rówieśnikami, zwraca uwagę na poziom samodzielności ucznia, bierze pod uwagę sytuację rodzinną i warunki w jakich żyje uczeń. Podczas całego roku szkolnego modyfikuje plan pracy tak, aby był jak najbardziej dostosowany do poziomu i umiejętności danego ucznia.
- 8) Systematycznie ocenia efektywność udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej na swoich zajęciach. Formułuje wnioski i oceny na potrzeby zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Analizuje i przedstawia postępy ucznia w obszarach wymagających doskonalenia.
W odniesieniu do wstępnej diagnozy funkcjonowania ucznia, systematycznie ocenia przyrost jego umiejętności. Poziom zadowolenia rodziców i też rozpoznanie poziomu satysfakcji uczniów z porad i konsultacji bada poprzez ankiety, wywiady, gromadzi opinię na dany temat. Dokonuje oceny poziomu funkcjonowania ucznia we wszystkich ważnych obszarach, a następnie wraz z powołanym zespołem opracowuje indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, w którym określa rodzaje pomocy i wsparcia, które powinien otrzymać uczeń ze strony nauczyciela, specjalistów, a także rówieśników. Analizuje i zastanawia się również, jakiego rodzaju działania, mające na celu wspieranie dziecka, może podejmować rodzic w warunkach domowych.
- 9) Osiąga sukcesy w przezwyciężaniu trudności dydaktycznych, rozwija zainteresowania i zdolności uczniów. Uczniowie pani osiągają wyniki na miarę swoich możliwości. Indywidualizuje proces nauczania opracowując i przygotowując sprawdziany, testy, zadania domowe uwzględniając specyfikę danego ucznia. Rozwija zainteresowania i zdolności uczniów prowadząc „Czwartkowe wieczory filmowe”, podczas których uczniowie mogą nie tylko oglądać interesujące i ambitne kino, ale również efektywnie spędzić czas, otworzyć się i rozwinąć.
- 10) Ocenianie ucznia ma charakter wspierający. W ocenianiu uczniów dostarcza pełnej informacji uczniowi i rodzicom o stopniu opanowania wiedzy i umiejętności niezbędnej na poszczególne stopnie. Poprzez ocenianie wspierające informuje ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz postępach, udziela uczniowi pomocy w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju, motywuje ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu, dostarcza rodzicom/prawnym opiekunom i innym nauczycielom informacji o postępach, trudnościach w nauce, zachowaniu oraz uzdolnieniach ucznia. Przed każdym sprawdzianem wyjaśnia szczegółowo, co należy zrobić na poszczególne oceny. Indywidualizuje przygotowywane sprawdziany i testy. Podczas lekcji uczniowie muszą myśleć nad tym co robią – nie są tylko biernymi odtwórcami poleceń nauczyciela.

Każda ocena jest uzasadniona, wyposażona w komentarz ustny zawierający nie tylko wyjaśnienie, dlaczego uczeń otrzymał taki, a nie inny stopień, ale wskazujący uczniowi sposób jej poprawy, zawiera wskazówki dla ucznia dotyczące dalszej pracy i w ten sposób zachęca go do dalszych osiągnięć.

- 11) Uzasadnia każdą ocenę ze wskazaniem obszarów wymagających poprawy i jak pracować nad poprawą. Wskazuje mocne i słabe strony ucznia. Ocena pełni funkcję motywującą ucznia. W ocenie pracy ucznia uwzględnia indywidualne zainteresowania i zdolności uczniów. Ocenia jawnie, sprawiedliwie, motywująco. Uczeń wie, że oceny ze sprawdzianów mają większą wartość przy analizie oceny śródrocznej czy rocznej. Ponadto oceniając, wskazuje mocne i słabe strony ucznia. Przed sprawdzianem przedstawia kryteria na poszczególne oceny tak, że uczniowie wiedzą, jakim zakresem umiejętności muszą się wykazać na poszczególne oceny. Wymogi dostosowane są do indywidualnych możliwości uczniów w każdej klasie, wymogi na konkretne oceny są inne, uwzględniając możliwości uczniów. Poza tym stwarza uczniom możliwość poprawienia ocen, a każdą ocenę uzasadniam ze wskazaniem obszarów wymagających poprawy.
- 12) Wykazuje się postawą innowacyjną: asymiluje dobre nowości edukacyjne, poszukuje nowych form i metod.
Na bieżąco modyfikuje dotychczasowe sposoby kształcenia i poszukuje nowych. Wprowadza innowacyjność na lekcjach, dobiera odpowiednie środki edukacyjne, poszukuje nowych form i metod, poprzez studiowanie specjalistycznej prasy i książek, jak również doksztalając się na różnego rodzaju studiach podyplomowych, kursach, warsztatach – przy tym zdobywając dodatkowe kwalifikacje. Uczniowie współtworzą treści lekcji, częściowo je prowadzą. Chętnie słucha uwag uczniów do lekcji i stara się modyfikować je w taki sposób, aby zainteresować nimi uczniów i pobudzić w nich chęci pracy na zajęciach. Uczniowie chętnie uczęszczają na organizowane przez Nauczycielkę spotkania „Czwartkowe kino klasowe”.
- 13) Umie wytwarzać narzędzia diagnozy odpowiednie do zakładanych celów oraz wykorzystywać uzyskane wyniki do podnoszenia jakości pracy.
Narzędziami diagnozy, których wyniki zostały wykorzystane przez Nauczycielkę do podnoszenia jakości pracy, były testy diagnozujące po 6 klasie, w których zakres wchodziły wszystkie obszary podstawy programowej z języka polskiego tj.:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

- Czytanie i słuchanie.
- Samokształcenie i docieranie do informacji.
- Świadomość językowa.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.

- Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela. Wstępne rozpoznanie (opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; rozpoznaje problematykę utworu).
- Analiza.
- Interpretacja.
- Wartości i wartościowanie. Uczeń ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw.

III. Tworzenie wypowiedzi.

- Mówienie i pisanie.
- Świadomość językowa.

Wyniki przeprowadzonych testów są przez Nauczycielkę wnikliwie analizowane i interpretowane, a na ich podstawie powstają programy naprawcze, dzięki którym stwierdza, które z badanych umiejętności wypadły dobrze, a które należy doskonalić, na co zwrócić szczególną uwagę. Tym samym wyniki diagnoz służą podniesieniu jakości pracy Nauczycielki.

- 14) Oprócz dostępnych, stosuje środki dydaktyczne wykonane samodzielnie; wzbogaca swój warsztat pracy. Samodzielnie wykonuje pomoce dydaktyczne: przede wszystkim prezentacje multimedialne, tablice tematyczne z języka polskiego, geografii, karty pracy, gry dydaktyczne. Dodatkowo mobilizuje uczniów do wykonywania podobnych tematycznie prac. Dzięki temu dodatkowo mogą wykazać się uzdolnieniami takimi, jak: plastyka, informatyka czy technika. Tak powstałe środki wykorzystuje na lekcjach języka polskiego, geografii.
- 15) Nauczyciel dokonuje ewaluacji osiągnięć uczniów z przedmiotów których uczy z wykorzystaniem technik badań edukacyjnych.
- 16) Aktywnie pracuje w zespołach nauczycielskich: humanistycznym, do spraw promocji szkoły oraz do spraw kontaktów z Radą Rodziców. Jest wychowawcą kl. Wcześniej Nauczycielka pełniła funkcję protokolanta zespołu humanistycznego i z zaangażowaniem włączyła się w pracę tychże zespołów. Współprowadzi program edukacyjny „Nowe Horyzonty Filmowe” mający na celu edukację młodzieży poprzez film. Jestem inicjatorem wielu działań na rzecz ucznia i szkoły, np. organizuje zbiórkę karmy dla zwierząt, organizuje promocję naszej szkoły, była organizatorem zbiórki makulatury na rzecz dzieci z biednych rodzin, zorganizowała dożywianie dla dzieci z naszej szkoły, razem z uczniami wzięła udział w akcji „Dzień telefonów zaufania”.
- 17) Starannie i dokładnie wykonuje obowiązki nauczyciela, wychowawcy, opiekuna, interesująco organizuje uczniom czas wolny, poświęca im dodatkowy czas. Organizuje uczniom wycieczki, angażuje się w przygotowanie dodatkowych pomocy np. kwesta na rzecz ocalenia grobów na wschodzie, zbiórka karmy dla zwierząt, zbiórka makulatury. Organizuje uczniom wieczory filmowe, dodatkowe lekcje języka polskiego, zajęcia integracyjne itp.
- 18) Analizuje efekty swojej pracy i dzieli się z innymi swoimi przemyśleniami, upowszechnia swoje sukcesy w środowisku szkolnym. Dzieli się swoją wiedzą z innymi nauczycielami, przekazuje swoje propozycje prowadzenia zajęć, konkursów. Jest inicjatorką wielu konkursów szkolnych oraz akcji charytatywnych.
- 19) Dzięki wprowadzaniu ciekawych i innowacyjnych form pracy, tworzy przyjazny klimat uczenia się. Uczniowie na lekcjach nie nudzą się, cały czas są zajęci tematem przewodnim lekcji, doskonalą swoje umiejętności. Lekcje odbywają się w przyjaznym klimacie. Nie ma problemów z utrzymaniem dyscypliny na lekcji. Systematycznie przeprowadza ankiety oceniające pracę oraz uwzględniające propozycje uczniów.
- 20) Dodatkowo stosuje w swojej pracy dydaktyczno-wychowawczej programy profilaktyczne. Zna, stosuje i przestrzega przepisy dotyczące bezpieczeństwa uczniów i warunków pracy w szkole oraz potrafi przewidywać niebezpieczeństwa. Ponadto stosuje w swojej pracy dydaktyczno-wychowawczej programy profilaktyczne, szczególnie na lekcjach wychowawczych – program przeciwdziałania agresji, szkodliwości zażywania środków odurzających, realizuje projekt profilaktyki palenia tytoniu oraz programy prozdrowotne.

- 21) Potrafi pobudzić inicjatywę uczniów poprzez inspirowanie ich do działań widocznych na forum szkolnym i pozaszkolnym oraz sprawuje opiekę nad tymi inicjatywami.
- Uczniowie pod opieką Nauczycielki wykazują się we współorganizowaniu akademii, konkursów, uroczystości szkolnych, np. rozpoczęcie roku szkolnego, zbiórka karmy dla zwierząt, zbiórka makulatury, Światowy Dzień Telefonów Zaufania, konkurs ortograficzny, liga polonistyczna, konkurs na exlibris biblioteki szkolnej, konkurs dot. znajomości przysłów i powiedzeń, konkurs znajomości związków frazeologicznych, konkurs twórczości własnej, konkurs „Moja wizja słończników...” itd. Organizuje dla uczniów lekcje koleżeńskie.
- 22) Aktywnie przygotowuje swoich uczniów do udziału w różnego rodzaju konkursach. Jest organizatorem konkursów: ortograficznego, recytatorskiego, ligi polonistycznej, konkursu znajomości przysłów i powiedzeń, konkursu znajomości związków frazeologicznych itp. Współorganizuje ważniejsze uroczystości na terenie szkoły.
- 23) Dostrzega, reaguje i rozwiązuje (sama lub we współpracy z innymi nauczycielami i różnymi instytucjami), problemy ucznia związane z patologią w jego rodzinie lub otoczeniu. Prowadzi pedagogizację rodziców. Przeprowadziła pedagogizację rodziców pod kontem znajomości obsługi dziennika elektronicznego Librus, Niebieskiej Karty, zapoznała rodziców z dokumentami prawa wewnątrzszkolnego i przeprowadziła szkolenia z zakresu „Czym jest cyberprzemoc?”, „Wspieranie rozwoju własnego dziecka”, „Jak motywować dziecko do nauki?”. Zajęcia pedagogizacji przeprowadza na zebraniach z rodzicami i w „godzinach dostępności” podczas całego roku szkolnego. Jest zaangażowana w sprawy swoich uczniów. Utrzymuje stały kontakt z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, gdzie przebywają uczniowie. Na bieżąco rozmawia z osobami, które stanowią rodziny zastępcze uczniów. Błyskawicznie dostrzega, że uczeń ma jakieś problemy. W kilku przypadkach bardzo szybko zorientowała się, że kilkoro uczniów poddaje się autoagresji, pali papierosy itp. Wzbudza zaufanie rodziców, dzięki temu wie o wielu ich problemach i ma możliwość szybkiego ich rozwiązania lub udzielenia pomocy.
- 24) Aktywnie podejmuje działania wynikające z koncepcji pracy szkoły oraz poświęca uczniom i szkole swój wolny czas. Na godzinach wychowawczych realizuje program wychowawczo-profilaktyczny. Jako wychowawca klasy stworzyła plan wychowawczy dla klasy V d. Jest sumienna i cierpliwa, zawsze przyjazna uczniom. Potrafi przekazać wiedzę i zainteresować lekcjami. Zawsze jest przygotowana do prowadzenia zajęć, wymagająca z korzyścią dla ucznia, a przy tym zawsze sprawiedliwa w ocenianiu. Jest pomocna w wielu sprawach i gotowa poświęcić czas uczniom poza lekcjami. Chętnie spotyka się z uczniami poza lekcjami szkolnymi.
- 25) Inicjuje i aktywnie wykonuje dodatkowe zadania i sprawuje opiekę nad różnymi projektami wynikającymi z potrzeb szkoły. Przede wszystkim promuje szkołę w innych placówkach, przeprowadziła modernizację sali lekcyjnej, chętnie sprawuje funkcję opiekuna na szkolnych dyskotekach, pomaga nauczycielom w organizowaniu imprez, uroczystości i konkursów.
- 26) Uczestniczy w tworzeniu wewnętrznych dokumentów regulujących pracę szkoły. Tworzyła program wychowawczo-profilaktyczny. Na bieżąco, w zespołach, opracowuje niezbędne do pracy nauczyciela dokumenty: wymagania edukacyjne, rozkłady materiału, diagnozy i inne.
- 27) Prawidłowo, terminowo i bez zastrzeżeń prowadzi dokumentację szkolną. Wszystkie wpisy w dziennikach lekcyjnych i zajęć pozalekcyjnych są prowadzone na bieżąco. Dodatkowo prowadzi dokumentację związaną z uczniami zdolnymi - karty obserwacji oraz trudnymi (dokumentacja ppp).

- 28) Prezentuje szczególną obowiązkowość, na dyżury śródlekcyjne nigdy się nie spóźnia, lekcje i zajęcia rozpoczyna i kończy punktualnie, do lekcji jest zawsze przygotowana. Jest odpowiedzialna, nigdy nie wymaga od uczniów rzeczy przekraczających ich umiejętności. Jest koleżeńska, czym pozytywnie wpływa na postawy pozostałych pracowników szkoły.
- 29) Wykazuje wysoką kulturę osobistą i takt pedagogiczny. Potrafi zapobiegać konfliktom i łagodzić je. Przejawia wszelkie cechy powołania zawodowego. Jest autorytetem zarówno dla uczniów jak i nauczycieli. Zwalcza wszelkie przejawy demoralizacji – szczególnie troszczy się o to, aby w szkole i w jej najbliższym otoczeniu uczniowie nie palili papierosów, szanowali pracę innych, nie niszcząc jej poprzez śmiecenie, niszczenie mienia szkolnego.
- 30) Upowszechnia swoje osiągnięcia i publikacje. Udostępnia scenariusze zajęć i własne pomoce naukowe przygotowane w odniesieniu do lekcji. Dzieląc się swoim warsztatem pracy z innymi nauczycielami tworzy wielowymiarowe działania edukacyjne, wzmacnia relacje szkoła – społeczność lokalna, przyczynia się do nabywania przez siebie i innych kluczowych kompetencji. Upowszechnia swoje osiągnięcia, dzieli się swoimi refleksjami z innymi.
- 31) Aktywnie uczestniczy w szkolnych i pozaszkolnych formach doskonalenia zawodowego, takich jak rady szkoleniowe, konferencje, zespoły samokształceniowe, kursy doskonalące, np. kurs „Organizacja pracy świetlicy szkolnej”, „Ocenianie kształtujące”, „Współpraca z rodzicami”, „Wsparcie dla ucznia mającego trudności w czytaniu i pisaniu”, czy szkolenie dotyczące podręczników. Systematycznie podnosi swoje umiejętności i kwalifikacje. Ukończyła studia podyplomowe z zakresu nauczania geografii, nauczanie etyki i filozofii oraz studia magisterskie. Pełniła funkcję protokolanta zespołu humanistycznego, a obecnie pełni funkcję protokolanta zespołu do spraw kontaktów z Radą Rodziców.
- 32) Stosuje innowacyjne formy integracji, mobilizująco wpływa na innych nauczycieli. Będąc wychowawcą klasy organizuje wycieczki integracyjne i edukacyjne do: Centrum Nauki im. M. Kopernika w Warszawie, Schroniska dla Małych Zwierząt w....., FilharmoniiUczy poszanowania przyrody, wrażliwości na krzywdę drugiego człowieka i pracy zespołowej podczas akcji organizowanych przez szkołę, np. zbierania nakrętek, makulatury, baterii, karmy dla zwierząt, zbiórce funduszy w różnych akcjach charytatywnych, w których to uczniowie chętnie i z zaangażowaniem biorą udział. W ramach klasowej integracji organizuje „Czwartkowe kino klasowe”, spotkania gry w Scrabble, wspólne układanie puzzli itp.
- 33) Włącza rodziców w organizacyjne sprawy klasy i szkoły. Poprzez włączanie rodziców w organizacyjne sprawy klasy i szkoły, bardzo dobrze poznaje środowisko wychowawcze swoich uczniów, co wykorzystuje w pracy wychowawczej. Jako wychowawca klasy wraz z Radą Oddziałową Rodziców założyła fundusz klasowy, dzięki któremu zakupione zostały materiały biurowe; rodzice przynieśli kwiaty doniczkowe do sali lekcyjnej.
- 34) Utrzymuje na bieżąco kontakty z rodzicami, prowadzi ich pedagogizację. Umiejętnie zachęca rodziców do współpracy na rzecz pomocy dziecku. Włącza rodziców w proces edukacyjny. Sukcesy, które odnosi w pracy wychowawczo-dydaktycznej, zawdzięcza również utrzymywaniem bieżących i dobrych kontaktów z domem rodzinnym ucznia. Takie systematyczne kontakty podtrzymywane są nie tylko na zebraniach z rodzicami, ale także na wyjściach poza teren szkoły. Spotkania z rodzicami nie ograniczają się tylko do spraw dydaktyczno-wychowawczych, ale także dotyczą trudności, z jakimi borykają się rodzice w życiu codziennym. Pomaga im w rozwiązywaniu tych problemów. Na zebraniach i spotkaniach prowadzi dodatkowe szkolenia na tematy zagrożeń dnia codziennego, jak chociażby alkohol, narkotyki, dopalacze, wagary, które uświadamiają rodziców o zagrożeniach i skłaniają do rozmowy o tych problemach. Rodzice mają możliwość dodatkowego kontaktu z Nauczycielką nie tylko poprzez dziennik elektroniczny Librus, ale także telefonicznie bądź osobiście, w dogodnym dla obojga stron terminie.

9

9

- 35) Nawiązuje kontakty i organizuje współpracę z instytucjami oraz organizacjami. Pozyskuje sponsorów w ramach potrzeb szkoły, czy też klasy. Dzięki takiej współpracy na potrzeby uczniów przekazano materiały biurowe, meble do sali lekcyjnej oraz komputer, podręczniki dla uczniów oraz wodę mineralną.
- 36) Szczególnie twórczo realizuje zadania z planu pracy szkoły oraz mobilizująco wpływa na pozostałych nauczycieli.
- 37) Czynn timer z zaangażowaniem sprawuje opiekę nad uczniami w czasie różnych zajęć, uczestniczy w analizowaniu, rozpoznawaniu i rozwiązywaniu problemów w szkole, głównie związanych z agresją wśród uczniów, paleniem papierosów, nadmiernych nieobecności w szkole. Współpracuje z wieloma instytucjami działającymi na rzecz dzieci i ich rodzin, np. Publiczną Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Telefonem Zaufania, Urzędem Miasta placówkami kultury, itp.
- 38) Wykorzystuje urządzenia i zasoby środowiska na rzecz wzbogacenia procesu edukacyjnego, co wyraża się poprzez koordynację projektu „Nowe Horyzonty Filmowe”, współpracuje ze Schroniskiem dla Małych Zwierząt w Dodatkowo współpracuje z różnymi instytucjami takimi jak np. Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, korzysta ze wsparcia specjalistów różnych dziedzin np. psychologów, pedagogów, policjantów, doradców zawodowych.
- 39) W ramach wolontariatu włącza się w akcje organizowane w szkole i poza nią. Brała udział w akcji „Mogilę pradziada ocalić od zapomnienia”, zorganizowała zbiórkę karmy dla zwierząt, zbiórkę makulatury na rzecz dzieci z domów dziecka, dożywianie dla dzieci, regularną dostawę wody oraz podręczniki do języka angielskiego. Przeprowadziła modernizację sali lekcyjnej.
- 40) Publikuje w Internecie scenariusze lekcji i inne niezbędne materiały w pracy dydaktyczno-wychowawczej. Pełni funkcję Rzecznika Etyki.

B. Opinia nr 2 – negatywna

Pan....., odbywa przygotowanie do zawodu nauczyciel od

Jest nauczycielem Zatrudnionym w pełnym wymiarze czasu pracy. Prowadzi zajęcia z przedmiotu.....

Realizacja zajęć przez mgr.....opiera się głównie na metodach podających. Uczniowie nie mają okazji do wykazania się aktywnością i samodzielnością myślenia. Niewielka ilość rozwiązywanych zadań w trakcie obserwowanych lekcji i brak wypowiedzi uczniów uniemożliwiają ocenę stopnia realizacji zaplanowanych celów lekcji. Nauczyciel improwizuje proces dydaktyczny i w wielu przypadkach jest on zakłócany opowiadaniem z życia prywatnego nauczyciela. Nie potrafi zaplanować jednostki dydaktycznej. Wiedza przekazywana jest w sposób skomplikowany i niezrozumiały, bądź zbyt powierzchownie. Prowadzi to w konsekwencji do tego, że wielu rodziców zmuszonych jest ponownie tłumaczyć dziecku w domu zagadnienia omawiane przez nauczyciela na lekcjach tak, aby dziecko miało szansę płynnie opanować materiał z zakresu Nie stosuje się do zaleceń poobserwacyjnych wskazanych przez mentora. Oceny wystawiane uczniom w dużej mierze są zawyżane i nie odzwierciedlają rzeczywistej wiedzy uczniów, na co wskazują wyniki wewnętrznych badań edukacyjnych. Nie indywidualizuje pracy na lekcji. Brak pracy z uczniami mającymi trudności

w opanowaniu wiadomości z matematyki. Zajęcia nie są atrakcyjne, stąd też uczniowie nie chcą uczestniczyć w dodatkowych zajęciach prowadzonych przez nauczyciela.

Ze względu na liczne zwolnienia lekarskie nauczyciela, zakłócona jest systematyczność realizacji podstawy programowej (w roku szk. 2024/2025 – zwolnienia objęły 98 dni, w roku szk. 2025/2026 – 117 dni).

Wyniki osiągane przez uczniów zdecydowanie odbiegają od średnich wyników w szkole w zakresie nauczanej edukacji.

Nauczyciel nie wspiera uczniów w ich rozwoju, nie dostosowuje wymagań edukacyjnych do potrzeb uczniów zgodnie z zaleceniami zawartymi w orzeczeniu oraz opiniach wydanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. Brak dostosowań potwierdza opinia doradcy metodycznego z dnia 10.03.2026 r. Pomo wielu wezwań odmówił opracowania dostosowań wymagań (7 nauczanych uczniów przez nauczyciela posiada orzeczenie lekarskie, a 8 opinie poradni psychologiczno-pedagogicznej). Swoje postępowanie uzasadnia, że wystarczającą formą wspierania uczniów na zajęciach jest włączanie spokojnej muzyki symfonicznej.

Nie podejmuje żadnych działań na rzecz uczestnictwa wychowanków w życiu szkoły i środowiska.

Nie przestrzega zasad pracy z uczniami niedostosowanymi społecznie lub zagrożonymi niedostosowaniem społecznym określonymi w IPET-ach.

Nauczyciel unika współpracy z innymi nauczycielami. Odmówił współpracy w przygotowaniu konkursu matematycznego oraz udziału w roli opiekuna na wycieczce szkolnej. Sporadycznie kontaktował się z mentorem. Niechętnie podejmował działania na rzecz poznania prawa wewnętrznego, w szczególności statutu szkoły.

Sporadycznie bierze udział w zebraniach zespołu przedmiotowego.

Nie uczestniczy w pracach zespołu ds. pomocy psychologiczno-pedagogicznej, mimo że jest skutecznie zawiadamiany przez wychowawców klas o terminie spotkań.

Na dni, w których odbywać się mają czas posiedzenia rady pedagogicznej dostarcza zwolnienia lekarskie – frekwencja nauczyciela wynosi 42%.

Nauczyciel nie zawsze przestrzega porządku pracy i w wielu przypadkach nie stosuje się do wewnętrznych regulaminów. Zdarzały się częste nieobecności na wyznaczonych dyżurach na przerwach – w roku szkolnym 2024/2025 stwierdziłam 7 przypadków nieobecności nauczyciela w czasie dyżuru. Z opóźnieniem wpisuje tematy zajęć do dzienników lekcyjnych. Mimo wielu pouczeń w dalszym ciągu nie realizuje obowiązków wskazanych w zakresie prowadzenia dokumentacji pedagogicznej. Wpisane tematy lekcji nie są zgodne z rzeczywistymi, realizowanymi na zajęciach. Dotyczy to w szczególności tematyki lekcji wychowawczych. W klasie 7a, w której nauczyciel jest wychowawcą nie został zrealizowany żaden temat wynikający z Programu wychowawczo-profilaktycznego.

W dniach nauczyciel dokonał wpisu odbytych zajęć, a w rzeczywistości uczniowie zostali zwolnieni z tych lekcji i to bez zgody i bez powiadomienia dyrektora szkoły. Jest to fakt poświadczający nieprawdę – nauczyciel został ukarany karą nagany.

Nauczyciel nie dąży do pełni własnego rozwoju, co przyczyniłoby się podniesienia jakości nauczania. Odmówił dalszego doskonalenia zgodnie z potrzebami szkoły twierdząc, że studia zapro-

ponowane w ramach WDN nie są zgodne z jego zainteresowaniami. Uczestniczy w różnych formach doskonalenia zawodowego na terenie szkoły (zespoły samokształceniowe, rady szkoleniowe, warsztaty konsultacje

Moja opinia o pracy nauczyciela jest negatywna.

C. Opinia o nauczycielu w świetlicy – dość ogólna

Nauczycielka, p.....wykazuje zaangażowanie w prowadzenie zajęć świetlicowych, często poszukuje innowacyjnych form i metod zajęć dostosowując je do zainteresowań wychowanków. Stosuje i inicjuje ciekawe metody i formy zajęć świetlicowych dostosowanych do wieku, potrzeb i zainteresowań wychowanków świetlicy.

Z własnej inicjatywy pomaga dzieciom z obniżonym poczuciem własnej wartości w uzyskaniu wyższej samooceny poprzez zgodny z ich potrzebami i możliwościami wkład w życie zespołu.

Wykazuje zainteresowanie problemami zdrowotnymi powierzonych opiece dzieci, w swoich działaniach stara się uwzględniać promowanie zdrowia oraz sygnalizuje niebezpieczeństwa wynikające z uzależnień.

Zna i respektuje prawa dziecka i prawa ucznia.

Nie przejawia żadnych form uprzedzeń i dyskryminujących postaw względem uczniów. Stara się traktować wszystkie dzieci równo bez względu na płeć, pochodzenie, narodowość itp.

Realizuje zaplanowane działania, wykorzystując aktywizujące metody nauczania. Osiąga założone cele. Stara się by prowadzone zajęcia wzbudzały zainteresowanie

Promuje ideę wolontariatu oraz udzielania bezinteresownej pomocy potrzebującym niezależnie od tego, kto jej potrzebuje.

Jest sprawiedliwa oraz konsekwentna w swoich działaniach. Cechuje ją opanowanie oraz umiejętność skutecznego komunikowania się z innymi.

Uczestniczy w organizacji gier i zabaw oraz innych form kultury fizycznej w świetlicy szkolnej.

Chętnie współpracuje z pozostałymi nauczycielami. Nauczycielkę cechuje otwartość oraz chęć współpracy z pozostałym gronem pedagogicznym. Wymienia się spostrzeżeniami o uczniach oraz informuje o dostrzeżonych nieprawidłowościach.

Wykazuje się dobrą znajomością przepisów prawa związanych w powierzonym mu stanowiskiem oraz zapisów statutu szkoły, jak i regulaminem świetlicy szkolnej.

Prowadzi wymaganą dokumentację.

Współpracuje z rodzicami. Stara się wskazywać rodzicom dodatkowe możliwości związane z rozwojem dziecka, instytucjami wspierającymi, pomocowymi itp.

Wspomaga rodziców. Jest dostępna dla rodziców w wyznaczonych terminach.

Doskonali własny rozwój by jako wychowawca świetlicy wciąż pozytywnie oddziaływać na dzieci i zachęcać je do ciągłej pracy nad sobą.

Modyfikuje dotychczasowe działania w oparciu o wiedzę zdobytą w ramach doskonalenia zawodowego i się nią dzieli.

Na prośbę przełożonego potrafi nawiązać kontakt z organizacjami pozaszkolnymi w celu przygotowania uroczystości szkolnych.

Potrafi zdiagnozować swoją pracę oraz poddać ją procesowi ewaluacji, dodatkowo stara się korygować swoje działania.

Sukcesywnie dba o rozwój osobisty oraz warsztat pracy. Chętnie dzieli się zdobytym doświadczeniem zawodowym z innymi nauczycielami.

Przeprowadza autoewaluację działań wynikających z pełnionych funkcji.

Podczas prowadzenia zajęć obserwuje reakcje oraz zachowanie uczniów, a tym samym odpowiednio stymuluje interakcje społeczne. Dostrzega objawy zachowań będących źródłem dodatkowych informacji o potencjale ucznia oraz jego predyspozycjach.

Bardzo często angażuje się w rozwój samorządności wychowanków w zakresie organizowania pracy na rzecz szkoły i świetlicy, uczniów i ich rodziców.

Prowadzi zajęcia w atmosferze szacunku do każdego ucznia, kładzie wyjątkowy nacisk na poszanowanie tożsamości, godności i prywatności uczniów/

D. Opinia o nauczycielu współorganizującym kształcenie.

Pomaga prowadzić zajęcia lekcyjne zgodnie z zaleceniami PPP ujętymi w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego

Pracuje bezpiecznie, zawsze potrafi przewidzieć i wyeliminować niebezpieczeństwo zagrażające uczniom

Wykazuje bardzo dobrą znajomość problemów zdrowotnych powierzonym jego opiece dzieciom. W bezpośrednich kontaktach z uczniami promuje zachowanie prozdrowotne, wskazuje na niebezpieczeństwo uzależnień.

Rozpoznaje i zaspokaja potrzeby edukacyjne i możliwości psychofizyczne dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. Wzorowo komunikuje się z uczniem. Starannie dobiera metody pracy - stosownie do potrzeb indywidualnych i możliwości psychofizycznych uczniów. Dbą o odpowiednie pomoce dydaktyczne dla uczniów, uwzględniając czynniki środowiskowe.

Uczy tolerancji, poszanowania dla każdego człowieka, współzycia nastawionego na współpracę. Nauczycielka jest sprawiedliwa oraz konsekwentna w swoich działaniach. Cechuje go opanowanie oraz umiejętność skutecznego komunikowania się z innymi.

W sposób nacechowany szacunkiem prowadzi rozmowy dyscyplinujące z uczniami (np. konieczności panowania nad emocjami). Z powodzeniem stosuje różne środki perswazji (bez kar).

Systematycznie i aktywnie uczestniczy w pracach zespołów zadaniowych i rady pedagogicznej. Współpracuje z innymi w opracowaniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych (zna zakres zintegrowanych działań nauczycieli i specjalistów w IPET).

Angażuje się we współdziałanie z organizacjami i innymi instytucjami świadczącymi pomoc dzieciom i ich rodzinom.

Pomaga nauczycielowi prowadzącemu realizować podstawę programową kształcenia dla dzieci z różnymi stopniami niepełnosprawności intelektualnej oraz innymi problemami.

Wykazuje się dobrą znajomością przepisów prawa związanych w powierzonym mu stanowiskiem oraz zapisów statutu szkoły.

Prawidłowo i terminowo prowadzi dokumentację szkolną, przestrzega po rzędku pracy.

Rzetelnie analizuje oraz dokumentuje własne działania, poddając je okresowej ewaluacji. Dąży do rozwoju osobistego, angażując się w pełni w powierzone obowiązki

Aktywnie uczestniczy w doskonaleniu zewnętrznym i innych formach doksztalcania oraz samokształcenia. Bierze aktywny udział w spotkaniach zespołu samokształceniowego

Umiejętnie organizuje i doskonali swój warsztat pracy, mając na uwadze potrzeby uczniów i ich możliwości percepcji wiedzy. Dokonuje wraz z innymi nauczycielami wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, rzetelnie oceniając efektywność pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Potrafi – na podstawie wniosków z dotychczasowej pracy z uczniem – zaplanować inne niż dotąd (jeśli okazały się nieskuteczne) działania w celu osiągnięcia progresu w różnych dziedzinach funkcjonowania dziecka.

Systematycznie i skutecznie współpracuje z rodzicami. Wskazuje rodzicom dodatkowe możliwości związane z rozwojem dziecka, instytucjami wspierającymi, pomocowymi itp. Pozostaje otwarty na współpracę z innymi instytucjami.

Zwraca uwagę na potrzeby dzieci i skutecznie przeciwdziała eskalacji niewłaściwych zachowań (umiejętnie wycisza sytuacje konfliktowe). Wskazuje dzieciom właściwe zachowania, modelując sytuacje społecznie akceptowane.

Systematycznie zbiera informacje na temat przebiegu faz rozwojowych uczniów, rozpoznaje przyczyny zaburzeń zachowania i emocji.

Dobiera odpowiednie metody wychowawcze do ucznia w codziennej pracy z dziećmi przejawiającymi trudności zachowania i emocji.

Pomaga uczniom uzyskać wyższą samoocenę poprzez aranżowanie sytuacji, w których ich działania będą dostrzeżone i nagrodzone. Stara się organizować zajęcia rozwijające kompetencje miękkie uczniów, przygotowując dzieci do samodzielnego funkcjonowania w świecie. Aktywnie uczestniczy w organizacji zajęć usprawniających funkcjonowanie dziecka niepełnosprawnego intelektualnie

Często z własnej inicjatywy organizuje zajęcia wspierające potencjał rozwojowy ucznia; stwarza warunki do jego aktywnego uczestnictwa w życiu szkoły, angażowania się w różne aktywności. Z własnej inicjatywy pomaga uczniom z obniżonym poczuciem własnej wartości w uzyskaniu wyższej samooceny; stwarza okazje do pozytywnego zaprezentowania się na forum klasy/szkoły, skutecznie niweluje sytuacje stresujące, zapobiega syndromowi wyuczonej bezradności.

Z własnej inicjatywy systematycznie uczestniczy w zewnętrznych i wewnętrznych formach doskonalenia i doksztalcania zawodowego.

Nawiązuje i utrzymuje wzorowe kontakty z rodzicami uczniów, organizacjami pozaszkolnymi i innymi podmiotami świadczącymi pomoc dzieciom niepełnosprawnym i ich rodzinom. Dbą o wzorową komunikację z przełożonym i innymi nauczycielami.

Wymienia się doświadczeniami dotyczącymi metodyki nauczania lub rozwiązywania problemów wychowawczych.

Przeprowadza autoewaluację działań wynikających z pełnionych funkcji.

10. Dowody wskazujące na pracę nauczyciela, czyli źródła informacji dla mentora o pracy nauczyciela

Poprawność merytoryczna i metodyczna prowadzonych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych		
L.p.	Oczekiwania/ dowody realizacji /działania /	Dowody potwierdzające realizację/ dokument nadzoru
1)	Treści przekazywane przez nauczyciela w trakcie zajęć nie posiadają błędów merytorycznych, są zgodne z nauką, aktualne.	Arkusze obserwacji
2)	Nauczyciel buduje jednostkę dydaktyczną zgodnie z zasadami metodyki szczegółowej dla danej edukacji. Ogniwa lekcji są adekwatne do przyjętej metody nauczania.	scenariusze lekcji, konspekty nauczyciela
3)	Nauczyciel dobiera metody nauczania z uwzględnieniem zdiagnozowanych stylów uczenia się uczniów oraz stosownie do treści lekcji.	Wyniki diagnozy technik uczenia się, zapisy w Dzienniku Wychowawcy
4)	W trakcie zajęć nauczyciel stosuje zasady nauczania, a w szczególności zasadę stopniowania trudności poprzez dostosowanie zakresu kształconej umiejętności/wiadomości do rozpoznanych umiejętności „na wejściu”. Dostosował stopień trudności do osiągnięć z poprzedniej lekcji.	Arkusze obserwacji
5)	Na zajęciach wystąpiły elementy oceniania kształtującego; a) nauczyciel wskazał cel lekcji w „języku ucznia”, b) w toku lekcji kierował do uczniów „pytania kluczowe”,	

	<p>c) zadając pracę domową określił w zrozumiały sposób „nacobezu”,</p> <p>d) na zakończenie zajęć przeprowadził ewaluację końcową.</p>	
6)	Nauczyciel wskazał uczniom kryterium sukcesu. Kryteria te są sformułowane konkretnie i są sprawdzalne, a także możliwe do osiągnięcia w czasie 45 minut.	Scenariusze lekcji, konspekty nauczyciela
7)	Wykorzystywane w trakcie zajęć pomoce naukowe lub dydaktyczne wspierały proces nauczania. Uczniowie zostali poinformowani o ich obsłudze i otrzymali instruktaż o sposobie korzystania z nich.	Arkusze obserwacji
8)	Nauczyciel kształcił umiejętności kluczowe np. praca w grupie, etc.	Arkusze obserwacji
9)	<p>Oceny bieżące były uzasadnione i zawierały elementy:</p> <p>a) wyszczególnienie i docenienie dobrych stron pracy ucznia,</p> <p>b) wskazanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia,</p> <p>c) wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić ocenę,</p> <p>d) wskazówki, w jakim kierunku uczeń powinien pracować dalej.</p>	Arkusze obserwacji
10)	Informacje zwrotne odnosiły się do kryteriów sukcesu.	Arkusze obserwacji
11)	Wystawiane oceny były zgodne z Wewnątrzszkolnym systemem oceniania (skala, formy sprawdzania, symbol oceny odnotowywany w dzienniku).	Wymagania edukacyjne – opracowanie nauczyciela.
12)	Uczniowie posługiwali się TIK w czasie lekcji. Potrafili posługiwać się zapropono-	Arkusze obserwacji

	wanym narzędziem.	
13)	Nauczyciel indywidualizował pracę z uczniami.	Opracowane wymagania edukacyjne dla przedmiotu zawierające dostosowanie ich do potrzeb i możliwości uczniów objętych pomocą ppp
14)	Treści realizowane na zajęciach służyły osiągnięciu celów w podstawach programowych.	Plan zajęć dydaktycznych - wykaz tematów lekcji
15)	Nauczyciel stosował się do warunków i zaleceń w podstawie programowej.	scenariusze lekcji, konspekty nauczyciela
16)	Praca domowa była zróżnicowana, w zależności od możliwości uczniów.	Zeszyty uczniowskie
17)	Uczniowie byli aktywni i zainteresowania tematem zajęć.	Przegląd zeszytów uczniowskich
18)	Nauczyciel poprawnie zarządzał zespołem uczniowskim. W klasie panowała atmosfera pracy.	Arkusze obserwacji
19)	Zajęcia lekcyjne rozpoczęły się i zakończyły punktualnie.	Arkusze obserwacji
20)	Przekazywane treści kształcenia zawierały elementy doradztwa zawodowego.	Wykaz treści doradztwa zawodowego realizowane na zajęciach przedmiotowych
21)	Nauczyciel wietrzył salę w trakcie zajęć. Dbał o higieniczne warunki pracy i nauki.	Arkusze obserwacji

22)	Wyposażenie klasy (ławki, stoliki, sprzęt sportowy, oświetlenie, kontakty), pomoce dydaktyczne zapewniały bezpieczeństwo.	Regulamin pracowni
23)	Zachowanie uczniów wskazywało na wykształcone i utrwalone poprawne zasady współpracy, zachowanie na lekcjach, zasady komunikacji, poszanowanie godności zarówno ucznia jak i nauczyciela.	Arkusze obserwacji
24)	
Dbłość o bezpieczne i higieniczne warunki nauki, wychowania i opieki.		
L.p	Oczekiwania/ dowody realizacji /działania /	Dowody potwierdzające realizację/ dokument nadzoru
1)	Nauczyciel punktualnie rozpoczyna i kończy zajęcia edukacyjne, wychowawcze i opiekuńcze.	Protokoły kontroli, protokoły powypadkowe, Rejestr skarg i wniosków
2)	Nauczyciel systematycznie i aktywnie sprawuje dyżur na przerwach międzylekcyjnych, zgodnie z harmonogramem opracowanym przez dyrektora szkoły.	Protokoły kontroli, protokoły powypadkowe, Rejestr skarg i wniosków
3)	Nauczyciel dba o stan techniczny wyposażenia pracowni. Zgłasza do komisji spisowej lub inwentaryzacyjnej potrzebę likwidacji / spisania środków nietrwałych na wyposażeniu.	Protokoły likwidacji
4)	Organizacja wycieczek szkolnych odbywa się zgodnie z Regulaminem wycieczek.	Dokumentacja wycieczek

5)	Nauczyciel-wychowawca zaznajamia wychowanków z wszelkimi regulaminami bezpieczeństwa i p/poż obowiązującymi w placówce, w tym z zasadami ewakuacji, oznakowaniem dróg ewakuacyjnych,	Wpisy w dziennikach lekcyjnych
6)	W ramach lekcji z wychowawcą nauczyciel-wychowawca realizuje tematy zajęć związane z zagrożeniami terrorystycznymi, zatruciami chemicznymi, etc.	Wpisy w dziennikach lekcyjnych, Program wychowawczo-profilaktyczny w klasie
7)	Nauczyciel aktualizuje regulamin pracowni i zapoznaje z nim uczniów poszczególnych klas.	Regulamin pracowni
8)	Nauczyciel odbywa okresowe szkolenia bhp i p/poż.	Akta osobowe,
9)	Nauczyciel zgłasza konserwatorowi lub na zasadach przyjętych w placówce uszkodzenia wyposażenia pracowni, wymagające naprawy.	Zeszyt zgłoszeń napraw bieżących w pracowni
10)	Nauczyciel sprawuje nad uczniami ciągłą opiekę w czasie zajęć organizowanych przez szkołę (nie opuszcza sali lekcyjnej, nie skraca lekcji, odprowadza dzieci do szatni i do świetlicy – „O” i kl. I-III)	Protokoły kontroli, wyniki obserwacji
11)	
Znajomość pra dziecka, w tym praw określonych w konwencji o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. 1991 r., poz. 526), ich realizacja oraz kierowanie się dobrem ucznia i troską o jego zdrowie z poszanowaniem godności osobistej		
L.p	Oczekiwania/ dowody realizacji /działania /	Dowody potwierdzające realizację/ dokument nadzoru

1)	Nauczyciel zna i popularyzuje prawa dziecka poprzez prowadzenie zajęć wychowawczych z powyższej tematyki, organizowanie dyskusji, konkursów, apeli, gazetek szkolnych.	Arkusze obserwacji, karta monitorowania zdarzeń szkolnych,
2)	Informuje uczniów o instytucji Rzecznika Praw dziecka, przekazuje uczniom informacje o organizacjach, stowarzyszeniach działających na rzecz dzieci.	Gablota szkolna
3)	Informuje i uświadamia rodzicom prawa dziecka oraz potrzebę ich przestrzegania.	Arkusze obserwacji zebrania z rodzicami, scenariusz zebrania, protokół zebrania
4)	Nauczyciel respektuje prawa dziecka do prywatności, niezależności, własnego zdania i możliwości podejmowania decyzji.	Skargi uczniów
5)	Wraz z pedagogiem lub z własnej inicjatywy podejmuje działania, w porozumieniu z instytucjami zewnętrznymi, działania interwencyjne w sytuacjach krzywdzenia dziecka, zaniedbania, naruszania jego godności i przemocy.	Wystąpienia do organizacji lub instytucji zewnętrznych, dziennik korespondencyjny
6)	W przypadkach podejrzenia o przemoc fizyczną, psychiczną lub seksualną wobec dziecka wnioskuje do dyrektora do wszczęcia procedur „Niebieskie Karty”.	Rejestr korespondencji
7)	Potrafi rozpoznawać stany i potrzeby emocjonalne ucznia oraz podejmuje działania adekwatne i skuteczne w celu obniżania agresji, nagannych zachowań, poczucia osamotnienia, smutku, załamania psychicznego, depresji.	Dziennik wychowawcy, dyżury nauczycielskie
8)	Realizuje na swoich zajęciach zagadnienia, które pozwalają na zwiększenie bezpieczeństwa dziecka: bezpieczne korzystanie z Internetu, cyberprzemoc, etc. Oraz zagadnienia promujące zdrowy styl życia, odżywiania.	Plan pracy wychowawczo-profilaktycznej, dziennik lekcji

9)	Pełni funkcję Rzecznika Praw Dziecka w szkole.	Sprawozdanie z pracy, ewaluacja z pełnionej funkcji
10)	Wnioskuje do pedagoga szkolnego o skierowanie wniosku do Sądu Rodzinnego o wejrzenie w sytuację rodzinną, zwłaszcza w przypadkach rozbieżności stanowisk rodziców sprawie decyzji pedagogicznych i wychowawczych wobec dziecka ze strony obydwójga rodziców, zaniedbania, niewydolności wychowawczej rodziców, itp.	Dziennik Pedagoga, Dziennik pomocy pp
11)	Respektuje prawa dziecka do informacji poprzez: <ul style="list-style-type: none"> a) informowanie ucznia o wymaganiach edukacyjnych z nauczanej edukacji przedmiotowej, b) o zasadach i kryteriach oceniania zachowania, c) o przewidywanych ocenach w klasyfikacji rocznej, d) o prawach ucznia, e) o możliwościach poprawy ocen szkolnych, f) o prawie do otrzymywania pomocy materialnej, g) 	Dzienniki lekcyjne, Dziennik Wychowawcy
12)	Jako wychowawca przeprowadza demokratyczne wybory do samorządu klasowego.	Arkusze obserwacji lekcji wychowawczej
13)	Umożliwia realizację prawa dziecka do społecznej partycypacji – samorządność, pozyskiwanie opinii w sprawach szkolnych i uczniowskich.	Arkusze obserwacji zajęć z wychowawcą
14)	Przestrzega liczby prac pisemnych w tygodniu.	Dzienniki lekcyjne – protokoły kontroli
15)	Rzetelnie zapewnia bezpieczeństwo uczniom w czasie zajęć organizowanych przez	Protokoły kontroli

	szkołę.	
16)	Zapobiega sytuacjom odrzucenia dziecka, wykluczenia z grupy, izolowania przez zespół klasowy. Potrafi organizować zespół klasowy reprezentujący zasady tolerancji, akceptacji dla inności, poszanowania, wzajemnego szacunku,	Wyniki badań ankietowych w klasie
17)	Jako wychowawca przestrzega zasady Szkolnego Systemu Pomocy Psychologiczno-pedagogicznej i podejmuje skuteczne działania w celu wspierania każdego ucznia.	Dziennik pomocy pp
18)	Do nauczanych treści przedmiotowych włącza tematykę praw dziecka, zgodnie z celami ogólnymi podstaw programowych.	Arkusze obserwacji lekcji, Konspekty lekcji
19)	Ocenia sprawiedliwie, nie faworyzuje uczniów.	Wyniki badań - ewaluacja wewnętrzna
20)	Podejmuje skuteczne działania w sytuacjach nieobecności ucznia w szkole.	Dziennik pedagoga Dziennik Wychowawcy
21)	Przestrzega zasad edukacji włączającej i ją prowadzi.	Arkusze obserwacji zajęć
22)	Dostosowuje wymagania edukacyjne dla uczniów z orzeczeniami, opiniami i wymagającymi pomocy psychologiczno-pedagogicznej w zakresie dostosowania warunków nauki, oceniania, metod nauczania.	Protokół kontroli dostosowania wymagań edukacyjnych
23)	Nie wpłynęły żadne skargi na naruszenie praw ucznia od rodziców, samych uczniów.	Rejestr skarg i wniosków

24)	
Wspieranie każdego ucznia, w tym ucznia niepełnosprawnego w jego rozwoju oraz tworzenie warunków do adekwatnego i pełnego uczestnictwa ucznia w życiu szkoły oraz środowiska lokalnego.		
L.p	Oczekiwania/ dowody realizacji /działania /	Dowody potwierdzające realizację/ dokument nadzoru
1)	<p>Nauczyciel rozpoznaje potrzeby i możliwości edukacyjne każdego ucznia (obserwacja pedagogiczna, analiza opinii, orzeczeń, wywiady z rodzicami, diagnoza środowiskowa, analiza wytworów ucznia w czterech podstawowych obszarach potrzeb:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) fizycznym – m.in. potrzeb związanych z jedzeniem, wypoczynkiem, ruchem, organizacja przestrzeni, leczeniem – przyjmowanie leków, b) psychicznym – w zakresie potrzeb emocjonalnych, c) społecznym – potrzeby związane z relacjami interpersonalnymi, w tym potrzeby uznania, przynależności do grupy, potrzeby więzi, d) duchowym- potrzeby natury estetycznej, samoświadomości istnienia, religijności., etc. 	<p style="text-align: center;">Raport z badań i diagnoz,</p> <p style="text-align: center;">Analiz kart obserwacji dziecka w przedszkolu</p>
2)	Nauczyciel rozpoznaje talenty i uzdolnienia uczniów.	Sprawozdanie z badań
3)	Umożliwia każdemu uczniowi branie udziału w zawodach szkolnych, konkursach, występach,	Protokoły z konkursów,

4)	Ocenia wkład ucznia w wykonanie zadania, pracy domowej, a nie efekt końcowy.	Protokół z kontrola prac domowych, prac pi- semnych
5)	Organizuje integracyjne spotkania społeczności klasowej – zawody, zabawy, wy- cieczki, pikniki, etc. Budowanie przyjaznego klimatu klasy.	Sprawozdanie półroczne z pracy wychowaw- czej
6)	Stosuje metody pracy w grupie, w parach, tworząc grupy zróżnicowane pod względem umiejętności lub grupy jednorodne.	Arkusze obserwacji,
7)	Dostosowuje stanowisko pracy ucznia do jego niepełnosprawności. Tworzenie prawidłowych warunków organizacyjnych w procesie kształcenia w zależności od potrzeb ucznia i możliwości organizacyjnych w szkole.	Karta wyposażenia pracowni, arkusze obser- wacji
8)	Organizuje w klasie pomoc koleżeńską.	Sprawozdanie wychowawcy
9)	Określa wymagania edukacyjne dostosowane do możliwości edukacyjnych ucznia, w tym ucznia niepełnosprawnego – dla tego ucznia wskazuje kryterium sukcesu.	Protokół z kontroli dostosowania wymagań edukacyjnych
10)	Organizuje i prowadzi zajęcia wspierające uczniów, w tym z zakresu wyrówny- wania braków w wiedzy i umiejętnościach.	Karty monitorowania zajęć wspierających
11)	Kształci u uczniów umiejętność uczenia się.	Arkusze obserwacji
12)	Bierze aktywny udział w pracach zespołów opracowujących dla ucznia z orze- czeniami IPET-ów.	Lista obecności na zebraniach Zespołu Wspie- rającego

13)	Respektuje i stosuje się do wypracowanych zasad pracy wskazanych w IPET-ach.	Arkusze obserwacji lekcji, protokoły kontroli dostosowań edukacyjnych
14)	Pozyskuje środki finansowe na udział ucznia z biednej rodziny, sieroty lub domu niewydolnego wychowawczo, z rodzin patologicznych w wyjazdach, wycieczkach, na zakup biletów, gwarantując tym samym jego uczestnictwo w życiu klasy, udział w imprezach o charakterze kulturalnym, poznawanie kraju, przyrody, etc.	Występowanie o dofinansowanie do Rady Rodziców, wnioski do instytucji zewnętrznych
15)	Opracowuje karty dostosowań wymagań edukacyjnych dla uczniów z opiniami i wymagających pomocy psychologiczno-pedagogicznej	Analiza kart dostosowań
16)	Nauczyciel indywidualizuje nauczanie w bieżącej pracy.	Arkusze obserwacji lekcji
17)	Koordynuje i integruje współpracę pomiędzy nauczycielami prowadzącymi zajęcia w klasie w celu jednorodnych oddziaływań w stosunku do uczniów doświadczających trudności w nauce i/lub uczniów zdolnych.	Kontrola Dziennika Pomocy PP w klasie
18)	Występuje do dyrektora szkoły z wnioskami o skierowanie ucznia do poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu zdiagnozowania przyczyn niezadawalających wyników w nauce lub nieskuteczności świadczonej w szkole pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	Analiza zapisów w protokołach Rady Pedagogicznej
19)	Wnioskuje do dyrektora o organizację zinstytucjonalizowanych form pomocy psychologiczno-pedagogicznych organizowanych w szkole.	Analiza wniosków
20)	Współpracuje z e szkolnym pedagogiem/ specjalistami zatrudnionymi w szkole	Analiza dokumentów- Dziennik Pedagoga,

	lub poradniach pp w zakresie rozwiązywania problemów uczniów.	Dziennik Wychowawcy
21)	Angażuje rodziców w proces wspierania swojego dziecka – tworzenie triady rodzic-nauczyciel-uczeń.	Obserwacja zebrań klasowych, protokoły z rozmów indywidualnych, kontrakty z rodzicami
22)	Nauczyciel doskonali swoją wiedzę w zakresie pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.	Zaświadczenie o formach doskonalenia
23)	Nauczyciel opracował program ITN dla ucznia zdolnego.	Analiza dokumentów
24)	Nauczyciel, w ramach statutowych zadań szkoły, przygotowuje uczniów do konkursów, olimpiad, zawodów.	Sprawozdanie nauczyciela z pracy, dziennik zajęć wspierających, obserwacje
25)	
Kształtowanie u uczniów szacunku dla drugiego człowieka, świadomości posiadanych praw oraz postaw obywatelskiej, patriotycznej i prospołecznej, w tym przez własny przykład		
L.p	Oczekiwania/ dowody realizacji /działania /	Dowody potwierdzające realizację/ dokument nadzoru
1)	Organizowanie lekcji wychowawczych, apeli, uroczystości z okazji świąt narodowych, rocznic, dni patrona szkoły. Przygotowanie uczniów do odbioru treści.	Obserwacja uroczystości, apeli
2)	Organizacja akcji charytatywnych w szkole.	Sprawozdanie nauczyciela

3)	Podjęcie działań wolontarystycznych np. w ramach Klubu Wolontariusza.	Analiza dokumentów
4)	Opieka nad uczniami biorącymi udział w pracach społecznych na rzecz środowiska, w ramach klubu Wolontariatu, akcjach sprzątanie świata, itp.	Analiza rejestru wyjść grupowych
5)	Założenie i opieka nad drużyną harcerską.	Sprawozdanie z działalności
6)	Organizacja wycieczek i wyjść grupowych upamiętniających miejsca historyczne w gminie, groby nieznanego żołnierza, opieka nad grobami.	Karty wycieczek
7)	Udział w tworzeniu/ wyposażeniu Szkolnej Izby Pamięci.	Sprawozdanie nauczyciela
8)	Opracowanie i realizacja programu wychowawczo-profilaktycznego kształcącego tolerancję, szacunek dla innego człowieka, poszanowanie godności.	Analiza dokumentów –Program Wychowawczo-profilaktyczny, Arkusze obserwacji lekcji z wychowawcą
9)	Nauczyciel przestrzega w codziennej pracy zasad etycznych zawartych w Kodeksie Etyki	Obserwacja zachowań i postaw nauczyciela
10)	Nauczyciel prezentuje wysoką kulturę osobistą – punktualność, poprawność językową, szacunek dla innej osoby, podmiotowe traktowanie rodziców i uczniów.	Rejestr skarg i wniosków
11)	Nauczyciel przestrzega zasady współżycia społecznego w środowisku nauczycielskim i pracowniczym.	Rejestr skarg i wniosków
12)	

Współpraca z innymi nauczycielami		
L.p	Oczekiwania/ dowody realizacji /działania /	Dowody potwierdzające realizację/ dokument nadzoru
1)	Nauczyciel jest członkiem nauczycielskiego zespołu przedmiotowego.	Analiza dokumentów - Protokoły z prac zespołów
2)	Nauczyciel aktywnie uczestniczy w pracach zespołów, zarówno stałych, jak i doraźnych.	Analiza dokumentów - Protokoły z prac zespołów
3)	Nauczyciel bierze udział w planowaniu procesu edukacyjnego dla danej klasy – korelacja przedmiotowa, dostosowania treści nauczania, wybór programów nauczania przed dopuszczeniem ich do użytku w szkole, ewaluacja programów nauczania na zakończenie cyklu edukacyjnego, etc.	Analiza dokumentów - Protokoły z prac zespołów
4)	Wspólnie z innymi nauczycielami przygotowuje imprezy, apele szkolne, uroczystości.	Obserwacja, rejestr przydziału dodatkowych zadań nauczycielom
5)	Uczestniczy w posiedzeniach i pracach zespołów wychowawczych organizowanych przez wychowawców poszczególnych klas.	Analiza dokumentów - Protokoły z prac zespołów
6)	Konsultuje się z pedagogiem szkolnym, specjalistami zatrudnionymi w szkole w celu rozwiązywania problemów pojedynczych uczniów lub zespołu klasowego.	Analiza dokumentów - Protokoły z prac zespołów
7)	Bierze współudział w opracowaniu Programu wychowawczo-profilaktycznego.	Protokoły z prac Zespołu Wychowawczego

8)	Tworzy poprawne i przyjazne relacje pracownicze z pracownikami szkoły.	Obserwacja
9)	
Przestrzeganie przepisów prawa z zakresu funkcjonowania szkoły oraz wewnętrznych uregulowań obowiązujących w szkole, w której nauczyciel jest zatrudniony		
L.p	Oczekiwania/ dowody realizacji /działania /	Dowody potwierdzające realizację/ dokument nadzoru
1)	Nauczyciel uczestniczy w posiedzeniach rad pedagogicznych.	Analiza dokumentów- lista obecności na radach pedagogicznych
2)	Poprawnie i terminowo prowadzi dokumentację pedagogiczną.	Protokoły kontroli dokumentacji pedagogicznej (dziennik lekcyjny, arkusze ocen, dziennik zajęć specjalistycznych i innych_
3)	W terminie przygotowuje sprawozdania, opracowania i inne dokumenty zlecone do przygotowania.	Karta monitorowania
4)	Respektuje zarządzenia dyrektora szkoły w zakresie organizacji pracy szkoły.	Obserwacja
5)	Dbą o estetykę i wystrój przydzielonej do opieki sali lekcyjnej/pracowni.	Obserwacja, przegląd
6)	Przestrzega Regulaminu dyżurów nauczycielskich – punktualność, aktywność, poprawność reagowania w sytuacjach wymagających interwencji.	Protokoły kontroli dyżurów

7)	Zachowuje drogę służbową w wyjaśnianiu spraw, rozwiązywaniu problemów.	Analiza obiegu dokumentów
8)	Zna i przestrzega zasady dyscypliny pracy wskazane w Regulaminie pracy.	Monitorowanie
9)	Przygotowuje dokumentację wycieczek szkolnych, zgodnie ze szkolnym Regulaminem wycieczek, zachowując poprawność dokumentacji, bezpieczeństwo uczniów, liczbę opiekunów, etc.	Analiza i kontrola dokumentacji wycieczek
10)	Jest obecny w szkole w celu przygotowania roku szkolnego, przeprowadzenia egzaminów sprawdzających, poprawkowych – 7 dni.	Lista obecności
11)	Przestrzega procedury obowiązujące na egzaminach zewnętrznych.	Protokoły z przeprowadzenia egzaminów
12)	Dbą o mienie szkolne.	Przegląd, arkusze spisowe
13)	
Poszerzanie wiedzy i doskonalenie umiejętności związanych z wykonywaną pracą, w tym w ramach doskonalenia zawodowego		
L.p	Oczekiwania/ dowody realizacji /działania /	Dowody potwierdzające realizację/ dokument nadzoru
1)	Nauczyciel uczestniczy we wszystkich formach wewnątrzszkolnego doskonalenia zawodowego.	Lista obecności
2)	Nauczyciel bierze udział w szkoleniowych posiedzeniach zespołów nauczyciel-	Lista obecności,

	skich.	Analiza protokołów zespołów
3)	Prowadzi samodoskonalenie się.	Sprawozdanie nauczyciela
4)	W rozmowach z nauczycielami, dyrektorem oraz rodzicami posługuje się właściwą terminologią z zakresu psychologii, pedagogiki, metodyki.	Obserwacja
5)	Potrafi opracować konspekt zajęć.	Analiza dokumentów
6)	Obserwuje zajęcia prowadzone przez opiekuna stażu lub innych nauczycieli.	Analiza dokumentów- sprawozdanie z realizacji planu rozwoju oraz opinii opiekuna stażu
7)	Uczestniczy w lekcjach otwartych i pokazowych.	Lista obecności
8)	Prowadzi zajęcia własne w obecności opiekuna stażu i dyrektora szkoły.	Analiza dokumentów- sprawozdanie z realizacji planu rozwoju oraz opinii opiekuna stażu
9)	Potrafi dokonać samooceny prowadzonych zajęć.	Obserwacja, rozmowy pohospitacyjne
10)	
Współpraca z rodzicami		
L.p	Oczekiwania/ dowody realizacji /działania /	Dowody potwierdzające realizację/ dokument nadzoru
1)	Nauczyciel w ustalonym terminie informuje rodziców o wymaganiach edukacyj-	Protokoły kontroli dzienników lekcyjnych,

	nych i/ lub zasadach oceniania zachowania	Dziennika wychowawcy
2)	Dbą o przebieg demokratycznych wyborów do Rady Rodziców.	Analiza dokumentów- protokół z wyborów
3)	Oceny ucznia uzasadnia w sposób zrozumiały dla rodzica. Dostarcza rzetelnych i konkretnych informacji o mocnych i słabych stronach dziecka, a także wskazuje sposoby pomocy dziecku.	Rejestr skarg i wniosków
4)	Prowadzi konsultacje dla rodziców w godzinach popołudniowych.	Obserwacja
5)	Prowadzi tzw. „pedagogizację” rodziców.	Arkusze obserwacji zebrania z rodzicami
6)	Organizuje zebrania rodziców, zgodnie z terminarzem w planie pracy szkoły.	Analiza dokumentów
7)	Przekazywane informacje o osiągnięciach uczniów są rzetelne, rzeczowe, sprawiedliwe.	Arkusze obserwacji zebrania z rodzicami
8)	Angażuje rodziców do prac na rzecz klasy lub szkoły.	Sprawozdanie nauczyciela
9)	Wykorzystuje wiedzę, umiejętności i talenty rodziców do organizacji pomocy uczniom – włącza rodziców do działań wolontarystycznych.	Sprawozdanie nauczyciela
10)	Organizuje zajęcia integracyjne dla rodziców.	
11)	

MODUŁ III

Studium doskonalenia wiedzy i umiejętności mentora – ujęcie praktyczne

A.

Obszar: **Funkcjonowanie szkoły**

1. Wymagane treści w statucie szkoły/przedszkola
2. Zmiany w konstrukcji statutu po uchynieniu rozporządzenia w sprawie statutów
3. Kompetencje rady pedagogicznej
4. Wymagana prawem dokumentacja prowadzona przez nauczyciela
5. Dokumentacja szkolna w obszarze „Organizacja szkoły/przedszkola”

A. Obszar: Funkcjonowanie szkoły

1. Wymagane treści w statucie szkoły/ przedszkola

Wypis z ustawy – Prawo oświatowe

Art. 98. 1. Statut szkoły zawiera w szczególności:

- 1) nazwę i typ szkoły oraz jej siedzibę, a w przypadku, **gdy szkoła wchodzi w skład zespołu szkół – także nazwę tego zespołu;**
- 2) imię szkoły, o ile zostało nadane;
- 3) nazwę i **siedzibę** organu prowadzącego szkołę;
- 4) **cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania**, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, **organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi**, umożliwiania uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz **zasad promocji i ochrony zdrowia;**
- 5) organy szkoły oraz **ich szczegółowe kompetencje**, a także **szczegółowe warunki współdziałania organów szkoły oraz sposób rozwiązywania sporów między nimi;**
- 6) **organizację pracy szkoły**, w tym organizację oddziałów sportowych, mistrzostwa sportowego, dwujęzycznych, integracyjnych, specjalnych i klas wstępnych, o których mowa w art. 25 ust. 3, z uwzględnieniem organizacji nauczania i oceniania w tych klasach, oraz organizację nauczania języka mniejszości narodowych, mniejszości etnicznych lub języka regionalnego, jeżeli szkoła takie oddziały lub nauczanie prowadzi, **organizację wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci, jeżeli szkoła takie wspomaganie prowadzi, a także** zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, jeśli szkoła takie zajęcia prowadzi;
- 7) **zakres zadań nauczycieli, w tym nauczyciela wychowawcy i nauczyciela bibliotekarza, oraz innych pracowników szkoły, w tym także zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć organizowanych przez szkołę**, a także sposób i formy wykonywania tych zadań dostosowane do wieku i potrzeb uczniów oraz warunków środowiskowych szkoły;
- 8) **szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów**, o którym mowa w art. 44b ustawy o systemie oświaty;
- 9) **nazwę zawodu lub zawodów**, w których kształci szkoła – w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;
- 10) **szczegółową organizację praktycznej nauki zawodu** – w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;
- 11) organizację zajęć edukacyjnych w ramach kształcenia zawodowego – w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;

- 12) **organizację pracowni szkolnych, w szczególności pracowni ćwiczeń praktycznych, pracowni symulacyjnych oraz warsztatów szkolnych** dla realizacji zajęć praktycznych, jeżeli szkoła takie pracownie i warsztaty posiada;
- 13) **organizację dodatkowych zajęć dla uczniów, zwiększających szanse ich zatrudnienia**, jeżeli szkoła takie zajęcia prowadzi;
- 14) organizację kształcenia ogólnego i zawodowego w przypadku pracowników młodocianych – w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;
- 15) **określenie formy kształcenia – w przypadku szkoły dla dorosłych, branżowej szkoły II stopnia i szkoły policealnej;**
- 16) **organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, z wyjątkiem szkoły artystycznej;**
- 17) **prawa i obowiązki uczniów**, w tym przypadki, w których **uczeń może zostać skreślony z listy uczniów szkoły, a także tryb składania skarg** w przypadku naruszenia praw ucznia;
- 18) **rodzaje nagród i warunki ich przyznawania** uczniom oraz **tryb wnoszenia zastrzeżeń do przyznanej nagrody**;
- 19) **rodzaje kar** stosowanych wobec uczniów **oraz tryb odwoływania się od kary**;
- 20) **przypadki**, w których dyrektor szkoły podstawowej może wystąpić do kuratora oświaty z wnioskiem o przeniesienie ucznia do innej szkoły;
- 21) **sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu**;
- 22) **formy opieki i pomocy uczniom**, którym z przyczyn rozwojowych, rodzinnych lub losowych jest potrzebna pomoc i wsparcie;
- 23) **organizację biblioteki szkolnej** oraz warunki i **zakres współpracy biblioteki** szkolnej z uczniami, nauczycielami i rodzicami oraz innymi bibliotekami;
- 24) organizację internatu, o ile został w szkole zorganizowany;
- 25) **organizację świetlicy** z uwzględnieniem warunków wszechstronnego rozwoju ucznia – w przypadku szkoły podstawowej i szkoły prowadzącej kształcenie specjalne, o której mowa w art. 127 ust. 1;
- 26) **warunki stosowania sztandaru szkoły, godła szkoły oraz ceremoniału szkolnego**, o ile zostały ustanowione.

2. W przypadku szkoły dla dzieci i młodzieży statut określa także:

- 1) **organizację współdziałania z poradniami** psychologiczno-pedagogicznymi oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży;
- 2) **organizację i formy współdziałania szkoły z rodzicami** w zakresie nauczania, wychowania, opieki i profilaktyki;

- 3) organizację współdziałania ze stowarzyszeniami lub innymi organizacjami w zakresie działalności innowacyjnej;
- 4) ~~organizację żywienia, o którym mowa w art. 106a w przypadku szkoły podstawowej oraz szkoły artystycznej realizującej kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej.~~

4. W przypadku szkoły dla dzieci i młodzieży cele i zadania szkoły określone w statucie uwzględniają program wychowawczo-profilaktyczny szkoły, o którym mowa w art. 26.

Art. 99. Obowiązki ucznia określa się w statucie szkoły z uwzględnieniem obowiązków w zakresie:

- 1) właściwego zachowania podczas zajęć edukacyjnych;
- 2) usprawiedliwiania, w określonym terminie i formie, nieobecności na zajęciach edukacyjnych, w tym formy usprawiedliwiania nieobecności przez osoby pełnoletnie;
- 3) przestrzegania zasad ubierania się uczniów na terenie szkoły lub noszenia na terenie szkoły jednolitego stroju – w przypadku, o którym mowa w art. 100;
- 4) przestrzegania warunków wnoszenia i korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na terenie szkoły;
- 5) właściwego zachowania wobec nauczycieli i innych pracowników szkoły oraz pozostałych uczniów.

Art. 100. 1. Dyrektor szkoły podstawowej, szkoły ponadpodstawowej oraz szkoły artystycznej może z własnej inicjatywy lub na wniosek rady szkoły, rady rodziców, rady pedagogicznej lub samorządu uczniowskiego, za zgodą odpowiednio rady rodziców i rady pedagogicznej oraz w przypadku, gdy z inicjatywą wystąpił dyrektor szkoły lub wniosku złożonego przez inny podmiot niż samorząd uczniowski - także po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego, wprowadzić obowiązek noszenia przez uczniów na terenie szkoły jednolitego stroju.

3. Wzór jednolitego stroju, o którym mowa w ust. 1, ustala dyrektor szkoły w uzgodnieniu z radą rodziców i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej i samorządu uczniowskiego.

4. Dyrektor szkoły, w której wprowadzono obowiązek noszenia przez uczniów jednolitego stroju, może w uzgodnieniu z radą rodziców i po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej określić sytuacje, w których przebywanie ucznia na terenie szkoły nie wymaga noszenia przez niego jednolitego stroju.

5. Przepisów ust. 1-4 nie stosuje się w szkołach, w których nie tworzy się rad rodziców.

6. W szkołach, w których nie wprowadzono obowiązku noszenia przez uczniów jednolitego stroju, oraz w szkołach, o których mowa w ust. 5, statut szkoły określa zasady ubierania się uczniów na terenie szkoły.

Ważne!

Zapisy dodane do treści każdego statutu i obowiązek ich umieszczenia w dokumencie

Ustawa z dnia 12 maja 2022 r. (Dz.U. poz. 1166)

Art. 125 a. 7. Statut przedszkola, szkoły i placówki, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną – organizacja wychowania przedszkolnego, określa szczegółową organizację zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, o których mowa w ust. 2, w tym technologie informacyjno-komunikacyjne wykorzystywane przez nauczycieli do realizacji tych zajęć, sposób przekazywania uczniom materiałów niezbędnych do realizacji tych zajęć, warunki bezpiecznego uczestnictwa uczniów w tych zajęciach w odniesieniu do ustalonych w danym przedszkolu, danej innej formie wychowania przedszkolnego, szkole lub placówce technologii informacyjno-komunikacyjnych, mając na uwadze łączenie przemienne kształcenia z użyciem monitorów ekranowych i bez ich użycia. Statut szkoły określa także sposób potwierdzania uczestnictwa uczniów w zajęciach realizowanych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, uwzględniając konieczność poszanowania sfery prywatności ucznia oraz warunki techniczne i oprogramowanie sprzętu służącego do nauki.”

2. Zmiany w konstrukcji statutu po uchyleniu rozporządzenia w sprawie statutów i określenie zawartości statutu w ustawie – Prawo oświatowe

Wskazanie na „nowe” zapisy w statutach

W związku ze wskazaniem wymaganych zapisów w statucie szkoły w ustawie - Prawo oświatowe (rozporządzenie w sprawie statutów zostało uchylone) wprowadzono lub rozszerzono zapisy. Najważniejsze zmiany to:

1. Konieczność wskazania w statucie nazwy i siedziby organu prowadzącego;

"Art. 98. 1. Statut szkoły zawiera w szczególności:

3) nazwę i siedzibę organu prowadzącego;"

2. Konieczność opisanie sposobów wykonywania celów i zadań szkoły, w tym: m.in. organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej, sposobu organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi, zasady promocji i ochrony zdrowia:

"Art. 98.1. Statut szkoły zawiera w szczególności:

- 4) **cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz sposób ich wykonywania**, w tym w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, **organizowania opieki nad dziećmi niepełnosprawnymi**, umożliwiania uczniom podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej, językowej i religijnej, z uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa oraz **zasad promocji i ochrony zdrowia**

3. Konieczność szczegółowego opisanie organizacji praktycznej nauki zawodu:

"Art. 98.1. Statut szkoły zawiera w szczególności:

- 10) **szczegółową organizację praktycznej nauki zawodu** – w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;

4. Konieczność opisanie organizacji pracowni zawodowych oraz warsztatów szkolnych:

"Art. 98.1. Statut szkoły zawiera w szczególności:

- 12) **organizację pracowni szkolnych, w szczególności pracowni ćwiczeń praktycznych, pracowni symulacyjnych oraz warsztatów szkolnych** dla realizacji zajęć praktycznych, jeżeli szkoła takie pracownie i warsztaty posiada;

5. Wskazanie jakiego rodzaju szkoła zawodowa prowadzi zajęcia zwiększające szanse na zatrudnienia:

"Art. 98.1. Statut szkoły zawiera w szczególności:

- 13) **organizację dodatkowych zajęć dla uczniów, zwiększających szanse ich zatrudnienia**, jeżeli szkoła takie zajęcia prowadzi;

6. Zachodzi konieczność określenie form kształcenia – w przypadku szkoły dla dorosłych, branżowej szkoły II stopnia i szkoły policealnej;

"Art. 98.1. Statut szkoły zawiera w szczególności:

- 15) określenie formy kształcenia – w przypadku szkoły dla dorosłych, branżowej szkoły II stopnia i szkoły policealnej;

ponadto

7. **W statucie należy opisać organizację wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, z wyjątkiem szkoły artystycznej;**
8. **Obowiązkiem jest określenie i opisanie organizacji wolontariatu.**
9. **Prawa i obowiązki uczniów, w tym przypadki, w których uczeń może zostać skreślony z listy uczniów szkoły, a także tryb składania skarg w przypadku naruszenia praw ucznia.**

10. Rodzaje nagród i warunki ich przyznawania uczniom oraz **tryb wnoszenia zastrzeżeń do przyznanej nagrody.**
11. Rodzaje kar stosowanych wobec uczniów **oraz tryb odwoływania się od kary.**
12. Wprowadzono obowiązek określenia współdziałania ze stowarzyszeniami lub innymi organizacjami w zakresie działalności innowacyjnej.
13. Wprowadzono obowiązek określenia zadań nauczyciela wychowawcy.
14. Należy określić organizację świetlicy z uwzględnieniem warunków wszechstronnego rozwoju ucznia – w przypadku szkoły podstawowej i szkoły prowadzącej kształcenie specjalne.
15. Uściślono, że zakres zadań nauczycieli powinien uwzględniać sposób i formy wykonywania tych zadań dostosowane do wieku i potrzeb uczniów oraz warunków środowiskowych szkoły.
16. Wprowadzono zmiany w zakresie obowiązków specjalistów zatrudnionych w szkole np. pedagoga, logopedy, doradcy zawodowego, **a od 1 września 2022 r. – pedagoga specjalnego** oraz zadań wychowawców i nauczycieli w zakresie świadczenia pomocy pp.
17. Zmieniono art. 26 ustawy – Prawo oświatowe: zastąpiono dwa programy jednym programem wychowawczo-profilaktycznym, opracowywanym na podstawie corocznych analiz czynników ryzyka i czynników chroniących, w terminie do 30 września.
18. Należy **określić zasady sprawowania profilaktycznej opieki zdrowotnej i stomatologicznej**, w tym dopisać – nowe zadania szkoły i dyrektora.
19. Należy uwzględnić zasady organizacji nauki zdalnej nauczania (nauczanie zdalne, hybrydowe) w okresie zwieszenia zajęć **[od 1 września 2022 r. zapis musi znaleźć się w statucie. Wcześniej było to wprowadzone zarządzeniem dyrektora]**
20. Należy dokonać zmian w zasadach przestrzegania przepisów bhp w szkołach publicznych – np. obowiązek rejestrowania wyjść poza szkołę, informacja o procedurach w sytuacjach kryzysowych np. Covid-19.
21. Należy dokonać zmian w zasadach dopuszczania programów nauczania i wyboru podręczników.
22. Dookreślono, że statut ma określać zasady **wnoszenia** oraz **korzystania** z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych na teren szkoły.
23. Wskazano, że statut ma określać **warunki stosowania sztandaru szkoły, godła szkoły** oraz ceremoniału szkolnego, jeśli zostały one ustanowione.

oraz konieczność wprowadzenia poniższych zapisów:

24. Zasady funkcjonowania monitoringu.

25. Informować o obowiązkach dyrektora w zakresie ochrony danych osobowych.

Zrezygnowano:

1) z obowiązku określania zadań zespołów nauczycielskich;

2) usunięto obowiązek określania w statucie działalności eksperymentalnej;

3) nowe regulacje nie wspominają o konieczności uregulowania w statucie szkoły szczegółowych zasad rekrutacji uczniów do szkoły.

Działanie i kompetencje rady pedagogicznej określają art. 70 – 73 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

3. Kompetencje rady pedagogicznej

Art. 70.

1. Do kompetencji stanowiących rady pedagogicznej należy:

- 1) zatwierdzanie planów pracy szkoły lub placówki po zaopiniowaniu przez radę szkoły lub placówki;
- 2) **podejmowanie uchwał w sprawie wyników klasyfikacji i promocji uczniów;**
- 3) podejmowanie uchwał w sprawie eksperymentów pedagogicznych w szkole lub placówce, po zaopiniowaniu ich projektów przez radę szkoły lub placówki oraz radę rodziców;
- 4) ustalanie organizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli szkoły lub placówki;
- 5) podejmowanie uchwał w sprawach skreślenia z listy uczniów;
- 6) ustalanie sposobu wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego, w tym sprawowanego nad szkołą lub placówką przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, w celu doskonalenia pracy szkoły lub placówki.

2. Rada pedagogiczna opiniuje w szczególności:

- 1) **organizację pracy szkoły lub placówki, w tym tygodniowy rozkład zajęć edukacyjnych,** oraz organizację kwalifikacyjnych kursów zawodowych, jeżeli szkoła lub placówka takie kursy prowadzi;
- 2) projekt planu finansowego szkoły lub placówki będącej jednostką budżetową;

- 3) wnioski dyrektora o przyznanie nauczycielom odznaczeń, nagród i innych wyróżnień;
- 4) propozycje dyrektora szkoły lub placówki w sprawach przydziału nauczycielom stałych prac i zajęć w ramach wynagrodzenia zasadniczego oraz dodatkowo płatnych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

Wstrzymanie wykonania uchwały rady pedagogicznej

Art. 71.

1. Dyrektor szkoły lub placówki wstrzymuje wykonanie uchwał, o których mowa w art. 70 ust. 1, niezgodnych z przepisami prawa.

2. O wstrzymaniu wykonania uchwały dyrektor niezwłocznie zawiadamia organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz organ sprawujący nadzór pedagogiczny.

3. Organ sprawujący nadzór pedagogiczny uchyla uchwałę w razie stwierdzenia jej niezgodności z przepisami prawa po zasięgnięciu opinii organu prowadzącego szkołę lub placówkę. Rozstrzygnięcie organu sprawującego nadzór pedagogiczny jest ostateczne.

Przygotowanie projektu statutu szkoły lub placówki; wnioskowanie o odwołanie ze stanowiska dyrektora lub innego stanowiska kierowniczego

Art. 72.

1. Rada pedagogiczna przygotowuje projekt statutu szkoły lub placówki albo jego zmian i przedstawia do uchwalenia radzie szkoły lub placówki.

2. Rada pedagogiczna może wystąpić z wnioskiem o odwołanie nauczyciela ze stanowiska dyrektora lub z innego stanowiska kierowniczego w szkole lub placówce.

3. W przypadku określonym w ust. 2, organ uprawniony do odwołania jest obowiązany przeprowadzić postępowanie wyjaśniające i powiadomić o jego wyniku radę pedagogiczną w ciągu 14 dni od dnia otrzymania wniosku.

Tryb działania rady pedagogicznej

Art. 73

1. Uchwały rady pedagogicznej są podejmowane zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy jej członków.

1a. Uchwały rady pedagogicznej podejmowane w sprawach związanych z osobami pełniącymi funkcje kierownicze w szkole lub placówce lub w sprawach związanych z opiniowaniem kandydatów na takie stanowiska podejmowane są w głosowaniu tajnym.

2. Rada pedagogiczna ustala regulamin swojej działalności. Zebrania rady pedagogicznej są protokołowane.

3. Osoby biorące udział w zebraniu rady pedagogicznej są obowiązane do nieujawniania spraw poruszanych na zebraniu rady pedagogicznej, które mogą naruszać dobra osobiste uczniów lub ich rodziców, a także nauczycieli i innych pracowników szkoły lub placówki.

Dodatkowo, z zapisów art. 22 a ust. 6 ustawy z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty wynika, że Rada Pedagogiczna opiniuje przedstawione przez nauczyciela programy nauczania.

Szczegółowe uprawnienia rady pedagogicznej

§ 10.

1. Rada Pedagogiczna nazwa szkoły w w ramach kompetencji stanowiących:

- 1) planuje i organizuje pracę dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, zatwierdza plan pracy szkoły na każdy rok szkolny po zaopiniowaniu ich przez Radę Pedagogiczną;
- 2) podejmuje uchwały w sprawie wyników klasyfikacji i promocji uczniów/stuchaczy;
- 3) podejmuje uchwały w sprawach eksperymentów pedagogicznych w szkole, po zaopiniowaniu ich projektów przez Radę szkoły oraz Radę Rodziców;
- 4) podejmuje uchwały w sprawach wniosków o skreślenie z listy uczniów; [nie dotyczy SP]
- 5) organizację doskonalenia zawodowego nauczycieli szkoły;
- 6) uchwała Regulamin swojej działalności;
- 7) uchwała Statut szkoły i wprowadzane zmiany (nowelizacje) do statutu oraz inne regulaminy;
- 8) ustala sposoby wykorzystania wyników nadzoru pedagogicznego, w tym sprawowanego nad szkołą przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny, w celu doskonalenia pracy szkoły;
- 9) zatwierdza kandydatury uczniów do wniosku o przyznanie stypendium Prezesa Rady Ministrów;
- 10) zatwierdza kandydatury uczniów do wniosków o przyznanie stypendium ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.;
- 11) podejmuje decyzje o przedłużeniu okresu nauki uczniowi posiadającemu orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność po uzyskaniu opinii zespołu, z której wynika potrzeba przedłużenia uczniowi okresu nauki;

2. Rada Pedagogiczna w ramach kompetencji opiniujących opiniuje:

- 1) organizację pracy szkoły, w tym tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych;
- 2) program wychowawczo-profilaktyczny szkoły;
- 3) zaproponowane przez nauczycieli programy nauczania;
- 4) organizację dodatkowych zajęć z języka obcego nowożytnego innego niż język obcy nowożytny nauczany w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- 5) organizację dodatkowych zajęć dla których nie została ustalona podstawa programowa, a program tych zajęć został włączony;
- 6) propozycje dyrektora szkoły wskazujące formy realizacji dwóch godzin obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego;

- 7) zezwolenie na indywidualny program nauki lub indywidualny tok nauki;
- 8) wnioski dyrektora o przyznanie nauczycielom oraz pozostałym pracownikom odznaczeń, nagród i innych wyróżnień;
- 9) propozycje Dyrektora Szkoły w sprawach przydziału nauczycielom stałych prac i zajęć w ramach wynagrodzenia zasadniczego oraz dodatkowo płatnych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych;
- 10) projekt finansowy szkoły;
- 11) przedłużenie powierzenia funkcji dyrektora, powierzenia funkcji wicedyrektorów i innych funkcji kierowniczych w szkole;
- 12) wnioski o odwołanie ze stanowiska wicedyrektora lub innego stanowiska kierowniczego w szkole;
- 13) podjęcie działalności w szkole przez stowarzyszenia, wolontariuszy i inne organizacje, których celem statutowym jest działalność dydaktyczna, wychowawcza i opiekuńcza;
- 14) wniosek o nagrodę kuratora oświaty dla dyrektora szkoły;
- 15) pracę dyrektora przy ustalaniu jego oceny pracy;
- 16) wnioski innych organów szkoły o wprowadzeniu obowiązku noszenia przez uczniów na terenie szkoły jednolitego stroju;
- 17) średnią ocen upoważniającą do przyznania stypendium za wyniki w nauce;
- 18) wysokość stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe;
- 19) ustalenie dni wolnych od zajęć dydaktyczno-wychowawczych;
- 20) propozycje dyrektora Szkoły w sprawie ustalenia dodatkowych dni wolnych od zajęć, niezależnie od dni wolnych od zajęć ustalanych na podstawie odrębnych przepisów.

3. Ponadto Rada Pedagogiczna:

- 1) przygotowuje projekt statutu albo jego zmian (nowelizacji) i przedstawia do uchwalenia Radzie Pedagogicznej;
- 2) uzgadnia z Radą Rodziców Program wychowawczo-profilaktyczny;
- 3) może wystąpić z wnioskiem o odwołanie nauczyciela ze stanowiska dyrektora lub z innego stanowiska kierowniczego w szkole. Organ uprawniony do odwołania jest zobowiązany przeprowadzić postępowanie wyjaśniające i powiadomić o jego wyniku Radę Pedagogiczną w ciągu 14 dni od otrzymania wniosku,
- 4) uczestniczy w rozwiązywaniu spraw wewnętrznych szkoły;
- 5) ocenia z własnej inicjatywy sytuację oraz stan szkoły i występuje z wnioskami do Dyrektora szkoły lub organu prowadzącego szkołę;
- 6) uczestniczy w tworzeniu WDN- Wewnętrznego Doskonalenia Nauczycieli;
- 7) występuje z wnioskami do Dyrektora w sprawach doskonalenia organizacji, nauczania i wychowania;
- 8) wnioskuje o wprowadzenie lub zniesienie obowiązku noszenia przez uczniów na terenie szkoły jednolitego stroju;
- 9) wnioskuje o nadanie szkole imienia;
- 10) wybiera dwóch przedstawicieli rady do komisji konkursowej wyłaniającej kandydata na stanowisko dyrektora szkoły;
- 11) wybiera delegatów do Rady Szkoły, w przypadku jej powoływania;
- 12) wybiera przedstawiciela do zespołu rozpatrującego odwołanie nauczyciela od oceny;
- 13) zgłasza i opiniuje kandydatów na członków Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli.

4. Wymagana prawem dokumentacja prowadzona przez nauczycieli

L.p.	Rodzaj dokumentu, który nauczyciel jest obowiązany wytworzyć lub prowadzić	Podstawa prawna
1.	Wniosek (?) zawierający propozycje podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych (zespół nauczycieli prowadzących nauczanie w klasach I–III szkoły podstawowej oraz zespół nauczycieli prowadzących nauczanie danych zajęć edukacyjnych w klasach IV–VIII szkoły podstawowej i szkole ponadpodstawowej)	Art. 22ab ust. 1 i 2 ustawy o systemie oświaty
2.	Wniosek (?) zawierający wskazanie wybranego lub opracowanego/adaptowanego programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego na dany etap edukacyjny, dostosowanego do potrzeb i możliwości uczniów, dla których jest przeznaczony	Art. 22a ust. 1 i 3 ustawy o systemie oświaty
3.	Plan pracy dydaktycznej (wypis z rozporządzenia MEN z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej (...) str. 18 5) planowa realizacja programu nauczania szanująca godność uczniów, ich naturalne indywidualne tempo rozwoju, wspierająca indywidualność, oryginalność, wzmacniająca poczucie wartości, zaspokajająca potrzebę poczucia sensu aktywności własnej i współdziałania w grupie	Rozporządzenie MEN z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz.U. poz. 373)
4.	Opracowanie wymagań edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz sposobu sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów	art. 44b ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie oświaty

5.	Uzasadniania ustalonej oceny wg zasad określonych w statucie szkoły)	art. 44e ust. 3 ustawy o systemie oświaty
6.	Opracowanie opisowych śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych dla uczniów klas I–III szkoły podstawowej, dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawność intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na niepełnosprawności sprzężone, uczęszczających do szkoły	art. 44i ust. 1 pkt 2 ustawy o systemie oświaty
7.	Wystawienie i poinformowanie uczniów i rodziców o przewidywanych rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej zachowania (nauczyciel, wychowawca)	art. 44g ust. 1 ustawy o systemie oświaty
8.	Zaplanowanie udzielanej uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej	§ 20 ust. 7 rozporządzenia MEN z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie pomocy pp
9.	Dokonywanie oceny efektywności udzielonej pomocy i formułowania wniosków dotyczących dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia	§ 20 ust. 9 rozporządzenia MEN z 9 sierpnia 2017 r.
10.	Przegotowanie opinii wychowawcy klasy o predyspozycjach i możliwościach edukacyjnych ucznia oraz dotychczasowych osiągnięciach w związku z wnioskiem o indywidualny program lub tok nauki	§ 4 ust. 4 rozporządzenie MEN z 9 sierpnia 2017 r.
11.	Opracowania wielospecjalistycznych ocen funkcjonowania uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych dla tych uczniów - zespół nauczycieli i specjalistów prowadzących zajęcia z uczniem – dotyczy członków zespołu wspierającego i wychowawcy	§ 4, 6 i 9 rozporządzenia MEN z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym pomocy psychologiczno-pedagogicznej

12.	Prowadzenie arkuszy ocen uczniów	§ 14 rozporządzenia MEN z 27 sierpnia 2019 r.
13.	Wypełnianie świadectw szkolnych	§ 6 rozporządzenia MEN z 27 sierpnia 2019 r.
14.	Prowadzenia dzienników lekcyjnych, dziennika zajęć w świetlicy, dzienników innych zajęć, w szczególności zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, dziennika zajęć rewalidacyjno-wychowawczych zespołowych lub indywidualnych, jeśli szkoła takie zajęcia prowadzi, dzienników specjalistów zatrudnionych w szkole	§ 8, 9, 11, 12 i 18 rozporządzenia MEN z 25 sierpnia 2017 r. w sprawie dokumentacji (...)
15.	Założenia i prowadzenia indywidualnych teczek dla każdego ucznia objętego kształceniem specjalnym, zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi lub pomocą psychologiczno-pedagogiczną	§ 19 rozporządzenia MEN
16.	Opracowanie indywidualnego programu nauki przez nauczyciela, pod kierunkiem którego uczeń będzie go realizował	§ 5 ust. 1 rozporządzenia MEN z 9 sierpnia 2017 r.
17.	Przygotowywania wniosków o przyznanie stypendium za wyniki w nauce lub za osiągnięcia sportowe (wychowawca klasy	art. 90g ust. 8 ustawy o systemie oświaty
18.	Opracowanie dokumentacji wycieczki przez osobę wyznaczona na jej kierownika	§ 8, 9 i 10 rozporządzenia MEN z 25 maja 2018 r.
19.	Przygotowanie przez nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych i nauczycieli praktycznej nauki zawodu, zatrudnionych w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe informacji o zakresie i wymiarze odbytego szkolenia branżowego w terminie 30 dni od dnia zakończenia szkolenia	art. 70c ust. 8 Karty Nauczyciela
20.	Opracowania przez nauczyciela-opiekuna stażu projektu oceny dorobku zawodowego nauczyciela	art. 9c ust. 5 i 5a Karty Nauczyciela
21.	Opracowania regulaminu określającego zasady bezpieczeństwa i higieny pracy w pracowni (nauczyciel - opiekun pracowni)	§ 26 rozporządzenia MEN z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa w szkołach publicznych

22.	Inne, które wynikają z poleceń służbowych lub zapisów w statucie w rozdziale „Zadania i obowiązki nauczycieli”	
------------	--	--

5. Dokumentacja szkolna w obszarze „Organizacja szkoły/przedszkola”

1.	Statut szkoły + ewentualnie Regulamin organizacyjny
2.	Regulamin pracy
3.	Zakresy obowiązków pracowników samorządowych na poszczególnych stanowiskach
4.	Arkusze organizacyjne na każdy rok szkolny
5.	Jednoroczne plany finansowe
6.	Polityka zarządzania ryzykiem z mapą ryzyka
7.	Arkusze samooceny kontroli zarządczej
8.	Instrukcja działania składnicy akt
9.	Jednolity rzeczowy wykaz akt
10.	Instrukcja kancelaryjna
11.	Regulamin rozpatrywania skarg i wniosków
12.	Regulamin udzielania informacji publicznej
13.	Instrukcja inwentaryzacyjna
14.	Instrukcja w sprawie sposobu i trybu gospodarowania składnikami rzeczowymi majątku ruchomego i prawami na dobrach niematerialnych

15.	Instrukcja kasowa (jeśli jest kasa)
16.	Instrukcja obiegu dokumentów księgowych
17.	Polityka rachunkowości
18.	Plan kont
19.	Regulamin Komisji przetargowej
20.	Instrukcja w sprawie ewidencji i kontroli druków ścisłego zarachowania
21.	Kodeks etyki
22.	Polityka Antymobbingowa
23.	Polityka antykorupcyjna
24.	Wewnątrzszkolna procedura oceny pracy nauczycieli – <i>nieobowiązkowa</i>
25.	Procedury Awansu Zawodowego Nauczycieli – <i>nieobowiązkowe</i>
26.	Regulamin oceny pracy pracowników samorządowych
27.	Regulamin naboru na wolne stanowiska kierownicze urzędnicze i urzędnicze
28.	Regulamin służby przygotowawczej
29.	Regulamin wynagradzania pracowników
30.	Regulamin przyznawania dodatków motywacyjnych dla nauczycieli
31.	Regulamin ZFŚS
32.	Regulamin Komisji Zdrowotnej dla Nauczycieli

33.	Regulamin WDN -u
34.	Ocena ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy
35.	Rejestry wydanych środków ochrony osobistej dla pracowników
36.	Karty ewidencji czasu pracy
37.	System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji
38.	Polityki Bezpieczeństwa Przetwarzania Danych Osobowych
39.	Polityka Zarządzania Ryzykiem w przetwarzaniu danych osobowych
40.	Instrukcja postępowania w sytuacji naruszenia ochrony danych osobowych przetwarzanych w szkole
41.	Rejestr naruszenia bezpieczeństwa danych osobowych
42.	Regulamin monitoringu wizyjnego
43.	Polityka kluczy / instrukcja wydawania kluczy
44.	Regulamin tworzenia kopii zapasowych
45.	Zasady korzystania z internetu
46.	Zasady korzystania z poczty elektronicznej
47.	Zasady korzystania z komputerów przenośnych
48.	Zasady tworzenia kopii serwera
49.	Zasady wnoszenia poza szkołę nośników elektronicznych
50.	Procedura niszczenia danych osobowych na nośnikach elektronicznych i dokumentacji papierowej

51.	Ewidencja osób upoważnionych do przetwarzania danych osobowych
52.	Umowy powierzenia z podmiotami przetwarzającymi dane osobowe
53.	Regulamin kontroli wewnętrznej
54.	Regulamin Samorządu Uczniowskiego
55.	Regulamin Rady Rodziców
56.	Regulamin Rady Pedagogicznej
57.	Regulamin nadzoru pedagogicznego
58.	Regulamin wycieczek i wyjść poza teren szkoły/placówki
59.	Regulamin biblioteki szkolnej
60.	Regulamin bezpieczeństwa i higieny
61.	Regulamin korzystania z boiska szkolnego
62.	Regulamin korzystania z terenu szkolnego
63.	Regulamin placu zabaw
64.	Regulaminy pracowni szkolnych
65.	Regulamin Sali gimnastycznej
66.	Regulamin stołówki szkolnej
67.	Regulamin Komisji Rekrutacyjnej
68.	Standardy Ochrony Małoletnich

69.	Procedury bezpieczeństwa w okresie zagrożenia epidemicznego
70.	Regulamin organizacji pracy szkoły w wariantach hybrydowego nauczania (B) i zdalnego nauczania (C)
71.	System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji (SZBI)
72.	Audyty wewnętrzne SZBI
73.	Kanały pozwalające na anonimowe zgłaszanie nieprawidłowości – niebawem będzie obowiązywało placówki zatrudniające powyżej 50 pracowników
74.	Regulaminu zgłaszania naruszeń prawa – w przypadku placówki zatrudniającej powyżej 50 osób
75.	Regulamin zamówień publicznych

B.

Obszar: **Dydaktyka i metodyka**

1. Wymagania edukacyjne – jak je opracować? Programy nauczania – zasady dopuszczania do użytku.
2. Jak planować lekcję – konspekt lekcji jako pomoc nauczyciela.
3. Kompedium wiedzy z metodyki kształcenia.
4. Indywidualizacja nauczania w praktyce: na czym polega? Obszary indywidualizacji.
5. Ocenianie uczniów – zasady. Funkcje oceny szkolnej. Zachowanie wspierającej i motywującej funkcji oceny.

1. Wymagania edukacyjne – jak je opracować? Zasady dopuszczania programów do użytku szkolnego

Podstawy prawne: art. 22a ustawy o systemie oświaty

Zasady (procedura) dotyczące przedstawienia przez nauczyciela i dopuszczania programu nauczania są uregulowane w art. 22a ustawy o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2025 r. poz.881).

Art. 22a. 1. Nauczyciel lub zespół nauczycieli **przedstawia dyrektorowi** przedszkola lub szkoły program wychowania przedszkolnego lub program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego na dany etap edukacyjny.

2. W przypadku innej formy wychowania przedszkolnego nauczyciel lub zespół nauczycieli przedstawia dyrektorowi przedszkola lub szkoły podstawowej program wychowania przedszkolnego.

3. W przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe, z wyjątkiem szkoły artystycznej, nauczyciel lub zespół nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe w danym zawodzie przedstawia dyrektorowi szkoły program nauczania tego zawodu. W przypadku szkoły artystycznej nauczyciel lub zespół nauczycieli prowadzących dane zajęcia edukacyjne artystyczne przedstawia dyrektorowi szkoły program nauczania danych zajęć edukacyjnych artystycznych.

4. Program wychowania przedszkolnego i programy nauczania, o których mowa w ust. 1 i 3, mogą obejmować treści nauczania wykraczające poza zakres treści nauczania ustalonych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego, treści nauczania ustalonych dla danych zajęć edukacyjnych w podstawie programowej kształcenia ogólnego albo treści nauczania ustalonych w formie efektów kształcenia dla danego zawodu w podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa branżowego albo podstawie programowej kształcenia w zawodzie szkolnictwa artystycznego.

5. Program wychowania przedszkolnego i programy nauczania, o których mowa w ust. 1 i 3, **powinny być dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, dla których są przeznaczone.**

6. **Dyrektor** przedszkola lub szkoły, **po zasięgnięciu opinii rady pedagogicznej, dopuszcza do użytku** w danym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, danej innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole przedstawiony przez nauczyciela lub zespół nauczycieli odpowiednio program wychowania przedszkolnego lub programy nauczania, o których mowa w ust. 1 i 3.

7. Dopuszczone do użytku w danym przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej, danej innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole programy wychowania przedszkolnego lub programy nauczania, o których mowa w ust. 1 i 3, **stanowią odpowiednio zestaw programów** wychowania przedszkolnego lub szkolny zestaw programów nauczania. **Dyrektor przedszkola lub szkoły jest odpowiedzialny za uwzględnienie w zestawie programów wychowania przedszkolnego i szkolnym zestawie programów nauczania całości**

odpowiednio podstawy programowej wychowania przedszkolnego lub podstawy programowej kształcenia ogólnego ustalonej dla danego etapu edukacyjnego, a w przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe – także podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego albo podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego, w których kształci szkoła.

8. Przepisów ust. 1–7 **nie stosuje się** do indywidualnych programów opracowywanych dla uczniów, o których mowa w **art. 1 -zadania systemu oświaty** pkt 6 ustawy – Prawo oświatowe, oraz do indywidualnych programów nauki opracowywanych dla uczniów, o których mowa w **art. 115 -indywidualny program lub tok nauki** ustawy – Prawo oświatowe.

2. Jak planować lekcję – konspekt lekcji

Konspekt lekcji nr 1 – opracowania własne nauczyciela potwierdzające umiejętność nauczyciela w planowaniu lekcji i jej przebiegu.

Opracowanie:
Przedmiot/rodzaj zajęć;
Temat lekcji:
Wymagania szczegółowe z podstawy programowej:	1. 2. 3.
Cele lekcji:	1. 2. 3.
Cele uczenia się w „języku ucznia”;	Kryteria sukcesu dla ucznia: 1. 2. 3.
Wymagane dotyczące umiejętności uczniów:

Środki i pomoce dydaktyczne do lekcji:	1. 2.
Narzędzia TIK, które zamierzam wykorzystać na lekcji (programy, platforma edukacyjna)	1. 2. 3.
	W jakim celu:
Przebieg lekcji	Aktywności uczniów prowadzące do osiągnięcia celów, czas zaplanowany na poszczególne aktywności:
Sposób ewaluacji końcowej
Praca domowa;
Wykorzystywane materiały, literatura źródłowa,

Konspekt lekcji - przykład 2

Opracował/a:		
Klasa:	Data:	Numer kolejny lekcji:
Temat:		
Powiązanie z wcześniejszą wiedzą lub innym przedmiotem:		
.....		
.....		
Cele lekcji nauczyciela:		
1.....		
2.....		
3.....		
Cele sformułowane w języku ucznia:		
1.....		
2.....		
3.....		
„Nacobezu” – „na co będę zwracał uwagę”:		
(wypisać zakres sprawdzanych umiejętności i wiadomości ucznia, najlepiej w formie konkretnych zoperacjonalizowanych czynności, podlegających sprawdzeniu i ocenianiu.		
1.		
2.		
3.		
4.....		
Metody prowadzenia lekcji i aktywności uczniów:		
.....		

Sposób sprawdzenia osiągnięcia celów lekcji:

.....

Kluczowe pytania do uczniów:

1.....

2.....

3.....

Dodatkowe ćwiczenia:

.....

Materiały i pomoce dydaktyczne:

.....

.....

Praca domowa:

.....

.....

.....

Uwagi nauczyciela po zajęciach:

należy je wykorzystać przy ewaluacji pracy własnej, a w szczególności do modyfikowania dydaktycznych planów pracy (rozkładów materiału), przy doborze treści kształcenia i do planowania przebiegu zajęć w kolejnych latach szkolnych:

.....

.....

.....

.....

3. Kompedium wiedzy z metodyki nauczania

1. Podstawowe definicje
2. Zasady nauczania
3. Ogniwa lekcji
4. Rodzaje celów nauczania
5. Metody kształcenia.

1. Podstawowe definicje

Uczenie się:

- Proces dokonujący się na drodze przekazywania doświadczeń społecznych (Andrzej Bondura);
- Proces aktywnego nabywania wiadomości, umiejętności i nawyków dokonujący się w toku bezpośredniego i pośredniego poznawania rzeczywistości (Cz. Kupisiewicz);
- Proces, w trakcie którego w oparciu o poznawanie doświadczenia i ćwiczenia tworzą się nowe formy działania i zachowania lub zmianom ulegają formy dotychczasowe (Wincenty Okoń).

Elementy składowe procesu uczenia się:

- Cechy – planowość, systematyczność, aktywność uczącego się podmiotu, ukierunkowanie na wynik;
- Przyczyny – dostatecznie silne motywy, np. chęć zaspokojenia określonych potrzeb poznawczych;
- Skutki – wiadomości, umiejętności i nawyki, które są podstawą modyfikacji dotychczasowych form zachowania lub ukształtowania form nowych;
- Podmiot – aktywny uczeń;
- Przedmiot – rzeczywistość przyrodnicza, społeczna, techniczna, kulturowa.

Prawidłowości procesu uczenia się:

- wielostronna aktywność (emocjonalna, intelektualna, sensoryczna, motoryczna, werbalna),
- celowość i świadomość,
- etapowość i regulacja,
- proces indywidualny i społeczny.

Rodzaje uczenia się wg W. Okonia:

- uczenie się przez przyswajanie (bez większej aktywności),
- uczenie się przez odkrywanie (rozwiązywanie problemów),
- uczenie się przez przeżywanie (treści o charakterze emocjonalnym zapamiętywane są na dłużej),
- uczenie się przez działanie.

Nauczanie

- należy rozumieć jako celową, planową i systematyczną pracę nauczyciela z uczniami.

„Nauczanie to organizowanie uczenia i kierowanie uczeniem się uczniów, ma ono doprowadzić do pożądaných wyników”

Czesław Kupisiewicz

W zakres czynności nauczyciela wchodzą następujące działania:

- Inspirowanie uczniów do uczenia się,
- Planowanie,
- Organizowanie,
- Kierowanie,
- Kontrola, ocena, korekta.

Rodzaje nauczania:

- Nauczanie podające
- Nauczanie problemowe
- Nauczanie eksponujące
- Nauczanie praktyczne

Kształcenie

– to ogół czynności nauczyciela i uczniów, umożliwiających ludziom poznanie rzeczywistości, uczestnictwo w jej kształtowaniu, a zarazem osiągnięcie możliwie wielostronnego rozwoju sprawności, zdolności, uzdolnień, zainteresowań i zamiłowań, przekonań i postaw.

Kształcenie zawodowe – nabywanie pożądaných kwalifikacji zawodowych
Kształcenie paralelne (równoległe) – człon systemu oświatowo – wychowawczego obok systemu szkolnego (prasa, mass media itp.).

Kształcenie ustawiczne – ciągłe, permanentne; proces ciągłego doskonalenia przez całe życie.
Wykształcenie – stan finalny (efekt) procesu kształcenia.

Samokształcenie - nabywanie wykształcenia w toku działalności własnej, której cele, treści, warunki i środki ustala sam podmiot.

Istota procesu kształcenia

Proces kształcenia – to związek nauczania i uczenia się, ogół czynności nauczyciela i czynności uczniów podporządkowany wspólnym celom kształcenia.

Przedmiot i zadanie dydaktyki

Dydaktyka jest to nauka o nauczaniu i uczeniu się. Obejmuje swoimi badaniami wszystkie przedmioty i szczegble pracy szkolnej.

Dydaktyki szczegółowe dotyczą jednego przedmiotu, czyli są to tzw. metodyki nauczania poszczególnych przedmiotów, np. metodyka nauczania języka polskiego, matematyki itd.

Dydaktyka szczegółowa może dotyczyć danego szczegbla kształcenia np. dydaktyka szkoły wyższej, dydaktyka nauczania początkowego.

Dydaktyka ogólna jest ściśle powiązana ze wszystkimi metodykami nauczania. Z jednej strony stanowi podstawę teoretyczną wszystkim metodom, z drugiej strony opiera się na wynikach badań prowadzonych przez przedstawicieli dydaktyk szczegółowych.

Przedmiot i zadanie dydaktyki. Dydaktyka określa:

- procesy: uczenie się i nauczanie – organizowane w sposób świadomy, systematyczny i planowy
- czynności nauczyciela i uczniów
- cele kształcenia
- treści kształcenia
- zasady kształcenia (reguły, normy)
- metody kształcenia (sposób postępowania nauczyciela)
- środki dydaktyczne
- formy organizacyjne kształcenia
- osiągnięcia szkolne
- systemy dydaktyczne

Zadania dydaktyki jako nauki:

1. Analiza i opis czynników tj.: cele, treści, metody, formy organizacyjne, środki dydaktyczne.
2. Wykrywanie prawidłowości charakterystycznych dla procesu nauczania i uczenia się.
3. Ustalanie opartych na określonych prawidłowościach norm postępowania.
4. Analiza i opis systemów dydaktycznych charakterystycznych dla szkolnictwa różnych krajów.

Funkcje dydaktyki ogólnej:

1. Teoretyczne o charakterze: diagnostycznym (bada, analizuje procesy, wykrywa prawidłowości rządzące procesem) i prognostycznym (projektuje działania dydaktyczne).
2. Praktyczne – wskazuje metody, formy organizacyjne i środki w wywoływaniu zamierzonych zmian uczniów.

2. Zasady nauczania

Zasady kształcenia wg Cz. Kupisiewicza „są to normy postępowania dydaktycznego, których przestrzeganie pozwala nauczycielowi zaznajomić uczniów z podstawami usystematyzowanej wiedzy, rozwijać ich zainteresowanie i zdolności poznawcze, wpajać im określone poglądy i przekonania oraz wdrażać do samokształcenia.

Stosowanie odpowiednio dobranych zasad i zorganizowanych zasad zapewnia realizację założonych celów i zaplanowanych przez nauczyciela treści kształcenia.

Wszystkie zasady nauczania mają charakter uniwersalny tzn. obowiązują każdego nauczyciela (!!!), bez względu na szczebel kształcenia, typ szkoły czy przedmiot nauczania.

Opis wybranych zasad

I. Zasada poglądowości, czyli respektowania drogi między konkretem a abstrakcją i odwrotnie. Tę zasadę sformułował Wolfgang Ratke, nadając jej następujące brzmienie:

„Naprzód rzecz poznana na niej samej, potem dopiero mówienie o rzeczy!”

Reguły dydaktyczne (Friedrich, Diesterweg, XIX w):

- ⇒ przejść od tego, co uczniowi bliskie, do tego, co uczniowi dalekie,
- ⇒ zaczynać nauczanie od znanego i dołączać, co uczniowi nieznanie,
- ⇒ pozwolić dziecku poznawać świat za pomocą zmysłów; nauczać poglądowo,
- ⇒ ująć treści nauczania w łatwe do ogarnięcia przez ucznia całości,
- ⇒ najpierw zaznajamiać dziecko z rzeczą, potem ze słowem,
- ⇒ w nauczaniu przechodzić stopniowo od spraw konkretnych do abstrakcyjnych,
- ⇒ przystosować nauczanie do możliwości uczniów.

W czasach nam współczesnych z zasady poglądowości wyprowadza się następujące reguły:

- Bezpośrednie poznawanie rzeczywistości, a więc poznawanie oparte na obserwacji, pomiarze i różnorodnych czynnościach praktycznych, powinno być punktem wyjścia pracy dydaktycznej z uczniami w tych przypadkach, gdy nie dysponują oni jeszcze zasobami spostrzeżeń i wyobrażeń niezbędnych do zrozumienia przerabianego na lekcji tematu.
- Aby uczeń mógł zdobyć rzetelną, trwałą i operatywną wiedzę w drodze bezpośredniego poznawania określonych rzeczy, zjawisk, wydarzeń i procesów, należy umiejętnie kierować jego działalnością poznawczą tzn. dostarczać odpowiednich wskazówek i zwracać jego uwagę na istotne cechy poznawczego przedmiotu.

II. Zasada przystępności (stopniowania trudności), czyli pokonywania trudności uczniów w poznawaniu i przekształcaniu rzeczywistości – ta zasada wymaga uwzględnienia w pracy dydaktyczno-wychowawczej właściwości rozwojowych uczniów.

Reguły dydaktyczne (J. A. Komeński):

- w nauczaniu należy przechodzić od tego, co jest dla ucznia bliskie, do tego, co dalsze,
- w nauczaniu należy przechodzić od tego, co jest dla ucznia łatwiejsze do tego, co trudniejsze,
- w nauczaniu należy przechodzić od tego, co jest uczniom znane do tego, co jest nieznanie i nowe.

Warunkiem respektowania tej zasady jest dobra znajomość wszystkich uczniów. Listę tradycyjnych reguł dydaktycznych uzupełnia obecnie bardzo ważna reguła:

- w procesie nauczania – uczenia się należy uwzględniać różnice w tempie pracy i stopniu zaawansowania w nauce poszczególnych uczniów
- konieczna jest dyferencjacja (różnicowanie, indywidualizacja) procesu kształcenia.

III. Zasada świadomego i aktywnego udziału uczniów w procesie nauczania – uczenia się, czyli ograniczonej zależności ucznia od nauczyciela.

Aktywność jest niezbędnym warunkiem do podjęcia pracy, a uświadomienie uczniom celu i zadania ich działania jest podstawowym warunkiem osiągnięcia pozytywnych wyników nauczania.

Reguły dydaktyczne:

- nauczyciel powinien starać się poznać indywidualne zainteresowania uczniów i rozwijać je w taki sposób, aby coraz bardziej uwzględniały obiektywne potrzeby społeczeństwa,
- nauczyciel powinien stawiać uczniów sytuacjach wymagających dostrzeżenia i wyjaśniania niezgodności między obserwowanymi faktami a posiadaną wiedzą,
- nauczyciel powinien stwarzać warunki sprzyjające wdrażaniu uczniów do zespołowych form pracy.

Respektowanie powyższej zasady polega na wdrażaniu uczniów do samodzielnego działania i samodzielnego myślenia (wg W. Okonia).

Nauczyciel wdraża uczniów do samodzielnego działania wtedy, gdy wdraża do:

- wyboru i planowania pracy
- wykonywania pracy
- sprawdzania wykonanej pracy

samodzielne myślenie kształtuje się wtedy, gdy nauczyciel wdraża uczniów do:

- spostrzegania i formułowania problemów
- ich samodzielnego rozwiązywania
- sprawdzania uzyskanych rozwiązań.

Wyżej wymienione działania nauczyciela powinny stanowić obszar obserwacji dyrektora.

IV. Zasada systematyczności (systemowości), czyli o porządkowaniu wiedzy w głowie uczniów.

Proces kształcenia przebiega tym płynniej i zapewnia lepsze wyniki, im mniej występuje w nim przerw i dezorganizujących go czynności. Ważne jest, aby uczniowie poznając różne aspekty otaczającej rzeczywistości w ramach poszczególnych przedmiotów mieli na uwadze całość, swoistą jedność świata.

Reguły dydaktyczne:

- określić stan wiedzy wyjściowej oraz systematycznie nawiązywać do niej,

- ustalić tzw. merytoryczny środek ciężkości lekcji oraz eksponować na jego tle i w powiązaniu z nim podrzędnych wobec niego wiadomości i umiejętności,
- podzielić dany temat na punkty i podpunkty, które nauczyciel powinien kolejno analizować na lekcji,
- systematycznie stosować streszczenia i syntetyzujące powtórzenia,
- zwracać uwagę na sposób i formę wyrażania myśli przez uczniów,
- wdrażać uczniów do pracy samodzielnej oraz stwarzać im możliwości rozwiązywania zadań wymagających dalszego i systematycznego wysiłku.

V. Zasada wiązania teorii z praktyką – wiązanie teorii z praktyką to prawo procesu poznawczego. Teoria bez praktyki straciłaby swój walor poznawczy i praktyczny, zaś praktyka bez teorii pozostałaby wąskim utylizaryzmem.

Właściwa realizacja zasady łączenia teorii z praktyką zapewnia trwałość i operatywność wiedzy, pobudza aktywność, sprzyja rozwojowi samodzielności uczniów, ukazuje użyteczność wiedzy, a przede wszystkim przygotowuje do przekształcania otaczającej rzeczywistości.

Formy realizacji tej zasady w procesie kształcenia mogą być różne, gdyż w procesie poznawczym praktyka spełnia różne funkcje:

- ⇒ poznawczą – praktyka może być źródłem wiedzy o świecie,
- ⇒ weryfikacyjną – jako kryterium prawdy tej wiedzy,
- ⇒ instrumentalną – jako działalność przekształcająca rzeczywistość.

VI. Zasada trwałości wiedzy

Postuluje stosowanie takich metod i środków, dzięki którym wiadomości uczniów będą się stawać coraz to bardziej trwałe, dokładne i głębokie, usystematyzowane i użyteczne.

Reguły dydaktyczne:

- kształtować u uczniów nastawienia na zapamiętanie,
- zaznajamianie z nowym materiałem powinno odbywać się przy wielostronnym aktywowaniu uczniów,
- przy wprowadzaniu nowych informacji należy dążyć do nadania im określonej struktury,
- ćwiczenia mające na celu utrwalenie nowego materiału można stosować dopiero po sprawdzeniu, czy wszyscy uczniowie dobrze zrozumieli ten materiał,
- częstotliwość powtórzeń – największa bezpośrednio po zaznajamianiu uczniów z nowym materiałem, powinno stopniowo maleć, ale nie zniknąć całkowicie,
- utrwaleniu wiedzy sprzyja systematyzowanie, łączenie wiadomości istotnych w odpowiednie całości, przeprowadzenie klasyfikacji,
- trwałość informacji jest większa, gdy przedmiotem utrwalania czyni się struktury merytorycznie spójne.
- systematyczna kontrola wyników nauczania, połączona z uzasadnioną oceną pracy uczniów, wpływa korzystnie na trwałość wiedzy.
- powtarzanie i uczenie się na pamięć nie zapewniają na ogół tak trwałej wiedzy, jak samodzielne rozwiązywanie dostępnych uczniom problemów.

VII. Zasada operatywności wiedzy

Operatywność wiedzy zapewniają specjalne zabiegi nauczyciela, polegające na wdrożeniu uczniów do dostrzegania, formułowania i samodzielnego rozwiązywania problemów teoretycznych i praktycznych. Uczniowie po sformułowaniu problemu, poszukują pomysłów jego

rozwiązania, uzasadniają je w świetle posiadanej wiedzy, wybierając najlepsze, opracowują go, a następnie sprawdzają i oceniają uzyskane rezultaty.

W rozwoju umiejętności operowania wiedzą pomaga nauczanie problemowe (uczenie się przez odkrywanie).

Zasada efektywności, czyli związku między celami a wynikami kształcenia.

Do czynników, które warunkują wysoką efektywność nauczyciela – uczniów, należy zaliczyć:

- ✓ czas pracy na lekcji,
- ✓ zdolności i możliwości uczniów,
- ✓ środowisko rówieśnicze, rodzinne,
- ✓ czynniki związane z nauczycielem: wykształcenie, przygotowanie metodyczne, identyfikacja z zawodem, talent pedagogiczny itp.

VIII. Zasada indywidualizacji i uspołecznienia:

Nauczyciel powinien stosować indywidualizację procesu kształcenia ze względu na możliwości uczniów, zdolności, tempo uczenia się, zapewniając każdemu uczniowi optymalny rozwój. Powinien również dbać o uspołecznienie uczniów, tzn. uczyć współpracy, wzajemnej pomocy, odpowiedzialności itp.

3. Ogniwa lekcji

Do rzędu błędów i usterek w prowadzeniu lekcji należały różnorakie wykroczenia przeciwko zasadom procesu nauczania, a przede wszystkim nieprzestrzeganie lub wadliwa realizacja poszczególnych ogniw tego procesu: czynności nauczyciela (ogniwa procesu nauczania) i uczniów (ogniwa procesu uczenia się).

W. Okoń wymienia następujące ogniwa procesu nauczania i uczenia się:

- uświadamianie uczniom celów i zadań nauczania, czemu powinno odpowiadać powstawanie u nich odpowiednich motywów uczenia się;
- zaznajamianie uczniów z nowym materiałem poprzez stosowanie odpowiednich środków techniczno-poglądowych i słowa żywego lub drukowanego, czemu ze strony uczniów powinna odpowiadać określona działalność praktyczna, obserwacja, rozwiązywanie problemów i przyswajanie gotowych wiadomości;
- kierowanie procesami uogólniania — zaś ze strony uczniów opanowywanie pojęć i sądów ogólnych w drodze odpowiednich operacji myślowych;
- utrwalanie wiadomości uczniów;
- kształtowanie umiejętności, nawyków i przyzwyczajeń;
- wiązanie teorii z praktyką;
- kontrola i ocena wyników nauczania, zaś w procesie uczenia się — samokontrola.

Wymienione ogniwa procesu nauczania i uczenia się nie muszą oczywiście występować w podanej kolejności, niektóre z nich można ponadto realizować równocześnie. Ogniwa te powinny jednak wyznaczać przebieg całościowo ujmowanej działalności dydaktycznej nauczyciela, to znaczy powinny występować w czasie realizacji każdej większej jednostki metodycznej. Dopiero wówczas spełniony zostanie jeden z podstawowych warunków efektywności procesu nauczania, warunek konieczny, ale bynajmniej niewystarczający.

4. Rodzaje celów nauczania

Cele ogólne – odnoszą się do intencji i zamiarów edukacyjnych na poziomie ogólnym, zarówno krótko, jak i długoterminowych.

Cele szczegółowe – mają charakter bardziej konkretny (szczegółowy) i odnoszą się do określonych jednostek lekcyjnych.

Operacyjne – mierzalne, wyrażone czasownikiem opisującym precyzyjnie daną czynność, czy też planowane osiągnięcia ucznia, np. policzy, scharakteryzuje, zaplanuje, rozwiąże,

Nieoperacyjne – trudne do zmierzenia, wyrażane mało precyzyjnie np. umie, potrafi, zna,

W. Okoń kategoryzuje także cele ze względu na:

- a) Czas (potencjalne i aktualne),
- b) Przedmiot i podmiot kształcenia (rzeczowe i podmiotowe),
- c) Stopień ogólności (ogólne, pośrednie i szczegółowe),
- d) Sferę osobowości (poznawcze, emocjonalne zwane afektywnymi oraz psychomotoryczne).

Kroki operacjonalizacji celów wg Niemierki

Krok 1. Formułowanie celu ogólnego.

Krok 2. Wybór zachowań jakie przejawiają uczniowie po osiągnięciu danego celu.

Krok 3. Nazwanie działań składających się na osiągnięcie danego celu.

Krok 4. Dokonanie selekcji zapisów wg kategorii celów.

Krok 5. Sformułowanie celu z użyciem czasownika operacyjnego.

Krok 6. Określenie warunków wykonywania danego działania zaplanowanego w celu.

Krok 7. Określenie poziomu wymagań w realizacji celu.

Krok 8. Sprawdzenie operacyjności sformułowanego celu.

Krok 9. Sprawdzenie trafności celu operacyjnego

Taksonomia celów nauczania

Taksonomia Beniamina Blooma

– porządkuje cele według stopnia ich skomplikowania od najprostszych do bardziej złożonych. Istotną cechą tej taksonomii jest wydzielenie w niej trzech poziomów uczenia się: zakresu poznania, zakresu afektywnego (emocjonalnego, uczuciowego) i zakresu psychomotorycznego.

Taksonomia celów poznawczych wg Blooma

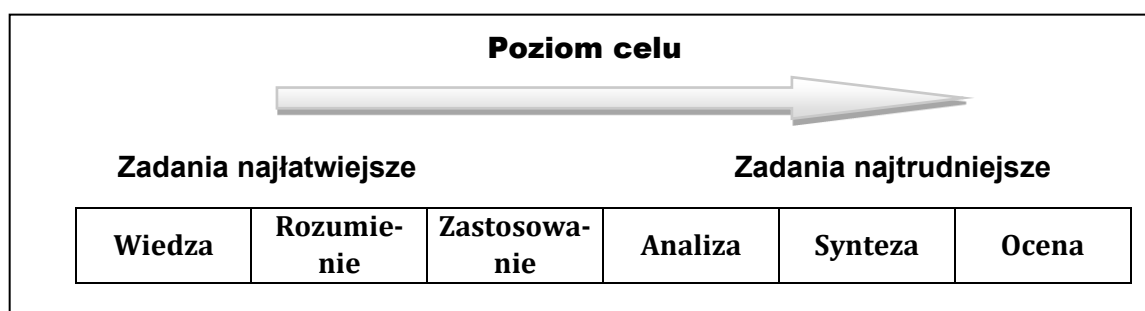
Poziom	Czynność
Wiedza	Znajomość faktów, terminologii, znaków konwencjonalnych, tendencji rozwojowych, klasyfikacji, kryteriów sprawdzania i oceny, pojęć ogólnych, struktur, teorii, zasad i praw,
Rozumienie	Transfer treści na inny układ, język – interpretacja
Zastosowanie	Metod, reguł, zasad i pojęć ogólnych
Analiza	Ustalenie elementów, stosunków między elementami oraz zasad organizacji wiedzy jako całości
Synteza	Tworzenie całości z danych elementów w celu uzyskania nowej struktury
Ocena	Weryfikacja osiągnięcia celów wg kryteriów zewnętrznych i wewnętrznych

Źródło: W. Okoń, Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, Warszawa 1996, s. 79

Każdemu poziomowi celów poznawczych przyporządkowane są określone czasowniki operacyjne:

- Wiedza: definiować, rozpoznawać, wymienić, wyliczyć, zapisać, ustalać, określać;
- Rozumienie: przedstawić, podać przykład, charakteryzować, wyjaśnić;
- Zastosowanie: odkryć, przedstawić, zinterpretować, skonstruować;
- Analiza: analizować, rozpoznawać, rozwiązywać, dyskutować;
- Synteza: sformułować, opracować, zaplanować, sporządzić, ułożyć, zrealizować;
- Ocena: porównywać, decydować, weryfikować, polemizować, rozważać.

Kierunek zależności trudności zadań od poziomu celu wg taksonomii Blooma

Źródło: W. Okoń, Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, Warszawa 1996, s. 79

Taksonomia celów emocjonalnych wg Blooma

Poziom	Czynność
Recepcja	Świadomość i gotowość odbierania rzeczywistości/bodźców poprzez uwagę skierowaną bądź wybiórczą
Działanie	Akceptacja danego działania, chęć działania i satysfakcja z podjętej aktywności
Wartościowanie	Akceptacja prezentowanych własnych wartości, wybór własnych wartości i zaangażowanie się w wybrane wartości
Organizacja	Pojęciowe ujęcie wartości oraz tworzenie osobistego systemu wartości
Wybór własnego systemu wartości	Podporządkowanie własnego zachowania przyjętym wartościom i spojrzenie na świat „oczami” przyjętych wartości

Źródło: W. Okoń, Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej, s. 81-82

Taksonomia celów wg Niemierko

B. Niemierko wyróżnia trzy taksonomie celów kształcenia: poznawczą, praktyczną i wychowawczą.

Taksonomia celów poznawczych wg Niemierki

Poziom	Kategoria	Czynność
I. Wiadomości	A. Zapamiętanie	Opanowanie podstawowych terminów, prawd, reguł ważnych w nauce danego przedmiotu, faktów i teorii naukowych
	B. Zrozumienie	Przedstawienie własnymi słowami wiadomości w innej formie niż zapamiętanie, streszczenie, porządkowanie wiadomości będące podstawą prostego wnioskowania
II. Umiejętności	C. Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych	Umiejętne posługiwanie się wiadomościami oraz wykonywanie prostych czynności bliskim poznanym na lekcjach
	D. Stosowanie wiadomości w sytuacjach nietypowych	Wykorzystywanie wiadomości do rozwiązywania problemów i podejmowania nowych czynności nie poznawanych na lekcji, wymagających twórczego podejścia opartego na analizie, syntezie i ocenie rozwiązywanego problemu

Źródło: B. Niemierko, Pomiar wyników kształcenia, Warszawa, 1999, s.39

Taksonomia celów praktycznych wg Niemierki

Poziom	Kategoria	Czynność
I. Wiadomość	A. Zapamiętanie	Obserwowanie zachowania i naśladowanie wykonywanych przez nauczyciela działań, uczeń uczy się niejako „po śladzie”, wykonując własne działania i porównuje ze wzorcem
	B. Zrozumienie	Wykonywanie działań praktycznych w całości bez potrzeby naśladowania i konfrontowania z wzorem
II. Umiejętności	C. Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych	Wykonywanie wyuczonych działań, o ile ważne okoliczności tego działania nie ulegają zmianie.
	D. Stosowanie wiadomości w sytuacjach nietypowych	Wykorzystywanie wiadomości do rozwiązywania problemów i podejmowania nowych czynności nie poznawanych na lekcji, wymagających twórczego podejścia opartego na analizie, syntezie i ocenie rozwiązywanego problemu

Źródło: ibidem

Taksonomia celów wychowawczych wg Niemierki

Poziom	Kategoria	Czynność
I. Działania	A. Uczestnictwo w działaniu	Udział w działaniach, choć nie z własnej inicjatywy, dostosowanie się do działań podejmowanych przez inne osoby
	B. Podejmowanie działania	Podejmowanie działań z własnej inicjatywy, a także włączanie się do działań podejmowanych przez innych
II. Postawy	C. Nastawienie na działanie	Podejmowanie działań z własnej inicjatywy i zachęcanie innych do udziału w tych działaniach
	D. Działanie systemowe	Identyfikowanie się z podejmowanymi działaniami i regulującymi je zasadami np. postawę proekologiczną czy prozdrowotną.

Źródło: ibidem

5. Metody nauczania

Termin „metoda” pochodzi od greckiego słowa „methodos”, co znaczy badanie, sposób badania, droga dochodzenia do prawdy

Metoda kształcenia – jest to wypróbowany i systematycznie stosowany układ czynności nauczycieli i uczniów, realizowanych świadomie w celu spowodowania założonych zmian w osobowości uczniów.

Technika nauczania – konkretny sposób przeprowadzenia danej metody, zwykle z zachowaniem określonej procedury.

Metody nauczania są w różny sposób klasyfikowane przez dydaktyków w zależności od przyjętego kryterium, np. stopnia zaangażowania w proces nauczania – uczenia się, samodzielności uczenia się uczniów czy stopnia skomplikowania danej metody.

Poniżej przykłady różnych klasyfikacji stosowanych w dydaktyce ogólnej:

Klasyfikacja metod wg W. Okonia

I. Metody asymilacji wiedzy

- pogadanka
- dyskusja
- wykład
- praca z książką

II. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy:

- klasyczna metoda problemowa
- metoda przypadków
- sytuacyjna
- giełda pomysłów
- mikronauczanie
- gry dydaktyczne (zabawy inscenizacyjne, gry symulacyjne)
- wykład

III. Metody waloryzacyjne (eksponujące wartości);

- metody impresyjne
- metody ekspresyjne

IV. Metody praktyczne

- metody ćwiczebne

Klasyfikacja metod wg Cz. Kupisiewicza

I. Metody oparte na obserwacji (oglądowe)

- pokaz
- pomiar

II. Metody oparte na posługiwaniu się słowem

- opowiadanie
- opis
- wykład
- pogadanka
- dyskusja
- praca z książką

III. Metody oparte na działalności praktycznej uczniów

- metoda laboratoryjna
- metoda zajęć praktycznych

IV. Metody gier dydaktycznych

- symulacyjna
- metoda sytuacyjna
- metoda inscenizacji

Klasyfikacja metod wg F. Szloska

I. Metody podające

- wykład informacyjny
- pogadanka
- opowiadanie
- opis
- prelekcja
- anegdota
- odczyt
- objaśnienie lub wyjaśnienie

II. Metody problemowe

- Wykład problemowy
- Wykład konwersacyjny
- Metoda problemowa
- Metody aktywizujące: metoda przypadków, sytuacyjna, inscenizacyjna, gry dydaktyczne, dyskusja dydaktyczna, burza mózgów, panelowa, metaplan
- praca z książką

III. Metody eksponujące

- film
- sztuka teatralna
- ekspozycja
- pokaz połączony z przeżyciem

IV. Metody praktyczne

- pokaz
- ćwiczenia przedmiotowe
- ćwiczenia laboratoryjne
- metoda projektów

- metoda tekstu przewodniego

Metody aktywizujące metod wg Anny Klimowicz

Metody aktywizujące charakteryzują się dużą różnorodnością, a ich elastyczność sprawia, że można je dostosować do specjalnych potrzeb uczniów na różnych etapach edukacyjnych. Techniki stosowane w ramach metod aktywizujących są zróżnicowane i nierzadko trudno je jednoznacznie przypisać do danej metody.

Oto jeden z podziałów metod aktywizujących stosowanych w ich ramach technik, autorstwa Anny Klimowicz.

Metoda	cele	Techniki
Dyskusja	Kształtowanie umiejętności: – Wzajemnego słuchania, – Formułowania argumentów. – Stawiania tezy, – Prezentowania swojego stanowiska. – Wyciągania wniosków	<ul style="list-style-type: none"> • Debata „za i przeciw” • Debata panelowa. • Debata oksfordzka, • Dyskusja punktowana, • Mataplan, • Sześć kapeluszy deBono, • Akwarium
Wchodzenie w role	Uczenie się: – empatii, – rozumienia motywów różnych zachowań doskonalenie umiejętności: – komunikacyjnych, – prezentacji swojego stanowiska, – gry	<ul style="list-style-type: none"> • gry i zabawy dydaktyczne, • odgrywanie scenek, • Przeprowadzanie wywiadów, ankiet i sondaży, • Symulacja, • Techniki dramy.
Analizowanie i rozwiązywanie problemów	Kształtowanie umiejętności: – Wnikliwej analizy sytuacji problemowej – Formułowania argumentów. – Stawiania tezy, – Prezentowania swojego stanowiska, – Wyciągania wniosków – Ustalania priorytetów	<ul style="list-style-type: none"> • Burza mózgów, • Drzewo decyzyjne, • Procedura „U”, • odgrywanie scenek,
	ustalania priorytetów - poszukiwania rozwiązań - wyszukiwania i formułowania argumentów	<ul style="list-style-type: none"> • Ranking diamentowy • Analiza SWOT • Technika grupy nominalnej • Zalety, wady i to, co interesujące
		<ul style="list-style-type: none"> • gry i zabawy dydaktyczne, • odgrywanie scenek,

Uczenie się w małych zespołach	Uczenie się: <ul style="list-style-type: none"> – współpracy, – odpowiedzialności – doskonalenie umiejętności komunikacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Puzzle (układanka ekspercka) • Sztafeta • Kula śnieżna • Plakat podsumowujący treść zajęć
Projekt	Uczenie się: <ul style="list-style-type: none"> • poprzez integrację wiedzy szkolnej z pozaszkolną oraz treści różnych przedmiotów nauczania • praktycznego wykorzystanie wiedzy i umiejętności Rozwijanie umiejętności: <ul style="list-style-type: none"> • twórczego myślenia • podejmowania samodzielnych decyzji • planowania, samodzielnej i grupowej pracy • rozwiązywania problemów, selekcji informacji, analizowania treści • samooceny oraz prezentacji wyników pracy Kształtowanie: <ul style="list-style-type: none"> • samorządności poprzez zmniejszanie dystansu pomiędzy szkołą a środowiskiem lokalnym • odpowiedzialności i współodpowiedzialności • postawy twórczej poprzez rozwijanie osobistych zainteresowań, • kształcenie umiejętności Projekt łączy wiele metod i technik.	
Stacje zadaniowe	W zależności od przygotowanych dla uczestników zadań kształcenie umiejętności: <ul style="list-style-type: none"> – czytania ze zrozumieniem – wyszukiwania informacji – analizowania podanych informacji – planowania pracy – czasu, kolejności czynności Stacje zadaniowe łączą różne techniki, powinny być tak przygotowane, by rozwijały różne umiejętności.	
Portfolio	Kształtowanie umiejętności: <ul style="list-style-type: none"> – wyszukiwania i gromadzenia informacji oraz selekcji materiałów Kształtowanie postawy: <ul style="list-style-type: none"> – systematyczności oraz umiejętności samooceny Portfolio tematyczne lub służące obserwacji rozwoju osób uczących się (praca indywidualna albo grupowa).	

	Na szczególną uwagę zasługuje możliwość wykonania e-portfolio przy pomocy aplikacji komputerowych, np.: Padlet.	
Wizualizacja	Kształtowanie umiejętności: <ul style="list-style-type: none"> – wydobywania kwintesencji z tekstu – wzbogacania słownictwa – zapamiętywania, kojarzenia – właściwego rozumienia – interpretacji terminów, symboli 	<ul style="list-style-type: none"> • Mapy myśli • Mapy skojarzeń • Rysowanie ilustracji i komiksów • Sporządzanie plakatów • Układanie rebusów • Wystawa interaktywna

Technika to określony sposób praktycznego zastosowania metody (procedura, recepta, przepis), służący nie tyle nabywaniu nowej wiedzy i określonych umiejętności, co zdobywaniu sprawności posługiwania się nimi.

Każda konkretna technika jest tylko elementem metody – wielu doświadczonych nauczycieli doskonale rozumie, że technika to wyłącznie sposób na zewnętrzną organizację sytuacji. Liczba technik jest dość ograniczona i nawet, jeśli pojawiają się nieraz nowe ich warianty, w gruncie rzeczy stosując je, poruszamy się w tym samym obszarze kilku metod.

Wśród kompetencji kluczowych, rozwijanych dzięki metodom aktywizującym, trzeba wyróżnić m.in.:

- kreatywność,
- umiejętność rozwiązywania problemów,
- otwartość,
- umiejętność planowania,
- dążenie do celu,
- samodzielność,
- odpowiedzialność,
- umiejętność podejmowania decyzji.

Symulacje

Dzięki tej metodzie uczniowie uczestniczą w symulowanym wydarzeniu, odgrywając role autentycznych lub realistycznych postaci. Przedstawiane wydarzenia są związane z rzeczywistością, naśladują bądź odtwarzają realia. Uczestnicy nie mają napisanego tekstu, który wygłaszają. Otrzymują jedynie krótką charakterystykę bohatera do odegrania i dość dokładny opis okoliczności, w jakich należy umiejscowić postać. Na podstawie tych materiałów oraz własnej wiedzy dotyczącej wycinka rzeczywistości, który symulacja ma odtwarzać, uczestnicy swobodnie interpretują zdarzenia, dając upust swej wyobraźni. Prowadzący pełni funkcję obserwatora i notuje uwagi dotyczące zachowań poszczególnych uczestników symulacji. Bardzo dobre efekty daje powtórzenie tej samej symulacji ze zmianą

przy podziale ról. Podsumowaniem całej gry jest omówienie i próba wyjaśnienia motywacji zachowań poszczególnych postaci biorących w niej udział. Należy zawsze pamiętać o „wyprowadzeniu” uczestników z ról przed zakończeniem zajęć.

Techniki dramowe

Uwagi ogólne

Drama jest formą świadomie przygotowanej improwizacji, opierającej się na określonym temacie wzbudzającym sprzeczne uczucia, mogącym wywołać konflikt. Zjawisko konfliktu wydobywa istnienie specyficznej atmosfery, co w naturalny sposób stwarza możliwość przeżywania. W dramie wykorzystuje się zmysły, wyobraźnię, ruch i mowę. Najbardziej istotne jest w niej autentyczne przeżycie emocji odgrywanej postaci. Drama nie jest inscenizacją ani spektaklem teatralnym, ale polega na działaniu w fikcyjnej sytuacji, budowaniu doświadczeń w zaaranżowanym przez prowadzącego wycinku rzeczywistości. W zasadzie można ją nazwać procesem, „dzianiem się”. W dramie nie ma publiczności, wszyscy biorą w niej udział. Ważne jest, aby prowadzący był także uczestnikiem dramy. W technice tej całą uwagę kierujemy na cel, którym jest zrozumienie cudzych przeżyć i emocji, nieważne są zaś uzdolnienia aktorskie uczestników. Drama przyczynia się do bogatego rozwoju wewnętrznego uczniów. Uczy koncentracji na sobie i innych. Rozwija kreatywność, dodaje pewności siebie i pobudza inwencję.

Sposób przeprowadzenia

Nauczyciel proponuje temat, który niesie jakiś konflikt czy problem. Razem z uczniami aranżuje wnętrze pomieszczenia – może to być kilka rekwizytów, elementy skromnej dekoracji. Krótko omawiają wspólnie temat, dzieląc się doświadczeniami. Następnie rozpoczyna się gra, którą można na każdym etapie przerwać i przeanalizować. Ważne, by uczestnicy poznali motywy postępowania ludzi oraz to, w jaki sposób reagują oni na określone zachowania innych. Na języku polskim częste zastosowanie ma drama społeczna, odwołująca się do bezpośrednich doświadczeń uczniów. Dzięki niej mogą oni poznać różne aspekty życia codziennego i rozwijać świadomość społeczną.

Na co uważać?

Podczas wykonywania ćwiczeń dramowych nie wolno nikogo pouczać ani komentować jego zachowań. Po zakończeniu zadania należy stworzyć okazję do podzielenia się przeżyciami. Zrezygnować z pytania „Dlaczego?” na rzecz pytań typu: „Co czułeś?”, „Co było najtrudniejsze?”, „O czym wtedy myślałeś?”, „Co cię poruszyło?”, „Co cię rozzłościło?”.

Metoda uczenia się w małych zespołach

Zespoły wymieniające się wynikami pracy powinny być tworzone przez nauczyciela w zależności od celów zadania – losowo albo według ustalonych przez osobę prowadzącą kryteriów. Jeśli jednak grupy są zespołami roboczymi i mają coś nowego wytworzyć, dobrze jest, aby ich członkowie mogli dobrać się sami, kierując się sympatią i wspólnymi doświadczeniami. Praca w małych zespołach daje większą swobodę, umożliwia częstszą wymianę spostrzeżeń, szybsze reagowanie na to, co mówi druga osoba. Stwarza warunki

do lepszego rozumienia omawianego problemu i pozwala na bardziej efektywne gospodarowanie czasem. Nie wszyscy uczniowie równie chętnie zabierają głos na forum całej klasy. Małe zespoły pozwalają osobom nieśmiałym na większe zaangażowanie się w pracę.

Układanka ekspercka (puzzle, jigsaw, grupy eksperckie)

Uwagi ogólne

Układanka to technika pracy zespołowej, która angażuje wszystkich jej uczestników. Każdy zdobywa informacje dzięki indywidualnej pracy z tekstem źródłowym oraz współpracy polegającej na rozmowie z innymi. Taka organizacja pracy pozwala włączyć się w działania uczniom słabszym lub mającym trudności ze znalezieniem się w grupie. Technikę tę łatwo zastosować na zajęciach wprowadzających nowe tematy, przydaje się również do powtórzeń. Uczy umiejętnego wybierania najważniejszych treści oraz odpowiedzialności za pracę drużyny.

Sposób przeprowadzenia

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. W optymalnym układzie członków zespołu powinno być tyle, na ile części (stanowiących logiczną i spójną całość) został podzielony materiał. Każdy uczeń otrzymuje numer. Określa on grupę, w której będzie pracował w następnym etapie. Następnie prowadzący rozdaje wszystkim uczniom tekst podzielony na części – zespół I otrzymuje część 1., zespół II – część 2., itd. Każda osoba czyta tekst. Najpierw samodzielnie podkreśla w nim to, co uważa za najbardziej istotne, później cała grupa wspólnie rozmawia na temat przeczytanego utworu, uzgadniając najważniejsze treści. Na kolejnym etapie tworzone są nowe zespoły: w skład każdej drużyny wchodzi przedstawiciel z poprzedniej grupy eksperckiej. Eksperci relacjonują to, czego nauczyli się w poprzednich grupach. W tym momencie dobrze jest polecić uczniom, aby każdy sporządził notatkę z relacji poszczególnych ekspertów. Następnie wszyscy wracają do grup wyjściowych i rozmawiając ze sobą na temat opracowywanego tekstu, sporządzają plakat lub mapę pojęciową ze wszystkich wiadomości. Na zakończenie, aby sprawdzić jak wszyscy opanowali omawiane treści, można przeprowadzić krótki test.

Metoda wizualizacji

Percepcja odgrywa bardzo istotną rolę w uczeniu się. Postrzegający umysł działa jak samoorganizujący się system informacyjny. Wizualizacja wykorzystuje naturalne umiejętności kreowania w myślach obrazów różnych stanów rzeczy. Rysunki pozwalają na lepsze zapamiętywanie, usystematyzowanie wiadomości, gdyż uruchamiają funkcje obu półkul naszego mózgu i je integrują.

Mapy skojarzeń

Uwagi ogólne

Technikę tę najczęściej wykorzystuje się jako rozgrzewkę służącą ustaleniu obszarów wspólnych znaczeń. Ilustruje ona potencjalną wieloznaczność funkcjonowania pojęć, nawet bardzo oczywistych. Mapy wykorzystuje się do wyjaśnienia określonego zagadnienia bądź

do wspólnego ułożenia definicji terminu. Uczniowie mogą wykonywać mapy skojarzeń indywidualnie, w parach lub w zespołach.

Sposób przeprowadzenia

Na polecenie nauczyciela uczniowie zapisują na środku arkusza papieru termin, do którego poszukują skojarzeń i otaczają go owalem. Następnie od niego prowadzą promienie, a na końcu każdego z nich umieszczają wyraz kojarzący się im z danym hasłem. Od tego słowa ponownie prowadzą linie, które mogą się rozgałęziać, i zapisują następne skojarzenia. Zawsze należy określić czas przeznaczony na wykonanie mapy.

Zalety

Mapa skojarzeń pomaga uporządkować myśli. Angażuje wszystkich uczestników zajęć - każdy ma szansę wniesienia swojego wkładu w wykonanie zadania. Pokazuje prowadzącemu, jak uczniowie rozumieją znaczenie podanego terminu.

Na co uważać?

Skojarzeń się nie ocenia. Na mapie powinno się zapisać wszystkie pomysły, które przychodzą do głowy.

Mapy myśli (mapy mentalne, mapy pojęciowe)

Uwagi ogólne

Mapy myśli (z *ang. mental maps lub mind maps*) to jedna z technik zaproponowanych Amerykanina Tony'ego Buzana¹, światowej sławy autorytetu w dziedzinie twórczego wykorzystywania umysłu. Technika ta polega na wizualnym opracowaniu danego zagadnienia za pomocą rysunków, haseł i symboli. Mapy myśli mogą służyć przede wszystkim do sporządzania notatek i organizowania powtórek z dowolnej partii materiału. W ten sposób możemy się też przygotowywać do wygłaszania przemówień czy pisania artykułów, a także notować na wykładach oraz planować zebrania. W szkole mapy myśli można stosować do definiowania pewnych pojęć lub przy rozpoczynaniu z uczniami omawiania nowego zagadnienia, działu czy modułu. Pomagają one wówczas zorientować się w wyobrażeniach uczniów i ich zasobie wiedzy na dany temat. Mapy myśli warto stosować wszędzie tam, gdzie niezbędne jest zapamiętywanie, planowanie i twórcza aktywność. Technika map mentalnych może być wykorzystywana na każdym etapie kształcenia. Wyzwała pomysłowość i sprzyja zaangażowaniu. Jeśli stosujemy ją do pracy z podziałem na grupy, uczy również współpracy i odpowiedzialności za efekty działań zespołowych. Nauczyciele przyzwyczajeni do tradycyjnego sposobu nauczania i oceniania mogą uważać informacje zakodowane w mapie mentalnej za niewystarczające. Powinni jednak zweryfikować zakres wiedzy, którą chcą przekazać uczniom, i starać się nie przytłaczać ich dużą liczbą wiadomości – teorii, definicji, pojęć, dat, nazwisk i faktów. Najważniejsze jest, aby uczeń potrafił kojarzyć pewne zagadnienia, miał wiedzę ogólną i w razie potrzeby umiał sięgnąć do sprawdzonego źródła informacji. Często zbyt wielkie znaczenie przywiązujemy do ściśle określonej formy i porządku, w jakim uczeń ma prezentować swoją wiedzę. Oczywiście nie jest to możliwe, żeby tych samych metod używać w czasie nauczania

matematyki, fizyki, języka polskiego czy historii. Ale niezależnie od przedmiotu, którego nauczamy, dajmy dzieciom więcej swobody w wyborze tego, co ich interesuje – wtedy nauka sprawi im więcej radości i przyniesie lepsze rezultaty, a nam pozwoli na dostrzeżenie drzemających w nich talentów.

Sposób przeprowadzenia

A. Praca indywidualna

Nauczyciel poleca uczniom, aby w dowolnym tekście, który mają zapamiętać, podkreślili słowa kluczowe najlepiej oddające główną i drugoplanową treść utworu. Mają to być wyrazy bądź zwroty żywo oddziałujące na wyobraźnię, wywołujące skojarzenia, zawierające w sobie szeroką gamę wyobrażeń, które w każdej chwili mogą zostać przywołane w naszej świadomości. Najlepiej, jeśli będą to rzeczowniki z przymiotnikami lub czasowniki z przysłówkami. Ich zadaniem jest skłonienie umysłu do podążania we właściwym kierunku. Buzan nazywa takie słowa „kluczami” lub „haczykami”, ponieważ łączą się w łatwy sposób z innymi, umożliwiając odtworzenie przeczytanego tekstu.

Zasady przygotowania mapy myśli:

1. Kartkę papieru układamy w pozycji horyzontalnej.
2. Na środku arkusza wykonujemy kolorowy rysunek, który ma symbolizować meritum zagadnienia (według znanego powiedzenia Konfucjusza: „Jeden obraz wart jest często więcej niż tysiąc słów”).
3. Od rysunku odprowadzamy promieniście linie, na końcu których umieszczamy słowa kluczowe.
4. Na każdej linii zapisujemy tylko jedno słowo lub jeden zwrot.
5. Piszemy wyraźnie dużymi literami.
6. Przy poszczególnych słowach bądź zwrotach wykonujemy jak najczęściej rysunki – symbole, które stymulują pracę obu półkul, przyciągają wzrok i wspomagają pamięć.
7. Od każdej linii odprowadzamy następne rozgałęzienia, umieszczając na nich kolejne wyrazy lub zwroty kojarzące się z danym słowem kluczem.
8. Do sporządzenia mapy myśli najlepiej używać pisaków w różnych kolorach, które wspomagają naszą pamięć poprzez stymulację prawej półkuli.
9. Nie zastanawiamy się długo nad miejscem umieszczenia poszczególnych haseł. To nie ma znaczenia. Najważniejsze jest, aby zapisać wszystko, co nam przychodzi do głowy w związku z danym tematem.
10. Pamiętajmy, że mapa myśli nie jest tworem skończonym. W każdej chwili można do niej dopisać to, co nam się przypomniało.

B. Praca w grupie

Nauczyciel podaje temat do opracowania, np. „Czego można się nauczyć o ludziach i ich życiu, czytając mity greckie?”. Rozdaje uczestnikom karteczki jednakowej wielkości. Prosi, aby każdy wpisał na dowolnej liczbie kartek wszystko, co przychodzi mu na myśl w związku z danym zagadnieniem. Każde skojarzenie musi być umieszczone na oddzielnej karteczce. Należy też określić czas na wykonanie tego polecenia, np. 10–15 min. Po upływie wyznaczonego czasu prowadzący lub któryś z uczniów zbiera karteczki i je miesza. Następnie nauczyciel dzieli klasę na zespoły (4–6 osób) i każdemu z nich przydziela jednakową liczbę kartek. Drużyny mają za zadanie uporządkować kartki w zbiory o podobnej treści. W dalszej kolejności każda grupa otrzymuje duży arkusz szarego papieru oraz flamastry i tworzy mapę mentalną. W jej centrum uczestnicy zapisują lub przedstawiają w postaci symbolu omawiane zagadnienie. Dokoła umieszczają pogrupowane wcześniej karteczki, dorysowują linie, strzałki, obrazki oraz dopisują hasła (mogą także doklejać wycinki z gazet i czasopism).

Na przygotowanie takiej mapy potrzeba ok. 30 min. Po zawieszeniu gotowych map, np. na ścianie, członkowie każdego zespołu zapoznają się z rezultatem pracy koleżanek i kolegów. Mogą wówczas uzupełniać swoje mapy. Następnie przedstawiciele poszczególnych grup krótko omawiają powstałe prace. Po prezentacji każdej z map jest czas na jej analizę. Uczniowie mówią o swoich wrażeniach, odkryciach, o tym, co ich zaskoczyło, czego się nauczyli, co lepiej zrozumieli, jak teraz widzą dany problem.

Zalety

Na mapie myśli jasno i precyzyjnie zostaje zdefiniowana istota zagadnienia. Wyraźnie widać, co jest ważne, a co mniej istotne (im bliżej „centrum”, tym ważniejsze informacje), dzięki czemu nasze wiadomości zostają uporządkowane. Mapa myśli pozwala na ukazanie związków i zależności między różnymi kategoriami zjawisk oraz pojęć. Dzięki mapom myśli szybciej i łatwiej można powtarzać wiadomości oraz przeglądać notatki. Struktura mapy pozwala na dodawanie nowych informacji bez skreśleń i chaotycznego dopisywania.

Na co uważać?

Należy zwracać uwagę na to, by wykonywane notatki były przejrzyste i zadbać, aby uczniowie potrafili na podstawie mapy przekazać zapisaną treść.

Stacje zadaniowe

Uwagi ogólne

Sposób pracy tą metodą powstał w wyniku zebrania doświadczeń z nauczania zintegrowanego. Uczniowie wykonują połączone tematycznie zadania o różnym stopniu aktywności, zaproponowane przez nauczyciela.

Sposób przeprowadzenia

Nauczyciel przygotowuje w sali tyle stanowisk, ile zadań będą wykonywać uczestnicy. Każde stanowisko to stół, dokoła którego ustawia krzesła dla uczniów. Przygotowane wcześniej ćwiczenia z poleceniami na piśmie rozkłada przy poszczególnych stanowiskach. Dołącza również jasny opis kryteriów oceny realizacji zadań. Każda osoba pracuje indywidualnie

i sama ustala tempo wykonywania ćwiczeń, musi jedynie kontrolować czas na tyle, by zdążyć przejść przez wszystkie stacje. Bodźcem aktywizującym może być samodzielne rozliczanie się z wykonanych zadań. Na arkuszu szarego papieru nauczyciel wypisuje pionowo imiona wszystkich uczniów, a poziomo – numery ćwiczeń. Każdy uczestnik samodzielnie zaznacza na planszy, że wykonał zadanie i wówczas może przejść do następnej stacji. Kolejność realizacji ćwiczeń może być różna, chyba że zadania stanowią przemyślaną logicznie, powiązaną ze sobą, całość. Warto tak przygotowywać ćwiczenia, aby zachęcały uczniów do podejmowania różnych aktywności i kształtowały odmienne umiejętności.

Zalety

Uczestnicy uczą się samodzielności i odpowiedzialności oraz aktywnie pracują. Przystawiają sobie zasady samooceny poprzez sprawdzanie poziomu wykonania zadania z podanymi kryteriami. Doskonale czytanie ze zrozumieniem oraz dużo zapamiętują.

Na co uważać?

Podczas zajęć nauczyciel powinien moderować zachowanie uczniów, stwarzać atmosferę sprzyjającą pracy, skupieniu i koncentracji. Musi również ściśle kontrolować czas. Powinien podchodzić do uczniów i służyć im pomocą, zachęcać wolniejsze osoby do zwiększenia tempa pracy. Może też wcześniej przygotować karty realizacji zadań do wypełniania przez uczestników i w ten sposób zmotywować ich do większej staranności. Karty te niekiedy stanowią podstawę do oceny pracy ucznia. Należy jednak pamiętać, aby ta ocena była formułowana życzliwie – jeśli jest cokolwiek do skrytykowania, niech będzie to krytyka konstruktywna.

4. Indywidualizacja nauczania w praktyce: na czym polega? Obszary indywidualizacji

4.1. Podstawy prawne prowadzenia indywidualizacji w procesie kształcenia

A

USTAWA z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U.2025, poz. 1043)

Art. 1. System oświaty zapewnia w szczególności:

- 3) **wychowanie rozumiane jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej**, wzmocniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży;
- 5) **dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej;**

7) **opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi** przez umożliwienie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych;

8) **opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi** poprzez umożliwienie realizowania indywidualnych programów nauczania oraz ukończenia szkoły każdego typu w skróconym czasie;

20) **warunki do rozwoju zainteresowań i uzdolnień uczniów** przez organizowanie zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych oraz kształtowanie aktywności społecznej i umiejętności spędzania czasu wolnego.

Art. 47. 1. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania określi, w drodze rozporządzenia:

5) zasady organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i placówkach, **które powinny tworzyć warunki dla zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, w szczególności wspomagać rozwój uczniów i efektywność uczenia się.**

B

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 9 sierpnia 2017 r.

w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2023, poz.1798)

§ 2. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce **polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie w przedszkolu, szkole i placówce, w celu wspierania potencjału rozwojowego ucznia i stwarzania warunków do jego aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym.**

§ 20. 1. Do zadań nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów w przedszkolu, szkole i placówce należy w szczególności:

- 1) **rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów;**
- 2) określanie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów;
- 3) **rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów,** w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki;

- 4) **podjęcie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania;**
 - 5) współpraca z poradnią w procesie diagnostycznym i postdiagnostycznym, w szczególności w zakresie oceny funkcjonowania uczniów, barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki oraz efektów działań podejmowanych w celu poprawy funkcjonowania ucznia oraz planowania dalszych działań.
-

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

z dnia 11 sierpnia 2017 r.

w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz.U.2020 poz.2198)

Wymaganie 1: Procesy edukacyjne są zorganizowane w sposób sprzyjający uczeniu się

- ✓ **Uczniowie znają stawiane przed nimi cele i formułowane wobec nich oczekiwania.** Nauczyciele stosują różne metody pracy dostosowane do potrzeb ucznia, grupy, oddziału.
- ✓ **Sposób informowania ucznia o jego postępach w nauce oraz ocenianie pomagają uczniom uczyć się i planować indywidualny rozwój.**
- ✓ **Nauczyciele motywują** uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach, tworząc atmosferę sprzyjającą uczeniu się.
- ✓ **Nauczyciele kształtują u uczniów umiejętność uczenia się.**

Wymaganie 5: Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów, z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji

- ✓ W szkole lub placówce **rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia.** W szkole lub placówce **prowadzi się indywidualizację procesu edukacji w odniesieniu do potrzeb uczniów.**
- ✓ Szkoła lub placówka pomaga przezwyciężyć trudności ucznia wynikające z jego sytuacji społecznej.
- ✓ **Zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne** organizowane dla uczniów wymagających szczególnego

wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęcia rewalidacyjne dla uczniów z niepełnosprawnością **są odpowiednie do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia.**

D

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 30 stycznia 2018 r.

w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U.2018, poz.467 ze zm.)

„Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu **zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości.** Uczniom z niepełnosprawnościami szkoła zapewnia optymalne warunki pracy. **Wybór form indywidualizacji nauczania powinien wynikać z rozpoznania potencjału każdego ucznia.**

Zatem nauczyciel powinien tak dobierać zadania, aby z jednej strony nie przerastały one możliwości ucznia (uniemożliwiały osiągnięcie sukcesu), a z drugiej nie powodowały obniżenia motywacji do radzenia sobie z wyzwaniami.”

E

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 14 lutego 2017 r.

w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. 2017, poz.356 ze zm.)

„**Szkoła oraz poszczególni nauczyciele podejmują działania mające na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości.**

Uczniom z niepełnosprawnościami, w tym uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, nauczanie dostosowuje się do ich możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się. **Wybór form indywidualizacji nauczania powinien wynikać z rozpoznania potencjału każdego ucznia.** Jeśli nauczyciel pozwoli uczniowi na osiągnięcie sukcesu na miarę jego możliwości, wówczas ma on szansę na rozwój ogólny i edukacyjny. Zatem nauczyciel powinien tak dobierać zadania, aby z jednej strony nie przerastały one możliwości ucznia (uniemożliwiały osiągnięcie sukcesu), a z drugiej nie powodowały obniżenia motywacji do radzenia sobie z wyzwaniami.”

F

Ustawa Karta Nauczyciela z 26 stycznia 1982 r. (Dz. U. z 2024 r. poz. 986 ze zm.)

Art. 6. Nauczyciel obowiązany jest:

- 1) rzetelnie realizować zadania związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą (...);
 - 2) **wspierać każdego ucznia w jego rozwoju.**
-

G

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U z 2025 r. poz. 881)

Art. 44c.

1. **Nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem** na zajęciach edukacyjnych odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.
 2. **Nauczyciel jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne**, o których mowa w art. 44b ust. 8 pkt 1, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb.
-

4.2. Indywidualizacja nauczania – dlaczego?

Zgodnie z koncepcją kształcenia ideologii progresywnej¹ najważniejszy jest człowiek/uczeń, jego rozwój i realizacja potrzeb. Człowiekowi przyznano prawo wyboru i indywidualnej kreacji celów życiowych i edukacyjnych oraz sposobu ich realizacji. Dodatkowo:

- 1) Nastąpił rozwój wiedzy na temat różnic funkcjonowania ludzkiego intelektu. Uwzględnianie wpływu właściwości psychofizycznych ucznia na efekty uczenia się (możliwości intelektualnych, emocjonalnych, fizycznych), preferencji sposobów nabywania wiedzy i umiejętności (wyznaczanych przez cechy psychologiczne - np. poziom reaktywności, styl poznawczy, neurotyczność, intro- i ekstrawertywność; cechy społeczne - przede wszystkim sposób porozumiewania się).
- 2) Rozwinęły się nauki neuropsychologiczne, badania nad funkcjonowaniem ludzkiego mózgu czy też specjalizacjami półkul mózgowych.

Przyznanie człowiekowi prawa do wyboru celów życiowych i edukacyjnych oraz realizacji własnych potrzeb w tym zakresie, skutkuje upodmiotowieniem ucznia w edukacji, której zadaniem

¹ Progresywizm w pedagogice - prąd pedagogiczny, którego głównym założeniem jest skoncentrowanie zasad doboru treści i metod kształcenia wokół psychicznych właściwości dziecka, jego potrzeb i zainteresowań.

stało się stwarzanie uczniowi warunków do pełnego i harmonijnego rozwoju we wszystkich obszarach jego funkcjonowania.

4.3. Terminologia - wielopłaszczyznowość pojęcia indywidualizacji

Termin indywidualizacja nauczania tradycyjnie definiowany jest jako uwzględnianie w systemie dydaktyczno-wychowawczym różnic indywidualnych między uczniami i stosowanie takich zabiegów pedagogicznych, które sprzyjają maksymalnemu rozwojowi osobowości uczących się.

Indywidualizacja w nauczaniu, polegająca na dostosowaniu nauczania do możliwości ucznia, wykorzystaniu ich w maksymalnym stopniu, a przez to zwiększeniu potencjału ucznia/wychowanka, zmierza zatem do poprawy wyników uczenia się, tj.

- 1) **Uwzględnianie** w systemie dydaktyczno-wychowawczym **różnic indywidualnych między uczniami** i stosowanie takich zabiegów pedagogicznych, które sprzyjają maksymalnemu rozwojowi osobowości uczących się;
 - 2) **Dostosowanie nauczania do możliwości ucznia**, wykorzystanie ich w maksymalnym stopniu w celu zwiększenia potencjału ucznia;
 - 3) **Różnicowanie** poszczególnych, pozostających ze sobą we wzajemnych związkach **składników sytuacji dydaktyczno-wychowawczej**, które mają bezpośredni wpływ na powodzenie procesu kształcenia;
 - 4) Indywidualna droga **porozumiewania się z uczniem**, gotowość nauczyciela do nawiązywania z nim bezpośrednich kontaktów.
-

4.4. Cele indywidualizowanego procesu kształcenia

- 1) Przyrost kompetencji psychospołecznych i edukacyjnych ucznia;
- 2) Zwiększenie potencjału intelektualnego ucznia, poprawa wyników uczenia się;
- 3) Zwiększenie efektywności nauczania i wychowania;
- 4) Zapewnienie warunków do osiągnięcia przez uczniów sukcesów na miarę ich możliwości;
- 5) Stwarzanie optymalnych warunków dla indywidualnego rozwoju intelektualnego i emocjonalno-społecznego ucznia;
- 6) Rozwijanie umiejętności uczenia się;
- 7) Rozwijanie różnych form aktywności uczniów mających wpływ na jego wszechstronny rozwój.

Efektom braku indywidualizacji są niepowodzenia szkolne uczniów, które w znacznej mierze spowodowane są nieliczeniem się z ich właściwościami indywidualnymi oraz specyficznymi potrzebami.

4.5. Uczniowie – adresaci indywidualizowanego procesu kształcenia

Indywidualizować należy proces nauczania wszystkich uczniów na wszystkich etapach nauczania i we wszystkich typach szkół.

Indywidualizować należy w szczególności proces nauczania tych uczniów, którzy z mocy prawa powinni zostać objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną:²

- 1) zdolnych, wyróżniających się szczególnymi umiejętnościami i osiągnięciami w nauce;
- 2) mających niepowodzenia edukacyjne;
- 3) z niepełnosprawnościami;
- 4) ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się,
- 5) z deficytami kompetencji i zaburzeń sprawności językowych;
- 6) z zaburzeniami zachowania lub emocji;
- 7) niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym;
- 8) przewlekle chorych;
- 9) zaniedbanych środowiskowo;
- 10) mających trudności adaptacyjne związane z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Podstawą procesu kształcenia, także podczas indywidualizowania pracy z uczniem, jest równoległe i spójne łączenie z sobą nauczania i wychowania.

Katalog potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów nie jest zamknięty.

Podstawowym aspektem indywidualnej pracy z uczniem jest diagnoza – rzetelne rozpoznanie jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych – zarówno obszarów trudności, jak i mocnych stron czy szczególnych uzdolnień. Wszelkie formy indywidualizacji pracy powinny bazować na rozpoznawaniu i wykorzystaniu potencjału ucznia zarówno do pokonywania deficytów, jak i budowania mocnych stron.

4.6. Czynniki mające wpływ na jakość indywidualizacji procesu kształcenia

- 1) Postawa nauczycieli, ich kwalifikacje, kompetencje, doświadczenie zawodowe;

² Por. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, Dz.U. 2020, poz.1280

- 2) Proces diagnozy uczniów w szkole;
 - 3) Organizacja pracy dydaktyczno-wychowawczej w szkole;
 - 4) Stosowanie aktywizujących metod i form pracy;
 - 5) Współpraca z rodzicami;
 - 6) Specjalistyczna pomoc dla nauczycieli, uczniów i rodziców;
 - 7) Indywidualne programy kształcenia.
-

4.7. Zasady wspomagania przez nauczyciela indywidualnego rozwoju ucznia

Zasada niekierowania – nauczyciel powstrzymuje się od krytycznych uwag.

Zasada nieprzyśpieszania – nauczyciel umożliwia uczniowi stopniowe pokonywanie trudności przy współdziałaniu rówieśników.

Zasada życzliwości i otwartości – nauczyciel tworzy warunki do budowania przyjaznych relacji między uczniami.

Zasada usprawiedliwiania i szacunku – nauczyciel wykazuje akceptację/ zrozumienie dla poczynań ucznia.

Zasada refleksji nad sferą uczuć – nauczyciel podejmuje działania umożliwiające uczniowi stopniowe uświadamianie sobie własnych uczuć i emocji.

4.8. Indywidualizacja w bieżącej pracy z uczniem – dostosowanie wymagań edukacyjnych

Indywidualizacja pracy z uczniem przejawia się dostosowaniem wymagań edukacyjnych w codziennej pracy z uczniem na każdych zajęciach prowadzonych przez każdego nauczyciela oraz dostosowaniem warunków przeprowadzania sprawdzianu/egzaminu zewnętrznego do potrzeb i możliwości uczniów, w tym objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Zakres dostosowań może dotyczyć:

- 1) warunków procesu edukacyjnego (metody, formy, środki dydaktyczne);
 - 2) warunków sprawdzania poziomu wiedzy i umiejętności (sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów, kryteria oceniania);
 - 3) zewnętrzną organizację nauczania (odpowiednie usadzenie ucznia, odpowiednie oświetlenie, specjalista współorganizujący pracę na zajęciach...)³
-

³ Por. Materiał pomocniczy, zał. nr 1 Tabela

Zastosowane sposoby dostosowań wymagań edukacyjnych, metody pracy z uczniami posiadającymi orzeczenia i opinie oraz zastosowany sprzęt i środki dydaktyczne – w zależności od SPE ucznia:

4.9. Obszary indywidualizowania procesu kształcenia.

OBSZARY INDYWIDUALIZOWANIA PROCESU KSZTAŁCENIA

- CELE
- TREŚCI KSZTAŁCENIA
- METODY
- ŚRODKI I FORMY KSZTAŁCENIA

INDYWIDUALIZACJA W OBSZARZE CELÓW KSZTAŁCENIA

Zasada: wzajemne powiązanie celów kształcenia ustanowionych przez państwo oraz celów wynikających z zadań edukacji, uwzględniającej podmiotowość ucznia.

- Cele kształcenia ustanowione przez państwo – wymagania, standardy osiągnięć.
- Cele kształcenia w modelu edukacji wykorzystującej myślenie progresywne – zadaniem edukacji staje się stwarzanie optymalnych warunków dla indywidualnego rozwoju ucznia.

INDYWIDUALIZACJA W OBSZARZE TREŚCI KSZTAŁCENIA

Różnicowanie treści nauczania polega na operowaniu treściami w kreowaniu indywidualnej ścieżki edukacyjnej w obszarach:

- 1) zakresu treści;
- 2) organizacji materiału nauczania;
- 3) poziomów nauczania.

Zakres treści nauczania

Sposoby różnicowania zakresu treści nauczania

- 1) Oferta zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych skierowana przede wszystkim do uczniów pragnących rozwijać swoje zdolności i zainteresowania kierunkowe;
- 2) Wyodrębnienie w programie szkolnym dwóch grup przedmiotów nauczania, zawierających odpowiednio treści obowiązkowe i fakultatywne. Przedmioty obligatoryjne zawierają pewien kanon treści przeznaczonych dla wszystkich uczniów. Drugi, fakultatywny zbiór stanowią zajęcia do wyboru dla uczniów;
- 3) Indywidualne programy specjalne – uczniowie realizują własny, dostosowany do ich potrzeb i możliwości, program nauczania.

Organizacja materiału nauczania

Każdy człowiek w zależności od swojego potencjału intelektualnego, emocjonalnego i osobowego preferuje inny rodzaj uporządkowania treści. Działanie w obrębie własnej, wybranej procedury logicznej znacznie skraca czas oraz podnosi efekty uczenia się. Tym samym, przeznaczonym dla wszystkich uczniów treściom (o jednakowym zakresie i stopniu trudności) można nadać różną strukturę organizacyjną.

W świetle badań nad efektywnością procesu uczenia się stopień organizacji materiału – rozumiany jako odpowiednie grupowanie treści w systemy powiązanych merytorycznie i logicznie wiadomości - wyraźnie wpływa na wyniki uczenia się.

Strukturyzacja materiału nauczania – polega zatem na wyodrębnieniu/ zaakcentowaniu **nie elementów materiału, lecz powiązań między elementami** (Sporządzenie grafu struktury materiału i jego wielostronna interpretacji).

Do podstawowych logicznych sposobów organizacji należą:

- organizacja strukturalna,
- organizacja chronologiczna,
- organizacja funkcjonalna,
- organizacja przyczynowo- skutkowa.

Kształcenie wielopoziomowe

Rodzaje:

- 1) Grupowanie uczniów według kryterium ich intelektualnego potencjału w homogenicznych ciągach klas. Podstawą zaklasyfikowania wychowanka do danego ciągu są wyniki testów osiągnięć szkolnych oraz badań psychologicznych. Podział uczniów na klasy ma charakter czasowy;
- 2) Różnicowanie trudności treści i zadań dla poszczególnych grup w ramach jednej heterogenicznej klasy. Nauczyciel, dokonując podziału uczniów na poziomy, może w sposób bardziej elastyczny konstruować, modyfikować i dobierać zróżnicowane zadania dla poszczególnych grup uczniów;
- 3) Tworzenie klas wyrównawczych przeznaczonych dla uczniów osiągających słabsze wyniki kształcenia i wymagających stosowania dodatkowych rozwiązań dydaktycznych.

Indywidualizacja tempa nauczania

Jedną z możliwości indywidualizacji nauczania jest umożliwienie uczniom zdobywania wiedzy i umiejętności zgodnie z własnym "wewnętrznym zegarem" - w indywidualnym tempie. Adekwatnie zatem do swoich możliwości i potrzeb wychowankowie mogą pracować nie czując przymusu czasu i presji grupy.

Rozwiązania w zakresie indywidualizacji tempa stwarzają zatem warunki, by uczniowie najwolniejsi mogli z powodzeniem rozwijać swą wiedzę i umiejętności. Uczniowie szybciej

i bieglej uczący się mają możliwość, pracując według własnego przyspieszonego rytmu, podejmować kolejne zadania przyczyniające się do rozwoju.

Przykłady organizacyjnych rozwiązań indywidualizowania tempa nauki:

- wcześniejsze podejmowanie nauki szkolnej,
- szybsze opanowywanie materiału,
- indywidualne preferencje ucznia w zakresie stosowanych strategii uczenia się (np. odpowiedni dobór toku lekcji: podającego, poszukującego, operacyjnego, eksponującego; przenikanie się, łączenie strategii nauczania-uczenia się: informacyjnej, problemowej, emocjonalnej i operacyjnej).

W zależności od preferowanej przez ucznia drogi uczenia się, proces nauczania-uczenia się może mieć różną organizację. Uwzględnianie indywidualnych cech uczących się prowadzić może do opracowywania szczegółowych wariantów organizacji lekcji w poszczególnych strategiach kształcenia.

INDYWIDUALNY DOBÓR METOD NAUCZANIA

Personalizacja metod nauczania, dobrana do preferencji uczniów, pozwala im na szybsze opanowywanie nowych treści, a tym samym budowanie w nich przekonania o własnej sprawczości i skuteczności. Oparcie procesu kształcenia na preferowanym przez uczniów sposobie uczenia się, wybór metody kompatybilnej z ich dominującą sferą aktywności, uwzględnianie cech osoby uczącej się, stwarza optymalne warunki dla przebiegu owego procesu i warunkuje sukces edukacyjno-wychowawczy.

Wybór metody nauczania zależy od:

- 1) celów i zadań, jakie nauczyciel stawia sobie i uczniom do zrealizowania na konkretnej jednostce lekcyjnej;
- 2) właściwości merytorycznych danego przedmiotu (jego treści programowych);
- 3) poziomu intelektualnego i psychofizycznego uczniów, ich preferencji w zakresie stylu uczenia się;
- 4) możliwości i potrzeb rozwojowych uczniów;
- 5) formy organizacyjnej lekcji;
- 6) czasu przeznaczanego na omówienie danego tematu;
- 7) warunków lokalowych i bazy dydaktycznej;
- 8) kompetencji i doświadczenia nauczyciela oraz jego zaangażowania i twórczego podejścia do procesu nauczania.

Dobranie właściwych i skutecznych metod, a także sposobów postępowania wymaga od każdego nauczyciela wypracowania własnego, odpowiedniego do swojego stylu pracy zestawu działań.

W indywidualizowaniu procesu nauczania ważne jest stosowanie metod polisensorycznego i wielozmysłowego uczenia się oraz metod interaktywnych (burza mózgów, mapa mentalna, plakat – folder, portfolio, eksperyment/doświadczenie, instruktaż, praca konstrukcyjna, itp.).

Nauczyciele uwzględniają różnorodność uczniów również podczas prowadzenia lekcji metodami aktywizującymi, dzięki którym zwiększa się skuteczność nauczania: wyzwała ciekawość oraz efektywną pracę i zaangażowanie uczniów. Poprzez pracę tymi metodami korzyści mogą uzyskać wszyscy uczniowie w zespole klasowym. Uczniowie zdolniejsi mogą np. udzielać pomocy w zrozumieniu tematu uczniom mającym trudności w uczeniu się, a ci dzięki takiej współpracy mogą pokazać innego rodzaju uzdolnienia, np. społeczne czy artystyczne. Metody te kształtują właściwe relacje, zrozumienie, tolerancję, ale przede wszystkim umiejętność współdziałania, czyli podstawową umiejętność społeczną, w jaką winien być wyposażony uczeń.

Należy określić, że **nie istnieje jedna uniwersalna metoda nauczania zapewniająca indywidualizację procesu kształcenia**. Każda ma określone możliwości, ale i ograniczenia. Nauczyciel powinien mieć świadomość właściwego ich zastosowania.

PRZYKŁAD personalizacji metod i sposobów nauczania dostosowanych do specjalnych/specyficznych potrzeb edukacyjnych uczniów

Dobierając metodę, nauczyciele sugerowali się rodzajem zadania do wykonania przez uczniów i ich preferencjami w obszarze umiejętności uczenia się. Nauczyciele posługiwali się znanymi i powszechnie stosowanymi metodami nauczania, modyfikowali je i dostosowali do możliwości konkretnego ucznia, ale też wypracowali własne sposoby skutecznej pracy na lekcji.

Do stosowanych najczęściej metod należały:

Metody	Sposoby	Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów
Praca z podręcznikiem. Nauczyciele informowali uczniów na lekcji, jaki będzie temat następných zajęć tak, żeby mogli w domu przeczytać tekst z podręcznika, czy innego źródła, a następnie potem uczestniczyć aktywnie w lekcji.	Uczeń wcześniej zapoznawał się z tekstem („z lekcji na lekcję”). Podczas czytania i omawiania na zajęciach, uczeń nie skupiał się na technice czytania, a jedynie na treści, którą sobie przypominał.	Uczniowie ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się. Uczniowie z trudnościami w koncentracji uwagi. Uczniowie z niską motywacją do podejmowania zadań. Uczniowie z nadpobudliwością ruchową i psychoruchową
Bieżące zapamiętywanie treści z lekcji.	Uczniowie przepisywali krótkie fragmenty tekstów z podręcznika	Uczniowie z dysgrafią lub z

	<p>(z kart pracy, z gazety, z albumu) do zeszytu.</p> <p>Nauczyciele wskazywali konkretne treści do przepisania, np. podkreślając je, zaznaczając. Zwracali uwagę na ich „atrakcyjność” używając - na etapie przygotowania, kolorów, rysunków zgodnych z zainteresowaniami uczniów. Wcześniej podkreślali konkretne zdania; przygotowywali też kilka zdań, ciekawostek spoza podręcznika.</p> <p>Uczniowie prezentowali swoją pracę na forum klasy.</p>	<p>trudnościami w opanowaniu kształtnego pisma.</p> <p>Uczniowie z deficytami uwagi i koncentracji.</p> <p>Uczniowie z niską motywacją do podejmowania zadań.</p>
<p>Sporządzenie rysunku/schematu na tablicy (przerysowanie).</p>	<p>W pracy bieżącej uczniów nauczyciele stwarzali sytuacje do posługiwania się przez nich rysunkami i schematami. Schematy do pracy dodatkowej były wcześniej przygotowywane, np. w formie wydruku przez nauczycieli. Uczniowie przerysowywali rysunki lub uzupełniali brakujące fragmenty na podstawie zdobytej wiedzy.</p>	<p>Uczniowie z nadpobudliwością ruchową i psychoruchową.</p> <p>Uczniowie z niską motywacją do pracy.</p> <p>Uczniowie mający trudności w zapamiętywaniu.</p>
<p>Monitorowana praca w grupach uczniowskich o zróżnicowanych możliwościach (praca w grupach lub parach według zasady „uczeń słaby i uczeń zdolny”).</p>	<p>Nauczyciele zadania do wykonania przekazywali całej grupie, dla ucznia z trudnościami – dodatkowo w razie potrzeby - wybraną część zadania grupy w formie pisemnej lub rysunkowej.</p> <p>Przy realizacji tej metody nauczyciele wyznaczali bardzo konkretne zadania uczniowi z trudnościami, które stanowiły istotny element pracy całego zespołu.</p>	<p>Uczniowie z niepełnosprawnościami intelektualnymi.</p> <p>Uczeń zagrożony niedostosowaniem społ.</p> <p>Uczniowie ze słabą koncentracją uwagi.</p> <p>Uczniowie z niską motywacją do pracy.</p>
<p>Metoda „podpowiedzi”.</p>	<p>Nauczyciele stosowali konkretyzację zadania z jednoczesnym rozwiązaniem zadania analogicznego (były to schematy w formie pisemnej, co oszczędzało czas na lekcji). Metoda polegała na bezpośrednim wskazaniu uczniowi</p>	<p>Uczniowie z dyskalculią, trudnościami w uczeniu się matematyki.</p>

	<p>sposobu rozwiązywania zadania lub rozwiązaniu przez ucznia, dzięki pytaniom naprowadzającym.</p> <p>Metoda była bardzo przydatna na przedmiotach ścisłych.</p>	
<p>Różnicowanie trudności pracy (w tym domowej) dostosowywanie wymagań, trudności i tempa pracy do możliwości uczniów.</p>	<p>Uczniowie otrzymywali do wyboru dwa lub więcej zadań o różnym stopniu trudności.</p> <p>Były to karteczki z zadaniami o podobnym i różnym stopniu trudności – uczeń miał wybór (uczeń decydował).</p>	<p>Uczniowie z niepełnosprawnościami.</p> <p>Uczniowie z różnymi trudnościami w nabywaniu umiejętności i wiadomości szkolnych.</p>
<p>Praca z multimediami.</p>	<p>Nauczyciele stosowali pomoce dydaktyczne i wizualizację obrazujące temat, zagadnienie (pokaz, model, rysunek, schemat).</p> <p>Było to wzbogacanie lekcji o środki dydaktyczne, które wspomagały przyswajanie wiedzy przez ucznia i rozbudzały zainteresowanie tematem lekcji.</p>	<p>Uczniowie z różnymi trudnościami w nabywaniu umiejętności i wiadomości szkolnych.</p>
<p>Bieżąca pomoc nauczyciela w rozwiązywaniu ćwiczeń indywidualnych w czasie lekcji.</p>	<p>Nauczyciele monitorowali pracę uczniów i jej tempo oraz notatki, w tym zapisy dotyczące zadanej pracy domowej.</p>	<p>Uczniowie ze słabą koncentracją uwagi.</p> <p>Uczniowie z niską motywacją do pracy.</p> <p>Uczniowie z różnymi trudnościami w nabywaniu umiejętności i wiadomości szkolnych.</p>
<p>Wzmocnienia pozytywne.</p>	<p>Nauczyciele stosowali wzmocnienia pozytywne (np. pochwały ustne), za aktywność uczniów, drobne ich sukcesy, za wkładany wysiłek.</p>	<p>Uczniowie z różnymi trudnościami w nabywaniu umiejętności i wiadomości szkolnych.</p>

	U młodszych uczniów stosowali nagrody rzeczowe, np. nalepki, stempelki.	
Tworzenie prezentacji.	Uczniowie samodzielnie przygotowywali prezentacje (z bieżących działów tematycznych) z użyciem fotografii i dokonywali ich opisu. Metoda bardzo dobrze sprawdzała się na przedmiotach przyrodniczych i podczas samodzielnej pracy uczniów w domu.	Uczniowie z niską motywacją do pracy.
Udostępnianie dodatkowych zadań (w tym online) do utrwale- nia, m.in. słownictwa i gramatyki. Udostępnianie materia- łów pomocniczych do pracy w domu.	Uczniowie wykonywali dodatkowe za- dania i otrzymywali informacje zwrotne od nauczycieli oraz dodatkowe oceny. Nauczyciele podawali uczniom kon- kretne informacje, np. stronę interne- tową, gdzie znajdują się zadania do wy- konania. Najczęściej były to zadania twórcze, służące rozwojowi dodatko- wych umiejętności lub pogłębieniu wie- dzy na dany temat. Metoda szczególnie była wykorzysty- wana na zajęciach języka polskiego i na zajęciach z języków obcych.	Uczniowie ze specy- ficznymi trudnościami w uczeniu się. Uczniowie z trudno- ściami w zapamięty- waniu. Uczniowie z niską motywacją do pracy.

INDYWIDUALNY DOBÓR ŚRODKÓW I FORM KSZTAŁCENIA

W polskiej literaturze dydaktycznej dla określenia środków dydaktycznych najczęściej przytaczana jest definicja sformułowana przez Czesława Kupisiewicza.

Zgodnie z teorią tego autora **środki dydaktyczne** są to „przedmioty materialne, które, dostarczając uczniom określonych bodźców oddziałujących na ich wzrok, słuch, dotyk itd., ułatwiają im bezpośrednie i pośrednie poznanie rzeczywistości, dzięki czemu usprawniają proces nauczania-uczenia się, a przez to wpływają korzystnie na jego efekty końcowe”.⁴

Różnicowanie środków i form kształcenia w indywidualnym odbiorze związane jest z preferowaniem przez różnych uczniów odmiennych kanałów percepcji. Efektywność uczenia się znacząco podnosi stosowanie w procesie nauczania-uczenia się zasady polisensoryczności. Preferowany przez uczniów system sensoryczny ma ogromny wpływ na to, jakie wyniki oni uzyskują. Ponieważ w każdej klasie mogą znaleźć się zarówno wzrokowcy, słuchowcy jak i kinestetycy, najlepszym rozwiązaniem w trakcie lekcji będzie **angażowanie w proces nauki wszystkich zmysłów**.

⁴ Elżbieta Czerwonka, Elżbieta Waszkuć. METODYKA NAUCZANIA PRZEDMIOTÓW (w;)

Uczniowie o dominującej pamięci wzrokowej, preferujący wizualne sposoby poznawania nowych treści powinny, zgodnie z własną modalnością, korzystać przede wszystkim ze środków wizualnych. Odpowiednio zróżnicowany dobór środków także i dla kinestetyków (uczą się przez ruch i dotyk; kinestetycy najlepiej zapamiętują to, co sami wykonają) oraz słuchowców (najlepiej przyswajają relacje ustne) pozwala na wsparcie indywidualnych możliwości każdego ucznia w jego procesie uczenia się.

W indywidualizowaniu procesu nauczania ważne jest stosowanie środków dydaktycznych umożliwiających polisensoryczne, czyli wielozmysłowe uczenie się (prezentacje multimedialne, programy komputerowe, modele, makiety, multimedialne gry dydaktyczne, łamigłówki, krzyżówki kalambury, domina, itp.)

Podstawowe czynniki warunkujące właściwy dobór środków dydaktycznych:

- 1) sytuacja dydaktyczna – z jej właściwości wynika, jakie środki będą najskuteczniejsze;
- 2) wiek i poziom rozwojowy ucznia – uwarunkowania rozwoju psychofizycznego i poznawczego ucznia; jego możliwości i potrzeby w tym zakresie; style uczenia się, etc.;
- 3) funkcjonalność w realizowaniu celów lekcji;
- 4) realizowanie w procesie nauczania zamierzonej przez nauczyciela ich funkcji, np.: poznania rzeczywistości, porządkowania toku myślenia, oddziaływania na emocje, przekształcania rzeczywistości.

Starannie dobrane materiały edukacyjne pełnią ważną rolę wspierającą proces nauczania, a zwłaszcza nauczania zindywidualizowanego. Najważniejsze cechy dobrego materiału dydaktycznego można podsumować następująco:

- atrakcyjny – zachęcający ucznia do nauki,
- zrozumiały – umożliwiający samodzielne opanowanie treści,
- z wbudowaną samokontrolą – dający uczniowi możliwość kontroli poprawności wykonania zadania.

Pomoc dydaktyczne powinny być różnorodne, aby umożliwiały uczniom zdobywanie i utrwalanie wiedzy z danego zagadnienia w wielu działaniach.

4.10. Formy kształcenia – formy pracy na lekcji

Do form pracy na lekcji należą:

- 1) praca indywidualna, gdy każdy uczeń samodzielnie wykonuje inną czynność,
- 2) praca jednostkowa, gdy każdy uczeń samodzielnie wykonuje tę samą czynność,
- 3) praca zbiorowa, gdy wszyscy uczniowie pracują wspólnie,
- 4) praca zespołowa, gdy uczniowie pracują w stałych zespołach,
- 5) praca grupowa, gdy uczniowie pracują w jednorazowych grupach.

Planowanie organizacji pracy ucznia na lekcji **powinno uwzględniać zmiany form jego aktywności.**

Wykorzystywane formy pracy powinny:

- angażować ucznia do działania; uruchamiać ich ciekawość; skupiać uwagę uczniów na tych aspektach pracy, które są dla nich interesujące, dotyczą ich ważnych, aktualnych potrzeb;
- rozwijać rozpoznane zainteresowania, uzdolnienia ucznia, ale także jego szczególne umiejętności, np. związane z planowaniem, organizowaniem, realizowaniem zadań, tworzeniem;
- wykorzystywać predyspozycje ucznia wynikające ze stylu uczenia się (model polisensoryczny);
- rozwijać kompetencje społeczne, np. współdziałania, zaangażowanie w pomoc koleżeńską, w pełnienie różnych ról w zespole klasowym/ w grupie;
- stwarzać możliwości osiągnięcia przez ucznia sukcesu.
- stwarzać możliwość zaspokojenia podstawowych potrzeb przeżywanych przez uczniów: akceptacji, uznania nauczyciela, zaistnienia w zespole klasowym, sukcesu, potwierdzenia ważności.

Do cennych rozwiązań metodycznych i organizacyjnych, uwzględniających w nauczaniu zróżnicowanie uczniów, można zaliczyć m.in. pracę w grupach (najlepiej – małych, np. parach), z udziałem klasowego eksperta.

5. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych uczniów

5.1. Ocenianie „w pigułce”

Ocenianie to bardzo trudny i obciążony dużą odpowiedzialnością etap procesu edukacyjnego. Ocenianie osiągnięć uczniów jest procesem ustalania i komunikowania ocen szkolnych. Proces ten ma wiele odmian.

Rodzaje oceniania

Ze względu [na czas](#) dokonywania oceny ocenianie dzielimy na:

- 1) ocenianie bieżące;
- 2) ocenianie śródroczne/semestralne;
- 3) ocenianie roczne

Ze względu [na miejsce](#) dokonywania oceny ocenianie dzielimy na:

- 1) ocenianie zewnątrzszkolne – system oceniania zewnętrznego (egzamininy zewnętrzne);
- 2) ocenianie wewnątrzszkolne (cele, zasady, wymagania, procedury oceniania obowiązujące w szkole).

Ze względu [na sposób](#) dokonywania oceniania dzielimy je na:

- 1) **ocenianie intuicyjne** – oparte na emocji i przeświadczeniu nauczyciela o słuszności/ trafności wystawionej oceny. Zależne jest m.in. od chwilowego nastroju nauczyciela, płci ucznia, wcześniejszych ocen danego ucznia i innych uczniów, kolejności ocenianych prac, itp. Trafność nauczycielskich ocen intuicyjnych jest na ogół umiarkowana lub niska. Uzasadnieniem oceny staje się subiektywna pewność oceny;

- 2) **ocenie analityczne** – obejmuje wykonywanie czynności składających się na proces pomiaru sprawdzającego. Im dokładniej te czynności są wykonywane, tym wyższy jest stopień analityczności oceniania. Na ogół jest pozbawione emocji.

Ze względu **na cel** oceniania dzielimy je na:

- 1) **ocenie sumujące** – informacja na temat efektu kształcenia; odbywa się na „wyjściu” (zakończeniu) procesu kształcenia; jest rozliczeniem pracy ucznia i nauczyciela;
- 2) **ocenie kształtujące** – informacja na temat procesu uczenia się; wspomaga pracę uczniów.

Ocenianie – zakres pojęcia

Obowiązkiem nauczyciela jest stworzenie uczniowi takich warunków, aby mógł odnosić sukces na miarę swoich możliwości. Jednym z takich warunków jest prawidłowe rozumienie roli i funkcji oceniania.

Złożoność umiejętności oceniania polega na tym, że nauczyciel powinien znać dobrze jego cele i rolę oraz rozumieć wzajemną zależność oceny i jej kontekstu, wynikającego np. z indywidualnych możliwości i ograniczeń uczniów, ich specyficznych potrzeb, poziomu ich rozwoju psychospołecznego.

W świetle obowiązującego prawa ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na:

- 1) rozpoznaniu przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania;
- 2) monitorowaniu pracy ucznia;
- 3) udzielaniu uczniowi informacji zwrotnej o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć.⁵

W praktyce szkolnej przy ocenianiu pracy ucznia bierze się pod uwagę nie tylko jej wynik, ale także wkład pracy, możliwości/ umiejętności ucznia związane z uczeniem się, staranność, postawę wobec przedmiotu, zainteresowanie nim oraz stosunek do obowiązków szkolnych. Nauczyciele często korzystają z doświadczeń oceniania kształtującego i w różnej formie udzielają uczniom informacji zwrotnej o ich postępach w uczeniu się.

Ocenianie będzie skuteczne i przyniesie oczekiwane efekty, jeżeli jego zasady są jasne, konkretne i czytelne, znane uczniom i rodzicom, sformułowane zrozumiałym dla nich językiem, w oraz gdy są respektowane przez uczniów i nauczycieli, zgodne z obowiązującym prawem.

⁵ § 12. Ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych ma na celu monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć.

Za: R O Z P O R ZĄ D Z E N I E M I N I S T R A E D U K A C J I N A R O D O W E J z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U.2019, poz.373)

Funkcje oceniania

Funkcja wspierająca – wymaga od nauczyciela:

- 1) oceniania osiągnięć uczniów, a nie braków/ błędów w ich pracy;
- 2) pozostawienia uczniowi swobody na samokształcenie;
- 3) indywidualizacji potrzeb edukacyjnych ucznia;
- 4) uwzględniania osobistych zainteresowań ucznia;
- 5) określania jednolitych zasad i kryteriów oceniania.

Funkcja diagnostyczna wymaga od nauczyciela:

- 1) stwarzania sytuacji dydaktyczno-wychowawczych, dzięki którym można otrzymać różnorodne informacje, dotyczące osiągnięć ucznia;
- 2) określania aktualnego poziomu osiągnięć i postępów ucznia w nauce w celu wskazywania jego mocnych i słabych stron;
- 3) wskazywania uczniowi indywidualnego kierunku jego rozwoju;

Funkcja afirmacyjna – nauczyciel doceniający osiągnięcia ucznia stwarza mu tym samym okazję do wzmocnienia poczucia własnej wartości.

Funkcja kształtująca wymaga od nauczyciela doskonalenia zawodowego, weryfikowania/ dostosowywania programów nauczania, podręczników szkolnych, pomocy dydaktycznych oraz pomocy uczniowi w samodzielnym planowaniu przez niego swojego rozwoju.

Funkcja informacyjna wymaga od nauczyciela bieżącego informowania uczniów o ich osiągnięciach i postępach w nauce.

Funkcja motywacyjna – Nauczyciel oceniający dotychczasowe osiągnięcia ucznia, mobilizuje go do dalszych wysiłków i ukierunkowuje jego pracę. Uwzględnia wysiłek włożony przez ucznia w uzyskanie możliwie najwyższej oceny. Nauczyciel pomaga uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju.

Funkcja metodyczna – Umożliwia nauczycielowi usprawnienie procesu edukacyjnego poprzez analizę i krytyczną samoocenę własnej działalności dydaktyczno-wychowawczej.

Ocena szkolna

O ile ocenianie osiągnięć uczniów jest procesem ustalania i komunikowania ocen szkolnych, to ocena szkolna jest informacją o wyniku kształcenia wraz z komentarzem dotyczącym tego wyniku.

Komentarz dotyczy: warunków uczenia się, informacji o wyniku, poprawnej jego interpretacji oraz sposobu wykorzystania tej informacji w toku dalszego kształcenia się.

Cechy dobrego komentarza:

- 1) pomocny w zdefiniowaniu braków ucznia;
- 2) jasny dla ucznia – napisany przystępnym językiem;
- 3) podkreślający zalety pracy;
- 4) unikający ogólnikowych stwierdzeń – konkretny;
- 5) napisany w życzliwym tonie.

Ocena szkolna to rezultat pracy ucznia określony stopniem szkolnym bądź opinią nauczyciela w formie słownej, opisowej lub inny uzgodniony z uczniami sposób.

Cechy oceny

Ocena spełnia zasadnicze funkcje wtedy, gdy jest dokonywana w sposób obiektywny, trafny, rzetelny, jawny i mobilizujący.

1. **OBIEKTYWNA** – Ustalona na podstawie z góry ustalonych i znanych uczniowi kryteriów.
2. **TRAFNA** – Wyraża odpowiedni zakres osiągnięć ucznia; różnicuje uczniów w zależności od ich poziomu wiedzy i umiejętności.
3. **RZETELNA** – wynik bardziej uzależniony od poziomu wiedzy i umiejętności uczniów, a mniej od innych czynników. Rzetelność oceny jest tym większa, im wynik jest bardziej uzależniony od poziomu wiedzy uczniów, a mniej od innych czynników, takich jak: nastrój nauczyciela, jego samopoczucie w danym dniu, uprzedzenia lub sympatia do niektórych uczniów, zmęczenie uczniów czy niezrozumienie pytania.
4. **JAWNA** – Każdy oceniony uczeń powinien znać wynik swojej pracy. Nauczyciel powinien przekazywać tę informację możliwie jak najszybciej. Ważne jest również to, aby nauczyciel uzasadnił wystawioną ocenę i wskazał uczniowi kierunek dalszej pracy. Znając oceny i zalecenia lub wskazówki nauczyciela, uczeń może swoją pracę usprawnić.
5. **MOBILIZUJĄCA** – Nauczyciel w życzliwej formie potrafi pokazać pozytywne i negatywne strony pracy ucznia. Uczeń poznaje własne możliwości – poddając się ocenianiu, dowiaduje się, jaki ma zakres wiedzy, jakie nabył umiejętności oraz co jeszcze musi zrobić, aby jego uczenie się było skuteczne. Bezstronna, rzeczowa analiza pracy ucznia dopinguje go także do dalszej nauki. Podsyca wiarę we własne siły i zachęca do uzyskiwania coraz lepszych wyników w nauce.

Cechy oceniania nakierowanego na ucznia

- 1) „Ocena powinna skłaniać uczniów do autentycznego wysiłku, umacniać motywację i zaangażowanie w zajęcia;
- 2) Ocena powinna uwierzytelnić i odzwierciedlać uzdolnienia oraz osiągnięcia uczniów w miarę realizacji programu szkolnego;
- 3) Oceny powinny być formułowane w klasie w sposób ciągły, tak, aby dostarczyć świadectwa indywidualnego rozwoju uczniów na przestrzeni czasu;
- 4) Ocenianie powinno opierać się na logicznych, czytelnych zadaniach, zgodnych z przyjętym programem i zasobem wiedzy dostarczanym przez nauczyciela w toku zajęć;
- 5) Ocenianie powinno być uczciwe i sprawiedliwe dla wszystkich, bez względu na wcześniejsze osiągnięcia, wygląd, pochodzenie, poglądy, zachowanie itp.

- 6) Ocenianie powinno analizować motywacje, postawy i efektywne reakcje uczniów w stosunku do programu nauczania, jak również ich zdolności poznawcze, strategie uczenia się i wiedzę;
- 7) Pomiedzy ocenianą aktywnością ucznia i wynikiem oceniania powinien istnieć jasny, zrozumiały i bezpośredni związek.”⁶

5.2. Ocenianie kształtujące jako próba budowania nowej kultury oceniania i uczenia się

5.2.1. Istota oceniania kształtującego

Ocenianie kształtujące

- Często, interaktywne ocenianie postępów ucznia, aby na tej podstawie móc określić, jak uczeń ma się dalej uczyć i jak najlepiej go nauczać.
- Przekazywanie uczniom informacji zwrotnej, która pomaga im się uczyć.
- Czynności podejmowane przez nauczycieli, które dostarczają informacji zwrotnych, użytecznych przy nauczaniu i uczeniu się. Służą one przystosowaniu przebiegu kształcenia do potrzeb i możliwości ucznia.

Paradygmat oceniania kształtującego

- Cele lekcji (zrozumiałe dla ucznia)
- NaCoBeZU – kryteria oceniania
- Pytania kluczowe, kreujące sytuację problemową i angażujące ucznia w lekcję.
- Informacja zwrotna - IZ (komentarz)
- Samoocena i ocena koleżeńska

Dlaczego zmiana dotychczasowego paradygmatu oceniania i uczenia się?

Jak jest?

- Kult stopnia – ocena jako wyrok.
- Obciążenie dla ucznia i nauczyciela – prężność otoczenia.
- Rangowanie w klasie i środowisku.
- Ważniejszy jest wynik, a nie proces.
- Duże nastawienie na perfekcjonizm (niedopuszczanie błędów).

⁶ Iwona Mikulec, Rola i funkcje oceny w procesie kształcenia, za: <http://spgskomielnawitronik.pl/dok/publikacja1.pdf>.

- Koncentracja na deficytach poznawczych i emocjonalnych ucznia.
- Dominuje motywacja zewnętrzna, jeśli w ogóle jest.
- Zdolności uznawane są przez uczniów jako cecha trwała. (Słabsi nie mają dużych szans, ambitniejsze zadanie powoduje rezygnację.)

OK lansuje:

- Nastawienie na proces - monitorowanie postępów ucznia.
- Nacisk na konkretny komentarz, nie na ocenę w formie stopnia lub punktów.
- Prawo do uczenia się na błędach.
- Wewnątrzsterowność (motywacja wewnętrzna – Zmieniam się, bo chcę i potrafię).
- Samoocenę uczniowską i ocenę koleżeńską.
- Kształtowanie umiejętności uczenia się.
- Postrzeganie ambitnego zadania jest okazją do rozwijania zdolności
- Jasność i przejrzystość procesu dydaktycznego dzięki ustalonym kryteriom spójnym z celami lekcji.
- Działanie z perspektywy celów – przerwienie punkt ciężkości właśnie na nie, a nie na materiał - „ikonę” współczesnego rozwoju.
- Cele sformułowane w języku ucznia jako elementy nadrzędne, wokół których buduje się konstrukcję lekcji.
- Orientację ucznia w zakresie wymagań nauczyciela, dzięki temu budowane są jasne i zdrowe relacje

5.2.2. Cele i kryteria sukcesu (NaCoBeZU)

Ocenianie kształtujące jest ściśle powiązane ze skutecznym planowaniem nauczania i uczenia się.

Nauczyciel planując lekcję, przede wszystkim określa jej cele i kryteria oceniania. Przekazuje je uczniom w zrozumiałej dla nich formie i ściśle się do nich stosuje.

Planowanie w ocenianiu kształtującym polega na:

- 1) **określeniu celów** (możliwie szczegółowo i w formie pokazującej osiągnięcia uczniów: np. po lekcji uczniowie **będą potrafili** (*opowiedzieć, wyliczyć, rozwiązać, odszukać, wymienić, połączyć, wytłumaczyć swoimi słowami ... wskazać, odszukać,...*), **będą wiedzieli** (*kto, kiedy, ile, co i jak, dlaczego, po co, w jaki sposób, dlaczego ...*);
- 2) **ustaleniu kryteriów oceniania/sukcesu** (na co nauczyciel będzie zwracać uwagę), np. przy ocenie pracy uczniów na znajomość..., liczbę i trafność argumentów, staranność rysunku, poprawność obliczeń, umiejętność..., sprawność, samodzielność;

Kryteria oceniania/sukcesu powinny być spójne z celami lekcji.

NaCoBeZU – czyli skrót oznaczający – **na co będę zwracał uwagę**, czego będę oczekiwać i wymagać od uczniów po lekcji.¹

Jak jest?

- Cele są, ale w dokumentacji nauczyciela (plany pracy), okazjonalnie podawane na lekcji.
- Nie docenia się ich kluczowego znaczenia do budowania strategii działania na lekcji.
- Uczeń często nie rozumie kolejności elementów lekcji i doboru treści.
- Uczeń często nie wie, co jest ważne, a co mniej istotne.
- Jeżeli uczeń zna tylko temat lekcji, ale nie wie, co jest jej celem, nie będzie rozumiał, po co się czegoś uczy i do czego mu się ta wiedza przyda.

Świadome planowanie celów lekcji sprzyja refleksyjnej autoewaluacji pracy nauczyciela:

- Czego uczę swoich uczniów?
- Po co ich tego uczę?
- Czy to, czego uczę teraz, łączy się z tym, czego uczyłem wcześniej?
- Do czego im się ta wiedza przyda?
- Co będą pamiętać po mojej lekcji?
- Co będą pamiętać z tego za dwa lata, a co w odległej przyszłości?

Cele – korzyści dla uczniów:

- są wskazówką, która umiejętność zdobyta na lekcji była najważniejsza/ważna;
- umożliwiają im skupienie uwagi na tym, co powinni umieć po lekcji;
- uświadamiają, jaką korzyść odniosą z nabytej wiedzy.

Cele lekcji powinny być sformułowane w języku zrozumiałym dla ucznia.

Przykład (chemia):

Temat lekcji: Czy można żyć bez wody?

Cel ogólny: Wykazanie roli wody w funkcjonowaniu przyrody, budowie organizmów oraz jej znaczenia dla gospodarki człowieka.

Cel sformułowany w języku ucznia: Dowiesz się, dlaczego woda jest jedną z najważniejszych substancji w przyrodzie i w życiu człowieka.

5.2.4. „NaCoBeZU” – kryteria oceniania/kryteria sukcesu

Jak jest?

- Nie ma takiego obyczaju, aby podawać kryteria do każdej lekcji.
- Uczniowie znają je, jeśli chodzi o tzw. „duże” sprawdziany.
- Tak naprawdę wszystko, o czym jest mowa na lekcji, jest ważne i uczeń często odczuwa frustrację związaną z ilością materiału do opanowania.
- Kryteria są podawane niekiedy w języku niezrozumiałym dla ucznia.

W paradygmacie OK do celu lekcji dodawane są jasne, precyzyjne kryteria oceniania.

NACOBZU – korzyści dla ucznia

- Czuje się pewnie i bezpiecznie (nauczyciel go nie zaskoczy żadnym dodatkowym kryterium oceny).
- Zwraca szczególną uwagę na to, co nauczyciel będzie oceniał w jego pracy.
- Wie, co powinno się znaleźć w jego pracy.
- Wie, czego ma się uczyć.
- Może lepiej przygotować się do lekcji lub sprawdzianu.
- Kryteria oceniania są dla niego jasne.

NACOBZU – korzyści dla nauczyciela

- Analizuje sens zadań zadawanych uczniom na sprawdzianie lub pracy domowej. Ułatwia nauczycielowi planowanie, np. sprawdzianów
- Dostosowuje zadania do wcześniej podanego uczniom NACOBZU.
- W czasie sprawdzania skupia się tylko na kryteriach, które podał.
- Ocena pracy ucznia jest bardziej obiektywna.

Przykład (chemia):

Temat: Czy można żyć bez wody?

NACOBIEZU

Uczeń potrafi:

- omówić postacie i miejsca występowania wody;
- określić obieg wody w przyrodzie i jego znaczenie;
- wyjaśnić znaczenie wody w budowie i funkcjonowaniu organizmów;
- wyjaśnić znaczenie wody w gospodarce człowieka;
- uzasadnić potrzebę oszczędnego gospodarowania wodą i zaproponować sposoby jej oszczędzania.

5.2.5. Pytania kluczowe

Bez dobrych pytań nie ma uczenia i uczenia się.

Jak jest?

- Nauczyciel zadaje pytania – uczeń odpowiada; charakter relacji - sztywny, zamknięty, jednokierunkowy.
- Raczej krótki czas oczekiwania na odpowiedź ucznia.
- Zwykle na pytania nauczyciela odpowiadają uczniowie przez niego wskazywani.
- Ograniczona możliwość uczestnictwa w dłuższej dyskusji, wygenerowania myśli, rozwiązania problemu czy podjęcia samodzielnej decyzji.
- Dominacja pytań zamkniętych i z niższych poziomów taksonomii⁷, które koncentrują się na działaniu odtwórczym.

Ocenianie kształtujące lansuje:

- **myślenie refleksyjne, krytyczne, „pytające”;**
- **wydłużony czas oczekiwania na pytanie** – zmniejsza się liczba przypadków braku odpowiedzi, odpowiedzi są dłuższe i bardziej przemyślane, wskazują na to, ile

⁷ Zadawanie pytań – **taksonomia Blooma**. Poziomy uczenia się

1. **WIEDZA** – przypomnienie wcześniej nauczonych materiału, faktów, terminów. Operatory: nazwij, dopasuj, określ, powiedz, wylicz, wskaż, przypomnij, wybierz.

2. **POGŁĘBIONA WIEDZA** – oczekujemy od ucznia, żeby udowodnił nam, że nie tylko wie, ale i rozumie. Operatory: porównaj, wyjaśnij, opisz, sklasyfikuj, wybierz, rozpoznaj, uporządkuj, wykaż, zinterpretuj, wyciągnij wnioski, spróbuj przewidzieć.

3. **ZASTOSOWANIE** – sprawdzamy rzeczywistą umiejętność wykorzystania wiadomości.

Operatory: zastosuj, wypróbuj, użyj, odegraj rolę, skonstruuj, przekształć, sporządź model, przetłumacz, wykorzystaj, wykonaj doświadczenie.

uczniowie rozumieją, a nie, co pamiętają; uczniowie proponują więcej alternatywnych rozwiązań; kwestionują lub udoskonalają odpowiedzi innych, są bardziej pewni siebie.

- **stosowanie pytań otwartych, z wyższych poziomów taksonomii:**
Czy? Jak? W jaki sposób?
- **myślenie dywergencyjne** (twórcze, innowacyjne);
- **kulturę otwartej, merytorycznej dyskusji**, zgodnej z zasadami komunikacji społecznej, ukierunkowanej na wspólne uczenie się.

Pytania kluczowe nie mogą mieć formy zamkniętej. Ich celem nie jest sprawdzenie wiedzy uczniów. Służą temu, by uczniowie zastanowili się nad odpowiedzią, zebrali argumenty oraz merytorycznie i logicznie ją uzasadnili.

Pytania kluczowe powinny:

- podkreślać cele uczenia i przyspieszać proces ich osiągnięcia;
- zaintrygować, wzbudzać chęć znalezienia odpowiedzi na pytanie;
- angażować wszystkich uczniów;
- motywować uczniów do samodzielnego myślenia i poszukiwania odpowiedzi;
- zachęcać do uzasadniania poglądów i sposobu rozumowania.

Znaczenie pytań kluczowych

- Pobudzają do logicznego rozumowania – uczą myślenia analitycznego i syntetycznego.
- Skupiają główną problematykę lekcji.
- Pokazują uczniom szerszą perspektywę omawianego problemu.
- Aktywizują uczniów, wzmagają zainteresowanie tematem.
- Kształtują poglądy, poszerzają wiedzę.

Przykłady pytań kluczowych

- Czy to, co zdarzyło się w Pompejach, może przydarzyć się i nam? Swoją odpowiedź uzasadnij.
 - Czy znając budowę materii potraficie wyjaśnić, dlaczego czujecie zapach użytego przeze mnie przed chwilą dezodorantu?
 - Ile metrów kwadratowych potrzebowałbyś na podłogę w Twoim pokoju?
 - Dlaczego Ramzes przegrał?
 - Dlaczego paproć ma zielony kolor?
 - Dlaczego pada śnieg?
 - Ile waży kropelka wody?
-

5.2.6. Informacja zwrotna

Uczniowie otrzymują konstruktywne i konkretne wskazówki, jak mogą poprawić swoją pracę i w jaki sposób mogą się uczyć się dalej.

Nauczyciel wskazuje:

- silne strony ucznia i sposoby ich rozwijania;
- słabe strony ucznia i sposoby ich niwelowania lub eliminowania.

Stwarza też uczniom możliwość poprawienia własnej pracy.

Informacja zwrotna w ocenianiu kształtującym jest rozumiana jako:

- Dialog nauczyciela z uczniem, mający pomóc uczniowi w uczeniu się.
- Ustny lub pisemny komentarz do pracy ucznia. Nie – stopień!
- Ocena kolejnych efektów jego pracy. Nie jest to także ocena opisową (ta jest zwykle oceną sumującą).
- Informacja o postępach ucznia ściśle związana z NACOBZU.

Jak jest?

Ocena liczbowa:

- Nie wskazuje uczniowi, co i jak ma zrobione dobrze, a co i w jaki sposób powinien poprawić.
- Wzmacnia ego ucznia, a nie jego zaangażowanie w pracę szkolną.
- Pogłębia zjawisko porównywania się z innymi.
- Nie pojawia się bodziec, by pomyśleć o doskonaleniu swojej pracy.

Struktura informacji zwrotnej:

- Wyszczególnienie i docenienie dobrych stron pracy ucznia.
- Odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy.
- Konkretne wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę.
- Konkretne wskazówki, w jakim kierunku uczeń ma pracować dalej.

Uwaga!

Komentarz do oceny

Łatwiej jest napisać konkretny **komentarz do oceny**, gdy oceniamy wg kryteriów znanych uczniowi i jasnych dla niego (por. NaCoBeZU z OK).

Kryteria można ustalić w odniesieniu do oczekiwanego poziomu wiedzy i umiejętności z działu programowego, jednostki tematycznej, różnych form aktywności, np. wypowiedzi ustnej, pisemnej, zadania praktycznego.

Przykład: Kryteria wypowiedzi ustnej

Poziom zgodności z tematem
Umiejętność argumentowania
Logika
Kompozycja (wstęp, rozwinięcie, podsumowanie)
Język i styl

Język obcy

Sprawność komunikacyjna/argumentowanie
Środki leksykalno-gramatyczne
Wymowa
Płynność wypowiedzi

Prosta i zrozumiała dla ucznia forma komentarza – to oszczędność czasu i wygoda dla nauczyciela i ucznia.

Cechy dobrego komentarza:

- pomocny w zdefiniowaniu braków ucznia;
- jasny dla ucznia – napisany przystępnym językiem;
- podkreślający zalety pracy;
- unikający ogólnikowych stwierdzeń – konkretny;
- napisany w życzliwym tonie.

Walory informacji zwrotnej

- Uczeń traktuje nauczyciela jak sprzymierzeńca i partnera w uczeniu się, a nie jak tego, który tylko ocenia.
- Po wprowadzeniu IZ słabsi uczniowie nabrali odwagi – ich prace pisemne częściej zawierały próby rozwiązań.
- Nauczyciel otrzymuje od ucznia IZ na temat skuteczności swoich sposobów i metod uczenia.
- Rodzice mogą pomóc dziecku w nauce, bo na bieżąco wiedzą, co umie, a co powinno jeszcze uzupełnić

Doświadczenia nauczycieli: sposoby przekazywania IZ uczniom:

- Klasyczny komentarz do pracy ucznia.
- Różne kolory długopisu dla każdego elementu IZ, co pozwala uniknąć powtarzania instrukcji, czego dotyczą poszczególne części komentarza.
- Ustalenie z uczniami, aby pozostawiali określone miejsca w pracy na komentarz nauczyciela.
- Forma tabeli zawierająca kryteria i miejsce do wpisania wskazówek.
- Umowne znaki i komentarz obok kryteriów do pracy.

- Korzystanie z elektronicznej formy przekazania IZ, np. z funkcji „recenzja” w pakiecie aplikacji biurowych.
- Ustna, czteroelementowa informacja zwrotna nauczyciela dla ucznia.
- Informacja zwrotna koleżeńska otrzymana od innego ucznia i zawierająca co najmniej dwa elementy: wskazanie tego, co jest dobre w pracy oraz jej braków.
- Informacja zwrotna ucznia dla samego siebie, czyli samoocena – uświadomienie sobie mocnych stron pracy i niedociągnięć w niej.

Rady Danuty Sterny (OK):

- Ustalić samemu ze sobą (a może też z uczniami), które prace warto opatrzyć komentarzem. Prace typu: podaj datę, wstaw prawidłową odpowiedź, nie są tego warte. Warto oceniać kształtująco to prace, w których widać myślenie ucznia i które jednocześnie mogą być informacją dla nauczyciela, gdzie i z czym uczeń ma problem.
- Częstość podawania informacji zwrotnej, nie jest tak ważna jak jej jakość por. badania edukacyjne profesora Hattiego (zmiana w podejściu do OK).
- Informacja zwrotna powinna odnosić się tylko do wcześniej ustalonych kryteriów (błędy nauczycielskie: odnoszenie się do błędów spoza kryteriów, ogólniki typu: dobra praca, robisz postępy, jesteś zdolny, popracuj więcej - nie są one uczniowi potrzebne (doceniajmy konkret), a czasami wręcz szkodliwie działają na motywację ucznia.
- Informacja zwrotna bieżąca nie musi być pełna. Nauczyciele nie są świadomi, że udzielają jej stale podczas lekcji, gdy przyglądają się pracy indywidualnej uczniów lub pracy w grupach.

5.2.7. Samoocena i ocena koleżeńska

Kiedy uczniowie sami muszą określić, co potrafią, a czego nie umieją, widzą wyraźnie związek między lekcją a oceną.

Zdanie uczniów jest tak samo ważne jak zdanie nauczyciela – czują się dowartościowani.

Uczniowie mogą sami ocenić, ile się nauczyli i co jeszcze muszą zrobić, aby osiągnąć wyznaczony cel. Wiedzą, jak oceniać, bo znają kryteria i cele, które nauczyciel postawił na lekcji.

Ocena koleżeńska pomaga im w uczeniu się i czyni z nich aktywnych uczestników tego procesu. Wyzwała ich samodzielność, kształtuje umiejętności komunikacji społecznej.

Samoocena i ocena koleżeńska mogą być wykorzystane przez nauczyciela przy podsumowaniu lekcji.

5.2.8. Zrealizowanie celów lekcji – podsumowanie

W części końcowej lekcji „sprawdzenie stopnia osiągnięcia zakładanych celów to kluczowa czynność nauczyciela, która ukazuje skuteczność jego działań dydaktycznych na lekcji. Pozwala na zorientowanie się, jaki jest stan wiedzy uczniów po lekcji w porównaniu z ich wiedzą z początku lekcji, które zagadnienia wymagają jeszcze wyjaśnienia jakie umiejętności należy jeszcze ćwiczyć.

Sprawdzenie stopnia osiągnięcia celów lekcyjnych może przyjąć różne formy, np. pytania o zrozumienie poszczególnych zagadnień, krótkiej kartkówki lub krzyżówki na zakończenie lekcji, rozmowy w parach uczniowskich o tym co było najważniejsze na lekcji”.⁸

Elementy podsumowania lekcji wg Arendsa (Arends R.I., Uczymy się nauczać, WSiP, Warszawa)

- sprawdzenie stopnia zrozumienia
- informacja zwrotna
- chwalenie
- kontrola
- ocenianie

W jaki sposób nauczyciel może sprawdzić, czy cele lekcji zostały zrealizowane?

1. Technika zdań podsumowujących/niedokończonych (por. Merrill Harmin „Duch klasy”). Zdania podsumowujące wywieszane są w widocznym miejscu w salach lekcyjnych, naklejone na drzwiach, aby nauczyciel i uczniowie nie zapominali o tym ważnym elemencie lekcji OK, np.:

- Dziś dowiedziałem się, że...
- Przypomniałem sobie, że...
- Zrozumiałem, że...
- Zaskoczyło mnie to, że...
- Chciałbym się dowiedzieć więcej o...
- Teraz zdaję sobie sprawę, że...
- Zdziwiło mnie to, że...
- Zaczynam się zastanawiać...
- Nie mogę się zgodzić...
- Uprzytomniłem sobie, że...

2. IZ od uczniów – za pomocą kciuka/buźki

„Rozumiem” – kciuki w górę; buźka uśmiechnięta
„Mam pytania” – kciuki poziomo; buźka normalna
„Nie rozumiem” – kciuki w dół; buźka smutna).

⁸ Violetta Panfil-SmolińskaKPCEN w Bydgoszczy, O czym należy pamiętać, aby poprowadzić dobrą lekcję?
file:///C:/Users/Janina/AppData/Local/Temp/Violetta_Panfil-Smolinska_O_czym_należy_pamiętac.pdf

Nauczyciel reaguje adekwatnie do sytuacji.

3. Niepodnoszenie rąk i losowanie uczniów do odpowiedzi

Nauczyciel daje czas uczniom na przygotowanie odpowiedzi samodzielnie lub w parach, a następnie losuje ucznia, który jej udziela.

W ten sposób otrzymuje informację o uczeniu się każdego ucznia, nie tylko tych, którzy się zazwyczaj zgłaszają.

4. Minutowe podsumowanie

Uczniowie przez minutę zapisują najważniejsze rzeczy, których się nauczyli (użyteczne, znaczące, zaskakujące, warte zapamiętania itp.).

Można tę technikę stosować zarówno w trakcie lekcji, jak i na jej końcu.

5. Techniki graficzne pomocne w uzyskaniu IZ od uczniów

TARCZA- Na środku rysujemy duży okrąg, który możemy podzielić na mniejsze części. Każda część będzie odpowiadać za inne zagadnienie. Uczniowie mają za zadanie podejść do okręgu i postawić kropkę – im bliżej środka, tym lepsza ocena. Jeżeli sytuacja na to pozwoli, możemy poprosić również o komentarz – dlaczego stawiasz kropkę w tym miejscu.

TERMOMETR – im więcej się nauczyłem, tym wyższa temperatura.

Wysoka temperatura – wszystko rozumiem

Średnia temperatura – mam pytania, nie wszystko rozumiem

Niska temperatura – nie rozumiem

6. Kosz na śmieci i walizka

Na tablicy rysujemy 2 duże identycznej wielkości, obiekty: kosz na śmieci i walizkę.

Uczniowie przyklejają karteczki w wybranym obiekcie:

- w koszu (co się im nie podobało, czego nie zrozumieli i chcą wyrzucić)
- w walizce (co się im podobało, co chcieliby robić częściej, co chcą zabrać ze sobą)

7. Światła drogowe

Uczniowie, którzy rozumieją omawiane na lekcji zagadnienie, sygnalizują to na prośbę nauczyciela podniesieniem kartki w kolorze **zielonym** (sygnał: „mogę iść dalej”).

Ci, którzy mają pytania, pokazują kartkę **żółtą** (światło żółte), a klasa wspólnie z nauczycielem szuka odpowiedzi na pytania.

Uczniowie, którzy nie rozumieją omawianych zagadnień, sygnalizują to kartką **czerwoną** („stop, nie mogę iść dalej”). Nauczyciel wyjaśnia im to, czego nie rozumieją;

8. Głosowanie

Odczytujemy kolejne punkty NaCoBeZU, przy każdym punkcie uczniowie poprzez podniesienie ręki sygnalizują, czy osiągnęli dane kryterium.

Zapisujemy wyniki głosowania i decydujemy, do których punktów musimy wrócić. Osiągnięte punkty można symbolicznie zetrzeć, skreślić, oznaczyć.

9. Wyściówka

Każdy uczeń na podsumowaniu lekcji otrzymuje kartkę z merytorycznym pytaniem/ pytaniami dotyczącym zagadnień ujętych w NaCoBeZU do lekcji. Uczniowie wypełniają karteczki i oddają nauczycielowi, wychodząc z sali.

10. Quiz, krzyżówka, rebus

Powinny się w nich znaleźć pytania odnoszące się do NaCoBeZU do lekcji, porządkujące wiedzę uczniów.

11. Runda bez przymusu

Wszyscy siadają w kręgu (albo, pozostając w ławkach, odwracają się tak, żeby wszystkich widzieć) i po kolei bardzo krótko podsumowują zajęcia - co było dla uczniów najciekawsze, czego nowego się dowiedzieli, co ich zaskoczyło, co chcieliby jeszcze przećwiczyć.

Jeśli ktoś naprawdę nie chce zabrać głosu, może powiedzieć „pas” albo „dziś dziękuję”, nauczyciel zachęca jednak wszystkich do choćby najkrótszych wypowiedzi.

5.3. Błędy i pułapki oceniania szkolnego

Ocenianie szkolne poza swoją rolą konstruktywną może pełnić również funkcje destrukcyjne.

Funkcje destrukcyjne:

- 1) selekcyjna – służy do wyłonienia w klasie uczniów wybitnych i szczególnie uzdolnionych;
- 2) dyscyplinująca – porządkuje pracę na lekcji, ale także pomaga w utrzymaniu samodyscypliny;
- 3) różnicująca – określa pozycję danego ucznia w grupie w porównaniu z innymi.

Niekorzystne strony oceniania dla uczniów:

1. selekcjonowanie na uczniów lepszych i gorszych;
2. trudności w zachowaniu partnerskich/dobrych relacji nauczyciel-uczeń;
3. uczenie się uczniów „dla stopnia”;
4. stres.

Błędy nauczycieli w ocenianiu uczniów

1. Nieplanowana, nieprzemyślana i bezcelowa kontrola.
2. Brak systematycznego oceniania ucznia w ciągu semestru/roku szkolnego. / Zbyt częste „odpytywanie” uczniów na lekcji.
3. Brak jawnych, obiektywnych i zrozumianych przez uczniów kryteriów oceny/ nieznaną wymagalność wymagań.
4. Zbyt częste ocenianie przede wszystkim wiedzy uczniów, a nie ich umiejętności.

5. Stosowanie punktacji przeliczanej na oceny bez właściwego wyważenia punktów. Sumowanie punktów za różne umiejętności.

Uwaga!

- *Nie należy stawiać więcej niż jednej oceny za jeden sprawdzian lub odpowiedź.*
 - *Nie należy przyjmować stałych współczynników procentowych dla skali stopni szkolnych.*
 - *Nie zaleca się odejmowania punktów za błędy w testach i sprawdzianach.*
6. Nieuwzględnianie indywidualnych cech i możliwości ucznia.
 7. Brak informacji zwrotnej, pozwalającej na korygowanie przez ucznia obrazu jego osiągnięć (brak wyczerpujących komentarzy do wystawianych stopni, odwlekanie w czasie oddawania sprawdzianów);
 8. Kładzenie nacisku na negatywy w komentarzu do oceny.
 9. Subiektywizm w ocenianiu poziomu i jakości pracy – jako efekt braku standardów w ocenianiu.
 10. Tworzenie niekorzystnej atmosfery wokół ucznia, stwarzanie klimatu zagrożenia.
 11. Stronniczość (kierowanie się osobistymi sympatiami lub stopniami wystawianymi przez innych nauczycieli – uleganie presji grupy zawodowej).
 12. Etykietowanie uczniów.
 13. Traktowanie ocen jako narzędzi budowania autorytetu nauczyciela.
 14. Kierowanie się własnymi emocjami, stereotypami myślowymi.

Błędy uwarunkowane cechami osoby oceniającej

1. Zaniżona lub zawyżona samoocena.
2. Wysoki poziom autorytarności.
3. Iluzja nieomyślności.
4. Brak motywacji do doskonalenia siebie.
5. Schematyzm w myśleniu i działaniu, mała tolerancja na wieloznaczność.
6. Niska dyspozycyjność.
7. Rutyna zawodowa.
8. Egocentryzm.
9. Uległa lub agresywna postawa życiowa.
10. Zależność od autorytetów i stereotypów.
11. Stany napięć i konfliktów wewnętrznych.
12. Wypalenie zawodowe.
13. Wysoki poziom neurotyczności i nieakceptowanie samego siebie.
14. Stany napięć i konfliktów wewnętrznych.

15. Niechęć do wglądu we własną psychikę, brak motywacji do doskonalenia siebie.
16. Mała złożoność struktur poznawczych (niewiele kategorii poznawczych i percepcyjnych zmniejsza trafność postrzegania).
17. Konkretność umysłu i postrzeganie innych na zasadzie „czarno – białej”.
18. Niska dyspozycyjność.
19. Rutyna zawodowa.

Błędy nauczyciela w procesie dydaktycznym

1. Przyjęcie założenia, że uczniowie muszą się uczyć niejako z definicji.
2. Niewykorzystywanie osobistych doświadczeń uczniów.
3. Nieodwoływanie się do wyobraźni uczniów.
4. Bierny start (otwórzcie książki na stronie...).
5. Krytykowanie skojarzeń.
6. Brak świadomości celu lekcji. /Brak celów lekcji. /Uczniowie nie rozumieją celów lekcji.
7. Brak zachowań ośmielających uczniów do wypowiedzania się.
8. Domaganie się pełnej wiedzy, odwzorowania cytatów.
9. Błędnie sformułowane pytania.
10. Krytykowanie skojarzeń.
11. Reglamentowanie czasu odpowiedzi i liczby pytań naprowadzających na właściwy tok rozumowania –czyli uczeń „lepszy” dostaje więcej czasu na odpowiedź albo otrzymuje wskazówki naprowadzające, a uczeń „gorszy” musi odpowiadać błyskawicznie.
12. Preferowanie oceniania zadań rozwiązywanych „na czas” – klasówka, kartkówka.

Najczęstsze psychologiczne pułapki oceniania

1. ***Efekt „halo”*** – jedna pozytywna lub negatywna cecha wpływa na ocenę.
2. ***Tendencja do uśredniania*** (tzw. tendencja centralna) – unikanie ocen bardzo wysokich lub bardzo niskich. Polega na niewykorzystywaniu krańcowej skali ocen, czyli na pomijaniu oceny celującej i niedostatecznej i wystawianiu ocen dobrych bądź dostatecznych. Nauczyciele stosują ten krok w celu zabezpieczenia się przed popełnieniem dużego błędu
3. ***Błąd pobłażliwości lub surowości.***
4. ***Błąd ostatniego wrażenia*** – aktualna ocena jest zdominowana przez poprzednie.
5. ***Błąd projekcji*** – ocena przez pryzmat własnych przekonań.

6. **Efekt kontrastu** – na ocenę prac pisemnych wpływa kolejność ich oceniania; „naturalną” tendencją nauczycieli jest zawyżanie stopni prac ocenianych jako pierwsze oraz zaniżanie stopni prac ocenianych w dalszej kolejności.
7. **Efekt samospelniającej się przepowiedni** – Konsekwencją sklasyfikowania ucznia jako tego lepszego jest zwykle ocenianie jego wypowiedzi bądź prac pisemnych jako lepszych.
8. **Błąd wzmacniania negatywnych stanów rzeczy** – skupienie uwagi na błędnych rozwiązaniach.
9. **Błąd atrybucji** – uczniom wyglądającym naszym zdaniem gorzej niż inni, skłonni jesteśmy przypisywać niższe kompetencje intelektualne, złe intencje.
10. **Efekt kontrastu**: prace, bądź też wypowiedzi uczniów otrzymują zawyżone oceny, jeśli występują po wytworach bardzo słabych i odwrotnie zaniżone oceny, jeśli poprzedzały je wytwory bardzo dobre.
11. **Efekt pierwszeństwa** – surowiej oceniane są błędy, kiedy pojawiają się na początku pracy czy też wypowiedzi niż na końcu. W dyskusjach różnego rodzaju efekt ten przejawia się tym, że argumenty pierwszego mówcy wywierają większe wrażenie niż kolejnych.
12. **Efekt świeżości** – przeciwny do efektu pierwszeństwa, stwierdza się go rzadziej, ale bywa zauważalny, zwłaszcza tam, gdzie dla oceny ważna jest pamięć, czyli zapamiętywanie informacji. Efekt świeżości polega na przecenianiu końcowego fragmentu pracy lub wypowiedzi.
13. **Efekt aureoli**: zniekształcenie polegające na przenoszeniu ocen z jednego zadania na drugie albo z jednych aspektów zadania (lub cech osoby) na inne. Polega on na tym, że jeśli jakaś jedna cecha ocenianej osoby albo wytworu została oceniona pozytywnie, to mamy skłonność przypisywania tej osobie również innych cech pozytywnych.
14. **Widzenie świata przez różowe bądź przeciwnie, czarne okulary** – humor nauczyciela ma wpływ na oceny jakie stawia.
15. **Błąd perspektywy i generalizacji** – im lepiej nauczyciel zna i lubi danego ucznia, tym lepiej go ocenia, poszerzając granice tolerancji dla braków w wiedzy/umiejętności.
16. **Efekt asymilacji** – przeciętna praca jest oceniana wyżej dlatego, że prace pozostałych uczniów są dobre. Nauczyciel podciąga ocenę, aby wyniki były jednolite. Podobnie dzieje się, gdy wszystkie prace są słabe, a tylko jedna jest lepsza. Wtedy jej autor otrzymuje zaniżony stopień (tzw. równanie w dół).

Ważne!

1. Poczucie niedoceny jest szczególnie demobilizujące u uczniów mało zdolnych, ponieważ mają oni mniejsze możliwości pokonania wszelkich trudności w zdobywaniu umiejętności i wiadomości

2. Uczniowie ci reagują wycofaniem się lub bardzo niekonwencjonalnymi zachowaniami, aby chociaż w ten sposób zaistnieć, „odegrać się”.
3. Niewielka różnica w stopniach, według uczniów, nie jest warta wysiłku ani podejmowania ryzyka porażki.
4. Ocena może ucznia „uskrzydlać” bądź skutecznie zniechęcać i być przyczyną wzmagającą trudności szkolne. Uczniowie, którzy są niedocenieni – przestają się uczyć, nie wierzą, że mogą osiągnąć sukces.
5. Nie wierząc, że mogą odnieść sukces, w ogóle nie starają się o to. Przyznają, że przyczyną szkolnych problemów jest brak ich własnych starań, ale nie są przekonani, że gdyby włożyli więcej wysiłku– mogliby ten sukces osiągnąć.

C.

Obszar: **Pomoc psychologiczno-pedagogiczna**

1. Obowiązki wychowawcy klasy i nauczycieli w zakresie wspierania uczniów
2. Procedury organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Zadania nauczyciela i wychowawcy we wspieraniu uczniów
3. Materiał pomocniczy do obserwacji świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy z uczniem z dysleksją.

1. Obowiązki wychowawcy klasy i nauczycieli w zakresie wspierania uczniów.

§... 1. W zakresie organizacji pomocy w psychologiczno-pedagogicznej uczniom powierzonej klasy **do obowiązków wychowawcy** należy:

- 1) przeanalizowanie dostarczonych przez rodziców orzeczeń z poradni psychologiczno-pedagogicznej i wszczęcie postępowania;
- 2) przeanalizowanie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej i wstępne zdefiniowanie trudności / zdolności uczniów;
- 3) przyjmowanie uwag i opinii nauczycieli pracujących z daną klasą o specjalnych potrzebach edukacyjnych uczniów;
- 4) określanie mocnych stron, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
- 5) określenie specjalnych potrzeb ucznia samodzielnie lub we współpracy z grupą nauczycieli prowadzących zajęcia w klasie;
- 6) w przypadku stwierdzenia, że uczeń wymaga pomocy psychologiczno-pedagogicznej wszczęcie właściwego postępowania;
- 7) wnioskowanie o objęcie wychowanka pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- 8) złożenia wniosku do dyrektora szkoły o uruchomienie sformalizowanej formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi – w ramach form pomocy możliwych do uruchomienia w szkole;
- 9) **skuteczne** - pisemne - poinformowanie rodziców o zalecanych formach pomocy dziecku; w przypadku pisma wychodzącego na zewnątrz wychowawca jest obowiązany zachować zasady obowiązujące w Instrukcji Kancelaryjnej;
- 10) monitorowanie organizacji pomocy i obecności ucznia na zajęciach; informowanie rodziców i innych nauczycieli o efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej i postępach ucznia;
- 11) angażowanie rodziców w działania pomocowe swoim dzieciom;
- 12) prowadzenie dokumentacji rejestrującej podejmowane działania w zakresie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom swojej klasy, w tym **Kart dostosowań wymagań edukacyjnych oraz Kart obserwacji uczniów**;
- 13) stałe kontaktowanie się z nauczycielami prowadzącymi zajęcia w klasie w celu ewentualnego wprowadzenia zmian w oddziaływaniach pedagogicznych i psychologicznych oraz **dokonania ewaluacji typu „in - term” – w trakcie i ewaluacji „in - post” – na zakończenie**;

2. Wychowawca realizuje zadania poprzez:

- 1) świadczenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy z uczniem;

- 2) bliższe poznanie uczniów, ich zdrowia, cech osobowościowych, warunków rodzinnych i bytowych, ich potrzeb i oczekiwań; zdobycie rzetelnej wiedzy o uczniu i jego środowisku; wychowawca poznaje ucznia i jego sytuację poprzez rozmowy z nim i jego rodzicami, obserwacje zachowań ucznia i jego relacji z innymi, analizę zauważonych postępów w rozwoju dziecka związanych z edukacją i rozwojem społecznym; sam wchodzi w relację z uczniem i ma szansę dokonywać autorefleksji związanej z tym, co się w tej relacji dzieje; dodatkowo ma możliwość analizowania dokumentów (orzeczenia, opinii, dokumentacji medycznej udostępnionej przez rodzica, itp.), analizowania wytworów dziecka. Może mieć również dostęp do wyników badań prowadzonych przez specjalistów i do pogłębionej diagnozy;
- 3) rozpoznawanie i diagnozowanie możliwości psychofizycznych oraz indywidualnych potrzeb rozwojowych wychowanków; rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów, z tym, że nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej prowadzą obserwację pedagogiczną mającą na celu rozpoznanie u uczniów trudności w uczeniu się, deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych oraz ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się;
- 4) dostosowywanie wymagań edukacyjnych do potrzeb i możliwości uczniów (prowadzenie **Kart dostosowań wymagań edukacyjnych - nie jest to obowiązkowe**);
- 5) rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu szkoły;
- 6) indywidualizowanie pracy z uczniem na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia;
- 7) prowadzenie działań służących wszechstronnemu rozwojowi ucznia w sferze emocjonalnej i behawioralnej;
- 8) rozwijanie pozytywnej motywacji uczenia się, wdrażanie efektywnych technik uczenia się;
- 9) stosowanie oceniania wspierającego ucznia z zachowaniem przede wszystkim charakteru motywującego oceny, w tym przekazywanie podczas różnych form oceniania informacji zwrotnej zawierającej 4 elementy:
 - a) wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia,
 - b) odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia, aby uzupełnić braki w wiedzy oraz opanować wymagane umiejętności,
 - c) przekazanie uczniowi wskazówek, w jaki sposób powinien poprawić pracę,
 - d) wskazanie uczniowi sposobu w jaki powinien pracować dalej.
- 10) udział w pracach Zespołu d.s. pomocy psychologiczno-pedagogicznej (Zespołu Wspierającego) dla uczniów z orzeczeniami;

- 11) tworzenie środowiska zapewniającego wychowankom prawidłowy rozwój fizyczny i psychiczny, opiekę wychowawczą oraz atmosferę bezpieczeństwa i zaufania;
- 12) ułatwianie adaptacji w środowisku rówieśniczym oraz pomoc w rozwiązywaniu konfliktów z rówieśnikami;
- 13) pomoc w rozwiązywaniu napięć powstałych na tle konfliktów rodzinnych, niepowodzeń szkolnych spowodowanych trudnościami w nauce;
- 14) utrzymywanie systematycznego kontaktu z nauczycielami uczącymi w powierzonej mu klasie w celu ustalenia zróżnicowanych wymagań wobec uczniów i sposobu udzielania im pomocy w nauce;
- 15) wdrażanie uczniów do wysiłku, rzetelnej pracy, cierpliwości, pokonywania trudności, odporności na niepowodzenia, porządku i punktualności, do prawidłowego i efektywnego organizowania sobie pracy;
- 16) systematyczne interesowanie się postępami (wynikami) uczniów w nauce: zwracanie szczególnej uwagi zarówno na uczniów szczególnie uzdolnionych, jak i na tych, którzy mają trudności i niepowodzenia w nauce, analizowanie wspólnie z wychowankami, samorządem klasowym, nauczycielami i rodzicami przyczyn niepowodzeń uczniów w nauce, pobudzanie dobrze i średnio uczących się do dalszego podnoszenia wyników w nauce, czuwanie nad regularnym uczęszczaniem uczniów na zajęcia lekcyjne, badanie przyczyn opuszczania przez wychowanków zajęć szkolnych, udzielanie wskazówek i pomocy tym, którzy (z przyczyn obiektywnych) opuścili znaczną ilość zajęć szkolnych i mają trudności w uzupełnieniu materiału;
- 17) tworzenie poprawnych relacji interpersonalnych opartych na życzliwości i zaufaniu, m.in. poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych, wycieczek, biwaków, rajdów, obozów wakacyjnych, zimowisk, wyjazdów na „zielone szkoły”;
- 18) tworzenie warunków umożliwiających uczniom odkrywanie i rozwijanie pozytywnych stron ich osobowości: stwarzanie uczniom warunków do wykazania się nie tylko zdolnościami poznawczymi, ale także - poprzez powierzenie zadań na rzecz spraw i osób innych - zdolnościami organizacyjnymi, opiekuńczymi, artystycznymi, menedżerskimi, przymiotami ducha i charakteru;
- 19) współpracę z pielęgniarką szkolną, rodzicami, opiekunami uczniów w sprawach ich zdrowia, organizowanie opieki i pomocy materialnej uczniom;
- 20) udzielanie doraźnej pomocy uczniom w sytuacjach kryzysowych z wykorzystaniem zasobów ucznia, jego rodziny, otoczenia społecznego i instytucji pomocowych.
- 21) udzielanie pomocy, rad i wskazówek uczniom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, występowanie do organów przedszkola/szkoły/placówki i innych instytucji z wnioskami o udzielenie pomocy.

§1. Do **obowiązków każdego nauczyciela** w zakresie wspierania uczniów i świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom należy:

- 1) świadczenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej **w bieżącej pracy z uczniem**;
- 2) udział w pracach **Zespołu wychowawczego** przy opracowywaniu zintegrowanych działań nauczycieli w celu podniesienia efektywności uczenia się i poprawy funkcjonowania ucznia w szkole;
- 3) **udział w pracach zespołu oceniającego efektywność świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej i planującego dalsze działania** oraz zebraniach organizowanych przez wychowawcę;
- 4) **prowadzenie obserwacji** (dokumentowanie w postaci kart obserwacji) w celu zdiagnozowania trudności lub uzdolnień uczniów;
- 5) rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów, z tym, że nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej prowadzą obserwację pedagogiczną (udokumentowaną arkuszami obserwacji) mającą na celu rozpoznanie u uczniów trudności w uczeniu się, deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych oraz ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się;
- 6) rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu szkoły;
- 7) określanie mocnych stron, predyspozycji i uzdolnień uczniów;
- 8) zgłaszanie zauważonych specjalnych potrzeb uczniów wychowawcy klasy;
- 9) **dostosowanie wymagań edukacyjnych uczniom do indywidualnych potrzeb** rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia:
 - a) posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – na podstawie tego orzeczenia oraz ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, opracowanym dla ucznia na podstawie przepisów w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych albo przepisów w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach,
 - b) posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania - na podstawie tego orzeczenia,

- c) posiadającego opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się lub inną opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej - na podstawie tej opinii,
- d) nieposiadającego orzeczenia lub opinii, który objęty jest pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu/szkole/placówce - na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów, o którym mowa w przepisach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach,
- 10) uzupełnianie **Karty dostosowań wymagań edukacyjnych** prowadzonych przez wychowawcę w obszarze dostosowania treści przedmiotowych;

2. Sposób dostosowania wymagań edukacyjnych dla uczniów, o których mowa w ust. 1 pkt 4 nauczyciel odnotowuje kolorem zielonym w opracowanych wymaganiach edukacyjnych dla oddziału /grupy.

3. Zaleca się **indywidualizowanie pracy z uczniem** na obowiązkowych i dodatkowych zajęciach edukacyjnych, odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, np. poprzez:

a) prowadzenie lekcji na kilku poziomach nauczania przez:

Dzielenie uczniów na grupy, które w zależności od tematu i rodzaju wykonywanych zadań różnią się liczebnością i składem, np.

- każda grupa składa się z uczniów o zróżnicowanych uzdolnieniach wiadomościach. Uczniowie z trudnościami współpracują ze zdolniejszymi i uczą się od nich. Wyniki pracy grupy referuje najstarszy uczeń w zespole, a pozostali mogą jego wypowiedź uzupełniać,
- każdą grupę tworzą uczniowie o zbliżonym poziomie wiedzy i podobnych kompetencjach. Nauczyciel różnicuje zadania stawiane przed poszczególnymi grupami i tak je dobiera, aby były one jak najbardziej dopasowane do możliwości uczniów wchodzących w skład danego zespołu.

Akceptowanie faktu, że każdy uczeń pracuje w swoim własnym rytmie i na odpowiednim dla siebie poziomie. Określenie limitu czasu na daną pracę – najlepiej dać go za dużo, tak żeby uczniowie mogli „*pokonać zegar*”.

Stosowanie na lekcjach kart dydaktycznych, kart pracy, które umożliwiają każdemu uczniowi omawianie kolejnych partii materiału w swoim własnym tempie. Dawanie poleceń typu: „*Spróbuj rozwiązać*”, „*Zrób które możesz*”, „*Zrób, ile możesz*”, „*Rozwiąż, które chcesz*”, „*Napisz, ile zdążysz*”.

Wykorzystywanie materiałów odwołujących się do wielu zmysłów: multimedialnych gier dydaktycznych, lamigłówek, krzyżówek, domina itp.

Stosowanie metod polisensorycznych, czyli wielozmysłowego uczenia się (prezentacje multimedialne, programy komputerowe, modele, makiety itp.) oraz metod interaktywnych (burza mózgów, mapa mentalna, plakat/folder, portfolio, eksperymenty/ doświadczenie, instruktaż, praca konstrukcyjna itp.)

Wykorzystywanie pierwszej lekcji z nowego tematu lub działu do aktywowania uczniów z trudnościami. Można np. prosić ich o wyjaśnienie nowego pojęcia, rozwiązanie prostego przykładu na tablicy lub wskazanie odpowiednich wielkości. Przeważnie polecenia wykonywane są poprawnie, co jest podstawą do wystawienia pozytywnej oceny.

Upewnienie się, że zlecone uczniowi zadania lub ćwiczenie ma wyraźną strukturę, jest dobrze określone i mieści się w granicach jego możliwości. Pierwsza część nich będzie łatwa lub na tyle mu znajoma, żeby mógł ją prawidłowo wykonać i już na wstępie doświadczyć sukcesu.

Dopilnowanie, by uczeń powtórzył instrukcję w celu upewnienia się, że wie, co ma robić.

b) stosowanie różnych metod podpowiedzi:

Formułowanie jasnych, konkretnych pytań lub doprowadzanie na właściwy trop, co musi być zrobione, aby osiągnąć pożądaną poziom wykonania.

Podawanie na kartkach dyspozycji, które pozwolą krok po kroku znaleźć odpowiednie rozwiązanie, np. zadanie pytań naprowadzających, będących wskazówką, w jaki sposób wykonać daną formę ćwiczeniową.

Wcześniejsze podawanie szczegółowych zagadnień do tematu, z poleceniem zebrania materiałów dotyczących jednego, wybranego zagadnienia.

Przedstawienie wzoru wykonania zadania, np.:

- gotowych wzorów, ale na inny temat niż opracowany w klasie,
- tekstu rozwiązania na opracowany temat, ale z lukami do uzupełnienia,
- podanie na kartkach słowniczków tematycznych, wyjaśnień obcych wyrazów lub trudniejszych pojęć, których zastosowanie pomoże rozwiązać zadanie.

c) aranżowanie współpracy między uczniami:

Sadzanie w ławkach uczniów z trudnościami przy uczniach przeciętnych, z którymi się przyjaźnią i poprosić tych drugich, żeby pomagali im przy rozwiązywaniu zadań, przypominali o upływie czasu itp.

Przy powtarzaniu omówionego materiału i utrwalaniu wiedzy stosowanie autotestów typu:

- „*dyktando twórcze*”, gdzie uczniowie sami w małych grupach układają tekst do zapisania, a najlepszy z nich - „nauczyciel” - dyktuje go wszystkim,
- „*moja klasówka*” - uczniowie konstruują po dwa lub trzy pytania bądź zadania dla kolegi z ławki i sami oceniają ich wykonanie.

Staranie się, aby każdy uczeń z trudnościami odrabiał lekcje lub przygotowywał się do sprawdzianu z kolegą, który mieszka blisko niego.

d) różnicowanie prac domowych pod względem stopnia trudności, sposobu i formy wykonania:

Dokładne wyjaśnianie tematu, treści i celu pracy domowej oraz ukazanie związku z zagadnieniami omawianymi na zajęciach.

Mobilizowanie uczniów do odrabiania zadań domowych poprzez systematyczną kontrolę prowadzoną przez nauczyciela.

Przydzielanie uczniom zróżnicowanych zadań: obowiązkowych, dodatkowych dla chętnych oraz proponowanych przez nich samych.

Podawanie instrukcji wykonawczej i techniki wykonania – udzielenie przez nauczyciela wskazówek rzeczowych i metodycznych, wskazanie środków potrzebnych do wykonania zadania domowego.

Udzielanie odpowiedzi na pytania uczniów i dodatkowych wyjaśnień.

Sprawdzanie, poprawianie i ocenianie przez nauczyciela każdej pracy domowej.

e) kontrola wiadomości i umiejętności:

Stosowanie wszelkich możliwych form: odpowiedzi słownych i pisemnych, rysunków, diagramów, układanek, krzyżówek, schematów, nagrań na dyktafon, prac wykonanych z użyciem piktogramów, wyciągów ze stron internetowych, wydruków, kopii z wydawnictw i z prasy, prezentacji multimedialnych.

Różnicowanie sprawdzianów, czyli takie ich przygotowanie, by:

- zadania sprawdzały wiadomości konieczne i podstawowe,
- zadania były ułożone w formie testów wyboru lub testów wielostronnego wyboru albo testów z lukami do uzupełnienia,
- punktacja do zadań była jednakowa, bez względu na ich stopień trudności,
- uczeń mógł opracować:
 - jeden temat lub jedno zadanie spośród dwóch lub trzech danych do wyboru,
 - wypowiedź na jeden temat, ale z możliwością wyboru dowolnej jej formy.
- pozwalanie uczniowi z trudnościami na korzystanie z notatek, podręcznika, kalkulatora, itp.

f) ocenianie postępów ucznia:

Ocenianie ucznia zgodnie z wpisami WZO, które dotyczą uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Informowanie o sytuacji oceniania, czyli zapoznanie z regułami: kiedy, co i jak będzie podlegało ocenie. Przed sprawdzianami można dawać uczniowi kartkę zawierającą szczegółowy zakres materiału do uzyskania pozytywnej oceny.

Dbanie o to, by:

- oceniać ucznia za to, czego się nauczył, a nie za to, czego jeszcze nie umie,
- nie pominąć w ocenie żadnych dobrych stron aktywności ocenianego ucznia,
- ocena była adekwatna do możliwości ucznia, a nie wynikała z porównania go z innymi,

- ocena miała charakter wspierający, zawierała konkretne wskazówki/instrukcje do dalszej pracy ucznia.
- g) stosowanie indywidualnych zaleceń wyrównawczych, które każdorazowo są dostosowywane do rodzaju ujawnionych u ucznia trudności, braków i zaległości, np. przez:

Umożliwienie indywidualnych spotkań ucznia z nauczycielem poprzez podanie do wiadomości uczniów stałych terminów konsultacji.

Powtarzanie z uczniami słabo opanowanych partii materiału, z zastosowaniem prostych i jasnych sformułowań typu: „narysuj”, „przeczytaj”, „wybierz”, „dopasuj” - nie należy stosować rozbudowanych poleceń o charakterze wyjaśniającym. Wszelkie wyjaśnienia muszą być poparte obrazem: rysunkiem, zdjęciem, makietą itp.

h) przygotowanie otoczenia wspierającego nauczyciela w indywidualizacji:

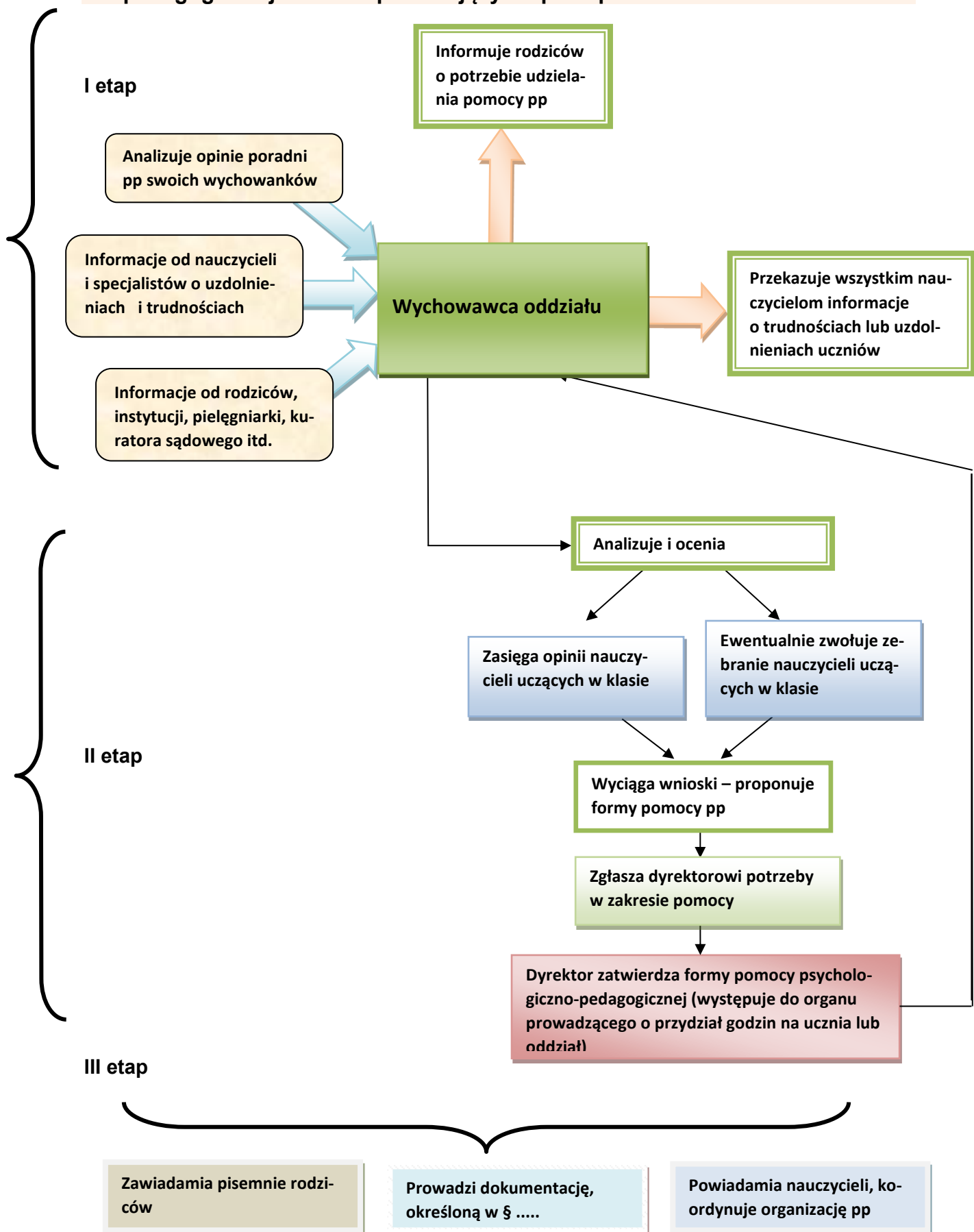
Przemyślane ustawienie ławek i krzeseł, umożliwiające różne formy aktywności uczniów w czasie lekcji. Jeśli lekcja prowadzona jest głównie w formie frontalnej, wskazane jest ustawienie wszystkich ławek w rzędach lub w formie stołu konferencyjnego. Jeśli przeważa praca w parach lub małych grupach, warto ustawić ławki w formie litery „U”, oddzielnych stolików lub tzw. rybiej ości.

Ustawienie na regałach pomocy dydaktycznych będących w codziennym użytku. W indywidualizacji pracy poprzez otwarte formy nauczania uczniowie mogą korzystać z wielu środków dydaktycznych, bez konieczności posiadania kompletu przez każdego ucznia.

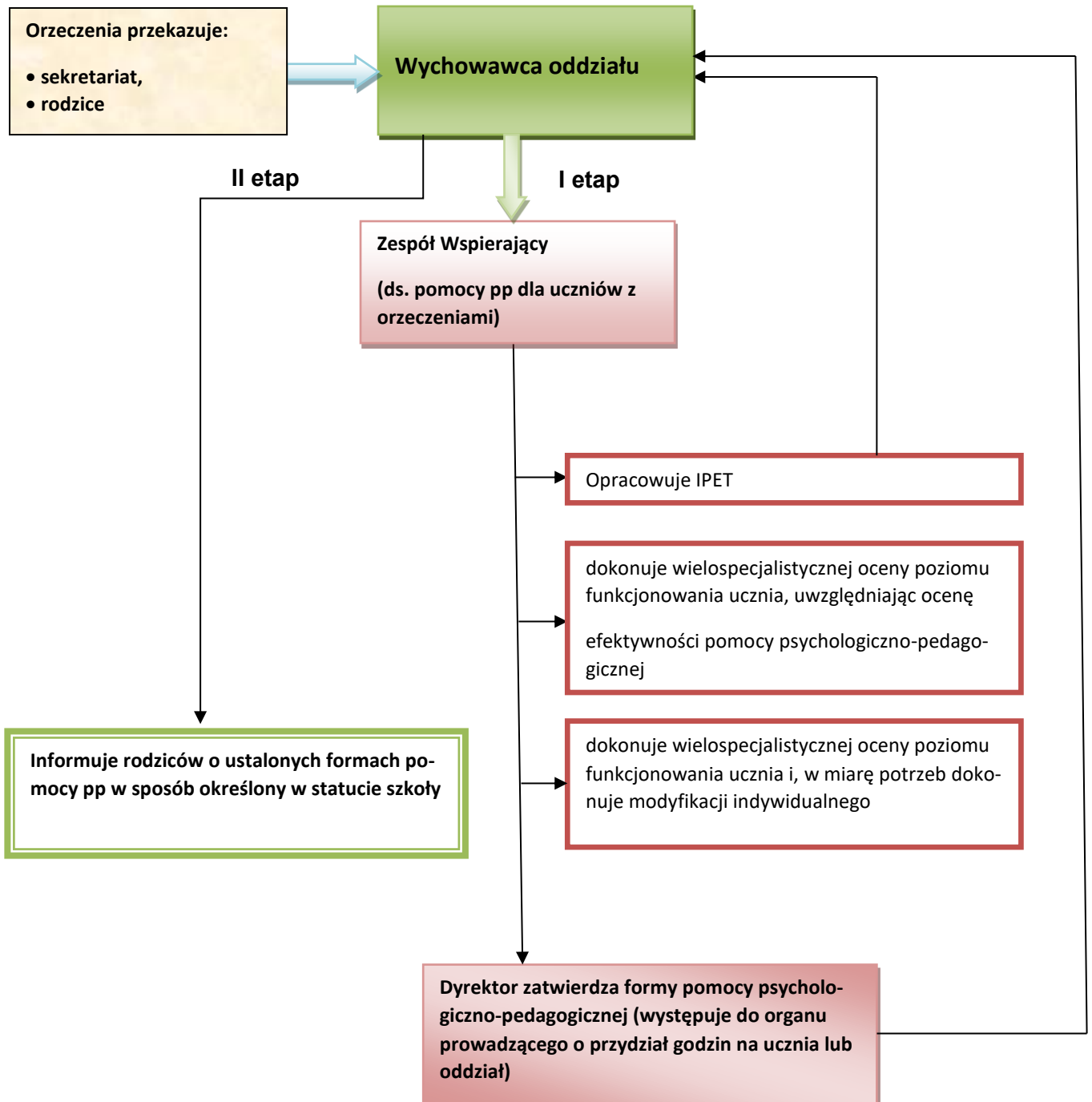
Zagospodarowanie ścian, drzwi, okien i parapetów na zamieszczanie informacji organizacyjnych, np. podziału uczniów na małe grupy, tygodniowego lub miesięcznego planu pracy czy instrukcji nt. odrabiania pracy domowej.

- dostosowywanie metody pracy do sposobów uczenia się ucznia,
- udział w zebraniach organizowanych przez wychowawcę klasy,
- komunikowanie rodzicom postępów ucznia oraz efektywności świadczonej pomocy,
- prowadzenie dokumentacji na potrzeby zajęć dodatkowych (*dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjno-kompensacyjnych, pracy z uczniem zdolnym i innych specjalistycznych*), zgodnie z obowiązującymi przepisami oświatowymi i wewnątrzszkolnymi,
- współdziałanie z innymi nauczycielami uczącymi w klasie w celu zintegrowania i ujednolicenia oddziaływań na ucznia oraz wymiany doświadczeń i komunikowania postępów ucznia,
- prowadzenie działań służących wszechstronnemu rozwojowi ucznia w sferze emocjonalnej i behawioralnej,
- udzielanie doraźnej pomocy uczniom w sytuacjach kryzysowych z wykorzystaniem zasobów ucznia, jego rodziny, otoczenia społecznego i instytucji pomocowych.
- stosowanie oceniania wspierającego ucznia z zachowaniem przede wszystkim charakteru motywującego oceny, w tym przekazywanie podczas różnych form oceniania informacji zwrotnej zawierającej 4 elementy:
 - ha) wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia,
 - hb) odnotowanie tego, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia, aby uzupełnić braki w wiedzy oraz opanować wymagane umiejętności,
 - hc) przekazanie uczniowi wskazówek, w jaki sposób powinien poprawić pracę,
 - hd) wskazanie uczniowi sposobu w jaki powinien pracować dalej.

2. Procedura postępowania przy organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom posiadającym opinie poradni.

Procedura postępowania w przypadku organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom z orzeczeniami.

3. Materiał pomocniczy do obserwacji świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy z uczniem z dysleksją

(wykorzystać przy obserwacji zajęć, na jego podstawie zrobić uwagi z obserwacji)

Przyczyny dysleksji

1. Zaburzenia przetwarzania wzrokowego lub wzrokowoprzestrzennego: zaburzenia uwagi, spostrzegania, pamięci i wyobraźni wzrokowej, często powiązane z zaburzeniami spostrzegania przestrzeni lub zaburzeniami motoryki rąk czy też koordynacji wzrokowo – ruchowej.
2. Zaburzenia przetwarzania językowego – zaburzenia uwagi, spostrzegania, pamięci i wyobraźni słuchowej dźwięków mowy (aspekt fonologiczny języka) i/lub zaburzenia innych funkcji językowych (aspekt syntaktyczny i semantyczny języka).
3. Zaburzenia integracji funkcji percepcyjno-motorycznych i językowych.

Zasady pracy z uczniem dyslektycznym

1. Unikać głośnego odpytywania z czytania przy całej klasie.
2. Ograniczać czytanie obszernych lektur do rozdziałów istotnych ze względu na omawianą tematykę, akceptować korzystanie z audiobooków, ekranizacji.
3. Kontrolować stopień zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń, szczególnie podczas sprawdzianów (*wolne tempo czytania, słabe rozumienie jednorazowo przeczytanego tekstu może uniemożliwić wykazanie się wiedzą z danego materiału*).
4. Ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania zmniejszyć ilość zadań(poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużyć czas pracy dziecka.
5. Ograniczać teksty do czytania i pisania na lekcji do niezbędnych notatek, których nie ma w podręczniku; jeśli to możliwe dać dziecku gotową notatkę do wklejenia.
6. Pisemne sprawdziany powinny ograniczać się do sprawdzanych wiadomości, stosowanie testów wyboru, zdań niedokończonych, tekstów z lukami – pozwoli to uczniowi skoncentrować się na kontrolowanej tematyce, a nie na poprawności pisania.
7. Wskazane jest preferowanie wypowiedzi ustnych. Sprawdzanie wiadomości powinno odbywać się często i dotyczyć krótszych partii materiału.
8. W ocenie pracy ucznia, zwłaszcza w przedmiotach ścisłych, wskazane jest uwzględnienie poprawności toku rozumowania, a nie tylko prawidłowości wyniku końcowego. Materiał programowy wymagający znajomości wielu wzorów, symboli, przekształceń można podzielić na mniejsze partie.
9. Dobrze jest posadzić dziecko blisko nauczyciela, dzięki temu zwiększy się jego koncentracja uwagi, ograniczeniu ulegnie ilość bodźców rozpraszających, wzrośnie

bezpośrednia kontrola nauczyciela, bliskość tablicy pozwoli zmniejszyć ilość błędów przy przepisywaniu.

10. Złagodzić kryteria wymagań z języków obcych.
11. Podczas oceny prac pisemnych nie uwzględniać poprawności ortograficznej lub oceniać ją opisowo. Należałoby pozwolić uczniom na korzystanie ze słowników ortograficznych podczas pisania wypracowań, prac klasowych.
12. W przypadku ucznia z dysgrafią wskazane jest akceptowanie pisma drukowanego, pisma na maszynie, komputerze, zwłaszcza prac obszernych (wypracowań, referatów). Nie należy również oceniać estetyki pisma, np. w zeszytach.

Symptomy zaburzeń i formy, metody, sposoby dostosowania wymagań u uczniów z dysleksją w zakresie poszczególnych przedmiotów nauczania

Język polski	
Objawy zaburzeń	Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań
<ol style="list-style-type: none"> 1. trudności w opanowaniu techniki czytania tj.: głoskowanie, sylabizowanie, przekręcanie wyrazów, domyślanie się, wolne lub nierówne tempo, pauzy, nie zwracanie uwagi na interpunkcję, 2. niepełne rozumienie treści tekstów i poleceń, uboższe słownictwo, 3. trudności w pisaniu, szczególnie ze słuchu, liczne błędy np.: mylenie z – s, d – t, k – g, 4. błędy w zapisywaniu zmiękczeń, głosek i – j, 5. błędy w zapisywaniu głosek nosowych ą – om, ę – em, 6. opuszczanie, dodawanie, przestawianie, podwajanie liter i sylab, 7. błędy gramatyczne w wypowiedziach ustnych i pisemnych, 8. trudności w formułowaniu wypowiedzi pisemnych na określony temat, 9. trudności w uczeniu się ze słuchu na lekcji, korzystaniu z wykładów, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. dyktanda sprawdzające można organizować indywidualnie, 2. błędów nie omawiać wobec całej klasy, 3. w przypadku trudności w redagowaniu wypowiedzi pisemnych uczyć tworzenia schematów pracy, planowania kompozycji wypowiedzi (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), 4. pomagać w doborze argumentów, jak również odpowiednich wyrażen i zwrotów, 5. nie obniżać ocen za błędy ortograficzne i graficzne w wypracowaniach, 6. podać uczniom jasne kryteria oceny prac pisemnych (wiedza, dobór argumentów, logika wywodu, treść, styl, kompozycja itd.), 7. dawać więcej czasu na prace pisemne, sprawdzać, czy uczeń skończył notatkę z lekcji,

<p>zapamiętywaniu, rozumieniu poleceń złożonych, instrukcji,</p> <p>10. trudności z zapamiętaniem liter alfabety, mylenie liter podobnych kształtem l – t – ł,</p> <p>11. mylenie liter zbliżonych kształtem, lecz inaczej ułożonych w przestrzeni b – d – g – p, w – m,</p> <p>12. opuszczanie drobnych elementów graficznych liter (kropki, kreski),</p> <p>13. błędy w przepisywaniu i pisaniu z pamięci,</p> <p>14. nieprawidłowe trzymanie przyborów do pisania,</p> <p>15. wolne tempo pisania, męczliwość ręki,</p> <p>16. niekształtne litery, nieprawidłowe łączenia – obniżona czytelność pisma,</p> <p>17. nieumiejętność zagospodarowania przestrzeni kartki.</p>	<p>8. w razie potrzeby skracać wielkość notatek,</p> <p>9. w przypadku trudności z odczytaniem pracy odpytać ucznia ustnie,</p> <p>10. pozwalać na wykonywanie prac na komputerze,</p> <p>11. usprawniać zaburzone funkcje –zajęcia korekcyjno-kompensacyjne.</p>
---	---

Języki obce

Objawy zaburzeń	Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań
<p>1. trudności z zapamiętaniem słówek, struktur gramatycznych,</p> <p>2. problemy z budowaniem wypowiedzi ustnych,</p> <p>3. trudności z rozumieniem i zapamiętywaniem tekstu mówionego lub nagrzanego na taśmę,</p> <p>4. problemy z odróżnianiem słów podobnie brzmiących,</p> <p>5. błędy w pisaniu – trudności z odróżnianiem wyrazów podobnych – gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter,</p>	<p>1. nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, dawać więcej czasu na zastanowienie się i przypomnienie słówek, zwrotów,</p> <p>2. dać więcej czasu na opanowanie określonego zestawu słówek,</p> <p>3. w fazie prezentacji leksyki zwolnić tempo wypowiedzianych słów i zwrotów, a nawet wypowiadać je przesadnie poprawnie,</p> <p>4. można pozwolić na korzystanie z dyktafonu podczas lekcji,</p> <p>5. nowe wyrazy objaśniać za pomocą polskiego odpowiednika, w formie opisowej, podania synonimu, antonimu,</p>

<ol style="list-style-type: none"> 6. trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych, 7. kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej, 8. gubienie drobnych elementów graficznych, opuszczanie i przestawianie liter, 9. trudności z poprawnym pisaniem, pomimo dobrych wypowiedzi ustnych, 10. kłopoty z zapisem wyrazów w poprawnej formie gramatycznej. 	<p>obrazka, tworzenia związku z nowym wyrazem,</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. w zapamiętywaniu pisowni stosować wyobrażanie wyrazu, literowanie, pisanie palcem na ławce, pisanie ze zróżnicowaniem kolorystycznym liter, 7. przy odczytywaniu tekstu przez nauczyciela pozwalać na korzystanie z podręcznika, 8. w nauczaniu gramatyki można stosować algorytmy w postaci graficznej (wykresów, tabeli, rysunków), 9. podczas prezentacji materiału zestawiać zjawiska gramatyczne języka polskiego ze zjawiskami gramatycznymi charakterystycznymi dla języka obcego, 10. prowadzić rozmówki na tematy dotyczące uczniów, 11. dać więcej czasu na wypowiedzi ustne i prace pisemne, 12. liberalnie oceniać poprawność ortograficzną i graficzną pisma, 13. oceniać za wiedzę i wysiłek włożony w opanowanie języka, kłaść większy nacisk na wypowiedzi ustne.
Matematyka, fizyka, chemia	
Objawy zaburzeń	Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań
<ol style="list-style-type: none"> 1. nieprawidłowe odczytywanie treści zadań tekstowych, 2. niepełne rozumienie treści zadań, polecień, 3. trudności z wykonywaniem działań w pamięci, bez pomocy kartki, 4. problemy z zapamiętywaniem reguł, definicji, tabliczki mnożenia, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. naukę tabliczki mnożenia, definicji, reguł wzorów, symboli chemicznych rozłożyć w czasie, często przypominać i utrwalać, 2. nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedzi, że uczeń będzie pytany, 3. w trakcie rozwiązywania zadań tekstowych sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją

<ol style="list-style-type: none"> 5. problemy z opanowaniem terminologii (np. nazw, symboli pierwiastków i związków chemicznych), 6. błędne zapisywanie i odczytywanie liczb wielocyfrowych (z wieloma zerami i miejscami po przecinku), 7. przestawianie cyfr (np. 56 – 65), 8. nieprawidłowa organizacja przestrzenna zapisu działań matematycznych, przekształcania wzorów, 9. mylenie znaków działań, odwrotne zapisywanie znaków nierówności, 10. nieprawidłowe wykonywanie wykresów funkcji, 11. trudności z zadaniami angażującymi wyobraźnię przestrzenną w geometrii, 12. niski poziom graficzny wykresów i rysunków, nieprawidłowe zapisywanie łańcuchów reakcji chemicznych. 	<p>zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek,</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. w czasie sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań, 5. można też dać uczniowi do rozwiązania w domu podobne zadania, 6. uwzględniać trudności związane z myleniem znaków działań, przestawianiem cyfr, zapisywaniem reakcji chemicznych itp., 7. materiał sprawiający trudność dłużej utrwałać, dzielić na mniejsze porcje, 8. oceniać tok rozumowania, nawet gdyby ostateczny wynik zadania był błędny, co wynikać może z pomyłek rachunkowych, 9. oceniać dobrze, jeśli wynik zadania jest prawidłowy, choćby strategia dojścia do niego była niezbyt jasna.
--	---

Geografia, biologia, historia, HIT

Objawy zaburzeń	Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań
<ol style="list-style-type: none"> 1. trudności z zapamiętywaniem nazw geograficznych, terminologii z biologii, chemii (dłuższe nazwy, nazwy łacińskie), nazwisk z historii, 2. trudności z opanowaniem systematyki (hierarchiczny układ informacji), 3. zła orientacja w czasie (chronologia, daty), 4. trudności z czytaniem i rysowaniem map geograficznych i historycznych, 5. trudności z orientacją w czasie i w przestrzeni (wskazywanie kierunków na mapie i w przestrzeni, obliczanie stref czasowych, położenia geograficznego, kąta padania słońca itp.), 	<ol style="list-style-type: none"> 1. uwzględniać trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, dat, 2. w czasie odpowiedzi ustnych dyskretnie wspomagać, dawać więcej czasu na przypomnienie, wydobyć z pamięci nazw, terminów, dyskretnie naprowadzać, 3. częściej powtarzać i utrwałać materiał, 4. podczas uczenia stosować techniki skojarzeniowe ułatwiające zapamiętywanie, 5. wprowadzać w nauczaniu metody aktywne, angażujące jak najwięcej zmysłów (ruch, dotyk, wzrok, słuch),

<p>6. problemy z organizacją przestrzenną schematów i rysunków,</p> <p>7. trudności z zapisem i zapamiętaniem łańcuchów reakcji biochemicznych.</p>	<p>używać wielu pomocy dydaktycznych, urozmaicać proces nauczania,</p> <p>6. zróżnicować formy sprawdzania wiadomości i umiejętności tak, by ograniczyć ocenianie na podstawie pisemnych odpowiedzi ucznia,</p> <p>7. przeprowadzać sprawdziany ustne z ławki, niekiedy nawet odpytywać indywidualnie,</p> <p>8. często oceniać prace domowe.</p>
<p>Muzyka, plastyka, zajęcia artystyczne, zajęcia techniczne, informatyka, wf</p>	
<p>Objawy zaburzeń</p>	<p>Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań</p>
<p>1. trudności z czytaniem nut, odtwarzaniem rytmu, śpiewaniem, tańczeniem,</p> <p>2. trudności z rysowaniem (rysunek schematyczny, uproszczony) i organizacją przestrzenną prac plastycznych,</p> <p>3. obniżony poziom wykonania prac plastycznych i technicznych (dobra własna inwencja twórcza i wyobraźnia),</p> <p>4. mylenie prawej i lewej strony,</p> <p>5. trudności z opanowaniem układów gimnastycznych (sekwencje ruchowe zorganizowane w czasie i przestrzeni),</p> <p>6. trudności w bieganiu, ćwiczeniach równoważnych,</p> <p>7. trudności w opanowaniu gier wymagających użycia piłki (siatkówka, koszykówka, tenis ziemny i stołowy, itp.),</p> <p>8. niechęć do uprawiania sportów wymagających dobrego poczucia równowagi (deskorolka, narty, snowboard).</p>	<p>1. zawsze uwzględniać trudności ucznia,</p> <p>2. w miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie,</p> <p>3. dzielić dane zadanie na etapy i zachęcać do wykonywania małymi krokami,</p> <p>4. nie zmuszać na siłę do śpiewania czy wykonywania ćwiczeń sprawiających uczniowi trudność,</p> <p>5. dawać więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwie udzielać instruktażu,</p> <p>6. nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy,</p> <p>7. podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć w materiały, niezbędne pomoce itp.,</p> <p>8. włączać do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szanse.</p>

D.

Obszar: **Obserwacje zajęć**

1. Rodzaje obserwacji;
2. Wybrane obszary obserwacji, w tym uwagi i zalecenia;
3. obszary pracy nauczyciela podlegające obserwacji;
4. przykłady informacji uzyskanych na podstawie obserwacji wybranych zagadnień/tematyki oraz przykładowe zalecenia po obserwacji;
5. Arkusze obserwacji i inne narzędzia pomocnicze – wzory;
6. „Ściągawka” do omawiania obserwowanych zajęć

1. Wstęp

1.1. Definicja obserwacji i jej rodzaje

Obserwacja to "celowe i ukierunkowane, zamierzone, systematyczne i prowadzone według ustalonego planu postrzeganie badanych obiektów, zachowań lub procesu."⁹ Obserwacja powinna być traktowana jako pomiar dodatkowy i uzupełniający.

Wartość poznawcza metod obserwacyjnych opiera się przede wszystkim na opisie zjawisk, zachowań, czynności.

Rozróżnia się kilka rodzajów obserwacji¹⁰:

Obserwacja ukryta

Obserwacją ukrytą nazywamy taką obserwację, w której osoby obserwowane nie wiedzą o tym, że są obserwowane. Jest to najczęściej stosowana metoda obserwacji. Jej zaletą jest fakt, że obserwowana osoba nie wiedząc o tym, że jest obserwowana, zachowuje się w sposób naturalny, zgodnie z jej zachowaniami w rzeczywistości. Fakt jej obserwowania nie ma wpływu na jej zachowanie. W tej metodzie często wykorzystuje się narzędzia badawcze typu: dyktafon, ukryta kamera, lustro weneckie, "cień" - osoba podążająca za badaną osobą itp. Wadą tej techniki jest aspekt etyczny, badane osoby mogą nie chcieć uczestniczyć w badaniu, być obserwowanymi. W pewnym odmianach tej techniki problem może stanowić fakt rejestracji zaobserwowanego zachowania. Przykładem obserwacji ukrytej jest np. monitorowanie korytarzy (oprócz zachowania uczniów na przerwach, dyrektor obserwuje aktywność nauczyciela).

Obserwacja jawna

Przeciwnościem obserwacji ukrytej jest obserwacja jawna. W tym przypadku osoba obserwowana wie o tym, że uczestniczy w badaniu i jest obserwowana. Nie musi przy tym znać prawdziwego celu badania. Wadą tej metody jest fakt, że wiedza o byciu obserwowanym może zniekształcić wyniki obserwacji. Osoby, które wiedzą o tym, że są obserwowane, często zmieniają własne zachowania (uczniowie i nauczyciel zachowują się w sposób sztuczny, wyreżyserowany). [*lekcja pokazowa, lekcja "koleżeńska*].

Obserwacja uczestnicząca

Obserwacja uczestnicząca polega na tym, że badacz, obserwator "wchodzi" w środowisko osób obserwowanych, staje się ich członkiem, bądź anonimowym uczestnikiem. Dzięki temu badacz jest bardziej zaznajomiony z kulturą środowiska obserwowanego oraz jest bliżej zdarzeń zachodzących w grupie. Wadą natomiast jest osobiste zaangażowanie badacza oraz konieczność "wyrzeczenia" się własnych opinii i sądów. Taka osoba często narażona jest na brak obiektywizmu we własnych ocenach, ponieważ interakcja z grupą uczestników może wywoływać w tej osobie subiektywne osądy i opinie na temat jej uczestników. Jest to jedna z najtrudniejszych technik badawczych. Przykładem tego typu badania jest badanie socjologiczne, w której badacz - socjolog "wchodzi" w daną grupę społeczną, np: "bezdomych" i obserwuje

⁹ D. Cybulska, *Wykorzystanie metody obserwacji w naukach społecznych*, „Obronność – Zeszyty Naukowe Wydziału Zarządzania i Dowodzenia Akademii Obrony Narodowej” 2013, nr 2 (6),

¹⁰ M. Łobocki, *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Kraków 2001, s. 50–53.

ich życie, ich zachowania, ich postawy i relacje. Tę metodę często stosuje się w przypadku "zamkniętych środowisk" badanych osób.

Obserwacja nieuczestnicząca

Przeciwieństwem obserwacji uczestniczącej jest obserwacja nieuczestnicząca. W tym przypadku badacz obserwuje badane osoby z "zewnątrz", nie wnikając w obserwowaną grupę. Zaletą tej obserwacji stanowi fakt, że zachowania badacza nie mają wpływu na relacje panujące w grupie obserwowanych osób. Nie zachodzi interakcja pomiędzy badaczem a osobą badaną. Badacz ma więcej czasu na odnotowywanie zaobserwowanych zachowań, na lepsze ich udokumentowanie. [typowe obserwacje lekcji lub zajęć prowadzone przez dyrektora]

Obserwacja kontrolowana

Obserwacja kontrolowana polega na systematycznym rejestrowaniu występujących zachowań, zdarzeń według ściśle określonego klucza. W celu zminimalizowania subiektywnych ocen badaczy wprowadza się usystematyzowane karty odpowiedzi, w których odnotowywane są wcześniej wymienione zachowania. Zaletą tej techniki jest jej usystematyzowanie, co umożliwia przeprowadzenie analiz statystycznych na jej wynikach. Usystematyzowany charakter odpowiedzi wraz z brakiem subiektywizmu ocen umożliwia zastosowanie metod statystycznych. Wadą tej techniki natomiast jest brak rejestracji zachowań nieuwzględnionych wcześniej w kluczu. Część zachowań, które nie były celem badacza, może nie być zarejestrowana pomimo tego, że mogłaby stanowić ważną informację, w celu zrozumienia danego zjawiska, zachowania. [np. systematyczna obserwacja zachowania uczniów na przerwach]

Obserwacja niekontrolowana

Przeciwieństwem wyżej wymienionej techniki jest obserwacja niekontrolowana. Badacz dokonuje obserwacji bez ściśle zaplanowanego, usystematyzowanego klucza odpowiedzi np. obserwacja kontrolna. Dzięki temu jego obserwacja jest elastyczna, wrażliwa na niezaplanowane, nieoczekiwane zdarzenia, które mają miejsce podczas obserwacji, co stanowi zaletę tej metody. Wadą natomiast jest to, że jest ona podatna na subiektywizm osoby obserwującej. Osądy badacza mogą mieć wpływ co i kiedy będzie obserwowane. Jego uprzedzenia mogą wywierać wpływ na wyniki obserwacji. [doraźne obserwacje zachowań uczniów na przerwach, doraźna obserwacja zachowania uczniów w teatrze].

Shadowing

Odmiana obserwacji, która polega na stałym podążaniu za wybranym obiektem np. klasą. Polega ona na towarzyszeniu klasie przez np. jeden dzień szkolny, tzw. "obserwacja krocząca". Celem takiej obserwacji może być np. ocena organizacji zajęć, obciążenie ucznia zadawanymi pracami domowymi w danym dniu, obserwacja relacji między uczniami w różnych sytuacjach. Metoda ta jest stosowana do wskazania zachowań i zjawisk, których istnienia sam badany nie jest świadomy.

Wymienione powyżej rodzaje obserwacji stanowią oddzielne grupy podziałów, tzn. obserwacja ukryta może być zarówno niekontrolowana, jak i uczestnicząca, ale również może być kontrolowana i nieuczestnicząca.

1.2. Warunki poprawności metodologicznej obserwacji

Aby obserwacja była poprawna z metodologicznego punktu widzenia, powinna być¹¹:

- + **celowa**, tzn. nastawiona na jasno i wyraźnie uświadomiony przez obserwatora cel badawczy, który ukierunkuje go na przedmiot obserwacji (*tematyka obserwacji wskazana w planie nadzoru pedagogicznego, poza tematyką obserwacji doraźnych*);

Obserwacja, która nie ma dokładnie sprecyzowanego celu, z reguły nie posiada żadnej wartości i może być użyteczna co najwyżej we wstępnym etapie formułowania diagnozy/oceny pracy/oceny sytuacji/zjawisk, ale też tylko i wyłącznie wtedy, gdy jest dokładnie utrwalona;

- + **planowa**, tj. prowadzona według określonego planu, (*plan obserwacji jako składnik nadzoru pedagogicznego*) uwzględniającego czas trwania obserwacji, jej etapy, sposoby obserwowania (*obserwacja kontrolna, kontrolno-oceniająca, diagnostyczna, koleżeńska, obserwacja lekcji przez opiekuna stażu, lekcja pokazowa*) i rejestrowania wyników obserwacji (*arkusze obserwacji*), wpływ warunków, w których się odbywa na jej wyniki (*rozmowa przedhospitacyjna*) oraz określenie zasad interpretacji zgromadzonego materiału obserwacyjnego (*rozmowa pohospitacyjna, sposób wydawania zaleceń*);
- + **dokładna**, wyczerpująca i wnikliwa, tzn., że obserwacja nie jest zniekształcona wskutek obecności obserwatora, obejmuje wszelkie możliwe dane na temat jej przedmiotu oraz nie pomija szerszego kontekstu obserwowanego zjawiska;
- + **obiektywna**, tj. niezależna od osobistych doświadczeń, postaw czy oczekiwań obserwatora; (obserwator nie może ujmować faktów i zdarzeń pod kątem swoich oczekiwań, uprzedzeń, czy nastawień emocjonalnych);
- + **aktywna/selektywna** – obserwator nie rejestruje wszystkich swoich spostrzeżeń dotyczących przedmiotu badań, ale dokonuje ich selekcji na podstawie celu badań;
- + **systematyczna** – obserwacja powinna być przeprowadzona według określonego systemu, aby móc spostrzegać przedmiot badań wielokrotnie i w różnorodnych warunkach jego istnienia.

¹¹ Uwarunkowanie metodologicznie poprawnej obserwacji zebrane z cytowanych artykułów i książek Mieczysława Łobockiego, Janusza Sztumskiego i Darii Cybulskiej.

2. Obowiązki nauczyciela w zakresie dydaktyki i wychowania w świetle przepisów prawa jako podstawa do określania celów obserwacji

4.1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe

Art. 5. Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych **ma obowiązek** kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską z poszanowaniem godności osobistej ucznia.

Zagadnienia/obowiązki nauczyciela/ do obserwacji:

1. *Przestrzeganie zasad bhp w trakcie lekcji/zajęć.*
2. *Poszanowanie godności osobistej uczniów.*
3. *Tematyka lekcji wychowawczej i jej dobór w celu kształcenia postaw moralnych i obywatelskich uczniów oraz ich adekwatność do wieku uczniów.*
4. *Realizacja edukacji zdrowotnej.*
5. *Przestrzeganie praw dziecka i praw człowieka oraz ich popularyzowanie.*
6. *Wychowanie do wartości.*

4.2. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela

Art. 6. Nauczyciel obowiązany jest:

- 1) **rzetelnie realizować zadania** związane z powierzonym mu stanowiskiem oraz podstawowymi funkcjami szkoły: dydaktyczną, wychowawczą i opiekuńczą, **w tym zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa uczniom w czasie zajęć** organizowanych przez szkołę;
- 2) **wspierać każdego ucznia w jego rozwoju;**
- 3) dążyć do pełni własnego rozwoju osobowego;
- 3a) doskonalić się zawodowo, zgodnie z potrzebami szkoły;

- 4) **kształcić i wychowywać młodzież** w umiłowaniu Ojczyzny, w poszanowaniu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w atmosferze wolności sumienia i szacunku dla każdego człowieka;
- 5) **dbać o kształtowanie u uczniów postaw moralnych i obywatelskich** zgodnie z ideą demokracji, pokoju i przyjaźni między ludźmi różnych narodów, ras i światopoglądów.

Zagadnienia/obowiązki nauczyciela/ do obserwacji:

1. *Przestrzeganie zasad bhp w trakcie lekcji/zajęć.*
2. *Punktualność rozpoczynania i kończenia zajęć.*
3. *Kształcenie postaw moralnych i obywatelskich.*
4. *Realizacja wychowania patriotycznego.*
5. *Świadczenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy z uczniem.*
6. *Indywidualizowanie nauczania.*
7. *Realizacja programu wychowawczo-profilaktycznego adekwatnego do poziomu klasy i potrzeb uczniów oraz sytuacji wychowawczej w danej klasie.*
8. *Prowadzenie efektywnego nauczania - dobór metod nauczania zalecanych do stosowania w grupie o zdiagnozowanym stylu uczenia się uczniów, przestrzeganie zasad nauczania, konstrukcja jednostki dydaktycznych adekwatnie do przyjętej metody nauczania, kształcenie umiejętności kluczowych, etc.*

4.3. Ustawa o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 881)

Program nauczania przedstawia/ opracowuje/dostosowuje nauczyciel

Art. 22a. 1. Nauczyciel lub zespół nauczycieli **przedstawia** dyrektorowi przedszkola lub szkoły program wychowania przedszkolnego lub program nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego na dany etap edukacyjny.

2. W przypadku innej formy wychowania przedszkolnego nauczyciel lub zespół nauczycieli przedstawia dyrektorowi przedszkola lub szkoły podstawowej program wychowania przedszkolnego.

3. W przypadku szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe nauczyciel lub zespół nauczycieli prowadzących kształcenie zawodowe w danym zawodzie przedstawia dyrektorowi szkoły program nauczania do danego zawodu.

4. Program wychowania przedszkolnego i programy nauczania, o których mowa w ust. 1 i 3, mogą obejmować treści nauczania wykraczające poza zakres treści nauczania ustalonych w podstawie programowej wychowania przedszkolnego, treści nauczania ustalonych dla danych zajęć edukacyjnych w podstawie programowej kształcenia ogólnego albo treści nauczania ustalonych w formie efektów kształcenia dla danego zawodu w podstawie programowej kształcenia w zawodach.

5. Program wychowania przedszkolnego i programy nauczania, o których mowa w ust. 1 i 3, powinny być dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, dla których są przeznaczone. [obszary do kontroli przestrzegania przepisów prawa i obserwacji]

Zagadnienia/obowiązki nauczyciela/ do obserwacji:

- 1. Dobór treści kształcenia umożliwiających osiągnięcie celów lekcji.**
- 2. Dostosowanie sposobów prezentowania treści kształcenia do możliwości ich odbioru i zrozumienia przez uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz uczniów niepełnosprawnych.**
- 3. Przestrzeganie zasady systematyczności nauczania oraz zasady przystępności.**

4.4. Ocenianie uczniów

Rozdział 3a

Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie uczniów w szkołach publicznych

[art. 44b ust 3 - obszary do kontroli procesów]

Art. 44b. 3. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia **polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli** poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do:

- 1) wymagań określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego lub efektów kształcenia określonych w podstawie programowej kształcenia w zawodach oraz wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania;
- 2) wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania - w przypadku dodatkowych zajęć edukacyjnych.

4. Ocenianie zachowania ucznia **polega na rozpoznawaniu przez wychowawcę** oddziału, nauczycieli oraz uczniów danego oddziału stopnia respektowania przez ucznia zasad współżycia społecznego i norm etycznych oraz obowiązków określonych w statucie szkoły.

[poniższy ust. 5 pkt 1-5 podlegają obserwacji]

5. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych i zachowania ucznia odbywa się w ramach oceniania wewnątrzszkolnego, które ma na celu:

- 1) **informowanie ucznia** o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie;
- 2) **udzielanie uczniowi** pomocy w nauce poprzez przekazanie uczniowi informacji o tym, co zrobił dobrze i jak powinien się dalej uczyć;
- 3) **udzielanie wskazówek** do samodzielnego planowania własnego rozwoju;
- 4) **motywowanie ucznia** do dalszych postępów w nauce i zachowaniu;
- 5) **dostarczanie rodzicom i nauczycielom informacji o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu ucznia oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia;**

[obszar do kontroli przebiegu procesów]

- 6) umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno- wychowawczej.

[obszary do kontroli procesów i kontroli przestrzegania przepisów prawa]

6. Ocenianie wewnątrzszkolne obejmuje:

- 1) **formułowanie przez nauczycieli wymagań edukacyjnych** niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych, a w szkole policealnej - semestralnych, ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3;
- 2) ustalanie kryteriów oceniania zachowania;
- 3) **ustalanie ocen** bieżących i śródrocznych ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, a także śródrocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania;
- 4) przeprowadzanie egzaminów klasyfikacyjnych, o których mowa w art. 44k ust. 2 i 3, a także w art. 37 ust. 4, art. 115 ust. 3 i art. 164 ust. 3 i 4 ustawy - Prawo oświatowe;
- 5) ustalanie rocznych, a w szkole policealnej - semestralnych, ocen klasyfikacyjnych z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 13 ust. 3, oraz rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania;
- 6) ustalanie warunków i trybu otrzymania wyższych niż przewidywane rocznych, a w szkole policealnej - semestralnych, ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych oraz rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania;
- 7) **ustalanie warunków i sposobu przekazywania rodzicom informacji** o postępach i trudnościach w nauce i zachowaniu ucznia oraz o szczególnych uzdolnieniach ucznia.

8. Nauczyciele na początku każdego roku szkolnego informują uczniów oraz ich rodziców, a w szkole policealnej - uczniów, o:

- 1) wymaganiach edukacyjnych niezbędnych do otrzymania przez ucznia poszczególnych śródrocznych i rocznych, a w szkole policealnej - semestralnych, ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania;
- 2) sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów;

3) warunkach i trybie otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej, a w szkole policealnej - semestralnej, oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych.

9. Wychowawca oddziału na początku każdego roku szkolnego informuje uczniów oraz ich rodziców o:

- 1) warunkach i sposobie oraz kryteriach oceniania zachowania;
- 2) warunkach i trybie otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej zachowania.

10. Szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego określa statut szkoły.

Art. 44c. 1. Nauczyciel jest obowiązany indywidualizować pracę z uczniem na zajęciach edukacyjnych odpowiednio do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia [obserwacje]

2. Nauczyciel jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa w art. 44b ust. 8 pkt 1, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia, w przypadkach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 44zb. [obszar do kontroli przestrzegania przepisów prawa]

Art. 44e. 1. Uczeń w trakcie nauki w szkole otrzymuje oceny:

- 1) bieżące;
- 2) klasyfikacyjne:
 - a) śródroczne i roczne, a w szkole policealnej - semestralne,
 - b) końcowe.

2. **Oceny są jawne** dla ucznia i jego rodziców. W szkole policealnej oceny są jawne dla ucznia.

3. **Nauczyciel uzasadnia ustaloną ocenę** w sposób określony w statucie szkoły.

4. **Sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia są udostępniane uczniowi i jego rodzicom.** W szkole policealnej sprawdzone i ocenione pisemne prace ucznia są udostępniane uczniowi.

Art. 44g. 1. Przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej nauczyciele prowadzący poszczególne zajęcia edukacyjne oraz wychowawca oddziału informują ucznia i jego rodziców o przewidywanych dla niego rocznych ocenach klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych i przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej zachowania, w terminie i formie określonych w statucie szkoły.

Zagadnienia/obowiązki nauczyciela/ do obserwacji:

1. *Stosowanie zasad oceniania ujętych w statucie szkoły (zachowanie skali ocen, ocenianie różnych form aktywności ucznia, uzasadnianie ocen, terminowość zwracania prac pisemnych, udostępnianie prac pisemnych uczniom i rodzicom, zachowanie procedury oceniania zachowania uczniów, dostosowanie wymagań do możliwości psychofizycznych uczniów, zwłaszcza dla uczniów z opiniami i orzeczeniami).*
2. *Systematyczność oceniania.*
3. *Zachowanie motywującego charakteru oceniania.*
4. *Jawność oceniania.*
5. *Poszanowanie godności osobistej uczniów.*

4.5. Obowiązek dostosowania wymagań edukacyjnych

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

z dnia 22 lutego 2019 r.

w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych

(Dz. U. z 2023 r. poz. 2572)

Rozdział 2

Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie uczniów w szkołach publicznych dla dzieci i młodzieży

§ 2. Wymagania edukacyjne, o których mowa w art. 44b ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”, **dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia:**

- 1) **posiadającego orzeczenie** o potrzebie kształcenia specjalnego – na podstawie tego orzeczenia oraz ustaleń zawartych w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, o którym mowa w art. 127 ust. 3 ustawy – Prawo oświatowe;
- 2) **posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania** – na podstawie tego orzeczenia;
- 3) **posiadającego opinię** poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, o specyficznych trudnościach w uczeniu się lub inną opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, wskazującą na potrzebę takiego dostosowania – na podstawie tej opinii;

- 4) **nieposiadającego orzeczenia lub opinii** wymienionych w pkt 1–3, który jest objęty pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole – na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 47 ust. 1 pkt 5 ustawy – Prawo oświatowe;
- 5) **posiadającego opinię** lekarza o **ograniczonych możliwościach** wykonywania przez ucznia określonych ćwiczeń fizycznych **na zajęciach wychowania fizycznego** – na podstawie tej opinii.

§ 9. 1. Przy ustalaniu oceny z wychowania fizycznego, techniki, plastyki i muzyki należy przede wszystkim brać pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki tych zajęć, a w przypadku wychowania fizycznego – także systematyczność udziału ucznia w zajęciach oraz aktywność ucznia w działaniach podejmowanych przez szkołę na rzecz kultury fizycznej.

§ 12. Ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych ma na celu monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć.

Zagadnienia/obowiązki nauczyciela/ do obserwacji:

1. *Poprawność dostosowywania wymagań edukacyjnych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w bieżącej pracy.*
2. *Różnicowanie prac domowych.*
3. *Uwzględnianie dysfunkcji uczniów procesie oceniania zachowania uczniów.*
4. *Organizacja zajęć dla uczniów zwolnionych z wykonywania niektórych ćwiczeń fizycznych na lekcjach WF-u.*
5. *Systematyczność oceniania.*
6. *Uwzględnianie włożonego wysiłku ucznia w wykonanie zadania (wf, plastyka)*

4.6. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

z dnia 9 sierpnia 2017 r.

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

Dz. U. z 2023 r. poz.1798

§ 2. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce polega na rozpoznawaniu i zaspakajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych u edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia **i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie** w przedszkolu, szkole i placówce, **w celu wspierania potencjału rozwojowego ucznia i stwarzania warunków do jego aktywnego i pełnego uczestnictwa w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz w środowisku społecznym.**

[obszar obserwacji]

2. W szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna **jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem** oraz przez zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów, a także w formie:

[obszary do kontroli przebiegu procesów]

§ 20. 1. **Do zadań nauczycieli**, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów w przedszkolu, szkole i placówce należy w szczególności:

- 1) rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów;
- 2) określanie mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów;
- 3) rozpoznawanie przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki;
- 4) podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi kompetencji oraz potencjału uczniów w celu podnoszenia efektywności uczenia się i poprawy ich funkcjonowania;
- 5) **współpraca z poradnią w procesie diagnostycznym i postdiagnostycznym w szczególności w zakresie oceny funkcjonowania uczniów**, barier i ograniczeń w środowisku utrudniających funkcjonowanie uczniów i ich uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły lub placówki oraz efektów działań podejmowanych w celu poprawy funkcjonowania ucznia oraz planowania dalszych działań.

2. Nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści w przedszkolu, szkole i placówce prowadzą w szczególności:

- 1) w przedszkolu – **obserwację pedagogiczną** mającą na celu wczesne rozpoznanie u dziecka dysharmonii rozwojowych i podjęcie wczesnej interwencji, a w przypadku dzieci realizujących obowiązkowe roczne przygotowanie przedszkolne – obserwację pedagogiczną zakończoną analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (diagnoza przedszkolna);
- 2) w szkole:
 - a) **obserwację pedagogiczną, w trakcie bieżącej pracy z uczniami**, mającą na celu rozpoznanie u uczniów:
 - trudności w uczeniu się, w tym w przypadku uczniów klas I–III szkoły podstawowej deficytów kompetencji i zaburzeń sprawności językowych oraz ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się, a także potencjału ucznia i jego zainteresowań,

- szczególnych uzdolnień,
- b) wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami.

3. W przypadku stwierdzenia, że uczeń ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, odpowiednio **nauczyciel, wychowawca** grupy wychowawczej lub specjalista **niezwłocznie udzielają uczniowi tej pomocy w trakcie bieżącej pracy z uczniem** i informują o tym:

- 1) **w przypadku szkoły** i placówki, w której funkcjonuje szkoła – **wychowawcę klasy**;
- 2) w przypadku przedszkola i placówki, w której nie funkcjonuje szkoła – dyrektora przedszkola lub placówki.

4. **Wychowawca klasy** lub dyrektor przedszkola lub placówki, o których mowa w ust. 3, **informuje** innych nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych lub specjalistów **o potrzebie objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w trakcie ich bieżącej pracy z uczniem**, jeżeli stwierdzi taką potrzebę, oraz we współpracy z nauczycielami, wychowawcami grup wychowawczych lub specjalistami planuje i koordynuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną w ramach zintegrowanych działań nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów oraz bieżącej pracy z uczniem.

8. **Nauczyciele**, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści udzielający pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniowi w formach, o których mowa w § 6 ust. 1 pkt 1–3, ust. 2 pkt 1–7, ust. 3 pkt 1–4 oraz ust. 4 pkt 1, oceniają **efektywność udzielonej pomocy i formułują wnioski dotyczące dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania ucznia**.

Zagadnienia/obowiązki nauczyciela/ do obserwacji:

1. *Świadczenie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bieżącej pracy z uczniem (4 obszary dostosowania wymagań edukacyjnych: metody i techniki nauczania, organizacja stanowiska pracy i środowiska ucznia, zasady oceniania, metody i techniki nauczania).*
2. *Prowadzenie bieżącej obserwacji uczniów, ich wytworów pracy, analizowanie niepowodzeń edukacyjnych oraz podejmowanie działań na rzecz wspomagania ucznia*
3. *Efektywność świadczonej pomocy psychologiczno-pedagogicznej.*
4. *Realizacja przez nauczycieli edukacji przedmiotowych zaleceń zawartych w IPET-ach.*

4. 7. Przestrzeganie zasad bezpieczeństwa uczniów

ROZPORZĄDZENIE

MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ

z dnia 31 grudnia 2002 r.

w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach

Dz. U. z 2020 r. poz. 1604

[obszary do obserwacji i kontroli przestrzegania przepisów prawa]

§ 13. Niedopuszczalne jest prowadzenie jakichkolwiek zajęć bez nadzoru upoważnionej do tego osoby.

§ 14. 1. Przerwy w zajęciach uczniowie spędzają pod nadzorem nauczyciela.

[obszary do kontroli procesów i kontroli przestrzegania przepisów prawa]

§ 24. 1. Stanowiska pracy dostosowuje się do warunków antropometrycznych uczniów.

2. Jeżeli ze stanowisk pracy korzystają osoby niepełnosprawne, dostosowuje się je do potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

§ 25. Przy maszynach i innych urządzeniach technicznych lub w ich pobliżu wywiesza się w widocznym miejscu instrukcję bezpiecznej obsługi.

§ 26. W warsztacie, laboratorium i pracowni wywiesza się w widocznym i łatwo dostępnym miejscu regulamin określający zasady bezpieczeństwa i higieny pracy.

[obszar do obserwacji]

§ 27. 1. Przed dopuszczeniem do zajęć przy maszynach i innych urządzeniach technicznych w warsztatach, laboratoriach i pracowniach, uczniów zaznajamia się z zasadami i metodami pracy zapewniającymi bezpieczeństwo i higienę pracy przy wykonywaniu czynności na stanowisku roboczym.

2. Rozpoczęcie zajęć, o których mowa w ust. 1, może nastąpić po sprawdzeniu i upewnieniu się przez prowadzącego zajęcia, że stan maszyn i innych urządzeń technicznych, instalacji elektrycznej i narzędzi pracy, a także inne warunki środowiska pracy nie stwarzają zagrożeń dla bezpieczeństwa uczniów.

[obszar do obserwacji]

§ 28. Uczniów pracujących w warsztatach, laboratoriach i pracowniach szkolnych w celu zabezpieczenia przed działaniem niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia czynników, a także ze względu na wymagania sanitarnohigieniczne, zaopatrjuje się w niezbędne środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze.

[obszary do kontroli przestrzegania przepisów prawa]

§ 29. 1. Substancje chemiczne i ich mieszaniny należy przechowywać w odpowiednich pojemnikach zabezpieczających przed ich szkodliwym działaniem, opatrzonych etykietami zawierającymi nazwę substancji chemicznej lub mieszaniny tych substancji oraz informującymi o ich niebezpiecznym lub szkodliwym dla zdrowia działaniu.

2. Substancje chemiczne niebezpieczne i mieszaniny niebezpieczne – w rozumieniu przepisów o substancjach chemicznych i ich mieszaninach – należy przechowywać w zamkniętych pomieszczeniach specjalnie przystosowanych do tego celu.

3. Dyrektor zapewnia udostępnienie kart charakterystyk substancji chemicznych niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych, zgromadzonych w szkole lub placówce, osobom prowadzącym zajęcia z użyciem tych substancji i mieszanin.

[obszar do obserwacji]

4. Prowadzący zajęcia zapoznaje uczniów z kartami charakterystyk substancji chemicznych niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych wykorzystywanych podczas zajęć oraz umieszcza te karty w łatwo dostępnym miejscu.

[obszar do obserwacji i kontroli]

§ 30. W czasie zawodów sportowych organizowanych przez szkołę lub placówkę **uczniowie nie mogą pozostawać bez opieki** osób do tego upoważnionych.

[obszar do obserwacji]

§ 31. 1. Stopień trudności i intensywności ćwiczeń dostosowuje się do aktualnej sprawności fizycznej i wydolności ćwiczących.

2. Uczestnika zajęć uskarżającego się na dolegliwości zdrowotne zwalnia się w danym dniu z wykonywania planowanych ćwiczeń, informując o tym jego rodziców (opiekunów).

[obszar do obserwacji]

3. Ćwiczenia są prowadzone z zastosowaniem metod i urządzeń zapewniających pełne bezpieczeństwo ćwiczących.

4. Bramki i kosze do gry oraz inne urządzenia, których przemieszczenie się może stanowić zagrożenie dla zdrowia ćwiczących, są mocowane na stałe.

5. Stan techniczny urządzeń i sprzętu sportowego jest sprawdzany przed każdymi zajęciami.

[obszar do obserwacji]

7. Prowadzący zajęcia zapoznaje osoby biorące w nich udział z zasadami bezpiecznego wykonywania ćwiczeń oraz uczestniczenia w grach i zabawach

Zagadnienia/obowiązki nauczyciela/ do obserwacji:

1. Przestrzeganie zasad bhp w trakcie lekcji/zajęć.
 2. Aktywność nauczyciela w czasie pełnienia dyżuru i poprawność reagowania w sytuacjach niewłaściwego zachowania uczniów w czasie przerwy lub wystąpienia sytuacji niebezpiecznych (bójki, naruszanie nietykalności cielesnej, używanie wulgaryzmów, wychylanie się przez okna, inne zachowania zagrażające zdrowiu pozostałych uczniów).
- 1.1.**
3. Ocenianie osiągnięć sportowych uczniów z uwzględnieniem ich sprawności fizycznej i wydolności organizmu ćwiczących.
 4. Edukacja zdrowotna.
 5. Dobór intensywności ćwiczeń na zajęciach wychowania fizycznego do możliwości fizycznych i wieku uczniów.
 6. Sposób zagospodarowania uczniów zwolnionych z wykonywania wybranych ćwiczeń fizycznych.
 7. Organizacja wycieczek szkolnych z zachowaniem zasad bezpieczeństwa.

3. Wzory arkuszy obserwacyjnych

Arkusze rozmowy przedobserwacyjnej

WZORCOWA LISTA PYTAŃ DO NAUCZYCIELA przed planowaną obserwacją lekcji

1. Przedmiot:
2. Cel ogólny obserwacji:
3. Imię i nazwisko nauczyciela:
4. Data obserwacji:
5. Klasa:
6. Temat zajęć:
7. Treści z podstawy programowej:
.....
8. Cele ogólne lekcji:
.....
.....
9. Umiejętności, które będą kształcone w trakcie zajęć wynikające z podstawy programowej:

.....
.....
10. Kompetencje kluczowe, które nauczyciel planuje kształtować w trakcie zajęć:

.....
.....

11. Założone cele operacyjne (przewidywane osiągnięcia): Uczeń:

.....
.....

12. Zaplanowane metody pracy:

.....
.....

13. Zaplanowane formy pracy:

.....
.....

14. Materiały, pomoce dydaktyczne, w tym TIK służące wspieraniu procesu nauczania:

.....
.....

15. Indywidualizacja w procesie nauczania – planowane sposoby dostosowania metod, oceniania, treści i form dla uczniów ze SPE:

.....
.....

16. Planowany przebieg zajęć (ogniwa lekcji):

.....
.....

17. Przewidywany sposób podsumowania lekcji/ powzięcia informacji zwrotnej o efektywności lekcji:

.....
.....

18. Planowane sposoby sprawdzenia stopnia realizacji założonych celów:

.....
.....

19. Opinia nauczyciela na temat klasy/ trudności w pracy z zespołem:

.....
.....

20. Uwagi nauczyciela:

.....
.....

Data i podpis nauczyciela

.....

Rozmowę diagnozującą przeprowadził:

.....

Arkusz obserwacji nr 1

Cel obserwacji: **Prawidłowość oceniania wiedzy i umiejętności uczniów.
Zachowanie wspierającej funkcji oceny szkolnej.**

Data obserwacji:

przedmiot:, klasa:

imię i nazwisko nauczyciela:

typ obserwacji :

(doraźna / wspierająca / oceniająca)

Temat zajęć:

Metoda prowadzenia zajęć:

1. Formy pracy uczniów podlegające ocenie na obserwowanych zajęciach:

- 1) wypowiedzi pojedynczych uczniów;
- 2) ocena zadań i ćwiczeń wykonywanych w trakcie lekcji;
- 3) prace pisemne;
- 4) wytwory pracy zespołowej;
- 5) praca domowa;
- 6) udział uczniów w lekcji;
- 7) inne aktywności np. projekty, testy sprawnościowe, zadania dodatkowe, prezentacje.

2. Zachowanie poprawności oceniania:

- 1) Zachowanie skali ocen określonej w statucie:

.....
.....

- 2) Trafność wystawionych ocen, adekwatność ocen do prezentowanej wiedzy i umiejętności:

.....
.....

- 3) Udzielenie informacji zwrotnej dla ucznia. Czy informacja zwrotna zawierała:

- a) wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia?

.....
.....

- b) czy nauczyciel odnotował i w jaki sposób, co wymaga poprawienia lub dodatkowej pracy ze strony ucznia?

.....
.....

- c) czy nauczyciel udzielił wskazówek, w jaki sposób uczeń powinien poprawić pracę?

-
.....
- d) czy nauczyciel wskazał, w jaki sposób uczeń powinien pracować dalej?
.....
.....
- 4) Stopień konkretności komentarza lub recenzji . Czy komentarz był precyzyjny, czy tylko ogólny typu: „popraw się”, „popraw ortografię”;
.....
.....
- 5) Czy wystąpiły elementy oceny koleżeńskiej?
.....
.....
- 6) Czy wystąpiła samoocena ucznia?
.....
.....
- 7) Czy ocenianie skupiło się na postępach i osiągnięciach ucznia, a nie na podkreślanu niepowodzeń i braków?
.....
.....
- 8) Czy sprawdzana wiedza lub umiejętności umiejscowione są w celach szczegółowych podstawy kształcenia ogólnego lub zawodowego?
.....
.....
- 9) Czy nauczyciel wykorzystał błędne odpowiedzi uczniów do usystematyzowania wiedzy lub pogłębienia nauczania i w jaki sposób?
.....
.....
- 10) W jaki sposób uczniowie zostali poinformowani o wymaganiach z danego zakresu materiału?
.....
.....
- 11) Czy uczniowie zostali poinformowani o „nacobezu”? W jaki sposób nauczyciel to przekazał? W jakiej formie informacja o obszarach i zakresie sprawdzania umiejętności ucznia jest przekazywana samemu uczniowi i rodzicom?
.....
.....
- 12) Czy komentarze nauczyciela lub ocena postępów uczniów była przekazana w sposób życzliwy, obiektywny, bez elementów złośliwości lub podtekstów?
.....
.....
- 13) Czy wystąpiło podkreślenie wysiłku ucznia w wykonaną pracę w przypadku uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną?
.....
.....
- 14) Czy w trakcie oceniania nie wystąpiły typowe błędy, np. *błąd atrybucji, subiektywizm, reglamentowanie czasu odpowiedzi i liczby pytań naprowadzających, preferowanie oceniania zadań rozwiązywanych „na czas”, błąd wzmacniania negatywnych stanów emocji, inne.*

.....
.....

.....

.....

Pytania do nauczyciela w czasie prowadzenia rozmowy po obserwacji:

- 1) W jakim celu Pan/Pani dokonywał/a oceniania?
- 2) Proszę o ogólną ocenę stopnia opanowania sprawdzanej wiedzy czy umiejętności przez uczniów tej klasy?
- 3) Gdzie wg Pani/Pana tkwi przyczyna niezadawalających / zadawalających wyników uczniów?

Proszę o szczególną uwagę !

W przypadku, gdy nauczyciel będzie wskazywał na przyczyny leżące po stronie uczniów (niechęć do nauki, lenistwo, etc.) proszę zapytać o sposoby motywacji uczniów!

- 4) Czy w klasie funkcjonuje pomoc uczniowska?
- 5) Jakie działania Pan/Pani podejmuje, by deficyty wiedzy likwidować?
- 6) Czy Pan/Pani zaproponował/a jakiegokolwiek formy pomocy uczniom: np. zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, dodatkowe prace, zachęcenie rodziców do włączenia się w pomoc uczniowi, itp.
- 7) Czy sposób oceniania, który Pan/Pani stosuje ma charakter motywujący, wspierający? Proszę o przykłady np. ile było prac poprawianych, jak liczba uczniów wnioskuje o poprawienie ocen bieżących,
- 8) Czy w ocenie nauczyciela, uczniowie rozumieją, że stawiane przez Niego wymagania mogą lub są różne w stosunku do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?
- 9) W jaki sposób Pan/Pani informuje / zawiadamia uczniów co będzie podlegało ocenianiu, na co Pan/Pani będzie szczególnie zwracał/a uwagę?

Arkusz obserwacji nr 2

Cel obserwacji: Przestrzeganie procedury oceniania zachowania

Data obserwacji:

przedmiot:, klasa:

imię i nazwisko nauczyciela:

typ obserwacji :

(doraźna / wspierająca / oceniająca)

Temat zajęć:

Metoda prowadzenia zajęć:

1. Przebieg dokonywania oceny zachowania na lekcji wychowawczej:

- a) Czy wystąpiło przypomnienie uczniom kryteriów oceniania zachowania. Jeśli tak, to w jaki sposób?

.....

- b) Jaką technikę zastosował nauczyciel przy dokonywaniu samooceny swojego zachowania przez uczniów? (z użyciem karty samooceny do wypełnienia, wypowiedzianie samooceny i jej krótkie uzasadnienie, inne)

.....

- c) Ocenianie ucznia przez zespół klasowy: sposób, rzetelność, obiektywizm, argumentacja:

.....

- d) Proponowana ocena zachowania przez wychowawcę (sposób uzasadnienia, konkretność argumentacji, zgodność z wymogami na poszczególne oceny, życzliwość, obiektywizm, trafność, sposób dochodzenia do consensusu, akceptowalność racji nauczyciela przez klasę) :

.....

3. Ocena umiejętności dyskusji przez uczniów klasy.

.....

4. Stopień zrozumienia norm społecznych obowiązujących w szkole przez uczniów:

.....

5. Dojrzałość uczniów do krytycznej samooceny, do identyfikacji niewłaściwych zachowań, odwagi w formułowaniu osądów:

.....
.....

6. Wskazówki, zalecenia:

.....
.....

7. Uwagi, spostrzeżenia obserwatora:

.....
.....

.....
data

.....
podpis mentora

Zapoznałem /am się z treścią arkusza:

.....

Dodatkowo sugeruję:

1. Dokonać kontroli obowiązkowych zadań wychowawcy w procesie oceniania:
 - a) sposobu zapoznania rodziców i uczniów z kryteriami zachowania (zapisy, potwierdzenia przyjęcia do wiadomości);
 - b) sposobu pozyskiwania ocen cząstkowych przez nauczycieli uczących w danej klasie;
 - c) zawiadomienie rodziców, uczniów o przewidywanych rocznych ocenach zachowania.

ARKUSZ OBSERWACJI LEKCJI
w zakresie prawidłowości organizacji i przebiegu lekcji

Imię i nazwisko nauczyciela	
Klasa	
Przedmiot / rodzaj zajęć	
Treści nauczania realizowane z podstawy programowej	
Temat zajęć	
Data obserwacji	

Cele obserwacji: **Prawidłowość organizacji i przebiegu lekcji.**

[Rozmowa przedobserwacyjna:](#)

Ogólna charakterystyka zespołu klasowego:

(poziom wiedzy i umiejętności uczniów, stosunek do obowiązków szkolnych, problemy dydaktyczno-wychowawcze w klasie, współpraca z rodzicami)

Program nauczania i umiejscowienie w nim tematu zajęć:

Omówienie koncepcji zajęć:

(cele, formy, metody pracy, kryteria oceniania, wykorzystanie pomocy dydaktycznych oraz literatury przedmiotowej i uzupełniającej)

Przewidywane formy ewaluacji zajęć

(co będzie podlegało ewaluacji, stosowane narzędzia, forma prezentowania wyników)

Wyniki obserwacji

1. Nauczyciel sprawdził pracę domową uczniów:

Tak Nie Nie dotyczy

Uwagi:

.....
.....
.....

2. Nauczyciel ocenił pracę domową uczniów:

Tak Nie Nie dotyczy

Uwagi.....
.....
.....

3. Uczniowie poznali cele lekcji:

Tak Nie

4. Nauczyciel podał uczniom temat lekcji:

Tak Nie

5. Nauczyciel wykorzystywał pomoce dydaktyczne:

Tak Nie Nie dotyczy

Jeśli tak to jakie?

.....
.....
.....

6. Nauczyciel korzystał w czasie lekcji z:

a) podręcznika

Tak Nie

b) zeszytu ćwiczeń

Tak Nie

c) e-podręcznika

Tak Nie

Inne

7. W czasie lekcji nauczyciel stosował metody i formy pracy:

wykład

praca w grupach/parach

praca indywidualna

- dyskusja z uczniami
- samodzielne rozwiązywanie zadania przez uczniów po zaprezentowaniu sposobu rozwiązania
- omawianie sposobu uzyskanego rozwiązania
- test
- kartkówka
- odpytywanie ucznia przy tablicy
- inne

.....

.....

8. Nauczyciel zindywidualizował sposób nauczania, dostosowując poziom trudności zadań odpowiednio do możliwości percepcyjnych uczniów, w tym wynikających z opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej:

Tak Nie

- stosował zróżnicowane metody, formy pracy, środki dydaktyczne, uwzględniając zróżnicowane style uczenia się uczniów (wzrokowcy, słuchowcy, kinestetycy),
- różnicował zakres materiału, rodzaj zadań i stopień ich trudności, uwzględniając indywidualne potrzeby i możliwości uczniów, ich uzdolnienia i zainteresowania,
- respektował zróżnicowane tempo pracy uczniów,
- uwzględniał zalecenia zawarte w orzeczeniach i opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- każdemu uczniowi stwarzał okazję do odniesienia sukcesu (na miarę jego możliwości),
- przydzielał uczniów do grup w sposób zamierzony bądź łącząc celowo w grupy uczniów o różnych preferencjach,
- uwzględniał specyficzne trudności uczniów wynikające z dysleksji, dysgrafii, dysortografii i dyskalkulii,
- uwzględniał czynniki wewnętrzne (nastrój, napięcie emocjonalne, zmęczenie) mające wpływ na przebieg i wyniki uczenia się,
- monitorował zaangażowanie się w zajęcia, sposób wykonywania zadań, nabywanie wiedzy i umiejętności przez każdego ucznia,
- udzielał uczniom kształtującej informacji zwrotnej,
- inne (jakie?)

.....

.....

9. Jaka była aktywność uczniów w czasie lekcji?

.....

10. Uczniowie mieli możliwość odwołania się do innych doświadczeń.

- wiedzy przedmiotowej
- wiedzy z innych przedmiotów
- doświadczeń pozaszkolnych
- inne, jakie?

11. Czy i w jaki sposób oceniano pracę uczniów podczas lekcji?

.....
.....

12. Lekcja została przez nauczyciela podsumowana:

- Tak
- Nie

.....
.....

13. Nauczyciel zadał pracę domową utrwalającą nowe treści poznane na lekcji:

- Tak
- Nie
- Nie dotyczy

14. Główne cele lekcji zostały osiągnięte:

- Tak, w całości
- Tak, częściowo
- Nie

15. Cele lekcji wiązały się z celami i treściami określonymi w przyjętym programie nauczania i podstawie programowej:

- Tak
- Nie

Uogólniona informacja na temat mocnych stron pracy nauczyciela:

.....

Obszary lub kierunki pracy nauczyciela wymagające doskonalenia

.....

Zalecenia:

.....

Data.

.....

Podpis nauczyciela

.....

Podpis mentora

.....

Cel kontroli:

Nauczyciel:

(imię i nazwisko)

Przedmiot / klasa

Temat zajęć:

Obserwujący:

(imię, nazwisko, funkcja)

A. Organizacja i przygotowanie nauczyciela:

1. Temat zajęć wynika z planu dydaktycznego pracy nauczyciela:

.....

2. Nauczyciel posiada opracowany konspekt zajęć / plan lekcji:

.....

3. Nauczyciel przygotował pomoce dydaktyczne do zajęć:

.....

4. Ocena zapewnienia warunków bhp (przewietrzenie sali, oświetlenie, ład i porządek w sali):

.....

5. Nauczyciel przygotował materiały ćwiczeniowe:

.....

B. Przebieg lekcji:

1. Uczniowie szybko skupiają uwagę, koncentrują się na zadaniach:

.....

2. Uczniowie rozumieją polecenia nauczyciela i treść lekcji:

.....

3. Uczniowie szybko opanowują nowy materiał i przechodzą do następnych czynności:

.....

4. Uczniowie wykazują zainteresowanie i aktywność w wykonywaniu zadań:

.....

5. Uczniowie osiągnęli zamierzone cele. Rozumieją sens zadania domowego:

.....

C. Uwagi i zalecenia:

.....

Data, podpis nauczyciela

podpis mentora

Cel obserwacji: **Ocenianie kształtujące.**

Data obserwacji:

przedmiot:, klasa:

imię i nazwisko nauczyciela:

typ obserwacji:

.....
(doraźna/ wspierająca / kontrolna / oceniająca)

Temat zajęć:

Metoda prowadzenia zajęć:

*Na co zwracać uwagę w czasie obserwacji? O co pytać nauczyciela w rozmowie po lekcji?
Co odnotować w arkuszu obserwacji? - sugestie autorki*

1. Przebieg lekcji / zajęć:

1) Cele operacyjne nauczyciela do osiągnięcia w toku lekcji:

.....
.....

2) Cele lekcji w „języku ucznia”

.....
.....

3) Czy sformułowane cele „w języku ucznia” zaciekały uczniów? Czy zostały odniesione do praktycznego sposobu wykorzystania nabywanej wiedzy lub umiejętności przez ucznia w życiu codziennym lub na innych przedmiotach?

.....
.....

4) Sposób monitorowania przez nauczyciela osiągnięcia celów lekcji w trakcie zajęć (rodzaj kierowanych pytań kluczowych, formy ewaluacji bieżącej):

.....
.....
.....

5) W jakim stopniu pytania kluczowe zachęcały wszystkich uczniów do myślenia nad rozwiązaniem problemu postawionego przez nauczyciela? Czy pytania miały charakter pytań otwartych? Czy były kierowane do wszystkich uczniów, czy tylko chętnych? Czy poprzez kierowane pytania uczniowie mogli zauważyć szerszy kontekst omawianego zagadnienia? Czy uczniowie poszukiwali odpowiedzi na pytania nauczyciela w parach?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6) Sposób wykorzystania błędnych odpowiedzi uczniów przez nauczyciela:

.....
.....
.....

7) Sposób oceniania uczniów:

a) Czy nauczyciel wskazał uczniowi mocne i słabe strony wypowiedzi, wykonanego zadania, ćwiczeń, itd.?

.....
.....

b) Samoocena ucznia i ocena koleżeńska:

.....
.....

c) Forma pozyskania informacji zwrotnej (*komentarz ustny, recenzja, omówienie błędów*):

.....
.....
.....

d) Trafność i precyzyjność informacji zwrotnej:

.....
.....
.....

e) Udzielone wskazówki o możliwości poprawy oceny i sposobie do dalszej nauki:

.....
.....
.....

8) Ocena efektywności udzielonej informacji zwrotnej:

.....
.....

9) Stosowanie „nacobezu”:

a) sposób komunikowania zakresu wymagań i sposobu wykonania ćwiczenia, pracy domowej:

.....
.....
.....

b) stopień zrozumienia przez uczniów kryteriów oceniania zadania/ pracy domowej:

.....
.....

c) udzielenie wskazówek i porad do wykonania pracy domowej:

.....
.....

d) stopień zróżnicowania pracy domowej i zastosowanie zasady indywidualizacji;

.....
.....

10) Sprawdzenie osiągnięcia celów lekcji:

a) formy ewaluacji końcowej lekcji:

.....
.....
.....

b) dowody potwierdzające osiągnięcie celów lekcji:

.....
.....
.....

2. Uwagi:

.....
.....

3. Zalecenia do pracy:

.....
.....

4. Wskazówki do doskonalenia zawodowego nauczyciela:

.....
.....

.....
Data, podpis nauczyciela

.....
podpis mentora

1.7.

Arkusz obserwacji zajęć pozalekcyjnych

Imię i nazwisko nauczyciela	
Imię i nazwisko obserwującego	
Przedmiot / rodzaj zajęć	
Temat zajęć	
Data obserwacji	
Założone cele zajęć	
Zaplanowane metody	
Po czym poznamy, że cele zostały osiągnięte?	

Uwagi i spostrzeżenia z przebiegu zajęć:

Elementy podlegające ocenie	Uwagi obserwującego dotyczące działań uczniów	Uwagi obserwującego dotyczące działań nauczyciela
Realizacja celów		
Zaangażowanie uczniów		

Zalecenia i rekomendacje:

--

Data	Podpisy nauczycieli	Podpis dyrektora prowadzącego obserwację

Arkusz obserwacji zebrania z rodzicami

Imię i nazwisko wychowawcy	Cel spotkania:	Data		
		Klasa	Liczba uczniów w klasie	Liczba rodziców obecnych	
Kryteria	Działania i czynności podlegające obserwacji	tak	nie	Nie dotyczy	
Organizacja spotkania	1. Forma zaproszenia rodziców na spotkanie				
	Wychowawca wystosował pisemne zaproszenie.				
	Powiadomienie przez uczniów.				
	2. Spotkanie rozpoczęło się punktualnie				
	3. Nauczyciel przywitał się z każdym rodzicem				
Przebieg spotkania	4. Nauczyciel przedstawił cel i plan spotkania				
	5. Nauczyciel przedstawił plan spotkania i szacowany czas trwania				
	Nauczyciel:	Omawia postępy uczniów			
		Szczególnie podkreśla osiągnięcia wychowanków			
		Prezentuje wytwory uczniów			
		Omawia sytuację wychowawczą w klasie			
	Przedstawia propozycje działań wychowawczych np. wycieczki, wyjście do kina...				

		Informuje o realizacji programu wychowawczo-profilaktycznego			
		Zachęca rodziców do partycypowania w planowanych działaniach w klasie.			
		Zachęca do wyrażania opinii o szkole			
		Chętnie udziela odpowiedzi na pytania			
		Przyjmuje problemy do rozwiązania zgłaszane przez rodziców			
		Wyczerpująco informuje o formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej			
		Zachęca rodziców do aktywizowania dzieci w zajęciach dodatkowych			
		Zaprasza rodziców na lekcje otwarte, pokazowe, uroczystości szkolone.			
Komunikacja z rodzicami		Ustawienie stołów i krzeseł sprzyja komunikacji			
		Zorganizowany jest poczęstunek			
		Przekaz informacji jest zrozumiały i logiczny			
		Zebranie odbywa się w życzliwej atmosferze			
		Nauczyciel wspólnie z rodzicami podejmuje próbę rozwiązania zgłoszonego problemu			
		Rozmowy o indywidualnych osiągnięciach uczniów prowadzone są poza zebraniem ogólnym,			

Uwagi	<p>Poprawność interpretowania prawa oświatowego:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Znajomość statutu szkoły i innych wewnętrznych uregulowań:</p> <p>.....</p> <p>.....</p>			
-------	---	--	--	--

.....

Podpis wychowawcy

.....

Podpis Mentora

MODUŁ IV

150 pytań

**w postępowaniu egzaminacyjnym na stopień nauczyciela
mianowanego**

Lp.	Treść pytania
Obszar: Prawo oświatowe, KN	
1.	Proszę wymienić przynajmniej 5 aktów prawnych regulujących pracę szkoły/przedszkola.
2.	Proszę wymienić organy szkoły/przedszkola.
3.	Proszę, korzystając z komputera z dostępem do Internetu, wyszukać zapisy w ustawie – Prawo oświatowe, uprawnienia stanowiące rady pedagogicznej.
4.	Proszę, korzystając z komputera z dostępem do Internetu, wyszukać zapisy w ustawie – Prawo oświatowe, uprawnienia opiniujące rady pedagogicznej
5.	Jakie uprawnienia posiada Rada Rodziców?
6.	W jaki sposób dokonuje się wyboru Rady Rodziców?
7.	Jakie uprawnienia ma Samorząd Uczniowski?
8.	W jakich przypadkach wymagane są tajne głosowania na radzie pedagogicznej?
9.	Na jakich zasadach dokonała Pani/Pan wyboru programu nauczania do edukacji przedmiotowej, realizowanej przez Panią/Pana?
10.	Proszę zdefiniować określenie „wymagania edukacyjne”?
11.	W jakiej korelacji pozostają ze sobą „program nauczania”, a „wymagania edukacyjne”?
12.	Jakie są zasady uchwalania Programu wychowawczo-profilaktycznego?
13.	Na podstawie jakich źródeł informacji powinny być wprowadzane zmiany do Programu wychowawczo-opiekuńczego?
14.	Szkoła/placówka jest obowiązana w terminie do 30 września przeprowadzić diagnozę czynników ryzyka i czynników chroniących zarówno środowiskowych, jak i w zakresie używania środków narkotycznych. Proszę wskazać, jakie główne czynniki ryzyka wystąpiły w Państwa szkole?

15.	Szkoła/placówka jest obowiązana w terminie do 30 września przeprowadzić diagnozę czynników ryzyka i czynników chroniących zarówno środowiskowych, jak i w zakresie używania środków narkotycznych. Proszę wskazać, jakie główne czynniki chroniące wskazaliście w Państwa szkole?
16.	Statut szkoły/przedszkola jest najważniejszym dokumentem prawa wewnętrznego w szkole/przedszkolu. Jakie treści powinien zawierać? Proszę posłużyć się wyszukiwarką w komputerze z łączem internetowym.
17.	Kiedy głosowanie na radzie pedagogicznej jest prawomocne?
18.	Jaka jest różnica pomiędzy uchwałą stanowiącą, a uchwałą opiniującą Rady Pedagogicznej?
19.	Czy dyrektor posiada uprawnienia do uchylenia uchwały rady pedagogicznej?
20.	Jakie regulacje prawne określają zasady oceniania uczniów?
21.	Obowiązek nauki, obowiązek szkolny – co one oznaczają?
22.	Jakie zasady obowiązują w przypadku skreślenia ucznia pełnoletniego z listy uczniów?
23.	Jak realizuje Pan/i „godzinę dostępności”?
24.	Czy można nie promować ucznia edukacji wczesnoszkolnej do następnej klasy? W jakich przypadkach może to nastąpić i jakie zasady obowiązują, by nie promować ucznia?
25.	Na jakich zasadach mogą być dopuszczone do udziału w różnych formach stowarzyszenia, organizacje pozarządowe?
26.	Jakie akty prawne regulują kwestie prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania i wydania świadectw szkolnych?
27.	Proszę podać, jaki rodzaj dokumentacji obowiązujący nauczyciela?
Obszar: Bezpieczeństwo uczniów. Bezpieczeństwo przetwarzania danych osobowych	
28.	Jakie dokumenty wewnątrzszkolne określają zasady bhp i p/poż w szkole?

29.	Proszę wymienić obowiązki nauczyciela w zakresie przestrzegania bezpieczeństwa uczniów. Proszę uwzględnić różne formy organizacyjne zajęć.
30.	Organizując wycieczkę szkolną, nauczyciel jest zobowiązany wypracować kompletną jej dokumentację. Co stanowi tę dokumentację?
31.	Organizując wyjście z oddziałem klasowym poza teren szkoły na nauczyciela ciąży obowiązek zarejestrowanie tego faktu w Rejestrze wyjść. Jakie informacje Pan/i umieszcza w tym rejestrze?
32.	Co należy do obowiązków wychowawcy klasy na początku roku szkolnego tematycznie wiążących się z bezpieczeństwem uczniów?
33.	Kto może być opiekunem na wycieczce?
34.	W czasie dyżuru nastąpił wypadek ucznia – dziecko złamało nogę. Jakie działania powinien wykonać nauczyciel?
35.	Jakie zasady obowiązują podczas wycieczki uczniowskiej?
36.	Czy nauczyciel może podawać uczniowi leki? Jeśli tak, to proszę wskazać warunki, które muszą być spełnione?
37.	Które wewnętrzne dokumenty określają zasady przetwarzania danych osobowych uczniów, rodziców?
38.	Proszę podać główne zasady RODO obowiązujące w procesie pozyskiwania, przetwarzania danych osobowych, do których nauczyciel jest upoważniony?
39.	Co oznacza bezpieczeństwo przetwarzania danych osobowych?
40.	Które dane osobowe osoby fizycznej stanowią dane osobowe szczególnej kategorii przetwarzania (art.9 ustawy RODO)
41.	Jakie informacje o uczniach/zdarzeniach można przekazać na ogólnych zebraniu rodziców, a które są niedopuszczalne?
42.	Jakie środki techniczne i organizacyjne wykorzystuje Pan/i w procesie gromadzenia, przetwarzania, udostępniania danych osobowych uczniów?

43.	Proszę podać przykłady sposobów wdrażania przez Pana/Panią do praktyki uchwały rady pedagogicznej w sprawie sposobów wdrażania wniosków z nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora (uchwała stanowiąca rady pedagogicznej)
Obszar: Proces dydaktyczny	
44.	Co oznacza określenie „wymagania edukacyjne”?
45.	Jakimi zasadami kieruje się Pan/i opracowując wymagania edukacyjne dla danej klasy/ ucznia?
46.	Proszę wyjaśnić korelację pomiędzy podstawami programowymi, a wymaganiami edukacyjnymi?
47.	W jaki sposób uzasadnia Pan/i oceny bieżące?
48.	W jaki sposób realizuje Pan/i prawo rodziców do udostępniania pisemnych prac uczniowskich?
49.	Jakie elementy zawiera Pan/i w uzasadnieniu oceny z prac pisemnych?
50.	Jakie wg. Pana/i są funkcje oceny szkolnej?
51.	Proszę wskazać różnice pomiędzy ocenianiem sumującym, a ocenianiem kształtującym.
52.	Proszę podać, jakie metody podające wykorzystywała Pani/Pan na swoich lekcjach. Jak ocenia Pan/i efektywność nauczania z wykorzystaniem tych metod?
53.	Jakie metody aktywizujące stosował/a Pan/i na swoich zajęciach? Proszę omówić przebieg lekcji z wykorzystaniem jednej z nich.
54.	Jakie programy komputerowe wykorzystuje Pan/i na zajęciach dydaktycznych?
55.	Proszę podać przykłady stosowania przez Pana/Panią na zajęciach technologii komunikacyjnej /informatycznej.
56.	W jaki sposób zadaje Pan/i pracę domową uczniom?
57.	Jakie zasady nauczania stosuje Pan/i w procesie dydaktycznym?

58.	Proszę wskazać wykorzystywania przez Pana/Panią zasady korelacji w nauczaniu oraz zasadę trwałości wiedzy.
59.	Jakie są podstawowe ogniwa lekcji?
60.	Proszę podać rodzaje umiejętności kluczowych, które wskazuje Rada UE z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie).
61.	W jaki sposób kształcił/a Pan/i umiejętność kluczową „Kompetencje obywatelskie”. Proszę podać przykłady.
62.	Czy znane jest Panu/i określenie „nacobezu”? Czy stosuje Pan/i w praktyce tę formułę? Jeśli tak, proszę podać przykład jej wykorzystania.
63.	Jakimi sposobami sprawdzał/a Pani stopień osiągnięcia celów lekcji (ewaluacja końcowa)?
64.	W jaki sposób przedstawiał/a Pan/i cele lekcji? Czy wg Pana/Pani opinii i doświadczenia, ta czynność nauczyciela na początku lekcji jest zasadna? Jeśli tak, to jakie są z tego korzyści?
65.	W praktyce kontroli wiedzy i umiejętności uczniów, bez wątplenia wykorzystywał/ a Pan/i pomiar dydaktyczny. Jakie to były rodzaje pomiaru dydaktycznego?
66.	Proszę wskazać mierniki wykorzystywane w prowadzeniu analizy ilościowej i jakościowej testów szkolnych.
67.	Jakie obszary pracy własnej poddawał/a Pan/i ewaluacji? Czy może Pan/i podać kilka wniosków z tej ewaluacji i sposobów ich wdrożenia w dalszej pracy.
68.	Które z realizowanych zadań w największym stopniu wpłynęło na podniesienie jakości Pani/a pracy? Proszę uzasadnić odpowiedź.
69.	Jakie źródła pozyskiwania informacji, poza Internetem, wykorzystuje Pan/i w pracy?
70.	Które z realizowanych zadań w największym stopniu wpłynęło na podniesienie jakości Pani/a pracy? Proszę uzasadnić odpowiedź.
71.	Czy, w ocenie Pana/i stosowanie tzw. „oceny ważonej” spełnia funkcje ocenia, określone przepisami prawa? Jakie są zalety, a jakie wady tej zasady oceniania?
72.	W jaki sposób monitoruje Pan/i osiągnięcia uczniów?

Obszar: Proces wychowawczy i opiekuńczy

73.	Czy w ocenie Pan/i kary i nagrody są efektywne?
74.	Minister Edukacji corocznie wskazuje priorytety polityki oświatowej. Wśród nich, kolejny raz znajduje się priorytet „Wychowanie ku wartości”. Proszę opisać, jakie działania podejmował/a Pan/i, by zmierzać do realizacji tego priorytetu
75.	Jaki był największy problem wychowawczy, z którym zetknął/a się Pan/i w okresie stażu? Proszę wyjaśnić, w jaki sposób został rozwiązany.
76.	Proszę podać sposoby stosowania przez Pana/ią zaleceń do pracy, ujętych w IPET-ach uczniów, z którymi prowadziła zajęcia.
77.	Jakie metody i formy pracy stosuje Pan/i w pracy z uczniem zdolnym?
78.	Jak organizuje Pan/i zajęcia w zróżnicowanej klasie?
79.	Jakie metody i formy wykorzystuje Pan/i w procesie diagnozowania potrzeb i możliwości uczniów?
80.	Z jakich źródeł informacji czerpie Pan/i wiedzę o potrzebach uczniów?
81.	Jednym z zadań nauczyciela jest kształcenie uczenia się uczniów. Proszę opisać, w jaki sposób kształcił/a Pan/i tę umiejętność.
82.	Za pomocą jakich działań motywuje Pan/i uczniów do nauki?
83.	Z jakimi instytucjami, organizacjami działającymi na rzecz uczniów i młodzieży współpracowała Pani/Pan w celu wzbogacenia procesu wychowawczego bądź w celu wspierania uczniów?
84.	Jak rozwiązuje Pan/i konflikty rówieśnicze w zespole klasowym?
85.	Jak dokonuje Pan/i diagnozy środowiskowej?
86.	Corocznie w szkole w terminie do 30 września przeprowadza się szacowanie ryzyka i czynników chroniących środowiskowych oraz używania środków odurzających. Proszę podać, jakie w Pana/i szkole są te czynniki i jakie główne działania zostały zapisane w Programie wychowawczo-profilaktycznym w celu obniżenia ryzyka z wykorzystaniem czynników chroniących. ?
87.	Jakie badania socjometryczne prowadzi Pan/i do rozpoznania relacji między uczniami w zespole klasowym?

88.	Co robi Pan/i, aby utrzymać właściwą dyscyplinę na zajęciach?
89.	Czy zna Pan/i formy pomocy materialnej uczniowi, z których należy skorzystać w trudnej sytuacji materialnej ucznia?
90.	Jakie programy profilaktyczne wykorzystywała Pan/i w procesie wychowawczym?
91.	Wdrażanie jakich działań wynikających z programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły przyniosło największe efekty?
Obszar: Wspieranie ucznia, pomoc psychologiczno-pedagogiczna	
92.	Co to jest indywidualizacja nauczania? Jakich obszarów w pracy z uczniem dotyczy?
93.	Co to jest IPET? W jakich przypadkach powinien być on opracowany?
94.	Proszę podać przykłady stosowania przez Pana/ią zaleceń do pracy z uczniem niepełnosprawnym, który był Pana/i uczniem.
95.	Jak współpracuje Pani z nauczycielem współorganizującym proces kształcenia ucznia niepełnosprawnego? Jakie są to obszary współpracy?
96.	Jakie są obowiązki wychowawcy klasy w obszarze organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej wychowankom?
97.	Proszę podać obowiązki nauczycieli w obszarze organizacji i świadczenia pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom?
98.	Jak podczas lekcji indywidualizuje Pan/i pracę z uczniami o różnych potrzebach edukacyjnych?
99.	W jaki sposób wzmacnia Pan/i samoocenę uczniów?
100.	Co to jest zindywidualizowana ścieżka kształcenia? W jakich przypadkach można zorganizować tę formę kształcenia?
101.	Ważnym dokumentem w szkole są „Standardy ochrony małoletnich”. W jakim celu wprowadzono obowiązek jego opracowania i stosowania?
102.	Co robi Pan/i w przypadku podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia małoletniego?
103.	Proszę opisać szkolną procedurę interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub krzywdzenia ucznia?

104.	Otrzymuje Pan/i wiele skarg od uczniów i rodziców na nauczyciela, który wg. otrzymywanych informacji nie przestrzega Praw ucznia/Praw dziecka (wyśmiewa, kpi, przezywa uczniów, regularnie spóźnia się na zajęcia, itp). Jakie działania podejmie Pan/i, by wyeliminować niewłaściwe zachowania nauczyciela?
105.	Uczeń samodzielnie, bez zgody nauczyciela wyszedł z Sali lekcyjnej. Jest on niepełnoletnim uczniem. Jak należy zareagować w tej sytuacji, wiedząc o tym, że nauczyciel odpowiada za powierzone opiece dzieci?
106.	Uczniowie dostali tzw. wolny czas na wycieczce. Kierownik wycieczki wyznaczył miejsce i godzinę zbiórki. Jeden z uczniów nie stawiał się na nią. Jakie działania powinien podjąć nauczyciel – kierownik wycieczki. Czy zostały naruszone zasady bezpieczeństwa, skoro uczniowie dostali „wolny czas”, będąc w obcym miejscu i bez nadzoru?
107.	Na zebranie rodziców przyszedł rodzic- ojciec w stanie wskazującym na spożycie alkoholu. Jest głośny, awanturujący się, zabiera głos w niewłaściwym czasie, przeklina. Jak zachowa się Pan/i i jakie działania należy podjąć, by ukrócić takie zachowanie rodzica?
108.	Po odbiór dziecka ze świetlicy przyszła osoba, która nie jest znana wychowawczynie. Dziecko przywitało je z radością. Czy można pozwolić na odebranie dziecka ze świetlicy? Jak powinna zachować się nauczycielka?
109.	Jak i czy organizuje Pan/i pomoc koleżeńską?
110.	W jaki sposób zachęca Pan/i uczniów do działań w ramach wolontariatu. W jakich działaniach brali udział Pana/i wychowankowie? Proszę opisać efekty wychowawcze, które przyniosły te działania?
111.	Jakie formy komunikacji wykorzystuje Pan/i do kontaktów z rodzicami?
112.	W jaki sposób i w jakich formach wspierał/a Pan/i rodziców?
113.	Jakie działania należy podejmować w sytuacji, gdy jeden z uczniów jest eliminowany z zespołu klasowego, wyraźnie izolowany, lekceważony?
114.	Jakie działania integracyjne podejmował Pan/i w celu integracji z zespołem klasowym?
115.	Jakie są prawa ucznia określone w statucie?
116.	Kto może wnioskować o pomoc psychologiczno-pedagogiczną?

117.	W jakich przypadkach korzystała/a Pan/i z porad pedagoga specjalnego?
118.	Jakie formy zajęć specjalistycznych i zajęć rewalidacyjnych są prowadzone w szkole? Proszę ocenić ich efektywność z pozycji nauczyciela edukacji przedmiotowej?
119.	Jak rozumie Pan/i pojęcie „edukacja włączająca”. Proszę wskazać na jej elementy i formy jej stosowania w Pana/i szkole?
120.	Wdrażanie jakich działań wynikających z programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły przyniosło największe efekty?
121.	Proszę wskazać przykłady Pana/i działań świadczących o umiejętności zastosowania wiedzy z zakresu psychologii i pedagogiki w Pana/i pracy nauczycielskiej.
122.	Czy włącza Pan/i rodziców w proces dydaktyczny swoich uczniów? Jak to jest realizowane?
Obszar: Rozwój zawodowy	
123.	W jakich formach doskonalenia brał/a Pan/i udział w czasie okresu przygotowania do zawodu?
124.	W jaki sposób wiedzę zdobytą w procesie doskonalenia zawodowego wykorzystał/a Pan/i dla podnoszenia jakości pracy szkoły?
125.	W okresie przygotowania do zawodu obowiązkiem nauczyciela było „dzielenie się wiedzą i umiejętnościami”. Jak to zostało zrealizowane? Jakie otwarte zajęcia przeprowadził/a Pan/i?
126.	Proszę wyjaśnić, w jaki sposób wyniki ewaluacji pracy własnej wpłynęły na modyfikację Pani/a warsztatu pracy?
127.	W jaki sposób wykorzystuje Pan/i wnioski z własnej pracy dydaktycznej i wychowawczej do doskonalenia pracy?
128.	Czy miało miejsce wdrożenie przez Pana/ią innowacji pedagogiczne? Jeśli tak, proszę ją opisać i określić efekty.
129.	Co wg. Pana/i znaczy „twórczy nauczyciel”? Czy należy Pan/i do tej grupy? Proszę przedstawić dowody.

130.	Która forma doskonalenia okazała się dla Pani/a najbardziej przydatna i dlaczego?
131.	Proszę omówić współczesne trendy w pedagogice i ich możliwość wykorzystania w pracy nauczyciela. Które z nich, Pana/i zdaniem, są możliwe do zastosowania w Pana/i szkole?
132.	W jakich formach doskonalenia zamierza Pan/i uczestniczyć w następnych latach?
133.	Ćwiczenia sprawdzające umiejętności posługiwania się technologią komputerową, np. sporządzenie w Wordzie pisma, tabeli, wyszukanie informacji, inne.
134.	Ćwiczenia sprawdzające umiejętności posługiwania się technologią komputerową, np. kalkulacje w Excelu, przygotowanie testu, inne.
135.	W jaki sposób zasięga Pan/i informacji zwrotnej od uczniów i rodziców o prowadzonych zajęciach?
Obszar: Pragmatyka zawodowa nauczyciela. Prawo pracy wg Kodeksu pracy	
136.	Po otrzymaniu stopnia nauczyciela mianowanego pracodawca jest zobowiązany zawrzeć z Panią umowę o pracę na zasadzie mianowania. Jakie warunki powinny być spełnione, by ta forma zatrudnienia miała zastosowanie?
137.	Ile wynosi czas pracy nauczyciela (art. 42 KN)?
138.	Jakie są podstawowe obowiązki, które wskazuje KN w art. 6 KN. W przygotowaniu odpowiedzi proszę posłużyć się technologią komputerową z wykorzystaniem sprzętu znajdującego się w sali.
139.	Co należy do obowiązków nauczyciela realizowanych w ramach 40-godzinnego czasu pracy?
140.	W roku 2023 r. wprowadzone dwie nowelizacje Kodeksu pracy. Jedna z nich dotyczyła badania trzeźwości pracowników oraz używania środków podobnie działających do alkoholu? Czy zna Pan/i zasady wewnętrznej regulacji w tym względzie?
141.	Jakie są obowiązki pracownika wskazane w Kodeksie pracy?

142.	Czy nauczyciela dotyczy odpowiedzialność materialna? Jakie mogą być sposoby egzekucji za powierzone mienie?
143.	Jak rozumieć i stosować zasady „tajemnicę posiedzenia rady pedagogicznej”? Proszę podać przykłady ewentualnego naruszenia tej zasady.
144.	Czy nauczyciel może dokonywać poprawek w arkuszach ocen? Jeśli tak, to na jakich warunkach?
145.	Który dokument wewnętrzny określa zasady, porządek, przepisy, obowiązki i prawa pracownika i pracodawcy w szkole?
146.	Jak rozumieć definicję obowiązków pracownika zawartą w Kodeksie pracy: „Pracownik jest obowiązany przestrzegać zasady współzycia społecznego”? Jak rozumieć określenie „współzycie społeczne”?
147.	Kiedy nauczyciel jest obowiązany odbyć badania lekarskie w celu potwierdzenia zdolności do pracy?
148.	Kiedy pracownik odbywa szkolenie wstępne, szkolenie stanowiskowe i szkolenia okresowe?
149.	Jakiej odpowiedzialności prawnej podlega nauczyciel?
150.	W jakich sytuacjach nauczyciel podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej?